

Täysistunto

Maanantai 11.12.2017 klo 14.00—23.18

4. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi työttömyysturvalain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 124/2017 vp
Valiokunnan mietintö StVM 22/2017 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Maria Lohela: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö StVM 22/2017 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä. Asia pantiin pöydälle tähän täysistuntoon 8.12.2017 pidesä täysistunnossa.

Keskustelu

14.02 **Eero Heinäluoma sd:** Arvoisa puhemies! Tämä lakiehdotushan on kymmenien- ja satojentuhansien työttömien kannalta erittäin merkittävä ja merkitsee myös aikamoista suunnanmuutosta meidän sosiaalipolitiikan ajattelussa. Puhuimme tästä jo perjantain istunnossa, perjantai-iltapäivällä ja myös perjantai-iltana, ja silloin täällä oli laaja toive, että olisi hyvä, että myös asiasta vastuulliset ministerit olisivat paikalla, kun näin tärkeätä ehdotusta kansalaisten toimeentulon kannalta käsitellään. Olenkin iloinen siitä, että... [Hälinää — Puhemies koputtaa]

Puhemies Maria Lohela: Edustaja Heinäluoma, odotatteko hetken. — Pyydän nyt siirtämään näitä muita keskusteluja ripeästi tämän salin ulkopuolelle.

Arvoisa puhemies! Siis puhuimme tästä jo viime perjantain istunnossa, ja kun ministerit ei silloin ollut paikalla, edustaja Mika Kari esitti, että asia pantaisiin pöydälle tähän istuntoon, jotta tämä voidaan käsitellä asianmukaisesti ja kuulla myös hallituksen mielipiteet asiasta valiokuntakäsittelyn jälkeen. Olen iloinen siitä, että ministerit Mattila ja Lindström ovat nyt paikalla.

Todellakin, tämä ehdotus on aikamoinen muutos niihin ehdotuksiin nähden, joita aikaisemmin eduskunta on saanut, ja myös niihin lakeihin nähden, joita sosiaaliturvapuolella olemme hyväksyneet. Tässähän lähdetään siitä, että työttömältä voidaan leikata työttömyyspäivärahaa, jos hän ei ole saanut työtä. Kuulitte aivan oikein: siis todellakin työttömyysturvaa voidaan tämän lain tultua hyväksytyksi leikata, jos henkilö ei ole saanut työtä eikä ole päässyt myöskään koulutukseen. Ensimmäistä kertaa hyväksymme sellaista lainsäädäntöä, jossa rangaistaan henkilöä täysin ilman henkilön mitään omaan toimintaan liittyvää syytä, muuta kuin että hän on joutunut työttömäksi.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 135/2017 vp

Ikävä kyllä valiokunta ei ole siis ottanut huomioon sitä, että henkilö on voinut hakea kymmeniä tai satoja työpaikkoja, mutta ei ole tullut valituksi, ja henkilö on voinut olla valmis myös kaikkeen siihen koulutukseen, jota yhteiskunta tarjoaa, mutta sitä ei ole hänelle tarjottu, ja tästä huolimatta tehdään tämä työttömyyspäivärahan leikkaus.

On vaikea ymmärtää tällaista toimintaa minkään kohtuusnäkökohdan pohjalta, ja on selvää, että jos tämä tulisi hyväksyttyä ja kun tämä pannaan voimaan, niin tulee kohtuuttomia elämäntilanteita tuhansille työttömille. Ja kuten valiokunnan selvitys osoittaa, tämä ilman muuta johtaa myös sitten osaltaan siihen, että paitsi että tulee leikkauksia, toimeentulotukijonot tulevat tämän niin sanotun uudistuksen myötä pitenemään.

Erityisen kummallista on, että asian käsittelyssä ei ole otettu huomioon niitä näkökohtia, joita perustuslakivaliokunta on mielestäni hyvin painokkaasti lausunut. Siteeraan seuraavaksi perustuslakivaliokunnan lausuntoa: "Koska työttömillä ei edellä todetuista ja erilaisista yksilöllisistä syistä ole yrityksistään huolimatta välttämättä mahdollista täyttää lain tarkoittamaa aktiivisuusvaatimusta, ehdotusta ei voida pitää perustuslain kannalta ongelmattomana. Perustuslakivaliokunta on vakiintuneesti korostanut, että etuuden epäämisen pitää olla asiallisesti perustellussa suhteessa siihen, minkälaisia työllistymisen edistämistä tarkoittavia toimintoja on ollut tarjolla ja mitä työttömänä olevan henkilön syyksi voidaan lukea. Nyt arvioitavassa hallituksen esityksessä on sitä vastoin sen perusteluidenkin mukaan kyse 'kaavamaisesta laskusäännöksestä' vailla yksilöllistä harkintaa."

Ja edelleen: "Perustuslakivaliokunnan mielestä esityksen ongelmallisuutta on mahdollista vähentää kahdella tavalla. Ensimmäinen on sen turvaaminen, että jokaiselle taataan tosiasiallinen mahdollisuus osallistua työttömyysturvalain 6 luvun 3 a §:n 3 momentin ja 7 luvun 5 a §:n 3 momentin 3 kohdissa tarkoitettuun työllistymistä edistävään palveluun tai säännösten 4 kohdissa tarkoitettuun toimintaan. Tämä tarkoittaisi kyseessä olevien palvelujen ja toimintojen tarjonnan lisäämistä. Valiokunnan mielestä tämäkään ei ole välttämättä riittävää, koska palvelun kattavaa saatavuutta ei voida säädösperusteisesti taata. Tämän vuoksi lakiehdotuksessa tulee valiokunnan mielestä varmistaa se, että henkilö, joka tekee kaiken häneltä kohtuudella vaadittavan, ei joudu etuuden alentamisen kohteeksi. Tämä merkitsee, että lakiehdotuksen 6 luvun 3 a ja 7 luvun 5 a §:ää täydennetään esimerkiksi säännöksellä siitä, ettei etuutta alenneta, jos työnhakija ei ole onnistunut työllistymään taikka pääsemään työllistymistä edistävään palveluun hänestä itsestään riippumattomista syistä. Toinen tapa vähentää esityksen ongelmallisuutta on se, että työnhakijalla olisi mahdollisuus osoittaa aktiivisuuttaan myös sellaisella muulla tavalla, joka osoittaa hänen pyrkineen aktiivisesti työllistymään tai hakeutumaan työllistymistä edistävään palveluun tarkastelujakson aikana. Tällainen sääntely myös poistaisi hallituksen esityksessäkin viitatut alueelliseen yhdenvertaisuuteen liittyvät ongelmat." — Näin siis perustuslakivaliokunta.

Ikävä kyllä sosiaali- ja terveystieteiden valiokunta ei enemmistön hyväksymässä mietinnössä ole tarttunut näihin hyvin selviin perustuslakivaliokunnan ehdotuksiin ja näin tämä ehdotus on tässä erittäin raa'assa muodossaan, jonka hallitus on esittänyt, täällä nyt meidän edessämme. Pidän sitä todella yllättävänä.

Tätä ei mitenkään voida perustella millään pohjoismaisella mallilla. Pohjoismainen malli kylläkin suosii aktiivisuutta, mutta antaa siihen myös mahdollisuuden eli antaa tukityöllistymisen mahdollisuudet ja antaa koulutusmahdollisuudet, mutta ei lähde leikkaamaan työttömän toimeentuloa olosuhteissa, että ei ole tarjottu eikä ole tarjolla koulutusmahdollisuuksia tai työpaikkaa ei ole löytynyt. On myös selvää, että alueellisesti tämä on erityisen

Pöytäkirjan asiakohta PTK 135/2017 vp

ongelmallinen niillä alueilla, missä avointen työpaikkojen määrä on vähäinen, kuten Itä- ja Pohjois-Suomen monilla alueilla.

Jäänkin vain kysymään, miten tällainen ehdotus voi tänne ylipäänsä tulla ja mitä ministerit ovat ajatelleet, kun he ovat tällaisen ehdotuksen tänne tuoneet. Miten voidaan ajatella, että henkilöltä, joka on tehnyt kaikkensa — hakenut työpaikkaa, ollut valmis koulutukseen mutta joka ei ole saanut työpaikkaa ja jolle ei ole annettu myöskään koulutusmahdollisuutta — kylmän viileästi leikataan toimeentuloa? Perjantain keskustelussa sanottiin, että nämä leikkaukset ovat pieniä summia, että 5 prosenttia on pieni summa. [Pia Viitanen: Aika iso se on työttömälle!] Mutta monelle työttömälle se 50 euroa on iso raha, kun ennestään on leikattu puolet palkasta ja siihen vielä sitten 5 prosenttia työttömyysturvasta. Se voi olla 50 euroa, voi olla enemmänkin. Se on iso raha ihmiselle, jonka jokainen euro on tarpeen toimeentulossa. [Pia Viitanen: Hallitus eriarvoistaa!]

Tämän ehdotuksen logiikka on sama kuin että seuraavaksi hallitus esittää, että sairauspäivärahaa ei makseta niille, jotka eivät tervehdy. [Pia Viitanen: Se on ihan sama! — Li Andersson: Älä anna niille ideoita!] Sairauspäivärahaa ei makseta, jos et tervehdy. Vaikka olet yrittänyt ja ottanut lääkärin kaikki ohjeet vastaan, niin kun et ole tervehtynyt, niin aktivoimme sinua leikkaamalla sairauspäivärahaa. [Ben Zyskowiec: Älä viitsi!] Ei mitään eroa suhteessa siihen, että henkilöltä, joka on tehnyt kaikkensa, leikataan työttömyysturvaa.

Tästä voi siis lopuksi päätyä siihen, mikä edustaja Zyskowiecillekin on lakioipinnoista tuttu asia: se on nimittäin Olaus Petrin tuomariohjeet 500 vuoden takaa. Hän sanoi silloin, että mikä ei ole oikeus ja kohtuus, ei voi olla lakikaan. Tämä lakiesitys on kohtuuton eikä vastaa kansan oikeudentuntoa. Siksi esitänkin, että sitä ei hyväksytä. — Kiitoksia. [Kari Uotila: Samaa mieltä!]

14.11 Pia Viitanen sd: Arvoisa rouva puhemies! On kyllä helppo kannattaa tätä edustaja Heinäluoman koko puheenvuoroa ja myös sitä, että tällaista kyykytyslakia ei täällä hyväksyttäisi.

Kävimme, puhemies, varsin pitkän keskustelun perjantai-iltana tässä salissa tästä asiasta. Olimme hämmentyneitä siitä, että asiasta vastaavat ministerit eivät olleet paikalla. Hyvä, että nyt ovat, ja varmasti kuulemme lisää perusteluja. Sanonpa suoraan, että olisin mielelläni nähnyt myös hallituspuolueiden edustajia täällä argumentoimassa, kuinka tällainen laki on mahdollista heidän mielestään hyväksyä, mutta eipä näkynyt. Kolme kokoomusedustajaa piipahti salissa illan aikana, mutta puolustajia ei löytynyt. Toivottavasti tämä tarkoittaa sitä, että teillä on hieman huono omatunto ja se vähän kolkuttaa. Vielä on mahdollista perääntyä, kuunnella muun muassa perustuslakivaliokunnan näkemykset siitä, että tämä laki ei ole ongelmaton.

Se on tavatonta, mitä edustaja Heinäluoma tuossa edellä kuvasi, että me luomme mallin — aivan uuden suunnan pohjoismaiselle hyvinvointiyhteiskunnalle — jossa jos työtön aktiivisesta etsimisestä huolimatta jää ilman työpaikkaa, työttömyysturvaa leikataan. Minusta se on hävytöntä. Puhemies, kyllä se vain on niin, että kyllä se raha sille työttömälle, joka ikinen euro, on tärkeä ja se aiheuttaa todella isoja ongelmia, jos nyt työttömyysturvaa jälleen kerran tällä tavalla leikataan ja nakerretaan entisten muutosten lisäksi. Ja kyllä se on aika osuva oivallus tästä filosofiasta, että seuraavaksi varmaan sitten tehdään niin, että jos ei sairas tervehdy, niin leikataan sairauspäivärahat. Ihan sama logiikka, ja en voi sitä mitenkään mitenkään ymmärtää enkä voi sitä hyväksyä. [Eduskunnasta: Asiaa!]

Pöytäkirjan asiakohta PTK 135/2017 vp

Olen saanut tästä paljon kansalaispalautetta, niin kuin varmasti jokainen meistä. Olen jutellut niitten ihmisten kanssa, joiden kohtalona on työttömyys, ja samoin asiantuntijoiden kanssa, jotka tosiasiaassa hoitavat näitä työttömyysturva-asioita, ja tätä pidetään täysin kohtuuttomana, ja olen kuullut, että valiokuntakäsittelyssäkään ei ollut helppo löytää asiantuntijoita puoltamaan tätä lakia. Niinpä olisi kohtuullista, että tämä eduskunta, myös hallituspuolueet tässä salissa, kuuntelisi asiantuntijoita ja tuntisi hieman sydäntä, ettei tällaiseen lainsäädäntöön mennä.

Puhemies! Täytyy sanoa, että ehkä tämä kuvaa sitä henkeä, mikä tänä päivänä valitettavasti yhteiskunnassamme on ja mikä valitettavasti hallituspuolueillakin on henkenä. Tämä on työttömien kyykytyslaki, ideologinen työttömien kyykytyslaki. Näin sanon. Mielestäni tämä pelkistää sen ajattelutavan.

Täällä viime torstaina käytiin pitkä välikysymyskeskustelu eriarvoistumisesta. Se koettiin puheissa kautta salin hyvin epäoikeudenmukaisena: yhteiskunta ei saisi eriarvoistua. Torstaina keskustelimme tästä. Hallituspuolueiden mielestä puheenvuoroissa, voimakkaissakin sellaisissa, kaikki oli hyvin. Mitä tapahtui? Perjantaina ensin hallituspuolueiden toimesta leikattiin eläkkeitä ja sitten lähdettiin keskustelemaan tästä työttömien kurjistamis- ja kyykytyslaista. Näin tapahtui. Ensin sanotaan, että kaikki on hyvin, ja sitten leikataan. No, lauantaina sitten keskustan eduskuntaryhmän puheenjohtaja käytti puheenvuoroa julkisuudessa, että eriarvoisuutta tulisi torjua ja vielä tarvitsisimme toimia heikompiensaisten hyväksi.

Mutta, puhemies, minusta se logiikka ei voi mennä niin, että ensin todistetaan, että kaikki on hyvin, sitten tehdään tällaisia kurjistamislakeja, joilla eriarvoistetaan ja kyykytetään työttömiä, ja sitten todetaan, että niin, jotain ehkä tarvitsi tehdä, että yhteiskunta olisi parempi. [Eduskunnasta: Mene vähän mutkat suoraksi!] — Ei mene mutkat suoraksi. Tämä on suora totuus, ja tältä tämä nyt näyttää. — Todellakin, jos ette usko minua, arvoisat edustajat hallituspuolueissa, niin katsokaa perustuslakivaliokunnan lausuntoa, kuunnelkaa lukuisia asiantuntijoita ja löytäkää sydän.

14.16 Li Andersson vas: Arvoisa puhemies! Tätä hallitusta on syystä kritisoitu siitä, että leikkauspäätökset iskevät kaikista koviten jo valmiiksi heikommissa asemassa oleviin ihmisiin. Hallitus on ollut valmis käyttämään yhteiskunnan varoja kasvattaakseen hyväntuloisten ja työssä käyvien ihmisten käytettävissä olevia tuloja, mutta sen sijaan on leikattu niiltä, joilla jo valmiiksi on kaikista vähiten: pienituloisilta eläkeläisiltä, opiskelijoilta ja työttömiltä. Tätä esitystä työttömyysturvajärjestelmän uudistamiseksi on kuitenkin luonnehdittava pohjanoteeraukseksi jopa tämän hallituksen mittakaavassa. Kuten aikaisemmissa puheenvuoroissa on todettu, niin jatkossa siis työttömien perusturvaa voidaan leikata sen perusteella, että he ovat työttömiä.

Aktiivimalli on nimenä syvästi harhaanjohtava. Tällä mallilla ei ole mitään tekemistä aktiivisuudesta palkitsemisen kanssa, ja tämän mallin ongelma on ensinnäkin juuri se, että se ei palkitse aktiivisuudesta, ainoastaan töiden saamisesta. Voit siis lähettää kuinka monta työhakemusta ja käydä kuinka monessa työhaastattelussa tahansa, silti sinulta tullaan leikkaamaan työttömyysturvaa, jos et ole onnistunut saamaan työpaikkaa. Voit käyttää kuinka monta tuntia tahansa esimerkiksi vapaaehtoistoiminnan parissa, silti sinulta tullaan leikkaamaan työttömyysturvaa, jos et ole onnistunut saamaan työkokeilupaiikkaa mistään. Juuri tästä syystä malli on niin epäreilu ja täysin eri maailmasta kuin ne toimenpiteet, joihin yleensä viitataan aktiivisella työvoimapolitiikalla tai pohjoismaisella mallilla.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 135/2017 vp

Työttömiä tullaan siis jatkossa rankaisemaan perustuen sellaisiin tekijöihin, joihin he eivät itse omalla aktiivisuudellaan voi vaikuttaa. Jos asuu korkean työttömyyden paikkakunnalla, ei välttämättä ole työpaikkoja, joihin voi mennä välttääkseen tätä työttömyysturvan leikkuria, ja jos palkkatukeen ja työvoimapalveluihin osoitetut resurssit ovat riittämättömiä tai jos niitä leikataan, kuten tämän hallituksen aikana myös on tehty, ei välttämättä ole riittävästi kursseja tai palkkatuetun työn paikkoja, joihin mennä tämän työttömyysturvan leikkurin välttämiseksi.

Malli kohtelee myöskin työttömiä todella eriarvoisesti. Kaikkien työttömien työnhakijoiden työllistymismahdollisuudet eivät ole yhtä hyvät. Mitä pidempään työttömyys on jatkunut, sitä vaikeampaa on yleensä työllistyä, ja työttömän työnhakijan koulutustausta ja työkokemus vaikuttavat työllistymismahdollisuuksiin, kuten myöskin mahdolliset sairaudet. Monilla paikkakunnilla ei yksinkertaisesti ole tarjolla työpaikkoja samalla tavalla kuin pääkaupunkiseudulla, ja harvalla työttömällä työnhakijalla on mahdollisuus muuttaa tänne korkeiden asumiskustannusten paikkaan puhtaasti tämän leikkurin välttämiseksi.

Vasemmistoliitto on esittänyt suojaosan korottamista 500 euroon lyhytaikaisten töiden vastaanottamisen helpottamiseksi. Toinen keino aidosti edistää työttömien aktiivisuutta olisi uudistaa työttömyysturvan sanktiojärjestelmää. Tällä hetkellä karensseja saa automaattisesti jopa useiksi kuukausiksi, jos ei ole osoittanut edellytetyllä tavalla aktiivisuutta työnhaussa. Tällaisen mekaanisen sanktiojärjestelmän, joka pitää ihmisiä toimeentulotukiloukussa, sijaan järjestelmä pitäisi uudistaa niin, että oikeus työttömyysturvaetuuteen palautuu heti, kun työtön taas täyttää työttömyysturvan saamisen ehdot. Se olisi aidosti aktiivisuudesta palkitseva järjestelmä, joka myös purkaa kannustinloukkuja. Työttömien omaehtoista opiskelua tulisi helpottaa ja palkkatukeen ohjata enemmän resursseja, jotta tarjolla myös on palveluita ihmisten tarpeita vastaavasti.

Arvoisa puhemies! Työttömyys on todella kova paikka, kun se tulee kohdalle. Se vaikuttaa helposti ihmisen itsetuntoon, ja pitkittynyt työttömyys saa monet tuntemaan olonsa epäonnistuneeksi ja turhautuneeksi. Viimeinen asia, mitä suomalaiset työttömät tarvitsevat, on tämän aktiivimallin kaltaiset leikkurit, joiden taustalla tosiaan vaikuttaa olevan hallituksen näkemys siitä, että työtä kyllä löytyy jokaiselle työttömälle työnhakijalle, jos työttömät vain viitsisivät ottaa sitä vastaan. Harvoin törmää lakiesityksiin, jotka osoittavat hallituksen olevan näin vieraantunut siitä todellisuudesta, jossa sadattuhannet suomalaiset elävät.

14.21 Ben Zyskowicz kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tässä tätä hallituksen esitystä on ankarasti arvosteltu ja kehitetty mitä mielikuvituksellisimpia rinnastuksia tämän tyrmäämiseksi. Työttömiä pyritään monin eri tavoin aktivoimaan, ja se on tietysti ihan oikein. Yksi keskeinen tapa on tietysti alentaa pienipalkkaisen työn verotusta. Sen lisäksi meillä on säädetty 300 euron suojaisuus kuukaudessa, eli sen suuruinen tulo ei vielä pienennä työttömyysturvaa. Tämä 300 euron suojaisuus on johtanut siihen, että tuhannet ja kymmenentuhannet täysin työttöminä olleet henkilöt ovat löytäneet tällaista keikkatyötä sen 300 euron edestä, ja se on hyvä asia. Tässä on sama pyrkimys, että tuhannet ja kymmenentuhannet työttömät aktivoituisivat ja onnistuisivat löytämään joko aktiivitoimia tai käytännössä 18 tuntia työtä, jotta välttyisivät tältä alennukselta. Kun katsomme tätä parin vuoden päästä, olen vakuuttunut, että tässä on aika hyvin onnistuttu.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 135/2017 vp

14.22 **Li Andersson vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä suojaosa, johon edustaja Zyskowicz viittaa, on tosiaankin sellainen toimenpide, joka palkitsee aktiivisuudesta mutta ei kuitenkaan rankaise heitä, jotka eivät siinä onnistu. Eli tämän suojaosan logiikka on aivan erilainen kuin tämä malli, jota hallitus nyt esittää, joka automaattisesti myöskin rankaisee ihmisiä, jotka kyllä toimivat aktiivisesti, jotka hakevat työpaikkaa, mutta jotka ehkä sattuvat asumaan paikkakunnalla, jolla niitä vapaita keikkatyöpaikkoja ei ole. Eli mikäli hallitus ja edustaja Zyskowicz ovat sitä mieltä, että tämä suojaosa on hyvä toimintamalli ja että tällä tavalla halutaan kannustaa ja aktivoida työttömiä työnhakijoita, niin kannustan tosiaankin hallitusta sitten korottamaan tätä suojaosaa, siis jo valmiiksi toimivaksi todettua käytäntöä, sen sijaan, että tuotte tällaisia malleja, joita laajasti kritisoidaan siitä syystä, että ne eivät palkitse aktiivisuudesta ja kohtelevat työttömiä työnhakijoita eriarvoisesti. [Ben Zyskowicz: Tämä juuri palkitsee aktiivisuudesta!]

14.23 **Eero Heinäluoma sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olin aivan varma, että kun edustaja Zyskowicz pyytää puheenvuoroa, hän siteeraa tätä perustuslakivaliokunnan kantaa — onhan hän nyt uudelleen palannut perustuslakivaliokuntaan — ja kannattaa näitä perustuslakivaliokunnan tekemiä perusoikeuksien ja inhimillisen kohtelun kannalta järkeviä esityksiä, että valtio ottaisi itselleen edes jonkun velvoitteen taata näitä aktiivitoimia työntekijöille, eikä niin, että jos valtio ei takaa näitä toimia ja järjestä näitä toimia, ei anna apua koulutukseen tai työllistymiseen, niin sitten leikataan.

Tämä on julma järjestelmä, jota te, Zyskowicz, nyt olette ajamassa. Ymmärrän vielä sen, että kokoomus tätä kannattaa, joskin siinäkin kohtaa tulee vaikeuksia, mutta sitä en ymmärrä, että siniset ministerit [Sosiaalidemokraattien ryhmästä: Aivan!] ovat täällä tätä asiaa esittelemässä ja keskusta pysyy täysin hiljaa molemmilla kotimaisilla kielillä.

14.24 **Juhana Vartiainen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen varma, että täällä myös ministeri Lindström ja muut hallituspuolueet tulevat tätä oikein asiallisesti perustelemaan. Tämä on niin hyvä esitys. Muistutetaan nyt tässä keskustelussa siitä, että tähän ei kokonaisuudessaan heikennä työttömyysturvan taloudellista arvoa, vaan tämän aktiivisuusvelvoitteen ohella vähennetään työttömyysjakson alkuvaiheen omavastuupäiviä.

Edustaja Heinäluoma sanoi, että tässä on tapahtunut merkittävä ajattelun muutos, ja siitä me voimme tässä hallituksessa olla ylpeitä. Pikkuhiljaa Suomessakin saadaan aikaan ajattelun muutos aktivoivaan suuntaan, kun meillä on ollut viime vuosina ja vanhastaan vuosikymmenten ajan liian tavallista, että pidetään vain huoli tulonsiirroista mutta sen jälkeen ei ole mitään kontakteja työttömään. Nyt me tuomme näitä haastatteluja ja tällaisia aktivointimalleja. Onhan tässä olennaisinta se, että tämä tulee laskemaan työttömyysastetta. [Välihuutoja ja vastauspuheenvuoropyyntöjä vasemmalta] Ja nyt tässä mitataan se, [Puhemies koputtaa] onko tämä työttömyyden alentaminen oikeasti sellainen prioriteetti [Puhemies: Aika on täynnä!] kuin mitä monet muuten näyttävät väittävän.

14.26 **Heli Järvinen vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Todella toivon, että tänään lehdistö olisi aktiivinen ja hereillä, [Ben Zyskowicz: Olisiko aktiivimalli paikallaan?] kun hallitus pitää ääneen tätä esitystä hyvänä. Tämä on ehkä yksi kammottavimmista lakiesityksistä, joita meillä on käsittelyssä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 135/2017 vp

Ja mitä tulee tämän lakiesityksen palkitsevuuteen ja kannustavuuteen, edustaja Zyskowicz, ihan sama asia, jos työtä tekevälle sanotaan: Nyt alat tästä eteenpäin tehdä viisi tuntia ylitöitä, niin saat pitää palkkasi ennallaan, jos et tee, palkkasi tiputetaan 4,65 prosenttia. Todellista palkitsevuutta olisi se, jos ne aktiiviset työttömät, jotka onnistuvat saamaan itselleen töitä, saisivat vaikka 4,65 prosenttia lisää työttömyysturvaa tai jotakin muuta porkkanaa. Siihen se 300 euron suojaosakin perustuu. [Markus Lohi: Ne saavat palkkaa, jotka tekevät töitä!]

14.27 Antti Rinne sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallituspuolueitten ajattelussa ja demareilla on iso ero tässä näkökulmassa. Meidän näkökulmamme on se, että annetaan mahdollisuus tienata työttömänäkin 300 euroa, ja se suojaosa laitettiin sinne sen takia viime vaalikaudella. Te olette valmiit leikkaamaan työttömien turvasta, jos työtön ei satu aktiivisuudesta huolimatta saamaan työpaikkaa tai koulutusta. Tämä on iso ero, josta edustaja Vartiainen tuntuu olevan ylpeä. Minä häpeäisin tätä mallia. Minusta tämä on todella heikko, surkea malli, joka vaarantaa työttömien toimeentuloa, niitten ihmisten, jotka ovat heikoimmassa asemassa tässä yhteiskunnassa tälläkin hetkellä. Suomi käyttää tällä hetkellä paljon vähemmän kuin Ruotsi ja Tanska palkkatuen luontoiseen aktiiviseen työllistämispolitiikkaan, työvoimapolitiikkaan. Sinne pitäisi nyt satsata tässä tilanteessa, antaa mahdollisuus ihmisille saada työpaikka, ja se on parasta tässä tilanteessa.

Ministeri Lindström, edustaja Vartiainen kokoomuksesta sanoi, että hän on erittäin ylpeä tästä mallista. Mitä ajattelette teidän kavereidenne siellä Kuusankoskella työttöminä miettivän tästä tilanteesta, ministeri Lindström?

14.28 Kaj Turunen sin (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä on kuitenkin kysymyksessä hallituksen esitys, ei yksittäisten ministereitten esitys. [Vasemmalta: Aha!] Mutta kun tätä keskustelua kuuntelee, niin kyllä tähän on isketty nyt mukaan opposition puolelta aika rajusti dramatiikkaa. Minä en näe [Välihuutoja] tätä ollenkaan näin draamattisena. Tässä puhutaan tämmöisillä adjektiiveilla kuin "julma" ja "kammottava" ja näinpäin pois. [Jukka Gustafsson: Ja lisää tulee vielä!] Ei tämä näin draamattinen asia kuitenkaan ole. Tämä tulee joka tapauksessa vaikutusarvioitten mukaan parantamaan työllisyyttä, mikä on hyvä asia, mutta se, mikä tässä minun mielestäni on olennainen asia, on ajattelutavan muutos. Kannustetaan aktiivisuuden lisäksi myöskin ajattelutapamuutokseen sen suhteen, vaaditaan myöskin työttömältä ajattelun muutosta siinä, että täytyy olla aktiivinen ja hakea töitä [Puhemies koputtaa] joka tapauksessa ja että ei ole automaatteja työttömyysturvaan. [Välihuutoja — Vastauspuheenvuoropyyntöjä]

Puhemies Maria Lohela: Hyvät edustajat, kaikki vastauspuheenvuoroa pyytäneet kyllä tulevat semmoisen vuorollaan saamaan.

14.29 Paavo Arhinmäki vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Oli niin kova meteli, etten kuullut edes omaa ääntäni. Mutta on syytäkin olla ja pitää meteliä tästä asiasta.

Kun puhutaan siitä, että halutaan kannustaa työttömiä töihin, aktivoida heitä töihin, niin jos jokaista kymmentä työtöntä kohti on yksi vapaa työpaikka, niin millä te aktivoitte, kannustatte nämä kymmenen työtöntä siihen yhteen työpaikkaan? Ministeri Lindström, te olette kokeneet sen kurjuuden ja kauheuden, kun on työttömänä. Te olette sanonut, että te

Pöytäkirjan asiakohta PTK 135/2017 vp

ette halua työttömiä koskaan syyllistää tästä tilanteesta, mutta nyt tämä lakiesitys, tämä hallituksen esitys käytännössä syyllistää työttömiä työttömyydestä siitä huolimatta, vaikka he olisivat aktiivisia, hakisivat työtä, yrittäisivät löytää sitä, niin kuin aivan valtaosa tekee.

Nyt kysymys on siitä, että hallitus voi aina vetää esityksensä pois, ja nyt teillä on mahdollisuus osoittaa, että siniset eivät ole takiaispuolue vaan puolue, joka seisoo asioittensa takana. Teettekö sen, että lähдете vetämään tätä pois eduskunnasta? Silloin te näytätte, [Puhemies koputtaa] että teillä on joku roolikin hallituksessa ja te ette ole hallituksessa vain hallituksessa olon vuoksi ja roiku takiaisena takinliepeissä.

14.30 Leena Meri ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Itse perustuslakivaliokunnan jäsenenä olen hieman yllättynyt tosiaan tästä mietintövaliokunnan mietinnöstä, jossa hyvin kevyesti ohitetaan perustuslakivaliokunnan lausumat. Siellä oli useampi asiantuntija, jotka ihan aidosti olivat huolissaan siitä, että yksittäinen työtön ei voi osoittaa sitä, että hän ei ole saanut koulutuspalvelua tai työtä itsestään riippumattomista syistä. Tämä on yksittäisen ihmisen oikeusturvan kannalta erittäin merkittävää.

Nyt joillakin on se ajattelutapamuutos, että jos muutamat nyt jäävät sinne uhriksi, niin ei mitään, meininki on valtava ja hyvä meno, ja minusta se on erittäin huolestuttavaa, koska perusoikeudet ovat yksilöllisiä ja meidän tulee huolehtia, että jokaisella on perusturva.

En myöskään ymmärrä tässä sitä ajatusta, että on palkinto, kun ei saa rangaistusta. Minä en sitä hyväksy lainkaan. On hyvä, että aktivoidaan ihmisiä, mutta aktivointi tarkoittaa aina jotain positiivista.

14.31 Peter Östman kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Työttömyyden ja köyhyyden poistamisen sekä syrjäytymisen vähentämisen tulee olla jokaisen poliitikon ykköskäyttö. Tosiasia on kuitenkin se, että jos köyhyys saataisiin poistettua työttömyys- ja sosiaaliturvan avulla, Suomi olisi sen jo tehnyt. [Antti Kurvinen: Juuri näin!] Tukijärjestelmien tehtävä on turvata eläminen, mutta niiden taso ei kuitenkaan riitä nostamaan köyhyydestä. Perusturvan minimimäärää ei ole sidottu perustuslakiin, mutta sitä mitataan suhteellisella köyhyydellä. Köyhyyteen auttaa vain ja ainoastaan työnteko. [Juhana Vartiainen: Naulan kantaan!] Onko Suomen tukitaso sitten matala vai korkea? Onko järjestelmä hyvä tai huono? Mitkä ovat tukien kriteerit? Tällaiset kysymykset ratkaistaan Suomessa katsomalla lahden toiselle puolelle, miten veli ruotsalainen on hyvinvointinsa rakentanut. Kannattaa ainakin katsoa.

Suomi tarvitsee enemmän kannustavia malleja. Tämä aktiivimalli on ehkä vain yksi työkalu [Puhemies koputtaa] muiden joukossa.

14.32 Tarja Filatov sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä itse asiassa ei ole aktiivimalli. Tämä on passiivimalli. Tähän asti me olemme ajatelleet, että aktiivisuutta on se, että valtio tarjoaa joko työpaikkaa tai jotakin aktiivista työvoimapolitiittista toimenpidettä, ja jos ihminen siitä kieltäytyy, on aivan oikein, että siitä seuraa karenssi. Meidän nykyisessä työttömyysturvalaissa ja työvoimapolitiittisissa edellytyksissä lähdetään siitä, että ihmisen on aktiivisesti haettava työtä, jotta hän voi saada työttömyysturvaa. Se ei ole mikään uusi asia. Mutta passiivimalliksi tämän tekee se kokonaisuus, miten hallitus toimii.

Työvoimapolitiittisen koulutuksen suhteen voimme viettää hautajaisia. Se on siirretty niin sanotun valtiosuusjärjestelmän sisään, ja siellä olevat rahoituskriteerit itse asiassa

Pöytäkirjan asiakohta PTK 135/2017 vp

sorsivat niitä ihmisiä, jotka haluaisivat työttömyydestä tai jo yhden tutkinnon suorittamaan koulutukseen sisään. Järjestöjen työllistämistukia on ajettu alas ja moni muukin aktiivinen toimi. Työvoimatoimistoissa on huomattavasti vähemmän ihmisiä kuin vaikkapa näissä meidän verrokkimaissamme Ruotsissa ja Tanskassa. Tämä tekee tästä passiivisen.

Ja, edustaja Zyskiewicz, 300 euron vapaaosa sopii niille, [Puhemies koputtaa] joilla on mahdollisuus löytää työtä. Entä vaikkapa ne 40 000 pitkäaikaissairasta, joilla ei tätä mahdollisuutta ole?

14.34 Martti Talja kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Täällä on käyty tärkeää keskustelua työvoimapalveluista. Tällä hetkellä meidän suurimpia ongelmia on kohtaanto-ongelma työvoiman ja työn kohtaamisen osalta, ja tällä lakiesityksellä hallitus pyrkii löytämään niitä keinoja, joilla tätä kohtaanto-ongelmaa pystyttäisiin helpottamaan.

Se tiedetään, että aktivointipalvelua ja lyhyitä työsuhteita on vaikea saada. Niissä on eroja valtakunnan eri osissa, mutta myös valiokunta toteaa, että näitä ongelmia tulee seurata aktiivisesti ja selvittää, siten että me saisimme työttömyyttä vähentävän, paremmin palvelevan työvoimapalvelutoiminnan käyntiin Suomessa. — Kiitos.

14.35 Tuula Haatainen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puheenjohtaja! Tästä asiasta käytiin keskustelu sosiaali- ja terveysvaliokunnassa, jota johdan, ja olen itse samaa mieltä perustuslakivaliokunnan kanssa siitä, että tätä esitystä olisi pitänyt muuttaa. Valiokuntahan äänesti tästä asiasta. Tämä on kylmä leikkausmalli. Tässä vastuu siirretään työtömälle ja työtöntä syyllistetään.

Perustuslakivaliokunta totesi tuossa kannanotossaan, että tämän vastapainona pitäisi olla kaikille tarjolla niitä aktiivitoimenpiteitä, koulutusta ja niin edespäin. Kuten edustaja Filatov totesi, näitä on leikattu ja heikennetty, eli pääsy näihin aktiivitoimenpiteisiin on ennististä heikompi. Siitä syystä tämä on tosi huono esitys.

Mutta minusta tästä tilanteesta tekee erityisen ongelmallisen ja vaarallisen se, että eduskunnan perustuslakivaliokunnan kantaa ei tässä huomioitu, eli lakipykälä ei suostuttu muuttamaan kannan mukaisesti. Tämä tie on vaarallinen tie. Perustuslakivaliokunta arvioi aina [Puhemies koputtaa] suhteessa perustuslakiin ja myös sosiaalisiin oikeuksiin, ja tässä olisi pitänyt noudattaa sitä.

14.36 Markus Mustajärvi vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen aikoinaan toiminut Suomen pahimmassa työttömyyskunnassa, pahimman laman aikana työvoimatoimiston johtajana. Sanon, että Siperia opetti, ja uskallan sitä taustaa vasten luvata kummallekin paikalla olevalle ministerille, että saatte papukaijamerkin ja julkista kiitosta, jos pystytte uskottavasti osoittamaan ja kertomaan meille, miten tämä aktivoi työttömiä.

Tämä ei huomioi työttömien ikää, ei koulutusta, ei asuinpaikkaa, ei sitä, omistaako auton, eikä esimerkiksi sitä, onko vajaakuntoinen. Eikä se huomioi työmarkkinatilannetta, ei elinkeinorakennetta, ei pitkiä etäisyyksiä, ei sitä, onko työhallinnon palveluita ylipäättään saatavilla, eikä edes sitä, onko julkista liikennettä. Näiden kaikkien ongelmien vuoksi myöskin aktiivista työtöntä voidaan rangaista.

Nythan pitää muistaa: mitä saavutettaisiin lisäsanktioilla, kun työttömältä voidaan työttömyysturvaetus evätä määräämättömäksi ajaksi, jos hän ei ole työmarkkinoitten käytävissä?

Pöytäkirjan asiakohta PTK 135/2017 vp

14.37 Outi Alanko-Kahiluoto vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tilanteesta tekee tosiaan erikoisen se, että perustuslakivaliokunta kertoi selkeästi, millä tavoin tätä lakia pitäisi muuttaa, jotta se olisi inhimillinen, kohtuullinen työttömän näkökulmasta, mutta tähän hallituspuolueiden edustajat sosiaali- ja terveysvaliokunnassa eivät suostuneet. Me äänestimme, ja oppositio jäi tietysti vähemmistöön tässä.

Mutta nähtäväksi jää, mitä tapahtuu sitten, kun joltakulta työttömältä leikataan työttömyysturvaa sellaisessa tilanteessa, kun hän ei omista ponnisteluistaan huolimatta ole löytänyt työtä eikä saanut palveluita. Mitä veikkaatte, arvoisat ministerit, jos tämä työtön tässä tilanteessa tekee valituksen, miten mahtaa käydä? Miten mahdetaan katsoa eri oikeusasteissa teidän säätämäänne lakia tällaisessa tilanteessa, kun perustuslakivaliokunta on jo todennut, että tällaista lakia ei tulisi säätää, joka on epäinhimillinen ja joka ei kohtele yhdenvertaisella tavalla ihmisiä, jotka asuvat eri puolilla Suomea erilaisissa olosuhteissa?

14.38 Harri Jaskari kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ehkä tässä olisi syytä kuitenkin katsoa vähän tarkemmin, mikä on aidosti se lain sisältö, mikä täyttää aktiivisuusehdon. Normaali työhön meneminen, osa-aikaiseen työhön meneminen, työvoimakoulutukseen meneminen, työkokeilu, omaehtoinen opiskelu tai yrittäminen sillä lailla, että 240 euroa 65 päivän aikana saa tienattua, kaikki täyttää työllisysehdon. Pitäisikö meidän miettiä sitä, onko tämä täysin mahdoton aktiivisuuden este niille, jotka täyttävät ne ehdot?

Toisaalta tässä on myöskin niitä kohtia, keiden ei tarvitse niitä ehtoja täyttää: esimerkiksi jos saa toista työttömyysetuutta, tai sairauden, vamman takia, jos on omais- tai perhehoitaja tai on jo hakenut työttömyyseläkettä. Meidän pitäisi analysoida, ovatko nämä täysin mahdottomia aktiiviehtoon. Se liittyy myöskin siihen, että kaikilla eri tasoilla, saa sitten ansiosidonnaista tai peruspäivärahaa, [Puhemies koputtaa] on tämä sama aktiivisuusehto. Onko tämä ajatus nyt niin mahdoton teidän mielestänne?

14.39 Kristiina Salonen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä sanottiin, että tämä tulee ratkaisemaan kohtaanto-ongelman. Mielestäni tässä on ennemminkin kyse kohtaamisongelmasta. Rangaistuksen sijaan tarvitaan kohtaamisia. Ihmiset, jotka yrittävät päästä esteistä työllistyäkseen, tarvitsevat sitä, että joku auttaa heitä. Nyt kun samanaikaisesti on viety ikään kuin virkamiehet siellä tekemään päätöksiä ja katsomaan, kenelle annettaisiin rangaistuksia, kenen etuus evättäisiin, niin viedään auttavat kasvot ja kädet pois ja laitetaan ihmiset vastaanottamaan rangaistuksia.

Toinen merkittävä asia on se, että jos, hyvät kansanedustajat, ette ole huolissanne työttömistä ihmisistä, niin olkaa nyt huolissanne alueenne ihmisistä. Alueellinen eriarvoisuus kasvaa tämän lain myötä. Ihmiset ovat eriarvoisessa asemassa riippuen siitä, missä he asuvat, työttömyydestään johtuen.

14.40 Marisanna Jarva kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tilannehan on tällä hetkellä Suomessa se, että meillä on aidosti työvoimapula nyt tällä hetkellä niillä alueilla, joilla on pitkään ollut työttömyyttä, esimerkiksi Kainuussa, Lapissa, Pohjois-Pohjanmaalla, monella sellaisella alueella, jolla on ehkä työttömyyttä ollut vähän turhankin pitkään monenlaisen keskittämispolitiikan myötä. Nyt kun siellä on kasvu käynnissä, vientialan yritykset pärjäävät hyvin ja myös julkisella puolella on paljon avoimia työpaikkoja, niin suurin ongelma tällä hetkellä on, että työvoimaa ei saada riittävästi. Meillä on aito on-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 135/2017 vp

gelma siitä, että meidän väestöämme on nimenomaan karannut työpaikkojen perässä varsinkin Etelä-Suomen isoimpiin kaupunkeihin.

Me tiedämme myöskin tämän: Meillä on ollut näitä erilaisia työllisyyskokeiluita. Muun muassa Paltamossa, kotikunnassani, toimin valtuuston puheenjohtajana, niin että on hyvä kokemus siitä, miten nimenomaan työttömiä pitäisi auttaa työllistymään. Tärkeintä on se henkilökohtainen kontaktointi, haastattelut ovat olleet erittäin hyvä keino. Tästä on hyvää kiitosta tullut. Tärkeintä olisi se, että me emme passivoi nimenomaan nuorta väestöä. [Puhemies koputtaa] Jo kolmannessa polvessa meillä on työttömät, jotka ovat oppineet jäämään kotiinsa.

14.42 Arja Juvonen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ihmisen heikoin lenkki on yleensä se, että ei pääse kyykkyy, mutta tämä hallituksen malli on kyykkytysmalli. Tämä vie työttömän pahimmillaan syväkyykkyy. Mielestämme tämä esitys olisi ehdoittomasti pitänyt vetää pois, ja varsinkin sen jälkeen, kun perustuslakivaliokunta antoi oman lausuntonsa. Onkin aivan uskomatonta, että perustuslakivaliokunnan lausuntoa ei oteta huomioon. Minun mielestäni tämä on sellainen kynnyksysymys, joka teidän, hyvä hallitus, tulee pohtia ja miettiä siellä tahoillanne, että mitä tälle asialle oikeastaan voidaan tehdä.

Tämä on aivan käsittämätöntä, että vaikka kuinka yrität, yrität olla aktiivinen, teet kaikkesi, niin siitä huolimatta sinun työttömyyspäivärahasi voidaan leikata, jos et ole saanut työtä. Ehkä tällä esityksellä halutaan loppujen lopuksi sanoa suoraan — täällä eräs edustaja sanoi, että halutaan muuttaa ajattelua — että sinä laiska, joka siellä kotona olet etkä löydä mistään työtä, se on sinun syysi, kun et löydä sitä työtä. Tällä tavalla halutaan aktivoida. Halutaan muuttaa ajattelua, positiivisesti ajattelemaan. Kas, kun ei sanota, että mene joogaamaan, jotta ajattelusi muuttuu. Tämä malli on aivan käsittämätön. Tämä tulee vetää pois. Tämä on jälleen kerran yksi sellainen esitys niiden monien muiden esitysten joukossa, jotka olette jo vetäneet pois.

14.43 Mika Kari sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tämä keskustelu, joka nyt päivänvalossa käydään, todistaa sen, että viime perjantaina tehty pöytäesitys oli perusteltu. Viime perjantaina meillä oli paikalla täällä sosiaalidemokraatteja, vasemmistoliittoa, vihreitä ja hallituspuolueista edustaja Zyskiewicz, jolleka tässä annan tunnustuksen. Hän uskalsi tulla puolustamaan tätä esitystä. Nyt kun opposition puolelta tarjoamme kakkosyöttöä hallitukselle, niin kovin on hiljaista, ei puolustajia löydy. Muutamia ärhäköitä edeltä käsin valmisteltuja puheenvuoroja kyllä, mutta ei tähän peruskysymykseen. Te rankaisette nyt ensimmäistä kertaa Suomen historiassa työttömyydestä ihmisiä rakensamalla lain, joka kohtelee, niin kuin tässä esiin tuli jo useamman kerran, hyvin eriarvoisesti työttömiä ihmisiä riippuen siitä, missä asuinpaikassa he asuvat. Keskustan edustaja sanoi, että tämä on lahja työttömille. Käytännössä tämä keskittää nekin työttömät ihmiset sieltä syrjäseuduilta kaupunkeihin, joissa vielä on töitä tai työvoimapalveluita. [Puhemies koputtaa] Käytännössä, keskusta, te keskitätte nyt enemmän kuin koskaan.

14.44 Ben Zyskiewicz kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ensinnäkin on hyvä selvittää, että tässä ei siis keneltäkään evätä työttömyysturvaa karenssin muodossa tämän esityksen perusteella, vaan kyse on siitä, että seuraavan kolmen kuukauden aikana sitä pienennetään noin 4,5 prosenttia. [Välihuutoja]

Pöytäkirjan asiakohta PTK 135/2017 vp

Toiseksi on todettava, että esityksen on arvioitu lisäävän työllisyyttä tuhansilla henkilöillä, ja sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnassa on tiukka lausuma siitä, että tätä tulee seurata. Mielelläni palaan keskusteluun kanssanne parin vuoden päästä, jolloin nähdään, onko niin käynyt — kuten uskon — että tuhannet ihmiset [Paavo Arhinmäen välihuuto] ovat näitä keikkatöitä löytäneet ja sitä kautta välttyneet tältä alennukselta.

Kolmanneksi edustaja Arhinmäelle totean, että ei niitä tyhjiä työpaikkoja ollut silloinkaan, kun tuli se 300 euron suojaosuus, mutta niin vain on käynyt, että tuhannet, ilmeisesti kymmenentuhannet ihmiset ovat niitä töitä löytäneet.

Puhemies Maria Lohela: Vielä ennen ministeri Mattilaa edustajat Viitanen, Hassi ja Pekonen.

14.45 Pia Viitanen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Zyskiewicz, esimerkiksi Pirkanmaan luvut kertovat, että työttömiä on noin 27 000 ja avoimia työpaikkoja 4 000. Tämä nyt kertoo sen totuuden. Ja totuus on se, niin kuin äsken itsekin sanoitte, että työttömyysturvaa leikataan, mikäli työtön aktiivitoimista huolimatta ei löydä työpaikkaa. Se on väärin, ja näin ei voi olla.

Puhemies! Nyt kun ministerit kohta pääsevät puhumaan, niin minä nyt sanon, että tässä me tulemme näkemään, kenen lauluja täällä lauletaan, menemmekö me nyt tämän kokoomuslaisen kyykytysideologian mukaan ja muut laulavat taustakuorossa, kun kokoomuslaisten tahtipuikko heiluttaa tätä ideologista sirkusta, mikä täällä on parhaillaan käynnissä koko hallituksen politiikassa. Minä todella toivon, arvoisat siniset ministerit, että miettisitte, oletteko tosissanne tämän työttömien kyykytyksen takana. Onko keskusta tosissaan, vai menemmekö me nyt Zyskiewiczin ja Vartiaisen ehdoilla eteenpäin?

14.46 Satu Hassi vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Oikeusvaltion perusperiaatteisiin olen ymmärtänyt kuuluvan sen, että ketään ei rangaista sellaisesta asiasta, johon hän ei itse voi vaikuttaa. Juuri tähän perustuslakivaliokunta viittaa, kun valiokunta toteaa, että on uutta, jos ihmistä ruvetaan sanktioimaan sellaisesta asiasta, johon hänellä ei ole käytännössä ollut mahdollisuuksia vaikuttaa. Perustuslakivaliokunta on esittänyt, että joko tarjotaan palvelut kaikille niille, jotka niitä tarvitsevat, tai sitten annetaan työttömille mahdollisuus osoittaa, että he ovat tehneet kaikkensa mutta eivät silti ole onnistuneet joko saamaan näitä palveluita taikka saamaan sitä keikkatyötä riittävää määrää. Kun tätä mahdollisuutta ei ole, niin tämä on yleisen oikeustajun ja ymmärtääkseni myös oikeusvaltion perusperiaatteiden vastainen, enkä yhtään ihmettele [Puhemies koputtaa] sitä suurta tyrmistystä, jolla ihmiset ovat tähän reagoineet.

14.47 Aino-Kaisa Pekonen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Onhan tämä nyt ihan käsittämätön esitys, että tämä malli rankaisee nimenomaan työtöntä työnhakijaa, joka ei ole onnistunut työllistymään. Mutta eihän työtä saanut työnhakija enää tarvitse työttömyysturvaa! Te rankaisette nimenomaan niitä henkilöitä, jotka eivät onnistu työnhaussa, ja niin kuin tässä on todettu, tämä asettaa ihmiset erittäin eriarvoiseen asemaan riippuen siitä, mikä on ihmisen ammatti, tausta tai asuinpaikka. Ja kun luin tämän perustuslakivaliokunnan lausunnon, niin minä todella luulin, että hallitus joutuu vetämään tämän esityksen takaisin, mutta ei. Sen sijaan sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnassa hallituspuolueiden edustajat runnovat tämän esityksen läpi. Minun mielestäni tämä on kyllä ihan käsittämätöntä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 135/2017 vp

Jos katsotaan perustuslain 19 §:ää, niin siinä sanotaan, että jokaisella, joka ei kykene hankkimaan ihmisarvoisen elämän edellyttämää turvaa, on oikeus välttämättömään toimeentuloon ja huolenpitoon. Työmarkkinatuki on osa työttömien perusturvaa, ja nyt sitä ollaan leikkaamassa.

Puhemies Maria Lohela: Ministeri Mattila, 5 minuuttia.

14.49 Sosiaali- ja terveysministeri Pirkko Mattila: Arvoisa rouva puhemies! Tämän aktiivimallin taustalla on vuonna 2016 hallituksen nimeämä valtiosihteeri Martti Hetemäen vetämä kolmikantainen työryhmä, jonka tehtävänä oli laatia yksi yhteinen esitys työllisyyden lisäämiseksi ja työttömyyden keston lyhentämiseksi, ja todellakin työllisyystavoite on tässä asetettu 10 000:een. Niiltä osin tämä on sitten päätyntä sosiaali- ja terveysministeriön valmisteltavaksi.

Kiitoksia valiokunnille, ensinnäkin mietinnöstä sosiaali- ja terveysvaliokunnalle ja lausunnoista perustuslakivaliokunnalle ja työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle.

Sosiaali- ja terveysvaliokunta ehdottaa mietinnössään, että hallituksen esityksessä ehdotettujen aktiivisuuden osoittamisen tapojen lisäksi aktiivisuus voitaisiin osoittaa myös osallistumalla muuhun työllistämisedellytyksiä parantavaan palveluun tai toimintaan, jossa työ- ja elinkeinotoimisto toimisi järjestäjänä. Pidän tätä nimenomaan lisäyksenä, joka on tehty myös perustuslakivaliokunnan lausunnon jälkeen. Eli on lisätty toimenpiteitä perustuslakivaliokunnan lausunnon jälkeen ja näillä on laajennettu sitä palveluvalikoimaa, jonka tässä edustaja Jaskari toi jo esille, ja varmasti TE-palveluista ministeri Lindström kertoo myös.

Mitä pidän tässä myös hyvänä, on valiokunnan lausumaehdotus. Tämä on hyvä: "Eduskunta edellyttää, että uudistuksen vaikutuksia tulee tarkasti seurata ja tarvittaessa laajentaa keinoja, joilla aktiivisuusedellytyksen voi täyttää, [Vasemmalta: Ei se auta, kun rahat vähenee!] jos ilmenee, etteivät nyt ehdotettavat keinot ole riittäviä estämään aktiivisesti työnhakua tai palveluun pääsyä yrittäneen työnhakijan joutumista vähennetylle etuudelle." Minusta tämä on selvästi sanottu. Tässä eduskunta edellyttää hallitusta seuraamaan tämän lain vaikutuksia. [Eero Heinäluoma: Kasvojenpesua!] Tämän pohjalta on helppo toimia. Voin vakuuttaa teille, että tulen seuraamaan tarkasti, mitä tämän hallituksen esityksen jälkeen tapahtuu, kun tämä laki astuu voimaan.

Tässä on mahdollisuuksia: selvitystyöhanke, selvityshenkilö. Tätä pitää nimenomaan kehittää. Omassa perheessäni on ollut myös työttömyyttä, enkä pidä sitä ilona kenellekään. Olen iloinen, että tämä yhteiskunta on tarjonnut kuitenkin mahdollisuuden eteenpäin, ja olen aivan samaa mieltä siitä, että rangaistuksen sijaan me tarvitsemme kohtaamisia. Niitä me tarvitsemme lisää. Siltä pohjalta sanoisin, että tämän aktiivimallin ei pidä olla vain niin, että puhutaan työttömän aktiivimallista, vaan puhutaan kokonaisuudessaan työllisyyden aktiivimallista. Tämä haastaa, hyvät ystävät, aivan samalla ne TE-palvelut kehittämään omia toimintojaan. [Li Andersson: Millä rahalla?]

Sitten, mikä tuli täällä esille: onko alentunut työkyky huomioitu tässä esityksessä? Kyllä on. Täällä on otettu kantaa myös siihen, miten osa pitkäaikaissairaista tekisi osa-aikatyötä mutta työpaikoilla ei välttämättä luoda tälle edellytyksiä. Hallituksella on myös OTE-kärkihanke parhaillaan menossa, jossa etsitään nimenomaan mahdollisuuksia osatyökykyisten työllistymiseen. On näin ollen hyvä myös selvittää se, mikä itse kenenkin työkyky on, ja tämä on myös sen jatkoselvityksen paikka.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 135/2017 vp

Sitten lisäksi vapaaehtoistyötä helpottaisi huomattavasti se, että meillä olisi Suomessa olemassa sellainen laki vapaaehtoistyöstä, joka on monessa maassa. Se toimisi myös työttömien kohdalla ja auttaisi heitä.

Sitten täällä on nimenomaan lueteltu vielä niitä palveluita, jotka ovat työnhakuvalmennus, uravalmennus, työvoimakoulutus, työttömyysetuudella tuettu omaehtoinen opiskelu, työkokeilu, kotoutumisen edistämiseksi tapahtuva omaehtoinen koulutus ja kuntouttava työtoiminta. Sen lisäksi on vielä rekrytointipalvelut ja nämä ostopalvelut, joissa TE-toimisto on järjestäjänä. Eli kyllä näitä mahdollisuuksia täällä on. Niitä pitää käyttää, niitä pitää kehittää. Tästä pitää kerätä tietoa, ja tätä pitää hoitaa yhdessä eteenpäin.

Puhemies Maria Lohela: Jatketaan debattia.

14.53 Anneli Kiljunen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen esitys on räikeällä tavalla epäoikeudenmukainen, ihmistä alentava, kyykyttävä ja asenteellinen. Kysyn teiltä, ministeri Mattila: Uskotteko te aidosti tähän seurantapykälään? Poistaako seuranta tämän lain tuomat ongelmat? [Eero Heinäluoma: Ei poista!]

Te vaaditte työtöntä hakemaan työtä, ja jos työntekijä ei saa työtä, niin häntä rangaistaan, mutta samalla te olette vähentäneet työllisyyspalveluita, samalla te ette edellytä TE-toimistojen viranomaisia tarjoamaan työpaikkoja tai työllisyyspalveluita, eli jos asiakas ei saa näitä palveluita, niin te rankaisette siitä työtöntä. Millä te perustelette, että viranomaisille ei anneta velvoitetta tarjota työtä tai aktiivitoimenpiteitä, ja kun näitä ei ole, te sitten rankaisette tästä toimimattomuudesta työtöntä, joka on täysin syytön tähän tilanteeseen?

14.54 Joona Räsänen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä tämä nyt taas kuulostaa siltä, että tässä nyt hallituksella on alkanut käsienspesuvaihe ja mennään näiden mahdollisten lausumaehdotusten taakse piiloon. Siitähän tässä on nyt kysymys, kun kuunteli ministerin vastausta.

Keskeinen kysymyshän liittyy todella siihen, että yleensä kun julkinen valta jotain velvoittaa, niin se antaa myös siihen mahdollisuuden. Jos me jotain velvoitamme, niin annamme myös sitten mahdollisuuden. Eli ennen kuin me voimme velvoittaa ihmisiä tekemään kaikki voitava sen eteen, että työllistyvät, niin kyllä julkisen vallan on annettava myös ne mahdollisuudet. Nyt kun katsoo, mitä hallitus on sitten tehnyt tällä saralla, niin joka vuosihan meillä on ollut vähemmän käytettävissä esimerkiksi palkkatukirahoja, joilla on näitä mahdollisuuksia tarjottu. Että ennen kuin, hyvä hallitus, te menette velvoittamaan työttömät tekemään jotain, niin velvoittakaa nyt viranomaiset tarjoamaan näitä palveluita työttömille. Se on se ensimmäinen asia, mitä nyt tässä vaiheessa pitäisi tehdä, ettemme laittaisi ihmisiä niin eriarvoiseen asemaan kuin nyt hallitus on laittamassa.

14.55 Jari Myllykoski vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kaikkein vaikuttavimman puheenvuoron pitäisi, jos pitäisi minuutin hiljaisuuden.

Tämä on jotain ihan niin käsittämättömän järkyttävää, että kuinka vielä sitten aidosti voidaan uskotella itselle, kuten täällä edustajat Zyskowicz, Jaskari, Vartiainen koettavat vannottaa, että tämä on hyvä, tämä on aitoa aktiivisuutta. Täytyy sanoa, että arvomaailmani on kyllä niin erilainen siinä, kuinka ihmistä innostetaan. Miksei hallitus ole laittanut esimerkiksi lakialoitetta, että poistetaan työllisyyden esteitä niin, että vaikkapa kaupan osa-aikaiset työntekijät voivat asumistukensa menettämisen pelotta ottaa pieniä lisätöitä vas-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 135/2017 vp

taan? Lisätöiden tarjoamisvelvoitteita pitäisi parantaa. Nyt hallitus tekee jotakin sellaista, mitä en olisi ikinä uskonut tämänkään hallituksen tekevän.

14.57 Arto Satonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Voin myös muuttaman sanan tähän sanoa, kun täällä kävi Tanskan puhemiehistö vieraana ja Tanska on se maa, jossa OECD-maista on kaikkein pienin eriarvoisuus, ja Suomi on se, jossa on toiseksi pienin. Ja miten Tanska on sen saavuttanut? Se on saavuttanut sen nimenomaan hyvällä työllisyyden hoidolla, jossa näillä haastatteluilla on ollut aivan keskeinen merkitys ja jossa, kuten täällä puhuttiin, he satsaavat aktiivipolitiikkaan — ihan totta — tuplasti enemmän kuin me, mutta he maksavat passiivitukia muistaakseni 70 prosenttia vähemmän. Heillä on juuri tämänlaista aktivointijärjestelmää kuin mitä tässä nyt esitetään, [Kari Uotila: Ei ole!] ainoastaan vain kuusi kertaa merkittävämpänä.

Se, mitä täällä edustaja Jarva sanoi aikaisemmin, kertoo elävästä elämästä. Me olemme sellaisessa tilanteessa, että meillä on paljon työttömyyttä ja työvoimapulaa samalla alueella, ja jos me emme saa niitä ihmisiä löytämään töitä ja pääsemään töihin, niin siitä tulee iso ongelma tässä yhteiskunnassa ja joudutaan ulkomailta ne työpaikat [Puhemies koputtaa] täyttämään. Toivon järkeä keskusteluun.

14.58 Eero Heinäluoma sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Satonen, en tiedä, ketä tanskalaisia hän on tavannut, [Arto Satonen: Puhemiehistöä!] mutta rohkeuden epäillä, että kukaan Tanskasta ei voi sanoa, että siellä olisi tämmöistä leikkuumallia käytössä. Siellä tarjotaan työmahdollisuuksia ja annetaan myös erilaisia aktiivitoimia, mutta eihän tässä laissa, jota te nyt esitätte, arvoisa hallitus, ole sanaakaan mistään aktiivitoimista, joita hallitus aikoi tehdä. Siinä on vain ehdotus, että jos et saa töitä etkä pääse koulutukseen, sinun työttömyyspäivärahaasi leikataan. Tämä on tämän ehdotuksen sisältö. Ei tule yhtään aktiivitoimia lisää. Ja me tiedämme, että hallitus, ministeri Lindström, seuraavaksi tuo tänne esityksen, jossa yksityistetään nämä työnvälityspalvelut. Ne siirretään yksityisille firmoille, ja hallitus pesee loputkin kädet. Tämä työttömien toimeentulon leikkaus on se hallituksen joululahja, jonka te olette antamassa Suomen työttömille. [Pia Viitanen: Aivan! Musta joulupaketti!]

14.59 Heli Järvinen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Nyt kun Tanska on mainittu, haluan kyllä pyytää tanskalaisilta anteeksi. Ensinnäkin Tanska on hyvin erilainen työmarkkina-alue kuin Suomi. Siellä työmatkat ovat lyhyitä, aivan maan toiselta puolelta toiseen laitaan ja kaikki tällä välillä. Lisäksi siellä on TE-toimistoväkeä, siis sitä porukkaa, joka tarjoaa erilaisia palveluja, työvoimapalveluja ja tekee työllistystöitä, 20-kertainen määrä Suomeen verrattuna — siis 20-kertainen määrä. Onhan se selvää, että sillä porukalla saa aikaan erilaisia toimia. Tanskan malli on hyvin aktiivinen, hyvin kannustava, hyvin erilainen kuin Suomessa, mutta sitä ei voi edes huonona päivänä verrata tähän aktivointimalliin. Tanskalaiset, antakaa anteeksi.

15.00 Harri Jaskari kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Olisin edelleen halunnut palata siihen alkuperäiseen kysymykseen arvoisalle oppositiolle: Koetteko sen, mikä täyttää aktiiviehdon, olevan liian suuri asia teidän mielestänne, kun esimerkiksi aktiiviehdon täyttää se, että on mukana omaehtoisessa opiskelussa? Onko se teidän mielestänne aivan liian suuri kysymys sillä puolella? [Vastauspuheenvuoropyyntöjä vasemmalta]

Pöytäkirjan asiakohta PTK 135/2017 vp

Toisella puolella olisi se kysymys, kun puhutaan taas Tanskan mallista, että siinä on myöskin se puoli, että siellä on avoimet työmarkkinat, jotka toimivat eri lailla. Toivottavasti myöskin me pääsemme jossain vaiheessa siihen, että on helppo ottaa töihin ja on myöskin helpompi vähentää, jolloin on paljon enemmän liikkuvuutta kuin nykyisin on.

Mutta tähän peruskysymykseen: arvoisa oppositio, ovatko teidän mielestänne aktiivimallin ehdot liian vaikeita ihmisille?

15.01 Antti Rinne sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Perustuslakivaliokunta on vastannut tähän Jaskarin kysymykseen. Tämä hallituksen esitys on aivan järkyttävällä tavalla loukkaamassa työttömien oikeuksia, ja siihen pitää tulla muutos.

Arvoisa puhemies! Edustaja Zyskowicz totesi, että täällä on jo olemassa meillä aktiivimallit. Kyllä meillä on tietyllä tavalla lainsäädännössä olemassa, mutta tämä hallitus on leikkannut aktiivimallista rahoja. Tämä hallitus leikkasi tämän vuoden alusta, jos muistan oikein, sata päivää työttömien työttömyysturvaa. Minun on hirvittävän vaikea ymmärtää sitä, miksi tämä hallitus haluaa nähdä työttömät laiskoina ja saamattomina ihmisinä, jotka eivät pyri töihin. Tämä on käsittämätöntä politiikkaa. Tämä johtaa siihen, että suomalainen eriarvoistumiskehitys vain vahvistuu ja vahvistuu teidän politiikkanne seurauksena. Kyllä minä ihmettelen, miten siniset ja keskustapuolue ovat voineet olla tämmöisessä mukana. Kokoomuksen ymmärrän hyvin, kun kuuntelen näitä puheenvuoroja täällä.

15.02 Anna Kontula vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Parin viimeisen vuoden aikana minulle on tullut ihan uudenlaisia yhteydenottoja työttömiltä. Niitä on tullut aiemminkin, mutta nyt korostuu semmoinen porukka, joka kokee, että he ovat tehneet ihan kaiken, yrittäneet ihan kaiken, ja silti ei onnistu, silti menee pieleen. Eilen kolme varttia keskustelin puhelimesta miehen kanssa, joka esitti minulle kysymyksen, että keksitkö vielä jonkun ratkaisun minun tilanteeseeni vai ammunko itseäni päähän. Me kolme varttia vekslattiin niitä hänen tukiaan edestakaisin, enkä minä hänelle pystynyt siihen ratkaisuun antamaan niin, että hän olisi päässyt edes minimitoimeentulotuen tasolle.

Meidän työttömien aktiivisuuden isoin ongelma ei ole mikään laiskuus, vaan se isoin ongelma on se, että meidän järjestelmämme on niin ennakoimaton ja epäreilu, että ihmiset eivät pysty toimimaan järkevästi sen piirissä. Nyt tämä aktiivimalli luo siihen uuden sanktioapparaatin sen valmiiksi jo ihan mahdottoman järjestelmän päälle, ja se on se isoin ongelma.

15.03 Kaj Turunen sin (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tärkeä asia tietysti, mistä täällä päätetään tänään, ja minä luulen, että itse asiassa aika pieni prosentti porukasta, joka tästä päättää, on ollut itse työttömänä tai sitten näissä rekrytilanteissa, joissa ollaan haastateltu työntekijöitä. Minä kuulun tähän viimeisempään ryhmään. Aikaisemmassa elämässäni vuosien varrella olen kuitenkin haastatellut työttömiä useita satoja. Tältä pohjalta minä en pidä ollenkaan huonona tätä hallituksen esitystä.

Tässä on aika dramaattisesti puhuttu työttömien oikeusturvan loukkaamisesta. "Rangaistaan työttömiä", tämmöisiä termejä käytetään, [Välihuutoja vasemmalta] puhumattaakaan sitten näistä muista esimerkeistä. Pitää muistuttaa, mistä tässä on kysymys. Tässä on kyse tästä mahdollisesta sanktiosta. Jos aktiivisuutta ei riittävästi ole ollut tai sitten ei ole löytynyt muista syistä sitä työpaikkaa, niin kolmen kuukauden aikana per kuukausi 1,5 prosenttia pienennetään sitä työttömyysturvaa. [Eduskunnasta: 4,65!] — 4,65 kolmen kuu-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 135/2017 vp

kauden aikana. [Puhemies koputtaa] — Ei tämä niin dramaattinen asia ole, mutta uskon, että tällä on merkittävät työllisyysvaikutukset kuitenkin.

Puhemies Maria Lohela: Vielä edustajat Lehto, Gustafsson ja Filatov ja sitten ministeri Lindström.

15.04 Rami Lehto ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Voisi luulla, että hallituksen esitys aktiivimallista on valmisteltu EK:n savusaunan lauteilla. Mutta kun katsoo EK:n lausuntoa, niin siellä ollaan kumminkin tätä vastaan, annetaan kritiikkiä. Kritiikkiä antavat myös kaikki työntekijäjärjestöt, todella paljon. Kyllä tässä nyt kyykytetään suomalaista duunaria, laitetaan orjan asemaan, kun pakotetaan menemään duuniin, mihinkä tahansa ja mihin hintaan tahansa.

Ja löylyä heitetään lisää. Talouselämän uutisissa on otsikko, missä on valtiovarainministeri Orpon lausunto: "Jos osaamisessa on puutteita, voitaisiin maksaa yleistä palkkatasoa pienempää palkkaa." Eli duunarin kyykyttämistä jatketaan. Ei makseta kohta palkkaakaan, kun on pakko mennä töihin ilmaiseksi.

Ja mitä vielä, löylyä heitetään lisää, laitetaan se duunari kiukaan päälle, kun katsoo, että täällä on kiertänyt lakialoite, missä työvoiman saatavuusharkinnasta luopumista ehdotetaan, [Puhemies koputtaa] eli otetaan lisää matalapalkkatyöntekijöitä taistelemaan suomalaisten duunareitten kanssa.

15.05 Jukka Gustafsson sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä hallituksen ennätysellisen röyhkeä esitys ajoi perjantaialkuillasta karille. [Eduskunnasta: Hyvä, Kari!] Minä kiitän edustaja Karia. Se oli valtiomiesteko, että me pääsemme nyt keskustelemaan asiasta, jonka merkitys on todella suuri.

Olen ollut itse työelämässä yli 50 vuotta, kansanedustajanakin melko pitkään. En muista näin raukkamaista esitystä. Oikeasti, en muista. Ja kun täällä nyt nostettiin tämä Tanskan tilanne esille, niin puhutaan ihan luvuista: siellä on yhtä työvoimavirkailijaa kohti 15—20 työtöntä, siis voimavarat ovat aivan jostain muusta maailmasta. Ne ovat varmaan luoneet siellä sosiaalidemokraatit, jotka ovat pitkään olleet vahvoilla ja tehneet aktiivista, todellista työvoimapolitiikkaa. [Puhemies koputtaa]

Tämä esitys pitää hylätä ja vetää pois.

15.07 Tarja Filatov sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tanskassa ja Ruotsissa molemmissa on palveluissa moninkertainen määrä henkilöitä, jotka auttavat työtöntä, [Jukka Gustafsson: Juuri näin!] ja siitä tulee se aktiivimalli. Kun Tanskassa kysyin jobcenterissä, että miten te käytätte karensseja, niin virkailija katsoi minua hämmästyneenä ja kysyi: "Ai miten niin?" Ja kun kerroin, mitä ne karenssit ovat, niin "ei me niitä käytetä, ei meidän tarvitse, koska me pystymme palvelemaan ihmisiä", ja meillä lähdetään tästä karenssilogiikasta.

Edustaja Jaskarille haluan sanoa, että ei näissä aktiivitoimissa ja niihin osallistumisessa eikä edes siinä velvoittavuudessa ole mitään vikaa, mutta ongelma on se, että työtön ei itse päästä siitä, että hän pääsisi yhteenkään aktiivitoimeen, [Eero Heinäluoma: Juuri näin!] ei edes siihen omaehtoiseen koulutukseen. Tänä syksynä tähän taloon on tullut laki, joka vaikeuttaa työttömän ammatillista opiskelua. Meille on luvattu laki, joka mahdollistaisi jokai-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 135/2017 vp

selle omaehtoisen koulutuksen. Sitä lakia ei ole tullut. Se on valmistelussa. Mutta sen sijaan tämä laki astuu voimaan.

Ja kolmas asia ministeri Mattilalle: Tässä ei suljeta [Puhemies koputtaa] pois sairaita ja vammaisia vaan ainoastaan he, jotka saavat vammaisetuutta, ja se on pieni joukko.

Puhemies Maria Lohela: Ministeri Lindström, 5 minuuttia.

15.08 Työministeri Jari Lindström: Arvoisa rouva puhemies! Kiitos aktiivisesta keskustelusta. Aloitan vastaamalla edustaja Rinteelle, kun hän kysyi minulta, tiedänpö minä, miltä kuusankoskelaisesta työttömästä tuntuu. Voin kyllä vakuuttaa, edustaja Rinne, että olen saanut palautetta kaikista niistä esityksistä, joita olen ollut täällä puolustamassa, vaikken aina niistä ole pitänytään. Ja kyllä, minä aivan varmasti tiedän, mitä se työtön ajattelee. Se palaute tulee minulle suoraan päin naamaa, ja hyvä niin.

Täällä on käytetty tällaisia puheenvuoroja, joissa jälleen kerran puhutaan työttömien syyllistämisestä, puhutaan siitä, että tämä on passiivimalli ja näin pois päin.

Jos lähdetään siitä taustasta liikkeelle, minkä takia tämä esitys ylipäänsä on täällä: Tämä on täällä sen takia, että yhdessä työmarkkinajärjestöjen kanssa me teimme, emme mitään sopimusta, mutta yhteisymmärryksen siitä, että meillä on kymmenen kohdan lista, ja siinä tämä oli ensimmäisenä toimenpiteenä, aktiivimalli. Kun se esitettiin, SAK vastusti sitä ja on vastustanut alusta saakka. Täysin olen tästä asiasta tietoinen. Siitä huolimatta sinne saatiin työttömän kannalta hyviä asioita, sellaisia asioita, jotka helpottavat työttömän arkea. Muun muassa tällä viikolla tai sitten viimeistään ensi viikolla tänne eduskuntaan tulevat nollatuntisopimuksen pelisäännöt. Tämä oli paketti, tämä oli yhdessä sovittu. Ja alusta saakka myös se oli selvää hallitukselle, että sieltä ei ruveta valitsemaan rusinoita pullasta. Tämä malli on nyt sitten ehkä se kivi siellä pullassa. [Vasemmalta: Otetaan pois se sieltä!] — Puhe on ollut siitä, että tämän kymppilistan toimenpiteet viedään eikä sieltä voida noukia ikäviä asioita pois ja tuoda hyviä asioita tänne. Tämä on yhdessä päätetty hallituksessa, että näitä kymppilistan toimenpiteitä edistetään. [Välihuutoja vasemmalta] Kyllä, hallituksessa tämä on päätetty ja linjattu. Siellä se on päätetty, ja se on tässä taustana.

Mutta sitten menen näihin palveluihin. Täällä on monessa puheenvuorossa kritisoitu sitä, että pääsyä aktiivitoimiin on tehty vaikeammaksi ja palvelujen määrää on vähennetty ja palkkatukea on leikattu. Otetaanpas nyt hieman takapakkia. Ensinnäkin näistä palveluista: TE-toimistoissa kun olen käynyt vierailulla, viimeksi Uudellamaalla, niin on ihan selvää, että näitä palveluja ei edes tunneta tarpeeksi hyvin. Tälle ministeriö on tekemässä jotain, ja me haluamme — onko se sitten markkinointikampanja tai mikä tahansa — tehdä tiettäväksi sekä työn tarjoajille että työtä tarvitseville, mitä kaikkia palveluja on käytössä. Meillä on valtava kirjo erilaisia palveluja. Edustaja Filatov tietää tämän vallan mainiosti, niin kuin moni muukin täällä. Siitä ei ole kyse. Se on ihan fakta ja totta, että meillä on paljon pienemmät resurssit kuin Tanskassa, Ruotsissa — meillä on Pohjoismaiden pienimmät. Se on fakta. Sitä ei käy kiistäminen.

Mutta Uudeltamaalta otan esimerkin: Nämä haastattelut, jotka — muistan elävästi — haukuttiin aivan lyttyyn, kun tämä idea tuli — eräiden taholta, ei kaikkien, eräiden taholta — että tämä on järjetön ja että tästä ei selvitä. Uudellamaalla on tehty loistavaa työtä. Elokuussa 2016: 3 000 työllistymissuunnitelmaa. Vuonna 2017 samaan aikaan, elokuussa: yli 30 000 työllistymissuunnitelmaa. Kysyin: miten te pystytte tämän tekemään? "Me laitettiin asiat täällä uuteen järjestykseen ja mietittiin, miten työ tehdään fiksummalla tavalla, ja

Pöytäkirjan asiakohta PTK 135/2017 vp

sinne myös resursoitiin lisää henkilökuntaa tekemään sitä työtä." [Antti Rinne: Se on erittäin hyvä!] Se on se vastaus siihen, että pystytäänkö tästä urakasta selviämään.

Tässä ei ole tarkoitus missään nimessä syyllistää työttömiä, niin kuin ei millään niillä toimenpiteillä, mitä hallitus on tänne tuonut, ei yhdelläkään. Tässä on 8 000 henkilötyövuoden tavoite, siis tavoite, että niitä lyhyempiaikaisiakin työsuhteita otettaisiin vastaan nykyistä paremmin. Ja minä en mene sen sanan taakse piiloon, että sanotaan, että kannustetaan. Kyllähän tässä on myös pakottamisesta kysymys. Täytyyhän se nyt rehellisyyden nimissä sanoa, että näinkin on, mutta en ota vastaan sitä syytöstä, että syyllistäisin yhtään työtöntä hänen asemastaan, en varmasti. — Kiitos. [Pia Viitanen: Mutta tosiasiaa teette niin!]

15.13 Johanna Ojala-Niemelä sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ymmärrän, että tämä asia on niin vaikea, ettei tälle hallituksen esitykselle löytynyt puolustajaa ministeriainiosta perjantaina ja tämä olisi mieluummin vaiettu kuoliaaksi. Hyvää on se, että nyt ministerit ovat paikalla ja saamme täällä vastauksia.

On vaikea ymmärtää tätä ajatusta, jonka mukaan työttömyysturvaa leikataan, jos työtön ei onnistu löytämään töitä. Fakta on, että tässä mallissa työttömyyden pitkittyessä täyteen työttömyysturvaan ei riitä vain aktiivinen työnhaku, vaan sen tulee johtaa myös työllistymiseen tai palveluihin osallistumiseen.

Mutta meillä on Suomessa erilaisia olosuhteita, kuten täällä on jo käynyt ilmi. Työllistymiseen vaikuttavat monet eri seikat: asuinpaikka, ihmisen ikä, koulutustaso tai työttömyyden kesto tai jopa, kuten edustaja Mustajärvi totesi, se, onko työttömällä autoa käytössään vai ei. Tämä malli rankaisee enemmän niitä, joilla on heikommat työllistymismahdollisuudet. Onko, ministeri Lindström, oikein pakottaa näitä ihmisiä tässä tilanteessa, kun olosuhteet ovat tässä pitkässä [Puhemies koputtaa] Suomenniemessä niin erilaiset?

15.14 Kari Uotila vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Selitysten tai pakkettien taakse menemisen sijaan toivoisin kaikilta hallituspuolueiden edustajilta ja ministereiltä tulevilla puheenvuoroilla vastausta vain yhteen kysymykseen: onko oikein, että työtöntä, joka joka ainoa aamu pyrkii löytämään työpaikan, joka ainoa päivä täyttää hakemuksen, joka päivä kiertele työpaikkojen ovilla kyselemässä, että pääsisinkö hetkeksi töihin, tai joka aktiivisesti seuraa, onko paikkakunnalla tarjolla työvoimapalveluja, koulutusta tai jotain muuta, mutta kaikista näistä pyrkimyksistä, kaikesta tästä aktiivisuudesta — aktiivisuudesta! — huolimatta ei onnistu, rangaistaan ja hänen työttömyysturvaansa, perusturvaansa, leikataan? Tähän vastatkaa yksi kerrallaan, olkaa hyvä.

15.15 Ben Zyskowicz kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ymmärrän, että oppositio täällä ylidramatisoi tätä asiaa ja suorastaan kilpailee sillä, kuka kaikkein ronskeimmin pystyy tätä esillä olevaa hallituksen esitystä arvostelemaan, koska on aivan kiistatonta, että tässä on myös, kuten ministeri Lindström totesi, tämä patistamisen elementti. Sitä ei kukaan ole kiistänyt.

Täällä sanottiin, että tarvitaan kohtaamisia, ei kohtaantoa. Muistan hyvin, että kun hallituksessa kaavailtiin näitä haastatteluja, niin niitäkin siellä vasemmalla — en muista ketkä, mutta osa teistä — tiukasti vastustettiin ja pidettiin työttömien kyykyttämisenä tai heidän ihmisarvoaan suorastaan alentavina.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 135/2017 vp

Ja mitä tähän perustuslailliseen puoleen tulee, niin perustuslakivaliokunta siinä lausunnossaan yksimielisesti toteaa, että lakiesitys on perustuslain mukainen.

15.16 Johanna Karimäki vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kyllä tämä laki on työttömiä raippaava laki. Tässä ei ole mitään kannustusta. Kyllähän työtön ihminen ottaisi työtä, jos työtä olisi tarjolla. Moni työtön hakee työtä, hakee koulutusta, ja vaikka hän ei niitä onnistuisi saamaankaan, niin tällä hallituksen esityksellä tämän henkilön työttömyysetuutta leikataan ja heikennetään.

Työttömillä on muutenkin erittäin hankalaa ja niukkaa elämässään. On todella kohtuutonta, että tänä päivänä, tässä hetkessä tuotte tällaisen esityksen sen sijaan, että toisitte aktiivisia ja aidosti kannustavia toimia: korottaisitte muun muassa suojaosaa, jonka turvin työtön voi ottaa vastaan työtä, toisitte muun muassa sosiaaliturvaa parantavia ehdotuksia, esityksiä siitä, miten pienyrittäjät voisivat saada paremmin kannustusta työllistämään.

Vetäkää pois tämä epäinhimillinen ehdotus ja tuokaa parempia esityksiä.

15.17 Annika Lapintie vas (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Pyysin puheenvuoroa sen vuoksi, kun tässä on siteerattu tätä perustuslakivaliokunnan lausuntoa aivan oikein ja nyt edustaja Zyskowicz tuossa halusi tavallaan väheksyä tätä perustuslakivaliokunnan lausuntoa. Minusta se ei pidä paikkaansa ja se ei ole oikein.

Perustuslakivaliokunta totesi, että suurin ongelma tässä hallituksen lakiesityksessä liittyy nimenomaan siihen, että työtön ei omalla toiminnallaan pysty vaikuttamaan siihen, saako hän työtä tai voiko hän osallistua koulutukseen ja sillä tavalla vaikuttaa siihen, että tätä leikkausta ei tule. Tämä on kirjattu yksimielisesti, niin kuin edustaja Zyskowiczkin läsnä olleena tietää, tähän perustuslakivaliokunnan lausuntoon valtiosääntöoikeudellisena huomautuksena, jota mietintövaliokunnan tulee käsitellä. Eli kyllä se on vakavasti otettava huomio, ja täällä nimenomaan todetaan, että se on ongelmallinen perustuslain kannalta.

15.18 Ben Zyskowicz kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Nyt pyytäisin perustuslakivaliokunnan puheenjohtajalta täsmällisyyttä. En ole väheksynyt tätä perustuslakivaliokunnan lausuntoa. Olen sanonut sen tosiasian, jota te, edustaja Lapintie, ette täällä pysty muuksi muuttamaan. Tosiasia on se, että perustuslakivaliokunnan lausunnon mukaan hallituksen esitys on säädettävissä tavallisen lain säätämisjärjestyksessä eli hallituksen esitys on Suomen perustuslain mukainen. Tämä ilmenee valiokunnan lausunnon ponnesta, ja sitä valiokunnan puheenjohtaja jälkeensä selittelemällä ei voi muuksi muuttaa.

Eri asia on, että perustuslakivaliokunnan lausunnossa on myös ne kohdat, joita täällä aivan oikein on siteerattu, ja niitä kohtia, jotka eivät siis ole ponnesta, eduskunnan valiokuntaoppaan mukaan mietintövaliokunnan on asianmukaista myös kommentoida, ja näin sosiaali- ja terveystieteiden valiokunta on juuri menetellyt. Tästä luulen, että voimme olla täysin yksimielisiä.

15.19 Annika Lapintie vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tämä lopputulema oli sinänsä hyvä edustaja Zyskowiczilta, mutta en pidä asianmukaisena sitä, että kun asiantuntijakuulemisten jälkeen asiantuntijoiden esiin nostamien ongelmien mukaan perustuslakivaliokunta kirjoittaa lausunnossaan ne ongelmat, joihin asianomaisen mietintövaliokunnan pitää kiinnittää huomiota, tätä väheksytään. Nimenomaan sitä, että tode-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 135/2017 vp

taan, että jokin asia on ongelmallinen perustuslain kannalta, ei kyllä voi muuksi muuttaa sillä, että täällä täysistuntosalissa tai jossain muualla sanotaan, että kyllä tämä on perustuslain mukainen. Lopputulema valiokunnan lausunnossa on totta kai se, niin kuin edustaja Zyskowiec sen sanoi oikein, että tämä voidaan säätää tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä. Tästä olemme samaa mieltä. Mutta millä vakavuudella mietintövaliokunnan tulee aina suhtautua perustuslakivaliokunnan huomautuksiin, niin sen tärkeyttä ei minun mielestäni koskaan voi tarpeeksi tähdentää.

Puhemies Maria Lohela: Vielä edustaja Zyskowiec.

15.20 Ben Zyskowiec kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kohti konsensusta ymmärtääkseni mennään. Perustuslakivaliokunnan ponnassa, lausunnon ponnassa, todetaan, että laki on säädettävissä tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä, yksimielisesti. Se tarkoittaa sitä, että hallituksen esitys, edustaja Alanko-Kahiluoto myös, ei ole miltään osin ristiriidassa perustuslain kanssa. Sen lisäksi perustuslakivaliokunta on lausuntonsa tekstissä kiinnittänyt huomiota niihin näkökohtiin, joita täällä on puheenvuoroissa täysin asianmukaisesti tuotu esiin. Se on sen mietintövaliokunnan, tässä tapauksessa sosiaali- ja terveysvaliokunnan, harkinnassa, minkä painon se antaa näille muille näkökohdille. Eduskunnan valiokuntaoppaassa todetaan, että on asianmukaista, että perustuslakivaliokunnan lausunnon valtiosääntöoikeudellisiin näkökohtiin kiinnitetään huomiota ja niitä arvioidaan, ja näin sosiaali- ja terveysvaliokunta on tehnyt.

Perustuslakivaliokunnan kanta lopputuloksena on selvä: laki ei ole ristiriidassa Suomen perustuslain kanssa.

15.21 Leena Meri ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Oli hyvä, että tästä perustuslakivaliokunnan kannanotosta tuli keskustelua. Itsekin olen nyt siellä muutaman vuoden ollut ja kyllä minäkin olen ymmärtänyt näin, kuten edustaja, puheenjohtaja Lapintie sanoi, että näillä on merkitystä, koska muutenhan meiltä tulisi semmoinen lausunto, missä lukee vain plus tai miinus — plussa voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä ja miinusta ei voida. Sittenhän me voisimme nämä jättää kokonaan pois. Nyt edustaja Zyskowiec esimerkiksi antaa semmoisen käsityksen, että nämä ovat vain jonkinlaista selostusta ja ritiritampsaa. Kyllä täällä oli todella vakavia huomioita nimenomaan tästä, että henkilö ei voi välttyä tältä, vaikka hän tekisi kaikkensa, kun se johtuu hänestä itsestään riippumattomista syistä.

Olisin kysynyt ministeriltä: miten tarkkaan perehdyitte tähän, että olisiko tämän nyt voinut oikeasti lisätä sinne force majeure -pykäläksi? Tästä on hyvin pitkälle myös kysymys: teet kaikkesi, et saa niitä koulutuksia ja silti menetät sen rahan. Tätä perustuslakivaliokunta esitti.

15.22 Markus Lohi kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä minustakin, menemättä tarkemmin tähän perustuslakivaliokunnan lausuntoon, ne näkökohdat, jotka siinä on tuotu esille, ovat erittäin tärkeitä. Se ensimmäinen näkökulma on se, että jokaiselle pitää taata tosiasiallinen mahdollisuus päästä sinne työllisyyttä edistäviin toimenpiteisiin. Toinen näkökulma on se, että jos henkilö tekee kaiken häneltä kohtuudella vaadittavan, niin ei joudu etuuden alentamisen kohteeksi. Minä olen ymmärtänyt näin, että tämä

Pöytäkirjan asiakohta PTK 135/2017 vp

sosiaali- ja terveysvaliokunnan lausumaehdotus juuri on oikeastaan osittain tätä perua myös, ja se on erittäin hyvä.

Kaksi muuta näkökulmaa: Isossa kuvassa kun katsotaan tätä tilannetta, niin eihän tämä esitys ole kuitenkaan mitenkään dramaattinen ja kohtuuton, kuten täällä oppositiosta on väitetty. Alentaminen on 4,65 prosenttia, ja väheksymättä ollenkaan työttömyysturvan alhaista tasoa silti tämä ei ole minusta kohtuuton. Minusta meidän on kuitenkin muistettava se, että kyllä se on pitkällä ja lyhyellä aikavälillä myös työttömän etu, että me kannustamme aktiivisuuteen emmekä passiivisuuteen.

15.23 Outi Alanko-Kahiluoto vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ensinnäkin siis perustuslakivaliokunnan lausunto on sinänsä hyvä, mutta kuten aikaisemmassa puheenvuorossani toin hyvin esille, sosiaali- ja terveysvaliokunnassa oppositio nimenomaan yritti tuoda esille sen, että nykyisellään määrärahat näihin työttömien palveluihin eivät ole riittävät. Siinä lausunnossa sanotaan selvästi, että hallitus ei ole lisännyt määrärahoja, mikä tarkoittaa sitä, että työttömille ei niitä palveluita riitä. Se tekee tästä laista säästölain, tällaisen automaattisen leikkauslain, jossa ei ole mitään oikeutta eikä kohtuutta. Perustuslakivaliokunta oli nimenomaan siinä oikeassa, että tämä ei kohtelee kansalaisia yhdenvertaisesti ja siihen pitäisi kiinnittää vakavaa huomiota, mutta hallituspuolueet eivät sosiaali- ja terveysvaliokunnassa siihen suostuneet.

Mitä tulee siihen, onko tämä laki kohtuullinen, niin miettikää nyt sitä, että työttömän työmarkkinatuki Suomessa on tällä hetkellä 73 prosenttia minimibudjetista, ja siitä hallitus on valmis [Puhemies koputtaa] leikkaamaan 5 prosenttia, vaikka Suomi on monta kertaa saanut huomautuksen... [Puhemies keskeyttää puheenvuoron puheajan ylityttyä]

15.25 Martti Talja kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus on muutosten hallitus. Tässä nyt halutaan katsoa uusia toimintatapoja, ja hyvin tuli esille myös se Uudenmaan työvoimaviranomaisten 3 000:sta 30 000:een — toimintatapamuutoksella on saatu näitä palveluja ja työllistettyä enemmän. Itse asiassa tässä budjetissa työvoima- ja elinkeinokeskuksille on myönnetty lisärahoitusta 25 miljoonaa euroa. Samalla tavalla hallitus on esittänyt ja eduskunta on hyväksynyt työttömyysturvalla opiskelun ja yrittämisen aloittamisen. Siis tällä hetkellä myös siihen, miten työtön pystyy sitten aktiivisesti itse vaikuttamaan siihen omaan toimintaansa, on elementtejä, ja valtiovalta tukee tätä toimintaa.

15.26 Katja Taimela sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä kyseinen hallituksen esitys eriarvoistaa ja köyhdyttää entisestään työttömiä, ja tätä ei saa tästä esityksestä puhumalla mitenkään pois. Tämä on myös esitys, jota kukaan kansalainen ei voi — kun on tullut yhteydenottoja — ymmärtää, tämä on niin absurdi tai jollain tavalla niin käsittämätön, että joku hallitus voi olla oikeasti niin kylmä, että työttömille ollaan tekemässä tällaista hallituksen esitystä. Tämä esitys on saanut myös lähes täystyrmäyksen valiokuntatyössä. Se on tässä debatissa tullut jo esiin, ja tuntuu varsin kummalliselta, että siitähän huolimatta hallitus on valmis rankaisemaan työtöntä työnhakijaa työn puutteen takia.

Arvoisa hallitus, työttömiä työnhakijoita on seitsemänkertainen määrä suhteutettuna avoimiin työpaikkoihin. Jos miettii pelkästään tuota lukua, niin miten tällainen esitys on yleensä edes päässyt syntymään? Tämä esitys on hengeltään senkaltaisen, että jokainen työtön on hallituksen mielestä niin laiska hakemaan työtä, että tarvitaan tällainen passiivoiva aktivointilaki sanktioineen päivineen, jotta he sen tekevät. Arvoisa hallitus, arvoisa

Pöytäkirjan asiakohta PTK 135/2017 vp

ministeri Lindström, minä vielä hitusen luotan teihin, tehkää jotain. Vatuloikaa tämäkin esitys. Niitä on ollut useampia tämän vaalikauden aikana.

15.27 Li Andersson vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä on hallituspuolueiden edustajien toimesta syytetty oppositiota liiallisesta dramatiikasta, mutta kyllä minä sanoisin, että tämä dramaattinen sävy meidän puheenvuoroissamme liittyy ihan suoraan siihen kansalaispalautteeseen, mitä suurin osa oppositiosta on saanut työttömiltä työnhakijoilta, jotka tosiaankin kokevat tämän esityksen äärimmäisen epäoikeudenmukaisena. Ja se liittyy juuri siihen, mitä tässä on monissa puheenvuoroissa todettu, eli työtön ei pysty itse vaikuttamaan niihin tekijöihin, joista häntä mahdollisesti rankaistaan tämän automaattisen leikkurin seurauksena. Kun tässä edustaja Jaskari luetteli näitä eri työllistämistoimenpiteitä, joita lasketaan mukaan tähän aktiivisuusehtoon, kuten työkokeilu, palkkatuettu työ ja omaehtoinen opiskelu, niin nämähän ovat tosiaan kaikki sellaisia palveluita, joista työtön työnhakija ei itse päätä, ei edes siitä omaehtoisesta opiskelusta — se ei ole mikään subjektiivinen oikeus. Sellaistakin ovat jotkut työttömät esittäneet, mutta sellaisessa järjestelmässä ei olla vielä Suomessa, vaan se on TE-toimiston harkinnan mukaan. Tämä on se keskeinen ongelma tässä [Puhemies koputtaa] hallituksen esityksessä. Mitään lisäresursseja tai lisäpanostuksia ei ole luvassa.

Puhemies Maria Lohela: Aika täynnä! Vielä edustajat Mika Kari, Salonen ja Mustajärvi ennen ministereitä.

15.28 Mika Kari sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Täällä on nyt kuultu paljon hyviä puheenvuoroja, puolesta ja vastaan, mutta palaisin tuohon edustaja Hassin puheenvuoroon, joka mielestäni hyvin kuvaa tätä asian ydintä. Nyt rangaistaan ihmistä, yksilöä, joka itse ei voi vaikuttaa asiaan, josta häntä rangaistaan. Jos hän sattuu asumaan kaupunkiseudun ulkopuolella tai vaikka kaupungissa, vaikkapa Lahdessa, jossa työttömyysprosentti on 15:n ja 18:n välillä liikkunut, tai alueella, jossa ei ole työvoimapalveluja, tästä rangaistaan — yksilöä. Täysin käsittämätöntä. Tässä näkyy taustalla se, niin kuin näkyy tässä keskustelussakin, että tämä on kokoomuksen hanke isossa palapelissä, jossa on nollatuntisopimukset, [Eero Heinäluoma: Juuri näin!] jossa on saatavuusharkinnan poisto, työllisyyspalveluiden yksityistämiset ja niin edelleen, ja veljet, siniset ja keskusta, vaikevat tästä asiasta. Ministeri Lindström, nostan teille lakkia: te sanoitte, että tässä on kyse pakosta. Ministerit Mattila ja Lindström, [Puhemies koputtaa] vetäkää tämä esitys pois.

15.29 Kristiina Salonen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En halua käyttää nyt yhtään värikynää, koska tämä asia on niin tärkeä, että haluan, että myös hallituksen puolella se kuullaan.

Suomessa viranomaispäätökset eivät perustu mielivaltaan. Ne perustuvat hyvään hallintoon, hyvän hallinnon kulttuuriin, siihen, että ihmisellä itsellään on mahdollisuus asiaansa tulla kuulluksi. Ja nyt tässä päätöksessä ei ole lainkaan kuulemismahdollisuutta ihmisen omassa asiassa. Siis kysymys on tilanteesta, jossa on työttömän työnhakijan toimeentuloon keskeisesti vaikuttava päätös — ei ole mahdollisuutta tulla kuulluksi ja kertoa syitä ja seikkoja, jotka vaikuttaisivat tähän päätökseen.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 135/2017 vp

Toinen tärkeä asia ovat nämä työkyvyttömyyseläkejonossa olevat. Heihin tämä päätös ei kohdistu. Nyt siis kannattaa olla työkyvyttömyyseläkejonossa, että välttyy toimeentuloturiansa leikkaukselta.

15.30 Markus Mustajärvi vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Arvostan ministeri Lindströmiä siitä, että hän rehellisesti tunnusti sen, että tässä on kyse pakosta, niin kuin onkin.

Mutta vielä liittyen PeVin lausuntoon: totta kai ihmisen mahdollisuutta toimia niin kuin häneltä odotetaan pitää katsoa henkilön silloisen elämäntilanteen ja tosiasiallisten mahdollisuuksien mukaan.

Kun on puhuttu Tanskan mallista, niin siellähän marssijärjestys on ratkaiseva. Siellä panostetaan työttömyyden nujertamiseen monin verroin enemmän kuin tehdään Suomessa tällä hetkellä, ja jos sen jälkeen työttömällä ei ole aktiivisuutta ja hän ei työllisty tai lähde koulutukseen sellaisista syistä, mitkä eivät ole hyväksyttäviä — vasta sen jälkeen — astuvat sanktiot voimaan. Tämä on se marssijärjestys. Ja jos vertaa nyt esimerkiksi Tanskaan, niin siellä on ollut ajanjaksoja, jolloinkaan bruttokansantuotteeseen ja työttömyysasteeseen suhteutettuna esimerkiksi vajaakuntoisten työllistämiseen on käytetty kahdeksankertainen määrä panoksia verrattuna siihen, mitä on käytetty Suomessa.

Puhemies Maria Lohela: Sitten ministereille puheenvuorot, paikaltaan 2 minuuttia.

15.32 Sosiaali- ja terveysministeri Pirkko Mattila: Arvoisa rouva puhemies! Aivan aluksi totean — kun täällä monta kertaa on todettu, että hallitus pitää työttömiä laiskoina — että vetäkää pois minun nimeni siltä listalta. Se ei pidä paikkaansa, se ei pidä paikkaansa. Työtön ei ole minulle laiska vaan kansalainen kuten me, kuka tahansa muukin. Yhdenvertaisuuteen ja tasa-arvoon pitääkin kiinnittää huomiota. Ei nykytilannekaan ole monin osin alueellisesti saati väestöllisesti tasa-arvoinen.

No, sitten täällä on kyseenalaistettu sitä, voiko lausuma olla jotakin merkittävää. Arvoisat edustajat, minä kyllä arvostan eduskunnan lausumaa, mitä sosiaali- ja terveysvaliokunta on esittänyt. Tämä on hyvä, tämä antaa eväitä jatkotyölle. Työtä pitää kehittää.

Sitten täällä on pohdittu sitä, mitä viranomainen tekee TE-palveluissa. Luotan myös suomalaisen viranomaiseen. Hän hoitaa asiantuntijaorganisaatiossa hänelle annettua tehtävää.

Sitten, edustaja Uotila, te kysyitte ja toistitte sitä, että jos ei ole töitä, jos ei kerta kaikkiaan ole töitä. Tässä esityksessä on myös muita palveluita, eikö niin? Joskus, kun ei ole töitä, on lähdekö kouluun. Sitä on varmasti moni joutunut tekemään, on alanvaihtajia eri tilanteissa rakennemuutospaikkakunnilla. Eli on muita palveluita sen lisäksi, että etsitään niitä työmahdollisuuksia.

No sitten, totta kai, työllisyyttä edistäviä toimenpiteitä täällä vuosien varrella on kannattanut itse kukainenkin hallitus, ja niitä on tehty. Uskoakseni viime kaudellakaan ei ole vastustettu 300 euron suojaosaa. Tällä hetkellä meillä on meneillään perustulokokeilu, josta saadaan kohta tietoja, [Välihuutoja vasemmalta] ja sitä voidaan kehittää eteenpäin, ja meillä on osatyökykyisten työelämää kehittävä hanke menossa tällä hetkellä sosiaali- ja terveysministeriössä.

Puhemies Maria Lohela: Ministeri Lindström, 2 minuuttia.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 135/2017 vp

15.34 Työministeri Jari Lindström: Arvoisa rouva puhemies! Kiitos keskustelusta, kiitos löylyistä. Me olemme tämän ansainneet, koska olemme tämän esityksen tänne tuoneet ja puolustaneet tätä selkä suorassa täällä, vaikka kuten sanoin, tähän työhön kuuluu myös epämiellyttävien asioiden puolustaminen. [Outi Alanko-Kahiluoto: Mikään pakko ei ole!]

Määrärahat riittämättömät, palveluja ei tarpeeksi, tämä toistui monessa puheenvuorossa. No mitä nyt sitten on tehty? Olen moneen kertaan sanonut, että me olemme ajattelun laittaneet uusiksi siltä osin, että ei enää niinkään uutta rahaa vaan katsotaan, mitä olemassa olevalla rahalla voidaan tehdä fiksummin. Siihen liittyy muun muassa tämä palkkatukikeskustelu.

Täällä edustaja Räsänen sanoi, että vähemmän palkkatukirahoja joka vuosi. Tämähän ei tietenkään pidä paikkaansa — pois lukien se 3 800 aikaisemmin ollut sataprosenttinen palkkatuki, johon tuli 3 000:n katto, se on se leikkaus, mikä sinne on tehty. Nythän meillä on käynyt niin, että meillä on palkkatuki tai näihin toimenpiteisiin niitä määrärahoja toisella tavalla käytettävissä kuin aikaisemmin, mutta se ongelma tulee hyvin pitkälle siitä, mihin jo äsken viittasin. Yritykset ja työttömät eivät tunne näitä palveluja tarpeeksi hyvin. Niitä on valtava rimpsu tarjolla, ja tähän me panostamme ministeriössä. Teemme jonkunlaisen kampanjan, jotta tietoisuus siitä, mitä palveluja on tarjolla, lisääntyy, jotta nämä ihmiset pääsevät näihin toimenpiteisiin, jos eivät saa työpaikkoja — työnhakuvalmennukseen, uravalmennukseen, työvoimakoulutukseen, jotta heidän työmarkkina-asemansa paranisi, jotta he pääsisivät avoimille työmarkkinoille töihin. Tästä siinä on kysymys.

Edustaja Kari, te mainitsitte tässä ja moni muukin sanoi, että tässä oltaisiin menty jotenkin niin kuin kokoomuksen edellyttämällä tavalla. Ei mennä. Tässä hallituksessa on kolme puoluetta. Jokaisella on mielipide, ja vain yhdessä päätetyt asiat menevät eteenpäin.

Puhemies Maria Lohela: Sitten jatketaan puhujalistan parissa.

15.36 Anneli Kiljunen sd: Arvoisa rouva puhemies! Nyt vielä, kun ministerit ovat paikalla ja en saanut äsken puheenvuoroa kysymykseeni, olisin uudistanut kysymyksen teille. Perustuslakivaliokunnan lausunto on erittäin tärkeä. Se on kaikissa asioissa poikkeuksellisen tärkeä verrattuna moniin muihin valiokuntiin. Tästä syystä haluaisin uudistaa teille kysymyksen, joka liittyy perustuslakivaliokunnan lausunnon sisältöön. Siinä edellytettiin... — Anteeksi, edustaja Filatov, onko mahdollista, että saan esittää kysymykset ministereille? — Siinä edellytettiin, että sosiaali- ja terveysvaliokunta huomioi yksilön tilanteen silloin, kun hän ei pysty vaikuttamaan siihen, saako työtä tai muita aktiivitoimenpiteitä. Perustuslakivaliokunta edellytti sosiaali- ja terveysvaliokuntaa huomioimaan tämän omassa esityksessään. Muun muassa Kela toi siihen meille valiokuntaan nimenomaan sitä asiaa varten omat esityksensä, mitä se tulee vaikuttamaan.

Tämmöinen vastaava tilanne on ollut muutama vuosi sitten lakivaliokunnassa, kun lakivaliokunnalle perustuslakivaliokunta toi huomionsa, jotka lakivaliokunnan olisi pitänyt huomioida, mutta lakivaliokunta ei niitä huomioinut ja esitys meni sitten lakivaliokunnan esittämän mukaan, ja tämä asia vietiin sen jälkeen tuomioistuimeen. Tämä lakivaliokunnan esitys muuttui tuomioistuimessa, ja siellä tulkittiin perustuslakivaliokunnan lausunnon antamaa pohjaa. Miten te oletatte, että tämän lain osalta tulee tapahtumaan, jos me emme huomioi perustuslakivaliokunnan antamaa tiukkaa lausuntoa vaan etenemme hallituksen esityksen mukaisesti? Jos tämä asia viedään tuomioistuimeen, niin mitä tässä laissa tulee tapahtumaan? Haluaisin teiltä tähän oman näkemyksenne vielä. Onko teillä mahdol-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 135/2017 vp

lisuus tätä asiaa tarkastella vielä perustuslain näkökulmasta? Silloin saa aivan uudenlaisen ulottuvuuden koko lakiesitys, koska silloin yksilöllisesti tullaan huomioimaan jokaisen työttömän elämäntilanne. Silloin tämä tietenkin tuo lisää hallintoa Kelalle ja muuallekin, mutta silloin tämä on oikeudenmukaisempi kuin nyt hallituksen tekemä esitys.

Arvoisa puhemies! Tältä osin täytyy valitettavasti todeta, että tämä hallituksen esitys on epäoikeudenmukainen, ihmistä alentava, kyykyttävä ja asenteellinen, aivan kuin työttömyys olisi työttömän oma syy ja työttömät olisivat laiskoja, kun he eivät ole saaneet työtä, aivan kuten täällä on tänään useaan otteeseen sanottu. Tämän lisäksi hallitus kohtelee työttömiä eriarvoisesti riippuen siitä, missäpäin Suomea työtön asuu. Työtä ja TE-palveluja ei ole saatavilla yhdenvertaisesti eri puolilla Suomea, minkä seurauksena työtön tulee räikeällä tavalla eriarvoisesti kohdeltua hänestä riippumattomista syistä.

Tämän lisäksi oleellinen haaste ja vaikeus on työttömän ihmisen osaaminen ja koulutus. Hyvin koulutetut pärjäävät paremmin, mutta perusasteen varassa olevien ihmisten tilanne vaikeutuu entisestään. Pelkän perusasteen koulutuksen varassa Suomessa on 613 000 työkäistä ihmistä. Samaan aikaan me tiedämme, että perusasteen työpaikkojen osuus on laskenut muutamassa vuodessa 38 prosentista 21 prosenttiin, kun ylemmän korkeasteen koulutusta vaativien työpaikkojen osuus on kasvanut. Hallituksen esitys rankaisee erityisesti ilman koulutusta olevia työttömiä ja tällä hetkellä pitkäaikaistyöttömiä ja osatyökykyisiä ihmisiä.

Hallituksen esittämän aktiivimallin mukaan työttömän pitää olla töissä viisi päivää kolmen kuukauden aikana tai työvoimahallinnon palveluissa, jotta työttömyysturva säilyy. Jos ei löydy työtä tai onnistu saamaan TE-hallinnon aktiivitoimia riittävästi, niin työttömyysturvaa leikataan vajaa 5 prosenttia. Jos työtä tai aktiivitoimia ei ole saatavilla kovista yrityksistä huolimatta, on seurauksena toimeentulon leikkaus. Työttömyysturvataso arvioidaan kolmen kuukauden välein. Se on tekninen, eikä sitä voi harkita, ja tähän juuri perustuslakivaliokunta puuttui. Käytännössä aktiivimallin käyttöönotto olisi suora leikkaus pitkäaikaistyöttömiltä ja osatyökykyisiltä, eivätkä he voisi myöskään tästä valittaa.

Hallituksen esitys ei ole taloudellisestikaan järkevä, sillä esitys siirtää lisämenoja muille momenteille. Hallitus itsekin arvioi, että tämä esitys kasvattaa asumistukimenoja 4 miljoonaa euroa ja toimeentulotukimenoja 10 miljoonaa euroa. Näin myös hallinnollinen byrokratia ja muut menot siis lisääntyvät. Me tiedämme monien tutkimusten myötä sen, että kun ihminen siirtyy toimeentulotuen piiriin, toimeentulotuki ajaa ihmiset pysyvään köyhyyteen ja sieltä on entistä vaikeampi työllistyä. Suunta pitäisi olla toiseen suuntaan, mutta tälläkin esityksellä hallitus ohjaa jälleen suuren joukon ihmisiä riippuvuuteen toimeentuluesta ja köyhyyteen. Tämä on käsittämätöntä.

Arvoisa ministeri Lindström, haluan teille asettaa tässä vielä yhden kysymyksen, koska tämä koskettaa meitä molempia. Meillä Kaakkois-Suomessa oli syyskuussa 2017 työttömiä työnhakijoita 18 100, avoimia työpaikkoja alueella oli 1 380. Näistä avoimista työpaikoista yli 90 prosenttia edellytti koulutuksen tai työkokemuksen, vain alle 10 prosenttia ei vaatinut koulutusta. Tuolloin kyseessä oli lähinnä puhelinmyyntiä tai muuta vastaavaa. Tämä kuvaa sitä, että näiden yli 18 000 kaakkoissuomalaisen työttömän on kaikkien täysin mahdotonta löytää itselleen työpaikkaa tai saada TE-toimiston aktiivipalveluita, vaikka sitä haluaisivat ja yrittäisivät toden teolla. Niitä ei yksinkertaisesti ole tarjolla. Tästä syystä myös Kaakkois-Suomessa, Lappeenrannassa, Imatralla, Kouvolassa, Kotkassa, Haminassa olevien työttömien on mahdotonta välttää työttömyysturvaleikkaus, vaikka he kuinka yrittäisivät. Hallituksen päätöksen seurauksena suurimmalla osalla heistä työttömyysturva

Pöytäkirjan asiakohta PTK 135/2017 vp

tulee heikkenemään ja leikkautumaan. Aktiivimalli ahdistaa näin heidät nurkkaan ja entistä suurempaan taloudelliseen ja henkiseen tilanteeseen. Arvoisa ministeri Lindström, mitä te vastaatte meidän yhteisille kaakkoissuomalaisille työttömillemme tähän kysymykseen? [Vastauspuheenvuoropyyntöjä]

Puhemies Maria Lohela: Emme nyt aloita uutta debattia heti edellisen perään. Palataan tähän hieman myöhemmin.

15.43 Jukka Gustafsson sd: Arvoisa puhemies! Ehkä se tärkein johtopäätös käydystä keskustelusta on se, että puolueilla on paljon eroa. Ei voitaisi kuvitella, että sosiaalidemokraatit, tuskin vasemmistoliittokaan, tuskin vihreäkään olisivat tekemässä tämänkaltaista ehdotusta. Yhdyn siihen arvioon, mikä on esitetty, että jäljet johtavat kyllä vahvasti kokoomuksen suuntaan, ja apupuolueet keskustapuolue ja siniset nyt sitten ovat tässä mukana. Kyllä minun täytyy sanoa tällaisena herkkänä tunteellisena ihmisenä, että vähän pahalta tuntuu se, että siniset ministerit joutuvat lojaalisuudesta, näin ymmärrän, puolustamaan ehdotusta, jota tuskin sisimmässään ovat hyväksymässä.

Arvoisa puhemies! Kiitin jo aiemmin vastauspuheenvuorossani edustaja Karia ja oppositiota, jolla oli silmää ja vastuullisuutta vaatia tätä asiaa käsiteltäväksi juuri tänään, eli se siirrettiin. Minusta olisi ollut valtava vahinko demokratian ja kansanvallan kannalta, jos olisi perjantai-illan myöhäishetkinä tämä keskustelu käyty loppuun. Minä luulen, että tämä keskustelu on avannut silmiä täällä kollegojen keskuudessa, aivan varmasti myöskin niitten toivottavasti tuhansien, kymmenientuhansien ihmisten kohdalla, jotka tätä keskustelua ovat eri kanavista seuranneet.

Uskallan toistaa tämän toisen keskeisen johtopäätöksen, joka on minulle henkilökohtaisesti hyvin tärkeä, ja se liittyy oikeusvaltioperiaatteeseen. Kun me ajattelemme niitä työttömiä, jotka joutuvat tähän tilanteeseen — sikäli kuin tämä nyt etenee, sillä toivon vielä, että tämä ymmärretään vetää poies, mutta jos tämä nyt astuu voimaan — niin työtön ei voi itse käytännössä vaikuttaa siihen, ja sitten tulee tällainen 5 prosentin työttömyysturvan leikkaus ja heikennys. Onhan se nyt kohtuutonta. Se on rumaa, moraalisesti, eettisesti kestämätöntä, ja sitten kun vielä on todettu, että ei ole mahdollisuutta tulla edes kuulluksi, niin onhan tämä hävytöntä, raukkamaista politiikkaa hallitukselta pääosin niitä kaikkein heikoimpia kohtaan.

Tämä oli mielenkiintoista, edustaja Kiljunen, ja kiitos siitä, kun totesitte Kaakkois-Suomen kohdalla tämän karun tilanteen, että työttömiä on 18 000 ja avoimia työpaikkoja 1 380. Pirkanmaan kohdalla luvut eivät ole ehkä ihan näin synkkiä, mutta eivät paljon muutakaan. Ajattelen näin, että tällaisilla rakennetyöttömyyden paikkakunnilla, mitä nyt Kaakkois-Suomi ja erityisesti Tampere ovat, tilanne on yhtä hankala ja kohtuuton, ja voidaan sanoa, että hallituksen leikkuri iskee tuhansia työttömiä armottomalla tavalla, jos se nyt tällaisena äänestetään lävitse.

Keskustelussa edustaja, varapuhemies Satonen nosti myöskin esille Tanskan tilanteen. Haluan nyt vielä — kertaus on opintojen äiti — todeta Tanskan aktiivisesta työvoimapolitiikasta, että me voimme kadehtia tavallaan sitä laatua ja vaikuttavuutta, joka Tanskassa on kyetty luomaan työvoimapolitiikkaan. Siinä tietysti voidaan varmaan eri hallituskausienkin kohdalla vähän itsekritiikkiäkin harjoittaa, että me emme ole kyenneet riittävästi rekrytoimaan henkilöstöä ja ottamaan työvoimahallinnon palvelukseen. Mutta suoraan sanoen, kun hallitusohjelmaneuvoittelussa sosiaalidemokraattienkin taholta on pyritty saamaan

Pöytäkirjan asiakohta PTK 135/2017 vp

näitä lisäresursseja, niin porvarit ovat sitten lyöneet jalkaa, että ei käy. Varmaan jos sosiaalidemokraattien voima olisi ollut sen kaltainen kuin se on Ruotsissa ja pitkällä aikavälillä Tanskassa, niin tilanne olisi parempi.

Arvoisa puhemies! Päätän puheenvuoroni sosiaalidemokraattien, vasemmistoliiton ja vihreitten vastalauseen ydinajatukseseen. Se on otsakkeen "Aktiivimalli on eriarvoistava" alla: "Aktiivimallin suuri ongelma on se, että malli asettaa työttömät työnhakijat eriarvoiseen asemaan. Alueiden välillä on merkittäviä eroja siinä, onko lyhytkestoisintakaan työkeikkaa saatavilla tai työllisyyttä edistäviä palveluita tarjolla. Työttömien työllistymismahdollisuuksissa on muitakin kuin asuinpaikkaan liittyviä eroja. Ihmisen ikä, koulutustaso ja työttömyyden kesto vaikuttavat myös olennaisesti aktiivisuuteen. Malli rankaisee enemmän heitä, joilla on heikommat työllistymismahdollisuudet ja pääsy palveluihin." Eli tämä hallituksen esitys on hylättävä, ja toivomme edelleen, että se vedetään pois.

15.51 Arja Juvonen ps: Arvoisa puhemies! Tuossa edellinen puhuja tunsii empatiaa nyt aitiossa istuvia ministereitä kohtaan. Mielestäni ei tarvitse heittäytyä täällä marttyyriksi, vaan tämä esitys kertoo hallituksen arvopohjasta, ja sanonnan mukaan "Jos arvosi petät, kuka jää jäljelle, tai jos arvosi hylkää, mitä jää jäljelle?". Tämä on arvopohja-asia.

Arvoisa puhemies! Viime aikoina on kovasti mainostettu sitä, että jokaisen ihmisen pitäisi päästä kyykkyy. Olette varmasti nähneet tämän lehtiartikkelinkin. Niin, tämä esitys kyllä pistää työttömän kyykkyy, todelliseen syväkyykkyy. Tämä on kyykytysmalli, kuten tuossa jo edellisessä puheenvuorossani sanoin. Tämä malli olisi pitänyt vetää, koko hallituksen esitys olisi pitänyt vetää pois. Sosiaali- ja terveysvaliokunnassa yhtenä valiokunnan jäsenenä sen myös ääneen sanoin, kuten myös esitimme tämän esityksen hylkäämistä. Perustuslakivaliokunnan kanta on sen verran tiukka, että se olisi pitänyt huomioida erityisellä kuulevalla korvalla, vetää esitys pois ja tuoda uusi, parempi malli tilalle. Ehdottomasti näin olisi pitänyt tehdä. Tämä on kyykytysmalli, ja tämä eriarvoistaa ihmisiä Suomessa. Suomi on iso, laaja maa, ja joka puolella Suomea ei ole mahdollisuutta tarjota näitä työllisyyspalveluja tai löytää työtä. Se on kylmä totuus, Suomi on iso maa.

Arvoisa puhemies! Esityksessä ehdotettu niin sanottu aktiivimalli merkitsee työttömille etuuksien alennusta, jos aktiivisuutta ei ole ollut riittävää määrää, ja perussuomalaiset pitävät tätä ongelmallisena lähtien siitä, että esityksessäkin todetaan, että ehdotetun mallin työllisyysvaikutusten arviointi on erittäin vaikeaa. Ristiriitaisuutta ilmenee myös esityksen valmistelua koskevasta kohdasta ja esityksen tavoitteista. Suuri osa lausunnonantajista oli hallituksen esitykseen nähden eri mieltä siitä, millaisilla keinoilla työttömyysetuuden saajien aktiivisuutta tulisi tukea. Erityisesti kansalaisjärjestöjen lausunnoissa nousi esiin se, että työmarkkinatuen saajien joukossa on henkilöitä, joiden työllistymismahdollisuudet eivät ole kiinni yksinomaan työpaikkojen saatavuudesta vaan joiden työkykyyn ja työllistymismahdollisuuksiin voivat vaikuttaa esimerkiksi työttömyyden pitkäkestoisuus, terveydentilaan liittyvät kysymykset ja mahdollinen syrjäytyminen työmarkkinoilta.

Perussuomalaiset ei pidä hyvänä työttömyysturvaan liittyviä leikkauksia. Nyt ehdotetut toimet ovat epäonnistuneita myös niissä tapauksissa, joissa työtön ei onnistu löytämään työtä aktiivisuudesta huolimatta. Välttämättä pohdittavaksi tulevat tällöin lisäksi sellaiset kysymykset kuten millaiset mahdollisuudet maaseudulla on tosiasiaassa työllistyä ja miten lyhytaikaiset työsuhteet niveltyvät nyt ehdotettuun malliin.

Valiokuntavalmistelussa on tullut myös esiin perustuslaissa taattu jokaisen oikeus perustoimeentulon turvaan muun muassa työttömyyden perusteella. Säännös asettaa lainsä-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 135/2017 vp

täjälle velvoitteen taata jokaiselle perustoimeentuloturvaa tarvitsevalle subjektiivinen oikeus lailla säädettyyn julkisen vallan järjestämään turvaan. Perustuslakivaliokunta perustelee tätä julkisen vallan velvoitetta verraten laajasti perusoikeusuudistuksen esitöihin ja aiempiin lausuntoihinsa viitaten.

Arvoisa puhemies! Perustuslakivaliokunta toteaa: "Koska työttömillä ei edellä todetusta ja erilaisista yksilöllisistä syistä ole yrityksistään huolimatta välttämättä mahdollista täyttää lain tarkoittamaa aktiivisuusvaatimusta, ehdotusta ei voida pitää perustuslain kannalta ongelmattomana. Perustuslakivaliokunta on vakiintuneesti korostanut, että etuuden epäämisen pitää olla asiallisesti perustellussa suhteessa siihen, minkälaisia työllistymisen edistämistä tarkoittavia toimintoja on ollut tarjolla ja mitä työttömänä olevan henkilön syyksi voidaan lukea. Nyt arvioitavassa hallituksen esityksessä on sitä vastoin sen perusteluidenkin mukaan kyse 'kaavamaisesta laskusäännöksestä' vailla yksilöllistä harkintaa." Ja nämä muun muassa ovat juuri niitä perusteluja, joissa katsomme, että tämä esitys on hylättävä. Hallitus kohtelee kohtuuttomalla tavalla näitä ihmisiä, ja tätä esitystä ei voida hyväksyä. Me pidämme sitä kohtuuttomana, että huolimatta siitä, että olet aktiivinen ja teet kaikkesi ja todellakin jaksat nousta sieltä työttömyyden syvästä kuilusta ja lähdet etsimään etkä mitään löydä, etsivä ei löydä, siitä huolimatta sinua rangaistaan. Rangaistaan siitä, että itse et ole voinut vaikuttaa asiaan.

Arvoisat hyvät ministerit siinä hallitusaitiossa, tiedän, että teillä on sydäntä, ja varmasti ajattelette asioita parhain päin, mutta olisi todellakin toivottavaa, että esitys vedettäisiin pois ja ehkä vielä muokattaisiin aavistuksen verran enemmän inhimillisempään suuntaan, koska erityisesti Suomi 100 v -vuonna ihmiset ovat inhimillisyyttä ansainneet ja sitä lämpöä ja lempeää kättä, ei kyykytystä, ei kiusaamista, ei sitä, että sanotaan laiskaksi. Se on kaikkein pahinta työttömälle edes ajatuksissa lähettää sellaisia salaisia viestejä, hiljaisia viestejä, että olet itse asiassa laiska, kun et työtä löydä. Me tiedämme, että se on tragedia, se on syvä sellainen, se on surullinen. Me kaikki saamme niitä viestejä, ihan jokainen varmasti, kuten myös ministerit siellä aitiassa.

15.56 Markus Mustajärvi vas: Arvoisa puhemies! Debattipuheenvuorossa kävin läpi aika ikäviä 1990-luvun laman aikaisia muistoja. Silloin Sallassa, jossa toimin työvoimatoimiston johtajana, työttömyys oli pahimmillaan 38 prosenttia. Silloin ennustin julkisesti, ja monet sitä oudoksuivat, että näille alueille, missä on pahin työttömyysaste, voi ajan oloon tulla paha työvoimapula, ja nyt valitettavasti se ennuste on käynytkin jo osin toteen. Jos katsoo esimerkiksi Kolaria ja Kittilää, jotka ovat aikaisemmin olleet kautta aikain hyvin heikkoja työllisyyskuntia, niin nyt siellä kummassakin kunnassa Tunturi-Lapin alueella on ainakin kausiluontoista työvoimapulaa. Ja se johtuu siitä, että työllisyyspolitiikassa Suomessa kautta aikain ei ole menty suinkaan alueitten eikä asiakkaitten ehdoilla, vaan työllisyyspolitiikassa muutokset on tehty aina hallinnon ehdoilla, poliittisina päätöksinä ylhäältä alas runnoen. On tehty jopa päinvastaisia muutoksia: esimerkiksi työttömyysturvan kestoa on kasvatettu ja on sanottu, että se aktivoi työttömiä, ja sitten kun työttömyysturvan kestoa on supistettu, on sanottu, että se aktivoi työttömiä, ja näin on sanottu työmarkkina-tilanteesta riippumatta.

Tämä hallituksen ratkaisu on hyvin kaavamainen ratkaisu. Se ei elä reaaliajassa, siitä ei löydy kannustavuutta, ei näköaloja, ei yksilöllisyyttä. Ja kun sanoin tuosta työttömyysturvan kestosta, niin nythän tämä ideologia, jota on harjoitettu Suomessa pidemmän aikaa, ei ainoastaan tämän hallituksen ajan, on pilkkonut työttömien joukon moneen osaan, ja sil-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 135/2017 vp

loin ei työttömien joukosta nouse yhtenäistä protestia. Nuoret on laitettu eriarvoiseen asemaan työttömyysturvan keston suhteen, kuten myös kaikki ne, joilla työkokemus on vähäinen. Sitten on sanktioita laitettu sekä sen työttömyysjakson alku- että loppupäähän, ja sitten on jaettu vielä työttömyysaikaisen etuuden saajat työttömyysturvan saajiin ja työmarkkinatukilaisiin.

Arvoisa puhemies! Jos ajatellaan yksilön tilannetta, miten hän pystyy vastaamaan näihin odotuksiin, joita hallituksen esityksessä asetetaan, niin siihenhän vaikuttavat ihan tällaiset perusasiat kuin se, onko henkilö ikääntynyt työtön, heikosti koulutettu, mikä on asuinpaikka, onko hän vajaakuntainen — ja vajaakuntainen voi olla hyvin monesta syystä — minkälainen on henkilön työhistoria, mikä on palveluitten saatavuus, esimerkiksi työhallinnon palveluitten, missä ovat koulutusyksiköt ja minkä muotoista koulutusta on tosiasiassa saatavilla. Ja kyllä pitää oikeaa laitaa muistuttaa siitä, että aika harvat asiat näistä ovat mitään subjektiivisia oikeuksia. Pitää ottaa myös huomioon, mikä on työttömän senhetkinen taloudellinen tilanne. Minä itse olen nähnyt sen, että jos henkilö pystyy edes jollain lailla pitämään oman taloutensa säällisessä tilassa, niin semmoinen ihminen pystyy aktiivisesti toimimaan itsekkin paljon paremmin kuin sellainen työtön, joka on joutunut toisinaan seinää vasten eikä ole enää minkäänlaisia tulevaisuudennäkymiä. Ja sitten elämäntilanne, sekin pitää ottaa huomioon.

Aikaisemminhan kun paikallistasolla oli vielä itsenäiset työvoimatoimistot, toimivat työvoimatoimikunnat, jotka saattoivat arvioida ihan paikallisosaaamiseen ja -tuntemukseen perustuen sitä, onko näissä sanktioissa järkeä. Minä olen nähnyt sen, kuinka työntekijä- ja työnantajajärjestöjen edustajat yhdessä tuumin kaatoivat typerät päätökset, kun he tiesivät, että on olemassa ihan tosiasiallisia syitä, joita ei kuitenkaan ole työttömyysturvalaissa mainittu mutta jotka ovat niihin rinnastettavia syitä, ja sanktiot on estetty. Nyt ei tällaista elintä ole, joka pystyisi käyttämään tervettä maalaisjärkeä.

Sitten vielä sanktioitten kovuudesta: en kerta kaikkiaan ymmärrä, mitä tällä työttömyysturvan heikennyksellä saadaan aikaiseksi, kun työttömyysturva voidaan jo nykyisten pykälien mukaan evätä määräämättömäksi ajaksi, jos henkilö itse omalla toiminnallaan osoittaa sen, että ei ole työmarkkinoitten käytettävissä.

Vielä lyhyesti, arvoisa puhemies, Tanskan mallista: Siellä panostus tulee aina ennen sanktioita. Ja jos puhutaan haastatteluista, niin silloin kun asiakas kohdataan oikein perin pohjin hyvin, sillä lailla, että mennään syvälle hänen asioihinsa ja asiakkaalle tulee tunne siitä, että nyt hänet on noteerattu, haastattelu on aivan yhtä tärkeä palvelu kuin työllisyysmäärärahat. Sellainen henkilö, joka kokee, että häntä ihan oikeasti tuetaan eikä ensimmäiseksi rangaista, aktivoituu varmasti paljon paremmin.

16.02 Niilo Keränen kesk: Arvoisa puhemies! Tämä työttömyysturvan aktiivimalli kuuluu siihen sarjaan hallituksen toimia, joilla pyritään parantamaan työllisyyttä. Työllisyyden parantaminen taas on avainasia sille, että valtion velaksi eläminen joskus loppuu ja hyvinvointiyhteiskuntamme säilyy edes jonkinlaisena. Tämän lakiesityksen arvioidaan tuovan 5 000:sta 12 000:een uutta työllistä. Mutta, arvoisa puhemies, ehkä kaikkein suurin vaikutus tällä lailla on siihen, että se vaikuttaa meidän itse kunkin asenteisiin. Työn tekemiseen on aina pyrittävä. [Kari Uotila: Siitä rangaistaan!]

Laki on tavallaan kaksiosainen. Työttömyyden alussa työttömyysturvan omavastuu-aika lyhenee 7 päivästä 5 päivään, mutta toinen osa on se varsinainen aktiivimalli: työttömänä olevalta edellytetään aktiivisuutta, jotta hänen työttömyysturvansa ei pieneneisi. Malli kos-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 135/2017 vp

kee niin työmarkkinatukea, peruspäivärahaa kuin ansiosidonnaistakin työttömyyspäivärahaa. Päivärahaa pudotetaan, kuten tässä on jo moneen kertaan debattissa sanottu, 4,65 prosentilla seuraavaksi 65 päiväksi, ellei työttömänä oleva ole osoittanut työnhaussa aktiivisuutta edellisten 65 päivänä aikana. Käytännössä tämä alennus tarkoittaa, että työnhakijalle tulee lisää yksi omavastuupäivä joka kuukausi.

Lakiesitys luettelee varsin tarkoin ne asiat, jotka sitä aktiivisuutta osoittavat. Tarkastelujakson eli tuon 65 päivän aikana päivärahan saajan on tehtävä työssäoloehtoon luettavaa työtä olemalla työllistymistä edistävissä palveluissa tai toiminnassa yhden viikon ajan taikka työllistymällä yrittäjänä.

Arvoisa puhemies! Alueellisesti esiintyy eroja sen suhteen, onko vapailta markkinoilta työtä löydettävissä. Kuitenkin työttömällä on valiokunnan mietinnön mukaan ja meidän valiokunnan enemmistön mukaan varsin monipuoliset mahdollisuudet osoittaa aktiivisuutensa: Avoimilla työmarkkinoilla työllistyminen voi olla kokoaikaista tai osapäiväistä. Liikkuvuusavustuksen muutos ensi vuoden alusta voi parantaa työllistymismahdollisuuksia, jos työtä ei ihan lähellä ole. Työllistämistä edistäviä palveluja ovat työnhakuvalmennus, uravalmennus, työvoimakoulutus, työttömyysedulla tuettu omaehtoinen opiskelu, työkokeilu, kotoutumisen edistämiseksi tapahtuva omaehtoinen koulutus sekä kuntouttava työtoiminta. Valiokunta myös lisäsi lakiin, lähinnä perustuslakivaliokunnan lausunnon johdosta, aktiivisuutta osoittaviksi palveluiksi muun työvoimaviranomaisen järjestämän työllistymisedellytyksiä parantavan palvelun tai toiminnan, joista säädetään sitten valtioneuvoston asetuksella, mikä on myös siellä laissa. Lisäksi työnhakijan on mahdollisuus työllistyä yritystoimintaan.

Arvoisa puhemies! Valiokunta perusteli tätä monipuolisuutta sillä, että sillä pyritään turvaamaan työnhakijalle se, että hän voi täyttää aktiivisuusehdon itselleen parhaiten sopivalla tavalla ja säilyttää etuutensa vähentymättömänä. Lisäksi on hyvä muistaa, että ensi vuoden talousarviossa on tulossa työvoima- ja yrityspalveluihin 25 miljoonaa euroa lisää rahaa.

Arvoisa puhemies! Valiokunta keskusteli myöskin vapaaehtoistoiminnan lukemisesta näihin palveluihin, mutta totesi, että niitten määrittely voi olla hankalaa. Samoin keskusteltiin myöskin siitä, miten vajaakuntoinen työntekijä voisi aktiivisuusehtonsa täyttää. Nythän tässä lakiesityksessä on kohta, että jos työkyvyttömyyseläkehakemus on vireillä, niin silloin päivärahaa ei pienennetä, eikä myöskään silloin, jos vajaakuntoisuuden perusteella saa jotain etuutta. Itse ehdottelin myös vajaakuntoiselle tällaista lisäpykälää, mutta sitä ei valitettavasti sinne valiokunnan esitykseen ja lakiin ole saatu.

Arvoisa puhemies! Vielä tästä perustuslakiasiaista: Niin sosiaali- ja terveysvaliokunta kuin perustuslakivaliokuntakin pohtivat tosiaan vakavasti sitä, mikä katsotaan asianomaisen työnhakijan omaksi syyksi — tässä on oiottu näitä sanontoja — jos aktiivisuuden osoittaminen ei kerta kaikkiaan onnistu, siis jos vapailta markkinoilta ei löydy töitä taikka yritystoimintaa taikka jos työvoimaviranomainen ei pysty näitä aiemmin luettelemiani toimintoja tarjoamaan. Toisaalta perustuslakivaliokunta pohdiskeli myös sitä, että perustuslain 19 § ei sellaisenaan turvaa etuuksien säilymistä nykytasolla. Niin ikään perustuslakivaliokunta toteaa, että lainsäätäjälle asetetun toimintavelvoitteen luonteen mukaisena on pidetty, että julkisen talouden tila voidaan ottaa huomioon etuuksia mitoitettaessa.

Arvoisa puhemies! Perustuslakivaliokunta ei esittänyt ehdottomia ehtoja valiokunnalle, mutta valiokunnan enemmistö pyrki kuitenkin ottamaan perustuslakivaliokunnan huomiot vakavasti huomioon ja katsoi, että tämä mahdollisuuksien monipuolisuus rimaa hipoen

Pöytäkirjan asiakohta PTK 135/2017 vp

täyttää nämä perustuslakivaliokunnan lausuntotekstissä esitetyt edellytykset. Lisäksi valiokunnan lisäys näistä muista työvoimapalvelutoiminnoista sekä valiokunnan lausuma kuitenkin ehkä täyttävät nämä perustuslakivaliokunnan ehdot.

16.08 Matti Semi vas: Arvoisa puhemies! Tämä käsittelyssä oleva työttömien aktiivimalli on minusta todella työttömien kyykyttämistä. Erityisenä ongelmana näen sen, että harvaan asutuilla seuduilla työttömien mahdollisuudet osallistua työllistymistä edistäviin palveluihin tai toimintaan eroavat oleellisesti isompien kaupunkien tilanteesta. En voi kuin ihmetellä, miten tässä taataan työttömien yhdenvertainen kohtelu ja oikeus riittävään toimeentuloon koko maassa. Ajattelen myös sitä — kun en tiedä, kuinka monta kertaa tässä salissa se on todistettava — että työllistymistä ei edistetä työttömiä rankaisemalla, vaan työllistymistä helpottamalla. Tämä on se pointti, mikä meidän pitää yhdessä löytää tähän, ja on keskityttävä siihen, kuinka ne konstit löydetään.

Yksi merkittävä kysymys tässä on päivärahan maksun parantaminen tilanteessa, jossa työtön ottaa tilapäistä työtä vastaan. Moni työtön törmää jatkuvasti byrokraatiaan, kun päivärahojen maksu katkeaa, ja maksut lähtevät uudelleen käyntiin vasta kun uusi palkkatoistus on toimitettu työttömyyskassalle.

Arvoisa puhemies! Ihan kokemuksesta tämmöisiä esimerkkejä, mitä on tullut eteen päätuottamusmiesuralla, kun on katsonut naisvaltaista alaa kuntasektorilla, ja siellä on paljon sijaistyötarvetta ja työpaikkoja tarjolla: Kuntien palkanmaksujärjestelmä on sellainen, että se aiheuttaa suuria hankaluuksia ihmisten arkeen. Tämmöiselle, joka tekee viikon pitempää työaikaa, ehkä vuorotyötä siinä samalla, sen sijaistyön vastaanottaminen voi tarkoittaa jopa kahden kuukauden rahatonta jaksoa. Se on ihan tosiasia, koska se järjestelmä on semmoinen, että ne palkat tehdystä työstä tulevat vasta jälkikäteen ja lisät maksetaan vielä erikseen myöhempanä jaksana. Ennen kuin tulee se lopullinen palkkakuitti, missä kerrotaan, kuinka paljon minä olen ansainnut sinä työllisyysjaksona, saattaa viedä pari kuukautta, ja sitten vielä kassan käsittely päälle, niin siinä on nuorella perheellisellä äidillä miettimistä, että mitenkö lapsille ostetaan talvivaatteita, ruokaa tai lääkkeitä. Minusta tämä olisi semmoinen asia, mitä olisi pitänyt miettiä tässä vaiheessa hallituksenkin, kuinka sujuvoitetaan työn vastaanottoa ja millä estetään, että näitä pitkiä rahattomia jaksoja ei tulisi.

Kun miettii tätä lyhytaikaisten sijaisuuksien vastaanottamisen helpottamista, minusta se on oleellinen kysymys tässä meidän tämän hetken työllisyystilanteen parantamisessa. Eritäin paljon on tämmöisiä sijaisuuspaikkoja ainakin julkisella puolella ollut auki. Siellä on vain käynyt sillä tavalla, että koska tiedetään, että kun aiheutetaan jollekin nuorelle perheelliselle naiselle taloudellisia ongelmia, niin kutsutaan eläkkeellä olevia hoitajia töihin. Nimenomaan käy sillä tavalla, että otetaan eläkettä ja palkkaa yhtä aikaa, tosin siitä palkasta maksetaan korkeampaa veroa, mutta jos me emme saa parannettua tätä työttömyysturvajärjestelmää paremmaksi ja sujuvammaksi — siltä osin kuin tulot menevät yli sen 300 euron kuukaudessa, mitä voi hankkia — niin me samalla estämme... Me tarvitsemme niitä toimenpiteitä, millä sujuvoitetaan sitä työn vastaanottamista, niin että jatkuva toimeentulo paranee ja voidaan huolehtia sitten perheen toimeentulosta ja lapsien eteenpäinviemisestä ja samalla myös ammattitaidon ylläpitämisestä. Ne lyhyet jaksot ovat myös ammattitaidon ylläpitämistä.

Tämmöisiä toimenpiteitä minä olisin hallitukselta toivonut tässä vaiheessa. Lisäksi olisin toivonut, että pitkäaikaistyöttömyyden katkaisemiseen olisi otettu lisää näitä tukityö-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 135/2017 vp

määrärahoja. Olisi niitä nostettu tuntuvasti — päinvastoin kuin niitä on nyt laskettu alas-päin. Niitä me olisimme tarvinneet lisää.

Mielestäni tämä lakiesitys on niin huono, että se pitää hylätä.

16.13 Kari Uotila vas: Arvoisa herra puhemies! Täällä tosiaan perjantaina jo kauan kes-kusteltiin, kylläkin aika pienellä joukolla — tosiaan kolme kertaa käväisi kolme kokoo-muksen kansanedustajaa, yhtään keskustalaista ei ollut koko iltana, eikä tainnut olla sini-senkään ryhmän edustajaa. Nyt ovat sentään ministeritkin olleet paikalla, siitä arvostusta heille.

Aloitan siitä, että, ministeri Mattila, ette kyllä vastannut siihen kysymykseeni, jonka esi-tin kaikille täällä oikealla laidalla oleville hallituspuolueiden edustajille ja tämän esityksen puolustajille sekä ministereille: onko oikein, että rangaistaan henkilöä, joka tekee kaikkensa, hakee päivittäin työpaikkaa, tekee päivittäin hakemuksia, yrittää, on aktiivinen, pyrkii ja mikäli työvoimapolitiittisia palveluja on tarjolla ja koulutusta tarjolla, on valmis niihin, kun niitä ei ole tarjolla eikä työpaikkaa tule? [Jukka Gustafsson: Ei todella ole!] — Minus-ta ei todellakaan ole. Olen täysin samaa mieltä, ja koko tämä laita salista on samaa mieltä.

Tähän esitykseen, kuten tässä keskustelussa on käynyt ilmi, sisältyy mielestäni muuta-mia erityyppisiä ongelmia.

On nämä perustuslailliset ongelmat elikkä se, millä tavalla mietintövaliokunta on otta-nut huomioon perustuslakivaliokunnan vakavan huolen siitä, että tähän sisältyy yksilön kannalta perustuslaillisia ongelmia juuri sitä taustaa vasten, että kun puhutaan viimesijai-sesta etuudesta tai yleensä sosiaalietuudesta, niin sitä ei pitäisi mennä leikkaamaan, jollei henkilöllä, joka sen etuuden saaja on, ole tosiasiallisia mahdollisuuksia itse vaikuttaa.

Sitten tämä eriarvoisuus: Alueellinen, ammattikohtainen, henkilökohtainen, vajaakun-toisuus, kaikki tämä on erittäin eriarvoistavaa. Siihen sisältyy erittäin suuri riski siitä, että kansalaiset ihan oikeasti tämän lain edessä ovat eriarvoisessa asemassa.

Mutta ehkä kaikista suurin ongelma minusta on tämän lain osalta epäinhimillisuus, jota se edustaa — ihan oikeasti, se, että rangaistaan. Täällä on puhuttu kannustamisesta, rankai-semisesta, kepeistä, porkkanasta. Harmi, kun ministeri Lindström lähti pois, koska olisin tässä toistanut sen, minkä perjantaina totesin, kun muistelin Veikko Lavin laulua Takari-vin Taavista. Hän lauloi Takarivin Taavista, että "on hyvin vaikea saada työpaikkaa taka-rivillä, vaikka kuinka kurkottelee kivillä". Hän antoi ymmärtää, että ennen satamissa aa-muisin työnhakijat tulivat sankoin joukoin, ja sitten satamapomot valitsivat harvoja ja va-littuja purkamaan siksi päiväksi laivaa. Ne olivat niitä pätäkätöitä, "tarvittaessa töihin kut-suttavia" siihen aikaan. Ja vaikka Taavi sinne ehkä joka aamu tuli, ehkä tuntia ennen tätä työpaikanjakotilaisuutta, niin hän jäi lyhyen pituutensa tai muuten vaatimattomuutensa ta-kia aina ilman sitä keikkaa.

Meillä on kannustava järjestelmä, johon täällä on monta kertaa viitattu, ja se on suo-jaosa. Vasemmistoliitto haluaisi sen suojaosan olevan korkeampi kuin mitä se tällä hetkel-lä on ja mihin se viime kaudella saatiin. Se on kannustamista. Kun ajatellaan sitä takarivin taavia ja hänen ympärillä olevaa porukkaa, jotka sitä työkeikkaa odottavat, niin hän, joka sen keikan saa, saa työpaikan sille päivälle ja hän saa pitää työttömyysturvansa suojaosan turvin, mutta takarivin taavi, jolle sinäkään päivänä se onni työpaikasta ei kohdistu, lähtee sieltä satamasta ja häntä rangaistaan. Hän ei saa työpaikkaa, mutta sen lisäksi hänelle lyö-dään pikkasen niin kuin rikollisen leima otsaan ja häneltä viedään osa viimesijaisesta tur-vasta, työttömyysturvasta. Tämä on epäinhimillistä. Näin ei saisi Taavia kohdella. Työttö-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 135/2017 vp

mältä, joka kaikkensa tekee pyrkiäkseen saamaan työpaikan, päästäkseen aktiivipalvelujen piiriin, viedään osa työttömyysturvasta.

Tässä lakiehdotuksessa on monia ongelmia, on perustuslailliset ongelmat, on eriarvoisuusongelmat, mutta kaikista suurin ongelma on se, että tämä on erittäin epäinhimillinen lakiehdotus tältä osin.

16.18 Mikko Kärnä kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kaikki varmasti tässä salissa tiedostamme tosiaan, että monella työttömällä on äärettömän vaikeaa, mutta saadaksemme ne kaikki käsiparit töihin tarvitaan myös sitä aktivointia. Tarvitsemme kannustimia ja yhtäältä sitten myös tätä pakottamista, jonka ministeri Lindström toi esille, joka sekin sisältyy tähän lakiesitykseen.

Haluan myös muistuttaa, että suurin osa suomalaisista haluaa tätä. He haluavat osaltaan kiristää työttömyysturvan ehtoja. Me olemme nimittäin saaneet tänäkin vuonna lukea useita lehtiartikkeleita sellaisista ihmisistä, jotka ovat vapaaehtoisesti valinneet niin sanotun työttömyyden polun. Itsekin tässä luin viimeksi eräästä iltapäivälehdestä, kuinka eräs nuori mies, työtön, totesi, että mieluummin kuin menee töihin hän juo, lukee ja keilaa, emmekä me voi olla tällaisellekaan välinpitämättömiä tässä salissa. Valitettavasti näyttää siltä, että oppositiossa halutaan tukea tällaista kehitystä, tällaista syrjäytymistä ja pysyttää tämä malli tässä passiivimallissa.

16.20 Outi Alanko-Kahiluoto vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ihmisten lannistaminen ja kurittaminen ei varmasti kannusta ketään, ja minua kiinnostaisi tietää, onko suomalaisilta kysytty, kannattavatko he työttömyysturvan leikkaamista semmoisessa tilanteessa, jossa ihminen on tehnyt kaikkensa työpaikan löytämiseksi ja olisi valmis menemään tämmöisiin aktivoiviin palveluihin mutta niitä ei ole tarjolla. Onko suomalaisilta kysytty tilanteesta, että vaikka olisit itse tehnyt kaikkesi ja olisit valmis tekemään mitä tahansa, niin siitä huolimatta leikataan ilman minkäänlaista harkintaa? Veikkaan, että ei ole kysytty.

Toiseksi tässähän leikataan siis työttömän myöskin ihan perusturvaa, joka nyt jo jää alle köyhyysrajan. Se on ainoastaan 73 prosenttia kansalaiselle lasketusta minimibudjetista, mihin kaikkein pienituloisin työtön ylittää, ja häneltä leikataan. Ei se ole millään lailla kannustavaa. Se on pelkästään lannistavaa.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ymmärsin, että edustaja Jarvalla on juuri tähän vastauspuheenvuoro.

16.21 Marisanna Jarva kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olisin viitannut myös tuohon edustaja Kärnä puheenvuoroon siinä mielessä, että meillä on ollut lehdissä kyllä useita kyselyitä, joissa suomalaiset ovat todenneet, että kyllä tällä hetkellä meillä on liian passivoiva järjestelmä. Tämä on ollut erityisesti, sanotaanko täysin moraalitonta meidän nuoria suomalaisia kohtaan siinä, että me emme ole kannustaneet nuoria työllistymään, vaan me tiedämme, että on aitoja tarinoita... Olen ollut todella läheisissä tekemisissä näitten työllisyshankkeitten ja työttömien kanssa, ja heidän kokemuksensa on ollut se, että ei, suomalainen yhteiskunta ei kannusta työntekoon, vaan nimenomaan jos nuori ihminen saa rahaa enemmän kotiin kuin sillä, että hän ottaa työtä vastaan, niin ei se voi olla oikein tätä nuorta kohtaan, ja tässä me olemme tehneet sen karhunpalveluksen. Ja meillä on

Pöytäkirjan asiakohta PTK 135/2017 vp

todella kolmannen polven työttömiä, perheitä löytyy, joilla on juuri se, että heillä ei ole mallia siitä, että he lähtevät kotoa. Siinä on ollut työttömyyttä alueella, mutta tilanne on kääntynyt eri tavalla, ja jos me emme kannusta työn vastaanottamiseen, niin me kyllä todella teemme [Puhemies koputtaa] moraalittoman teon, varsinkin meidän nuorelle polvelle.

16.22 Jari Myllykoski vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Täytyy sanoa, että nyt edustaja Myllykoski putoaa kartalta. Puhutte aivan eri asiasta, kun nyt on kysymys siitä, että rangaistaan niitä, jotka kaikkensa tekevät, ei niitä, jotka iltapäivien lehtiot-sikoissa ovat mukana. [Eduskunnasta: Tämä koskee myös heitä!] Kysymys on juuri siitä, että nyt te olette tekemässä sitä, että niitä ihmisiä, jotka aidosti ja halukkaasti ja kaikkensa tekevät, te haluatte rangaista. En olisi ikipäivänä uskonut kuulevani keskustalaisten kansanedustajien suusta tuollaista puhetta. Meidän järjestelmässämme on vikoja, meillä on valuvikoja, ja meillä on selkeästi remontoitavaa siinä, että meidän ei pitäisi palkita passiivisuudesta, mutta meidän pitää purkaa niitä järjestelmiä, joiden purku edesauttaa töiden vastaanottamista. Mutta tämä ei ole sitä, [Puhemies koputtaa] tämä on rangaistusta.

16.23 Antti Rinne sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On helppo yhtyä edustaja Myllykosken ihmettelyyn siitä, että keskustalta kuuluu tällaisia puheita, niin kuin edustaja Jarva ja Kärnä esittivät äsken. Kaukana on alkiolaisen ajattelun perusta tästä puheesta. En olisi uskonut, että näin lähellä kokoomusta löytyy myös keskustapuolueen edustajia. Te haluatte syyllistää, te haluatte leimata työttömät laiskoiksi ja saamattomiksi ihmisiksi. Nyt on kysymys siitä, että kaikkensa tehneet ihmiset menettävät työttömyysturvastaan 5 prosenttia. 1 000 euron työttömyyspäivärahalla kuukaudessa se tarkoittaa 720 euron menetystä vuositasolla. Se on järkyttävä summa näitten ennestään köyhien ja heikossa asemassa olevien ihmisten näkökulmasta. Käsittämätöntä puhetta keskustapuolueelta, joka vannoo alkiolaisuuden nimiin. [Eero Heinäluoma: On Alkio kaukana!]

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Myönnän vielä ennen edustaja Kärnää, josta lähti tämä debatin vaihe liikkeelle, puheenvuorot edustajille Järvinen, Mäkipää, Suutari, Uotila, ja sen jälkeen Kärnä.

16.24 Heli Järvinen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Meillä on tässä maassa lukuisia selvityksiä, jotka kertovat, että aktiivoinnin pitäisi olla positiivista ja asiakaslähtöistä. Työttömät ovat valmiita tekemään töitä, suurin osa heistä. Väitän, että reilusti yli 90 prosenttia työttömistä lähtisi välittömästi töihin, jos he saisivat joitakin tarjouksia tai palvelua. Olen itsekin kokenut työttömyyden, ja työttömyysaikani minuun ei otettu kertaakaan edes yhteyttä. Yritin kyllä itse olla aktiivinen, mutta... [Antti Kurvinen: Otetaan nyt! — Eduskunnasta: Ei kaikkiin!] — Ei kaikkiin.

Toinen asia on se, että tämä ehdotus aktivointimallista koskee kaikkein pahiten niitä, jotka ovat kaikkein heikoimmilla. 30 prosenttia pitkäaikaistyöttömistä on väitöstutkimuksen mukaan työkyvyttömiä. Lisäksi 20 prosentilla todettiin hoidon ja kuntoutuksen tarvetta. Miten te pistätte nämä ihmiset hakemaan töitä, kun mahdollisuuksia ei ole? [Puhemies koputtaa] Tämä on rangaistuspaketti.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 135/2017 vp

16.25 **Lea Mäkipää sin** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä aktiivimallissa on paljon hyvää, mutta sanon näin pitkän elämän nähneenä, että myös epäkohtia.

Ensinnäkin haastattelumallista Lindström laitettiin lyttyyn, mutta hän täällä esitti, miten Uudellamaalla on tullut työllisyyttä lisää näillä erilaisilla toimenpiteillä.

Sitten tähän pitäisi kyllä jonkinlainen kohtuus sanoa, että säilyykö työmarkkinatuki tai päiväraha muuttumattomana, jos työtön siis hakee kaikkea työtä ja yrittää koulutusta. [Jukka Gustafsson: Ei säily!] Sitten on myös tärkeätä, että työvoimaviranomaiset vielä näitä erilaisia kursseja järjestävät. Jos siihenkään ei pääse, niin tuntuu kyllä ihmeelliseltä, eli tässä pitäisi olla joku semmoinen kohtuuspykälä. [Eero Heinäluoma: Just!] [Puhemies koputtaa] Vaikka olenkin hallituspuolueen edustaja, niin toivon, että tähän puututtaisiin. Tämä tuntuu kohtuuttomalta.

Mutta myös uskallan sanoa sen, että tänä päivänä työttömiä on erilaisia. [Puhemies koputtaa] On nuoria, työtä vieroksuvia ja sellaisia, jotka eivät koskaan sovellukaan työelämään. [Puhemies: Arvoisa edustaja, 15 sekunnilla on ylittynyt!] — Just.

16.27 **Kari Uotila vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kyllä nyt vähän kummastuttaa, minkälaiselta keskustapuolueen alueelta Lapista, Oulun vaalipiiristä, Kainuusta tai Pohjanmaalta nämä edustajat ovat, kun eivät näe tätä ongelmaa. Kyllä täällä Uudellamaalla ja Helsingissä sanktioidaan. Täällä joutuu vastuuseen, [Antti Kurvisen välihuuto — Mikko Kärnän välihuuto] jos ei ole aktiivinen ja ota vastaan työvoimapalveluja, työpaikkoja ja niin edelleen. Kyllä siinä sanktiot paukkuvat. Kysymys on siitä, onko oikein rangaista sellaista vaikkapa kainuulaista tai lappilaista työtöntä, joka tekee kaikkensa, hakee joka päivä työtä, täyttää sata hakemusta, yrittää päästä niihin leikattuihin työvoimapalveluihin, joita ei Lapissakaan tarpeeksi ole, ja kun ei pääse, kun ei saa työtä, niin häntä rangaistaan perusturvaa, työttömyysturvaa leikkaamalla. Onko oikein? [Eero Heinäluoma: No ei!]

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Myönnän vielä vastauspuheenvuorot edustajille Kontula ja Suutari ja sen jälkeen vastauspuheenvuorot edustajille Kärnä ja Jarva.

16.28 **Anna Kontula vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Meillä on varsin laajaa ja monipuolista tutkimusta suomalaisten työmoraalista, ja hyviä uutisia: se on erinomaisella tasolla. Meillä ei ole mitään syytä olla huolissamme suomalaisten halukkuudesta tehdä työtä. Meidän työttömyysturvajärjestelmän pakottavuudessa ei myöskään ole mitään syytä huoleen ainakaan sen perusteella, että sieltä näyttää niitä karensseja satelevan kymmeniätuhansia, jopa satojatuhansia jatkuvasti — jos kieltäydyt työstä tai toimenpiteestä, siitä seuraa melko automaattisesti karenssi. On selvää, että kaikissa järjestelmissä on aina yksilöitä, jotka eivät noudata sen pelisääntöjä joko yksilöllisistä motiiveista tai omasta kunnostaan johtuen, mutta ei mitään isoa yhteiskunnallista järjestelmää tehdä näiden pienten marginaalien näkökulmasta. Ei verottaja vaadi enää nykypäivänä meiltä jokaista lippua ja lappua sen takia, että joku välttelee veroja. Saman pitäisi päteä myös työttömiin.

16.29 **Eero Suutari kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! SDP:n puheenjohtaja yhdistää moraalittomuuden ja epäinhimillisyyden ja kokoomuksen. Minun mielestäni se ei tähän saliin sovi. Täytyisi vähän miettiä, mitä täällä sanotaan. Se on tarkoituksellista mus-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 135/2017 vp

tamaalaamista. Ainakin minä koen sen sillä tavalla. Itse olen työllistänyt ihmisiä, ja jotenkin tuntuu, että tämä on käsittämätöntä puhetta puolueen puheenjohtajalta. Totta kai tämän esityksen voi käsittää sillä tavalla kuin te sanotte, mutta keskustellaan tässä ihan normaalisti näistä asioista.

16.30 Mikko Kärnä kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Minua hivenen huvittaa, että edustaja Rinne pyrkii kouluttamaan minua alkiolaisuudessa. Haluan todeta, että alkiolaisuuteen kuuluu ihmisyyys ja myös itsensä kehittäminen. Ja näiden teidän puheenvuorojenne perusteella näyttää siltä, että te sen sijaan haluatte tukea tällaista passiivista syrjäytymistä. Kuuluuko se demarien arvoihin sitten? [Välihuutoja vasemmalta]

Te vastustitte haastatteluja sieltä oppositiosta, te olitte niitä vastaan. Niistä on tullut pelkästään hyvää palautetta kansalaisilta. Tätä on pidetty erinomaisena asiana.

Haluan vielä todeta tähän loppuun, että me emme missään tapauksessa halua rankaista emmekä rankaise sellaisia työttömiä, jotka ovat työttöminä vasten tahtoaan, vaan me haluamme patistella töihin ne, jotka eivät sitä työtä muuten vastaan ota. [Välihuutoja]

16.30 Marisanna Jarva kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Työttömien osalta on erityisen tärkeää, että heidät otetaan huomioon jokainen henkilönä ja heidän tilanteensa huomioidaan henkilökohtaisesti. Siitä meillä on Kainuussa erityisen hyvät kokemukset, työllisyys Hankkeessa ja työllisyyskokeilussa on nimenomaan otettu huomioon sen henkilön henkilökohtainen tilanne: mikä on hänen vahvuutensa, onko hänellä lukihäiriötä, miten hänen pitää kouluttautua, että hän voi ottaa työtä vastaan? Aikaisemmin meillä on ollut kova työttömyys. On ollut myös vaikea työllistää. Tällä hetkellä on työvoimapula, ja meidän pitää saada erityisesti nuoret sille ajatuksen kannalle, että on aina tärkeää olla aktiivinen. Nyt meillä on myös lukematon määrä keinoja, mitä kautta voi itseänsä kehittää. Ja on tärkeää, että nimenomaan Sipilän hallitus on vienyt eteenpäin sitä, että työttömyysturvalla jatkossa voi myös opiskella — ei ole voinut aikaisemmin — ja voi työllistää itsensä yrittäjänä. Tämä on ollut tärkeää, ja näitä keinoja tuodaan, ja nimenomaan näillä haastatteluilla autetaan siinä, että henkilökohtaisesti tullaan ihmistä auttamaan. Aikaisemmin [Puhemies koputtaa] ei tätä kontaktia ole otettu — ei ole oltu kiinnostuneita.

16.31 Antti Rinne sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan todeta, että arvosteluni kohdistuu tähän lakiesitykseen, sen sisältöön ja siihen epäoikeudenmukaisuuteen ja moraalittomuuteen, jota se pitää sisällään. Ja se edustaa sitä arvomaailmaa, mitä täällä nyt kokoomuslaiset ovat kehuneet. Täällä nimenomaan edustaja Vartiainen on todennut, että tämä on loistava malli, joka parantaa tilannetta. On todella käsittämätöntä, että tällaisista mallia viedään eteenpäin.

Sitten olen pahoillani siitä, että jouduin, edustaja Kärnä, opettamaan alkiolaisuudesta, koska teidän puheenne, teidän tekonne, nyt tämä hallituksen esitys, osoittavat selkeästi sen, että alkiolaisuus on kaukana tästä teidän ajattelustanne. [Keskustan ryhmästä: Höpö höpö!]

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Tähän vastauspuheenvuoro, edustaja Kurvinen.

16.32 Antti Kurvinen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! On hieno asia, että annatte mahdollisuuden keskustella keskusta-aatteesta täällä Suomen arvovaltai-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 135/2017 vp

simmalla keskusteluareenalla, ja kiitos siitä sosiaalidemokraateille ja oppositiolle, että meidän oppi-isämme Santeri Alkio otettiin esille. Alkiohan on aina puhunut itseauttamiskyvystä, ja hänhän oli sen kannalla, että meidän pitää auttaa heikko-osaisia, köyhiä, vaikeassa tilanteessa olevia ihmisiä itse auttamaan itseään ja nousemaan sieltä köyhyydestä, ei niin, että heitä erilaisilla passiivisilla tukimekanismeilla pidetään siellä kotona. Tämä on se vasemmiston ja keskustan ero, tämä on se sosiaalidemokraattien ja keskustalaisen aatteen ero.

Arvoisa puhemies! Toivoisin, että asiasta vastaava ministeri voisi vielä ottaa esille sen, millä tavalla nyt tämä malli soveltuu niihin pienempiin kuntiin, harvemmin asuttuihin kuntiin. Tuleeko sinne mahdollisuuksia täyttää tämä aktiivisuusvelvoite? Ja en voi olla mainitsematta oppositiolle sitä asiaa, että meillä on monta pientä kuntaa, joissa on tällä hetkellä työvoimapula, ja samaan aikaan me maksamme asumistukia Helsinkiin, Tampereelle, muualle. Milloin ne työttömät tulevat töihin Härmään? Milloin ne tulevat töihin Lappiin? [Puhemies koputtaa] Kysynpä vain sitä. [Eduskunnasta: Työn perässä!]

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Arvoisat edustajat, täällä on paljon vastauspuheenvuoroja. Myönnän vastauspuheenvuoron myöhemminkin sitä pyytäneelle, jos hänellä näyttää olevan vastaus nimenomaan siihen edellä käytettyyn puheenvuoroon. Tätä periaatetta noudatan.

16.34 Eero Heinäluoma sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä tuntuu siltä, että keskusta nyt menee aika syvälle suohon, kun kuuntelee näitä viimeisiä puheenvuoroja. Te puhutte siitä, että jos ihminen kieltäytyy työstä eikä ota työtä vastaan, niin pitää olla seurauksia. Ne seurauksethan ovat olleet olemassa: tulee karenssi, ei saa työttömyysturvaa, jos ei ota tarjottua työpaikkaa vastaan. Eihän tämä ehdotus sitä koske, arvoisa keskustaa, vaan tämä koskee sitä, että kun olet hakenut työpaikkaa, olet pyrkinyt haastatteluun, olet valmis ottamaan koulutusta vastaan mutta et saa työpaikkaa itsestäsi riippumattomista syistä eikä ole myöskään yhteiskunnalla antaa koulutuspaikkaa, koska rahat on leikattu, niin sen jälkeen sinulta leikataan. Lukekaa tämä ehdotus, lukekaa perustuslakivaliokunnan lausunto. Tämä ehdotus on — juuri niin kuin edustaja Mäkipää, jolle nostan suuresti hattua, sanoi — kohtuuton. Sinusta itsestäsi riippumattomista syistä [Puhemies koputtaa] olet työtön, ja työttömyysturvaa leikataan.

16.35 Anna Kontula vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Kurvinen, on vaikea kuvitella passivoivampaa mallia kuin tämä aktiivimalli, joka sekä työntää ihmiset toimeentulotuelle, joka on mahdollisimman passivoiva tulonsiirtomuoto, että samanaikaisesti viestittää heille, että te ette ole täysivaltaisia yhteiskunnan jäseniä ja tämä yhteiskunta ei kohteile teitä reilusti. On vaikea kuvitella, mikä muu kombinaatio passivoisi ihmisiä yhtä tehokkaasti kuin nämä kaksi, sekä raha että viesti, jotka kumpikin osoittavat paikkaa yhteiskunnan ulkopuolella.

Edustaja Jarva, aktiivimalli ei ole Kainuun malli. Se ei sisällä yksilöllisiä elementtejä. Se ei sisällä ihmisen näkemistä yksilönä. Siinä on kysymys nimenomaan automaatiosta, jossa ihmisiä käsitellään massoina eikä oteta heidän yksilöllisiä piirteitään huomioon, mahdollisia yksilöllisiä ongelmia työn löytymisen kanssa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 135/2017 vp

16.36 Eero Suutari kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen erittäin pahoillani siitä, että edustaja Rinne käyttää tosiaan yhtäläisyysmerkkejä sellaisissa sanoissa kuin "epäinhimillisyys" ja "moraalittomuus" ja "kokoomus". Minusta se ei kyllä kuulu tähän saliin, toistan sen toisen kerran. Olisin odottanut, että siinä olisi nyt edes jotain lievennystä ollut, mutta kun ei ollut, niin täytyy sanoa, että jotain pitää tehdä tässä asiassa sitten seuraavaksi.

Tässä aktiivimallissahan omavastuupäivien määrää vähennetään siinä alussa, kaksi päivää tulee vähemmäksi, vaikka puoleen vuoteen ei ole hakemassakaan työtä, ja yleensä kolmessa kuukaudessa puolet työttömistä saa työpaikan ja puolessa vuodessa jo siitä toinen kolmannes. Uskon, että puolessa vuodessa loppujen lopuksi siellä kuitenkin toimii työvoimatoimisto, ja toivon, että tämä toimii ja tämä ei ole niin paha niille, jotka saattavat kärsiä tästä yhden päivän menetyksestä, [Puhemies koputtaa] mitä täällä on laskettu.

16.37 Outi Alanko-Kahiluoto vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On todella surkeaa, että keskustassa viitataan tässä yhteydessä Santeri Alkioon. Totta, Santeri Alkio taisi sanoa niin, että ihmisiä pitää auttaa itse auttamaan itseään. Mutta mitä hallitus tekee? Kun te leikkaatte työttömän työttömyysturvaa, te aiheutatte sen, että nämä ihmiset joutuvat turvautumaan toimeentulotukeen. Ja miksi kutsutaan toimeentulotukea? Köyhyystutkijat kutsuvat sitä köyhyyskatiskaksi, koska se on sosiaaliturvaetus, josta ihmisen on hyvin vaikea omin avuin itse päästä ulos, päästä pois ja päästä töihin sen vuoksi, että siinä ei ole vastaavaa suojaosaa kuin on työttömän työttömyysturvassa. Jos saat työttömän työttömyysturvaa, saat tehdä 300 euron edestä kuukaudessa töitä, ilman että sinulta leikataan sosiaalietuutta. [Puhemies koputtaa] Jos olet toimeentulotuella, tätä samaa mahdollisuutta ei ole. Toimeentulotuki on köyhyysloukku. [Puhemies koputtaa] Opetelkaa edes perusasiat, ennen kuin tulette tänne viittaamaan Santeri Alkioon. Hän oli sentään vähän fiksumpi mies kuin mitä te nyt osoitatte. [Antti Kurvinen: Hän oli fiksumpi kuin minä olen! — Ben Zyskowitz: Puhu vaan omasta puolestasi!]

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Vastauspuheenvuoro nyt tähän, edustaja Kurvinen.

16.38 Antti Kurvinen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Olen täysin samaa mieltä kuin edustaja Alanko-Kahiluoto, että Santeri Alkio oli paljon fiksumpi kuin minä, ja rohkenen sanoa, että fiksumpi myös kuin edustaja Alanko-Kahiluoto, vaikka hän hyvin fiksu onkin.

Kyllähän tässä lakiesityksessä on erittäin monia tapoja, joilla tämä aktiivisuusvelvoite voidaan täyttää, ja olen ihan samaa mieltä kuin edustaja Mäkipää siitä, että nyt täytyy huolehtia siellä käytännön toimeenpanossa siitä asiasta, että meillä on tarjolla näitä erilaisia työtoiminnan muotoja myös pienemmissä kunnissa ja joka puolella Suomea.

Meillä on aika avokätinen työttömyysturva — kun ollaan rehellisiä, näinhän Suomessa se tilanne on — mutta meillä on maailmalta, vaikkapa Tanskasta, erittäin hyviä kokemuksia siitä, että kun on painetta, että leikataan sitä tukea, niin silloin ihmiset lähtevät toimimaan, ja siellä on aika onnistunutta työllisyyspolitiikkaa.

Santeri Alkio oli sitä mieltä, että ihmisen pitää huolehtia itsestään, ihmisen pitää yrittää ja tehdä töitä ja siihen yhteiskunnan pitää tukea. [Puhemies koputtaa] Sairaita, vammaisia ja heikkoja pitää tukea, mutta työikäiset pitää saada töihin. Se on alkiolaisuutta.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 135/2017 vp

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Tähän vastauspuheenvuoro, edustaja Heinäluoma.

16.39 **Eero Heinäluoma sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tanskassa keskimääräinen työttömyysturva on 90 prosenttia palkoista. Meillä se on 50—60 prosenttia. [Vasemmalta: Juuri näin!] Tätä edustaja tässä kutsuu avokätiseksi, niinkö se oli? [Jukka Gustafsson: Oli!] Avokätiseksi. Ihmettelen, missä on keskustan tuntemus työttömyydestä. Eikö teillä ole ketään lähellänne, joka olisi joutunut työttömäksi, menettänyt puolet tuloistaan? No, miten te voitte sanoa, että se on avokätistä, jos saa puolet palkastaan joutuessaan työttömäksi? Miten te voitte sanoa sitä avokätiseksi ja sitten kehua Tanskaa, jossa se työttömyysturva on 90 prosenttia palkasta?

Vielä kerran: tämä esitys ei koske yhtään aktiivitoimea eikä niiden lisäämistä vaan sitä, että jos ihminen ilman omaa syytään ei ole päässyt aktiivitoimiin eikä löytänyt työpaikkaa, niin häneltä kylmänviileästi leikataan sitä ennestäänkin pohjoismaalaisittain katsottuna pientä työttömyysturvaa, [Puhemies koputtaa] ja sitä kepu puolustaa.

16.40 **Hannakaisa Heikkinen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kuten varmaan olette huomanneet, tässä StV:n mietinnössä esitämme tämän lausumaehdotuksen myötä, että jos näyttää sille, että syrjäseuduilla niitä aktiivisuuden osoittamisen muotoja ei löydy, niin sitä korjataan. Kyllä tämän lyhyenkin eduskuntauran puitteissa pystyn sen sanomaan, että meidän koko ajan rukkaamme näitä työllisyyteen ja työttömyyteen liittyviä lakeja. Maailma muuttuu ja kun huomataan, että tarvitaan uutta lainsäädäntöä, sitä toteutetaan. Ei tämä ole mitenkään finaali tässäkin asiassa.

Minusta on tosi hienoa, että uusia kokeiluja tehdään. Muistattekko, mikä elämäntapa oli siitä, että nämä haastattelut otetaan käyttöön? Oppositio lyttysi etukäteen täysin sen ajatuksen, ja kuinka ollakaan, nyt sitä kehitetään monin paikoin, moni on työllistynyt sitä kautta. Että ei tapettaisi hyviä ideoita etukäteen. Mutta kyllähän tällä älämölöllä televisioaika saa.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Myönnän vastauspuheenvuoron edustaja Järviselle, joka on odottanut sitä pitkään.

16.42 **Heli Järvinen vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Muistutan vain, että aika moni meistä oppositiossa kannatti haastattelumallia, olimme huolissamme vain siitä, että työntekijöitä on liian vähän. Käytäntöhän on osoittanut, että työntekijöitä on liian vähän. Aika moni on päässyt vasta yhden kerran haastatteluun, kun niitä pitäisi tehdä kolmen kuukauden välein. Sitä me pohdimme.

Tämä lakiesitys on ongelmallinen siinä, että kaikki ne, jotka tekevät todella paljon töitä työllistyäkseen mutta eivät työllisty, saavat siitä huolimatta rankaisun. Tämä on epäreilu myös siinä, että meillä paljon työttömiä, joilla on erilaisia elämänhallintaongelmia. Heillä on sairauksia, päihdeongelmia ja niin edelleen. Tämä rankaisee myös heitä, koska heillä ei ole mahdollisuutta päästä töihin.

Nyt haluaisinkin ministereiltä vastauksen siihen, kun viimesijainen vaihtoehto näille ihmisille, jotka eivät omasta yritteliäisyydestään huolimatta työllisty, on se, että he hakevat työkyvyttömyyseläkettä. On iso uhka, että tämä järjestelmä ruuhkaantuu pahasti. Mitä pitäisi tehdä?

Pöytäkirjan asiakohta PTK 135/2017 vp

16.43 **Mika Kari sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tosiaan perjantaina sanoin, että olen itse työskennellyt pitkäaikaistyöttömien ja vajaakuntoisten ihmisten työllisyyspalveluiden vetäjänä Lahdessa toistakymmentä vuotta, lähes viisitoista vuotta erilaisissa tehtävissä. Nyt viikonlopun aikana, perjantain keskustelun jälkeen minuun otti yhteyttä useampi kollega, alan ammattilainen. Yhdessä luimme asiantuntijalausuntoja niin sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskukseen liittyen kuin laajemminkin tämän asian ympäriltä ja yhdessä hämmästelimme sitä, miksi asiantuntijuus tässä asiassa on ohitettu. Asiantuntijuuden on korvannut ideologia, ajatus, joka täälläkin tulee — nyt jo myös keskustan puheenvuoroissa, kokoomuksellahan näitä puheenvuoroja on ollut aikaisemminkin — että työtön ei halua itse työllistyä ja että ainoa keino saada ihminen töihin on pakottaa hänet tavalla tai toisella, tässä leikkaamalla työttömyysturvaa. Tässä tasavallassa eläinkokeet on kielletty, mutta tällaisia ihmiskokeita tehdään nyt tällä hetkellä työttömien selkänahasta repien.

Hämmästelen kyllä näitä puheita avokätisestä työttömyysturvasta. Aion kyllä edustaja Kurviselta [Puhemies koputtaa] vähän tentata meidän työttömyysturvan tasoa tämän istunnon jälkeen.

16.44 **Mikko Kärnä kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! On kyllä hyvin mielenkiintoista, että silloin, kun näistä pakollisista haastatteluista täällä salissa keskusteltiin, ne saivat varsin yksimielisen tuomion tuolta oppositiosta. Esimerkiksi edustaja Kontula aivan lehdissä totesi, että nämä haastattelut eivät tule auttamaan työllistymisessä. Edustaja Kontula, oletko te nyt valmis sanomaan, että te olitte väärässä?

Hämmästelen myös tätä keskustelua siitä, että tämä nykyinen malli, tämä nykyinen passivoiva malli olisi jollakin tavalla hyvä. Se ei missään tapauksessa sitä ole, vaan se antaa mahdollisuuden monelle nuorelle olla työttömänä aivan omasta vapaasta tahdostaan. He haluavat jäädä sinne, koska se toimeentulo on sen verran hyvä. Haluankin nyt kysyä koko oppositiolta: Onko se teistä oikein? Tuleeko ihmisen saada valita työttömyys ratkaisuna, jonka jälkeen valtio häntä elättää?

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Vastauspuheenvuoro nimeltä mainitulle edustaja Kurviselle.

16.45 **Antti Kurvinen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Arvostan edustaja Karin osaamista työttömyysturvassa ja työllisyyspolitiikassa, enkä lähde ollenkaan sitä haastamaan ja mielellään kuulen vaikkapa tuolla eduskunnan hyvässä kahvilassa lisää oppia, ja arvostan myös edustaja Heinäluoman osaamista. Mutta kyllähän todellisuudessa, arvoisa puhemies, kun ollaan rehellisiä, Suomessa on varsin hyvä työttömyysturva, kun katsotaan maailmanlaajuisesti, ihan teollisuusmaita ja kaikkia maailman maita. Tiedän, että Tanskassa on parempi työttömyysturva, varmasti löytyy joitakin Pohjoismaita, joissa voi olla jollakin lailla parempi työttömyysturva, mutta kyllähän meillä kuitenkin aika hyvä turva on Suomessa, kun maailmanlaajuisesti katsotaan. Tämä on tosiasia.

Ja olen kyllä edustaja Kärnä kanssa samaa mieltä siitä asiasta, että ei kai meillä voi olla sellainen tilanne, että ihmisellä on subjektiivinen oikeus valita, että ei tee yhtään mitään, ja sitten sitä pitää tukea. Suurin osa työttömistä haluaa työllistyä, ja sitä pitää auttaa. Talouden rattaat on saatu pyörimään tällä vaalikaudella. Viime vaalikaudella työttömiä tehtiin lisää.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 135/2017 vp

16.46 **Maria Tolppanen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun puhutaan tästä hyvästä työttömyysturvasta, niin annan pari lukua. Työmarkkinatuki on tällä hetkellä 697 euroa kuukaudessa. Kun siitä vähennetään tämä leikkaus, miinus 32 euroa 40 senttiä, jää 664 euroa kuukaudessa. Tämäkö on teidän mielestänne hyvä työttömyysturva? [Kari Uotila: Ja verot pois!] — Ja vielä verot pois. — Minä voin kertoa, että tuolla 32,40 eurolla saa sellaisesta ruokakaupasta, joka myy vähän alennettuun hintaan tavaraa, kaksi kassia ruokaa, ja kahdella kassilla ruokaa syötetään koko perhe koko viikon. Minä ihmettelen näitä puheita, mitä täällä on.

Ja arvoisa ministeri Lindström, minä hämmästelen, että te tuotte tällaisen lain tänne. Te olette sentään kokenut työttömyyden. Te tiedätte, mitä se on. Te tiedätte, mikä on se ihmisen tunne silloin.

Töitä pitää löytyä, ei keppiä.

16.47 **Jukka Gustafsson sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On tämä nyt aika erikoista tämä keskustan esiintyminen tässä yhteydessä. Minä olen todella pettynyt. Minä ymmärrän, että tämä on vähän samanlainen suojaliike kuin pari kolme tuntia sitten oli edustaja Zyskowieciltä, joka halusi siirtää keskustelun suojaosuuteen, tähän 300 euroon. No nyt sitten on keskustan oikeistolainen ryhtiliike. Kun tässä asiakeskustelussa ette pärjää, niin te rupeatte puhumaan yleisellä tasolla siitä, että osa työttömistä on... Mutta se on rajallinen, se on pieni osa. Aivan niin kuin edustaja Kontula sanoi, niin suomalaiset ovat ahkeria ja he haluavat mennä töihin, ja tässä lakiesityksessähän on nyt kysymys siitä, että oikeusvaltioperiaate ei toimi. Eli ei voi itse vaikuttaa käytännössä siihen, [Puhemies koputtaa] miten tämän käy, että viedäänkö se 5 prosenttia vaiko ei. Ottakaa siihen kantaa, älkääkö höpiskö ihan turhanpäiväisiä nyt tähän keskusteluun. [Puhemies: No nyt, edustaja Gustafsson...] Nolottaa teidän puolestanne!

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Arvoiset edustajat! Kernaasti en tule omalla puhemiehen puheella päälle, kun puhutte, mutta silloin kun kello ylittää 15 sekunnilla sovitun rajan, teen sen jatkossakin, ja teen vähän aikaisemminkin jatkossa. [Jukka Gustafsson: Se on ihan oikein.]

16.49 **Peter Östman kd** (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Edustaja Kärnä kysyi koko oppositiolta, olemmeko me sitä mieltä, että on oikein, että ihminen ei lähde töihin — tai en nyt muista ihan sanatarkasti, mutta tulkitsin sen näin — ja minun vastaukseni meidän osaltamme siihen on: Katsomme, että tukijärjestelmien tehtävä on turvata eläminen, mutta niiden tason ei kuitenkaan tarvitse riittää nostamaan köyhyydestä. Sanon myös, että työttömyyden ja köyhyyden poistamisen sekä syrjäytymisen vähentämisen tulee olla jokaisen poliitikon ykköstavoite, mutta köyhyyteen auttaa vain työnteko. Siinä mielessä ihmettelen hiukan tätä keskustelua. Kyllä kaikenlainen aktivointi on eduksi. Jos jäisin työttömäksi, kyllä minä ainakin olisin iloinen, jos työvoimatoimisto olisi aktiivisesti auttamassa minua löytämään uutta työtä. [Jukka Gustafsson: Tästä olemme samaa mieltä!]

16.50 **Pia Kauma kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallituspuolueen edustajana on ollut todella mielenkiintoista seurata tätä keskustelua. Pitää muistaa, että hallituksen lähtökohtahan on tietenkin aktivoida ihmisiä, mutta kyllä minusta täällä myöskin monet oppositiopuolueiden edustajat ovat ihan oikeassa siinä, että siinä voi käydä niin, että

Pöytäkirjan asiakohta PTK 135/2017 vp

sellaista henkilöä, joka yrittää todella hakea sitä työpaikkaa ja ei sitten saa sitä, rangaistaan. [Outi Alanko-Kahiluoto: Näin on!]

Minun mielestäni tämä lakiesitys vaatisi kyllä täydennykseksi sen, [Outi Alanko-Kahiluoto: Hyvä!] että suoja-osaa, joka tällä hetkellä on 300 euroa, joko korotetaan esimerkiksi 600 euroon taikka se jollakin tavalla sidotaan ansiotasoon, joka henkilöllä on ollut, ja myöskin että työvoimapalveluja todella kohdennetaan paremmin. Tämä laki yksinään ei ratkaise ongelmia, ja toivon, että, työministeri, otatte tähän asiaan kantaa ja teette esityksiä myöskin jatkoa ajatellen. [Jukka Gustafsson: Olipa fiksu puhe!]

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: No niin, olen varma, että edustaja Heinäluomalla on vastauspuheenvuoro juuri tähän.

16.51 Eero Heinäluoma sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitän edustaja Kaumaa, niin kuin kiitän myös edustaja Mäkipäättä, että hallituspuolueiden riveistä on löytynyt kaksi suoraselkäistä, jotka rohkenevat sanoa sen ongelman niin kuin se on, eli että se ei ole oikein, että ihmistä, joka on ollut äärimmäisen ahkera, rangaistaan 5 prosentin leikkurilla sen jälkeen, jos työpaikkaa ei ole löytynyt. Tämä on se tämän koko keskustelun ydin.

Kun täällä edustaja Kärnä maalaa ihan ikiomaa pirua seinälle sanomalla, ettei ole oikeutusta jäädä ulkopuolelle työelämän ikään kuin laiskottelemaan, niin ei olekaan. Sitä varten meillä on ollut sanktiot, että jos kieltäydyt työpaikasta, niin työttömyysturvaa leikataan, voidaan leikata myös toimeentulotukea. Sitähän tämä esitys ei koske ollenkaan. Tämä koskee — vielä kerran — niitä ihmisiä, jotka ovat tehneet kaikkensa työllistyäkseen mutta eivät ole löytäneet työtä ja sen jälkeen heiltä leikataan työttömyysturvasta. Nyt me kuulemme, että keskustan takarivi innolla puolustaa tällaista järjestelmää. Ajattelen vain, mikä meteli olisi, jos maataloustukea oltaisiin leikkaamassa 5 prosenttia.

16.52 Arja Juvonen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Niin se on, että surman suuhun teidät ministerit on heitetty sinne aitioon, ja täällä olen ainoana sosiaali- ja terveysvaliokunnan jäsenenä. Esimerkiksi kokoomuksesta täällä ei ole ketään paikalla, mutta täällä on Pia Kauma, joka toitte hyvin ajatuksia esiin tässä. Tämä on todellakin kohtuuton työttömälle. Päivärahaa leikataan, jos et ole löytänyt työtä. Eipä täällä kyllä ole sinisistäkään ketään. Valiokunnassa kyllä asiaa puolusteltiin, mutta täällä ei olla sitten keskustelemassa meidän kanssamme. Tämä on erittäin suuri harmi. Sosiaali- ja terveysvaliokunnan jäseniä kyllä minä kaipaisin tänne. Keskustasta on kyllä joku siellä paikalla. [Anneli Kiljunen: On täällä Kiljunen!]

Meidän mielestämme tämä pitäisi... [Välihuutoja] — Anteeksi, edustaja, hetkinen. Kyllä, kyllä. No, tässä nyt ollaan paikalla ja tässä puhutaan ja minuutti kulkee. [Naurua] — Mutta kuten esitin siellä valiokunnassa, tämä esitys tulisi vetää pois, ja haluaisinkin kuulla ministereiltä, millä tavalla te suhtaudutte nyt kaikkeen tähän kritiikkiin, mitä te saatte täällä.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Vastauspuheenvuoro, edustaja Kurvinen, edustaja Heinäluoman puheenvuoron johdosta.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 135/2017 vp

16.53 Antti Kurvinen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vastaan edustaja Heinäluomalle sen, kun hän kaivaa tämän vanhan 1950-luvun kateuspolitiikan välineen, että kyllähän ne maanviljelijät varmaan mustan pörssin rahat liiviin laittavat ja kaupungissa köyhät. Voin edustaja Heinäluomalle kertoa, että vaikka meillä on ollut katovuosi takana [Jukka Gustafsson: Asiaa, asiaa!] ja maataloudessa on kriisi, maanviljelijät eivät edes saa sitä toimeentulotukea, mistä te puhutte, kun heillä sattuu olemaan peltoa, vaikka se ei tuottaisi yhtään mitään. Seurakunnan diakonia-apu auttaa heitä. Se tilanne on maanviljelijöillä, voin kertoa edustaja Heinäluomalle, jos Helsingissä se asia on unohtunut.

Arvoisa puhemies! Totean vielä myös sen asian, että työttömyysturvamme on toki pieni ja suurin osa työttömistä haluaa työllistyä mutta minulta kansalaiset kysyvät aina tuolla kaupungeilla ja kunnissa, minkä takia opiskelijan, lasta kotona hoitavan, sairaana olevan ihmisen minimiperusturva on heikompi kuin työttömien turva. Seuraavan kerran pyydän heitä laittamaan viestiä sosiaalidemokraattien puoluetoimistoon, että miksi työttömyys on arvokkaampaa kuin opiskelu tai kotona oleminen minimipäivärahoilla. [Jukka Gustafsson: Taas väistöliike!]

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkari: Debatin tähän vaiheeseen myönnän vielä vastauspuheenvuorot edustajille Uotila ja Kari, ja sitten muut fokukset esille.

16.54 Kari Uotila vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Puheenvuorostani virisi aika räväkkä debatti. Valtaosin se meni aivan muihin asioihin kuin mistä tässä laissa on kysymys. [Eero Heinäluoma: Juuri näin!] Tässä laissa ei ole kysymys siitä, pitäisikö työntekijöitä positiivisella tavalla aktivoida ja kannustaa töihin. Ei ole kysymys siitä, annetaanko tällä lailla tai otetaanko tällä lailla pois valinnanvapaus työttömyyden tai työpaikan välillä. Tässä laissa on kysymys siitä, että rangaistaan niitä työttömiä, jotka tekevät kaikkensa saadakseen työpaikan tai päästäkseen työvoimapalvelujen tai koulutuksen piiriin. Heitä rangaistaan tässä. Puhukaa tästä laista alkääkö kääntäkö puheenaihetta ihan muualle.

16.55 Mika Kari sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Se, minkä takia hämmästelinkin keskustan puolelta esitettyjä puheenvuoroja, lähtee siitä tuntemuksesta ja logiikasta, että nimenomaan syrjäalueilla, kaupunkien ulkopuolella, missä työttömyys myös jäytää syvästi, ei ole niitä aktivointityökaluja, joilla ihmisiä pystytään aktivoimaan. Voin kuvitella mieleni sopukoissa, millainen meteli viime kaudella olisi noussut, jos silloinen hallitus olisi tehnyt tällaisen esityksen. Silloista hallitusta olisi syytetty vahvasta keskittämispolitiikasta. Nyt te hyväksytte tällaisen keskittämisen. Pidän sitä epäjohtomukaisena.

On jo aika todeta, että tämä hallituksen esitys on nyt karilla. Pohja vuotaa, iso reikä on pohjassa, ja edustajat Kauma ja Mäkipää hienolla ja arvokkaalla tavalla toivat esiin myös hallituspuolueiden sisältä ne ongelmat, jotka tähän lakiesitykseen liittyvät. Toivon, että näiden kahden edustajan näkemykset myös [Puhemies koputtaa] kuunnellaan hallituspuolueissa, ei pelkästään oppositiossa.

16.56 Matti Torvinen sin (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä ovat perussuomalaisen edustajat nimenomaan olleet aikoinaan tätä kymmenkohtaista ohjelmaa hyväksymässä, muun muassa Juvonen, jota on jopa puoluetovereiden mukaan kaavailtu so-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 135/2017 vp

siaali- ja terveysministeriksi, mutta onneksemme näin ei sitten käynytkään. [Arja Juvosen välihuuto] Olisiko hän nyt sitten sitä puolustanut?

Mutta jos palataan vielä sitten näihin muihin kysymyksiin, niin haluaisin tuoda esille sen, että täällä on väitetty, että asiantuntijalausunnot olisivat olleet pelkästään tätä vastaan. Näinhän ei ole. Täällä on kokonaan jätetty huomiotta Yrittäjien mielipide. Eli Yrittäjät on ollut sitä mieltä, että tässä on myös positiivista. Minä en väitä, että he ovat pelkästään oikeassa, mutta täällä on pelkästään ideologisesti vastustettu — ja aivan oikein, ymmärrän vasemmistoa, että tätä näin vastustetaan, mutta perussuomalaisia en yhtään. Yrittäjät toteaa, että ”Suomen Yrittäjien näkemyksen mukaan on erittäin tärkeää kannustaa työttömiä omaan aktiivisuuteen työnhaussa ja ottamaan vaikka [Puhemies koputtaa] osa-aikatyötä vastaan”.

16.57 Arja Juvonen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Edellinen puhuja on niin tuore kansanedustaja, että hän ei tiedä sitä, että lopulliset päätökset esitysten eteenpäinviemisestä voidaan tehdä sen jälkeen, kun asiantuntijakuulemiset on käyty, kun valiokunnat ovat lausuneet asiat, kun perustuslakivaliokunta on sanonut sen painavan sanansa. Elikkä tähän on se marssijärjestys.

Ja on todella hienoa, että edustaja on tällaisen asian huomioinut, että on ollut keskustelua joistakin ministerisalkuista. Ikävä kyllä se salkku on mennyt minulta täysin ohi, mutta jos olisin ollut tuolla, niin ehkäpä tilanne olisi jotenkin erilainen.

Mutta minun mielestäni täällä salissa pitää keskustella asiaa eikä mitään höpöhöpöpuheita, mitä Torvinen sieltä takarivistä esittää. Todellakin asia on niin, että aina kun kuullaan asiantuntijalausunnot, ovat ne sitten mistä tahansa, kenen tahansa, ja erityisesti jos on painavat perustuslakivaliokunnan asiantuntijakuulemiset, ne ratkaisevat, ja edustajat päättävät sitten. Hallitus on vetänyt monta esitystä pois, ja mielestäni tämä on yksi sellainen. [Puhemies koputtaa] Ei se ole mitenkään noloa eikä hävettävää — voi vetää esityksen pois, jos se on huono.

16.58 Matti Torvinen sin (vastauspuheenvuoro): Lyhyesti vastaan edustaja Juvosen perusteettomiin väittämiin: Olen itse ollut siellä perustuslakivaliokunnassa, näin Juvosellekin tiedoksi, ja totean, että perustuslakivaliokunta totesi sillä tavalla, että tämä ei ole perustuslain vastainen ja voidaan säätää tavallisen lain säätämismääräyksessä, eli siinä mielessä käsityksenne on jälleen virheellinen. Ja todellakin vetoan siihen, että täällä on asiantuntijalausuntoja kuunneltu, ja he eivät ole olleet pelkästään sitä mieltä, mitä perussuomalaisten edustaja Juvonen on nyt väittänyt.

16.59 Anneli Kiljunen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! On ollut todella surullista kuultavaa se keskustan keskustelutapa, mikä täällä on ollut. He ovat kuvanneet sitä omaa asennettaan hyvin pitkälle niin, että työttömyys on työttömän oma syy ja työttömät ovat laiskoja, koska he eivät ole itse saaneet töitä. Te syyllistätte työttömät tässä keskustelussa todella rajulla keskustelutavalla.

Monta asiaa olisin halunnut kommentoida, mutta haluaisin kommentoida nyt myös näitten yrittäjien näkemyksiä, koska tosiasia on, että Yrittäjät on sanonut, että on positiivista, että työttömiä aktivoidaan. Mutta kun olen itsekin yrittäjätaustainen ja kaikki sukulaiset ja kaikki muut ja puoliso ovat yrittäjiä, niin olen haastatellut hyvin paljon yrittäjiä tästä laista, ja yrittäjät ovat itse sanoneet suhtautuvansa tähän lakiesitykseen hyvin kriittisesti sen ta-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 135/2017 vp

kia, että ei heillä ole mahdollisuutta ottaa kouluttamatonta pitkäaikaistyötöntä, osatyökykyistä aina silloin tällöin viikoksi töihin, vaan he haluavat [Puhemies koputtaa] koulutetun pitkäaikaiseen työsuhteeseen eikä tämääntyyppeeseen työsuhteeseen, mitä tämä laki nyt mahdollistaa.

17.00 Markus Lohi kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Totta kai, kun tätä keskustelua on käyty, niin tässä nyt kärjistyvät tämän esityksen vaikutukset ja merkityskin, mutta täytyy todeta, että onhan tässä olemassa tiettyjä ongelmia, ja niin ovat myös ministerit todenneet. He ovat täällä erittäin hyvin todenneet, että he ottavat vakavasti tämän lausumaehdotuksen, joka on sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnasta tullut. Asiaa seurataan ja tehdään toimenpiteitä, jos tarvitaan. Mutta sekin on tosiasia, että meillä on Suomessa aito ongelma siitä, että meillä on liian paljon niitä työttömiä, jotka passiivisina ovat, ja meidän pitää rohkaista aktiivisuuteen, hakemaan itse töitä. Ei ole niin, että meidän työvoimaviranomaisemme pystyisivät tuomaan niitä työpaikkoja sinne kotia. Sekin palaute on tullut monelta yrittäjältä, että liian monessa työhaastattelussa työntekijä toteaa vain, että hän tuli tänne vain sen takia, kun hänet pyydettiin tulemaan. Tämä ei ole minusta oikea asenne, vaan meidän pitää tehdä toimenpiteitä siihen, [Puhemies koputtaa] että työpaikkoja otetaan vastaan ja työtä ollaan motivoituneita tekemään.

17.01 Anders Adlercreutz r (vastauspuheenvuoro): Ärade talman! Kaiken kaikkiaan on todettava, että tämä esitys on kohtalaisen heikosti valmisteltu eikä ansaitse tulla hyväksytyksi. Mutta tässä on pohdittu muitten maitten tilannetta, nostettu Tanskan tilannetta esille. Näistä on tietenkin aina mukava poimia ne itselleen sopivat kohdat. Tanskassa on korkeampi työttömyysturva mutta myöskin lyhyempi. Tanskassa on huomattavasti heikompi irtisanomissuoja, eikä siellä ole yleissitovuutta. Tietenkin voisi pohtia Suomenkin järjestelmää kokonaisuutena, mutta jos näitä eri paloja sieltä lähtee pohtimaan, niin tuskin silloin tätä kokonaiskakkua saa paremmaksi.

17.02 Maria Tolppanen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nyt on pakko sanoa, että me tunnemme näköjään edustaja Lohen kanssa varsin erilaisia työttömiä. Edustaja Lohi tuntee työttömiä, jotka eivät huoli työtä, kun sitä heille tarjotaan. Minä tunnen työttömiä, jotka etsivät töitä. Minulla on esimerkki siitä, miten kaveri, joka on ilmastointiasentaja, rakennuspeltiseppä ja lähes valmis kokki, ei kahden kuukauden sisällä ole saanut Helsingistä töitä. Yksi työtarjous tuli, jonka hän otti vastaan, mutta sitten työnantaja ilmoitti, että saimme kokonaisen asennusryhmän Virossa, eli sitäkään paikkaa ei tullut.

Tämän lain kohdalla, jota nyt tehdään, kannattaisi, arvoisa ministeri, muistaa se, että mikä ei ole oikeus ja kohtuus, älköön olko lakikaan, olipa kysymyksessä tavallinen laki, puitelaki tai perustuslaki. Tämä kannattaisi muistaa. Nyt jos rangaistaan ihmistä, joka on työtön, joka haluaa töihin, etsii töitä ja ei niitä saa, mikä ihmeen perustelu siinä on? Mikä teillä on? [Puhemies koputtaa] Mikä teitä vaivaa?

17.03 Markus Lohi kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En todennutkaan, että kaikki työttömät ovat tällaisia. Uskon, että useimmat varmasti hakevat töitä vilpittömästi. Mutta liian paljon edelleen tulee niitä tarinoita työnantajilta ja yrittäjiltä, niitä tulee aika paljon, että kun on työpaikka auki, niin siihen sitten hakee paljon henkilöitä, jotka eivät ole motivoituneita oikeasti ottamaan sitä työtä vastaan vaan sen takia vain, ettei tule ka-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 135/2017 vp

renssia, hakevat sitä. Tämä on minusta aito ongelma silloin, kun meillä on kuitenkin avoimia työpaikkoja auki.

Toisaalta täällä on tuotu myös esille sosiaalidemokraattien puheenvuoroissa erityisesti se, että samaan aikaan alueellisesti on paljon työttömiä työnhakijoita ja paljon vähemmän avoimia työpaikkoja. Mutta pitää muistaa, että ei läheskään kaikkia avoimia työpaikkoja tai potentiaalisia työpaikkoja ole siellä ilmoitettu työvoimahallinnon rekisteriin vaan ne syntyvät aivan muuta kautta, eli tässä on olemassa tämmöinen kohtaanto-ongelma. Mutta se, mikä on tärkeintä tässä, on se, mitä perustuslakivaliokuntakin täällä totesi, että valio-kunnan mielestä on tärkeää, että semmoinen, joka tekee kaiken [Puhemies koputtaa] koh-tuudella häneltä vaadittavan, ei joudu etuuden alentamisen kohteeksi.

17.04 Martti Talja kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä keskustelu täällä on itse asiassa niin kuin ismien välistä keskustelua elikkä elämäkatsomuksellisten asioiden vastakkainasettelua. Tässä nyt yritetään ihan molemmiin puolin salia löytää uusia toimintatapoja, miten työtä tehdään, miten työtä vastaanotetaan. Nyt tällä hetkellä meillä on karenssisäännökset, jotka ovat estäneet sitä. Nyt voidaan ottaa työtä karenssisäännösten estämättä lyhytaikaisesti ja sillä tavalla pyritään aktivoimaan työntekijöitä. Nyt etsitään uutta mallia työnvälitykseen: yksityinen, ulkoistaminen tai sitten sen oman toimintamallin rakentaminen uudelleen siellä. Näkisin, että meillä perustulokeilu on yksi semmoinen, joka laajentaa tätä näkemystä ja jossa lähdetään katsomaan, miten työn vastaanottaminen muuttuu, jos on perustulo taattu siellä.

Elikkä hyvin moninaisesti nyt hallitus lähtee etsimään niitä uusia malleja. Otetaan tämä yhdeksi malliksi ja korjataan sitä sitten, jos tämä nimenomaan heti osoittautuu aivan vääräksi ja se vie väärään suuntaan asioita. Hallitus on valmis muuttamaan välittömästi toimintatapaansa.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Tähän edustaja Kontula ja edustaja Heinäluoma.

17.06 Anna Kontula vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Lohi, meillä on jo olemassa yksi varsin pitkään hyvin toiminut kannustin työntekoon: sitä kutsutaan palkaksi. Se on jo vuosituhansien ajan kannustanut ihmisiä töihin. Sen lisäksi meillä on jopa ihmisiä, jotka siitä huolimatta, että he saavat palkkaa alle toimeentulominimin eli saavat päälle toimeentulotukea, käyvät töissä — kymmeniätuhansia ihmisiä, jotka käyvät töissä ilman, että heille on siitä minkäänäköistä taloudellista hyötyä. Miksi tämä puoli jää aina näissä keskusteluissa väliin?

Mitä tulee tähän työnantajapuolen valitukseen työttömistä, minä olen tulkinnut, että tässä on sellainen diskurssi, josta on vain jotenkin tullut legitiimi tapa puhua, koska joka kerta, kun kysyn, että mistä tilanteesta on kysymys, ja selvitän ne yksityiskohdat, sieltä löytyykin jokin ihan muu selittävä tekijä kuin sen yksittäisen työttömän työhaluttomuus.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Vielä edustaja Heinäluoma ja edustaja Alanko-Kahiluoto, ja sitten edustaja Lohi.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 135/2017 vp

17.07 **Eero Heinäluoma sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mitä pidemmälle tämä keskustelu kuluu ja mitä enemmän keskustalaiset käyttävät puheenvuoroja, sen enemmän hämilleni menen, että mikä tämä keskustan linja nyt oikein loppujen lopuksi on.

Edustaja Kärnä on täällä tuominnut työttömät ja sanonut, ettei ole oikeutta jäädä elämään työttömyysturvalla, valita vapaaehtoisesti työttömyys — mitä sivumennen sanottuna ihmiset eivät tee. Mutta tämä on tuomittu. Sitten meille tulee edustaja Talja, joka sanoo, että ei, että on loistavaa, kun meillä on tämä perustulokokeilu. Palautan nyt mieleen, että tässä teidän perustulokokeilussa nimenomaan maksetaan rahaa ilman, että on mitään työntekovelvollisuutta. Eikös niin? Perustulokokeilussa te maksatte rahaa ja lähtökohtana on, ettei tarvitse tehdä töitä. Ja nyt te teette täällä lainsäädäntöä, jossa heiltä, jotka haluaisivat töitä mutta eivät saa, myös keskustan vahvoilla kannatusalueilla, leikataan 5 prosenttia työttömyysturvasta. Epäilen, etteivät tästä kyllä äänestäjätäkään saa enää mitään selkoa.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Tähän vastauspuheenvuoro, edustaja Talja.

17.08 **Martti Talja kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tarkoitin sanoa, että hallitus on valmis kokeilemaan erilaisia metodeja, joilla saadaan työ ja sitten työntekijät kohdistettua keskenään toisiinsa. Tässä on erilaisia välineitä. Edustaja Heinäluoma on ihan oikeassa siinä, että nämä ovat aivan erilaisia välineitä. Mutta minusta nyt kokeilukulttuuri on tämän hallituksen kokeilukulttuuria, ja silloin meidän ei pidä keskustella vanhoista kuopista lähtien, [Välihuutoja vasemmalta] vaan otetaan uusia ajatuksia mukaan tähän, miten asiat järjestetään.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Sovitusti edustaja Alanko-Kahiluoto, ja sitten se edustaja Lohen vastauspuheenvuoro.

17.08 **Outi Alanko-Kahiluoto vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On jotenkin huvittavaa, että hallitus kritisoi tai tuo esille leimaavalla tavalla sen, että jotkut työttömät menevät karenssin välttääkseen haastatteluihin. Tämähän on silkkaa spekulatiota ja perustuu jonkinlaiselle negatiiviselle ihmiskäsitykselle. Mutta jos nyt sitten verrataan tätä siihen lakiin, jota te esitätte, niin tähän aiheutatte nyt sen, että ensinnäkin ihmiset ohjautuvat epätarkoituksenmukaisiin työpaikkoihin. Jos mietitään vaikka korkeasti koulutettuja, akateemisia ihmisiä tai vaikka taiteentekijöitä, niin heidänhän kannattaa leikkurin välttääkseen ottaa vastaan mitä tahansa [Ben Zyskowicz: No eikö se ole hyvä? Onko se paha asia, että pitää tehdä töitä?] heidän työnsä ja koulutuksensa kannalta epätarkoituksenmukaista työtä, jolloin he vievät työpaikan sellaiselta ihmiseltä, jolle se työpaikka olisi elintärkeä. Monet selvitykset ja tutkimukset osoittavat, että laadullinen työllistyminen on hyvin tärkeää. [Ben Zyskowicz: On se niin väärin! — Puhemies koputtaa] En nyt tarkoita ollenkaan sanoa sitä, että akateemisten ihmisten pitäisi olla työttömänä, vaan yritän sanoa, että ei ole järkeä ikään kuin pakottaa ihmisiä sellaiseen aktiivisuuteen, joka ei ole [Puhemies koputtaa] heidän oman koulutuksensa kannalta järkevää. [Puhemies: Arvoisa edustaja...] Te tuhlatte yhteiskunnan rahoja tällaisella lainsäädännöllä.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Arvoisa edustaja, hivenen turhan monta kertaa jouduin tulemaan omalla puheenvuorollani teidän puheenvuoronne päälle.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 135/2017 vp

[Sirkka-Liisa Anttila: 24 sekuntia yli!] — Vastauspuheenvuoro, edustaja Lohi, ja sitten vastauspuheenvuoro, edustaja Zyskowicz.

17.10 Markus Lohi kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä ehkä tulee nyt tällainen ideologinen ero näkyviin, että minusta kaikki työ riippumatta siitä, mikä henkilön koulutus on, on arvokasta työtä eikä voi ajatella niin, että kun minä olen akateemisesti koulutettu, niin minun pitää löytää jotain erityistä työtä, kuten tässä nyt sitten edustaja Alanko-Kahiluoto korosti, ja että tässä on hirveän paha asia, jos joutuukin ottamaan jotain muuta työtä vastaan. Minusta se on hyvä asia, että työtä tehdään yleensä. [Maria Tolppanen: Missä ne työpaikat on?]

Ja mitä edustaja Kontulan puheenvuoroon tulee, johon pyysin tämän vastauspuheenvuoron, niin olen täysin samaa mieltä siitä kanssanne, että palkan pitäisi olla se kannustin ottaa työtä vastaan, mutta kun me nyt käytännössä olemme huomanneet, että tämä ei aina toimi. Meillä on olemassa erilaisia ongelmia sen suhteen, että se palkka ei kannustakaan aina ottamaan työtä vastaan, kun siinä välttämättä sen käteenjäävän ero ei ole riittävän suuri, ja toisaalta sitten meillä on aidosti tullut työnantajilta näitä esimerkkejä siitä, että on motivaatio-ongelmaa ottaa töitä vastaan. [Puhemies koputtaa] Meidän on puututtava näihin ja seurattava, ettei ongelmia tule.

17.11 Ben Zyskowicz kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tässä keskustelussa viimeisen runsaan puolen tunnin aikana on ollut vahva ideologinen lataus, eikä se ole huono asia. Me olemme täällä edustamassa eri puolueita ja erilaisia ajatussuuntauksia, mutta kyllä edustaja Alanko-Kahiluodon puheenvuoro oli tässäkin mielessä ehkä ideologisesti ihan omassa suunnassaan.

Te olette siis sitä mieltä, että ei ole mieltä tarjota esimerkiksi akateemiselle henkilölle ja edellyttää häntä vastaanottamaan jotakin työtä, joka ei vastaa hänen akateemista koulutustaan? Minä olen aivan eri mieltä. Minä olen samaa mieltä kuin edustaja Lohi, että kaikki työ on arvokasta, ja myös tälle teidän mainitsemallenne akateemiselle ihmiselle on hyvä, että hän ei pelkästään kotiin jää odottamaan sitä oman alansa mukaista työpaikkaa, jos sellaista ei ole näköpiirissä, vaan hän ryhtyy muuhun työhön. Kaikki työ on arvokasta, ja itse uskon, että tällaisen henkilön osalta myös tulevaisuuden työllistymisennuste on parempi, kun hän ottaa vastaan muutakin työtä.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ministeri Lindström, 3 minuuttia.

17.12 Työministeri Jari Lindström: Arvoisa herra puhemies! Hyvä, että tästä tärkeästä asiasta keskustellaan, vaikka tunteet välillä käyvätkin kuumana. Se on hyvä, että jokainen puolustaa omia näkemyksiään tiukasti.

Täällä on nimenomaan puututtu tähän näin, että ihminen sitten joutuu sanktoiduksi riippumatta siitä, mitä hän itse tekee. Mielestäni tämä sosiaali- ja terveysvaliokunnan lausuma on hyvä. Siellä on se seuranta — no joku voi sanoa ja edustaja Heinäluoma taisi tuolta huuata, että katseella seurataan — ja siellä on myös, että tarvittaessa laajennetaan keinoja, ja tämä on mielestäni hyvä asia, että siellä on tämä lause. Jos se näyttää siltä, että nämä toimet eivät riitä, että tämä aktiiviedellytys täytyisi, niin silloinhan tähän täytyy tietenkin puuttua. Silloin kun tämä idea tästä aktiivimallista tuli, niissä keskusteluissa — joissa työmarkkinajärjestöt ja hallituksen edustajat mukaan lukien Martti Hetemäki, joka tätä työ-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 135/2017 vp

ryhmää veti, olivat mukana — kyllä minä alusta saakka itse toin esille tämän saman asian, minkä perustuslakivaliokunta toi esille, ja sanoin, että tähän täytyy kyllä kiinnittää huomiota. Se on hyvä, että näitä toimenpiteitä, työvoimapalveluja, pitää olla tarpeeksi. Täällä on esitetty ideana suojaosan nostoa. Nämä ovat osa sitä pohdintaa sitten, kun me näemme, mitä tästä nyt sitten seuraa, kun tämä lähtee toimeen.

Otan kantaa tähän Tanskan malliin, kun siihen kovasti verrataan. Edustaja Heinäluoma oli aivan oikeassa tämän asian suhteen, siellä on 90 prosentin turva, mutta niin myös edustaja Adlercreutz, joka toi minun mielestäni viisaasti esille sen, että täältä on väärin poimia tavallaan tiettyjä asioita, pitää puhua kokonaisuudesta. Tanskan mallissa on erittäin tiukka se aktivointi. Minun käsitykseni mukaan, jotta saat sen 90 prosentin suojan, työttömyysturvan, joka on siis pituudeltaan lyhyt, lyhyempi kuin Suomessa, sinun täytyy hakea työpaikkaa myös oman alan ulkopuolelta, ennen kuin olet oikeutettu siihen suojaan. Tämä on aika tiukka aktiivitoimi siellä Tanskassa. Me olemme käyneet hakemassa sieltä paljon malleja, ideoita liittyen näihin haastatteluihin, emmekä me halua tietenkään suoraan kopioida mitään Tanskan mallia, mutta siellä on hyviä ajatuksia, siellä on erittäin tiukkaa tämä aktivointipolitiikka, mutta sen vastapainona on erittäin korkea turvan taso. Mutta se edellyttää paljon toimenpiteitä ja todellakin aktiivisuutta työttömältä, ja uskon, että tuskin me olemme siitä eri mieltä.

Edustaja Tolppaselle sanon vielä kerran: tämä malli on täällä sen takia, että se on osa kymmenen toimenpiteen listaa, josta ei voida yhtä ottaa pois, koska silloin se koko lista kaatuu. [Eero Heinäluoma: No kukas sen kaataa?] — Hallitus.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Jaha. Myönnän vielä tässä debattivaiheessa puheenvuorot seuraaville edustajille: edustajat Lehto, Ala-Nissilä, Kiljunen, Järvinen ja Mäkipää. Katsotaan, josko sitten tässä vaiheessa riittäisi. Edustaja Myllykoski on odottanut kohta puolitoista tuntia omaa varsinaista puheenvuoroaan, ja sinne puhujalistankin on aika joskus siirtyä. [Eero Heinäluoma: Hyvää kannattaa odottaa!]

17.15 Rami Lehto ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustajat Lohi ja Zyskiewicz puhuivat, että akateemisesti koulutetun pitää ottaa kaikkea työtä vastaan, vaikka siihen ei olisi koulutustakaan, mutta useasti on niin, että yrittäjä ei ota, jos sinulla ei ole siihen oikeasti soveltuvaa koulutusta. Ei se riitä, jos olet kauppatieteiden maisteri, et pääse siivoamaan, koska siihen siivoojan työhönkin tarvitaan oma koulutus, samoin keittiölle vaaditaan hygieniapassi. Useasti se työnantaja sitten katsoo, että tämä on liian koulutettu henkilö, ei tämä tule täällä viihtymään kuin hetken. Miksi ottaa töihin ja opettaa siihen hommaan, jos ei siellä kauan viihdy? Ei pääse aina niihin muun alan hommiin, kun ei ole koulutusta eikä välttämättä motivaatiota olla siellä pitkään.

Sitten täällä on puhuttu siitä, että meillä on työvoimapula. Meillä on työvoimapula monessa paikassa esimerkiksi luokkahitsareista, mutta heitä ei löydy. Koulutusta pitää lisätä ja saada sitä kautta niitä luokkahitsareita. Ei niitä löydy siten, että otetaan jostain se akateemisesti koulutettu ja se hyppääkin luokkahitsariksi. Ei onnistu.

17.17 Olavi Ala-Nissilä kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Aivan liian moni Suomessa on työttömänä. Me tarvitsemme tällä vaalikaudella 100 000 työpaikkaa, kuten edustaja Kaikkonen on todennut. Seuraavalla vaalikaudella me tarvitsemme suurin piirtein 100 000 työpaikkaa, jotta turvaamme suomalaisen hyvinvointiyhteiskunnan.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 135/2017 vp

Toinen suuri kuva on se, että nuoret miehet syrjäytyvät tänä päivänä erittäin pahasti. Meidän pitää tehdä enemmän, jotta heidät saadaan työelämään. Suuri kuva on se, että tässä pitää miettiä eri keinoja.

Tämäkin aktiivinen malli on todella ymmärtääkseni Hetemäen johtamassa kolmikanassa mietittyjä asioita. Sosiaalidemokraattinen oppositio ajattelee aivan liian kapeasti tätä asiaa. Kyllä meidän pitää Suomessa saada ihmisille enemmän töitä, saada ihmiset työn piiriin, eikä jäädä ahtaaseen puoluepoliittiseen bunkkeriin.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Myönnän tähän vastauspuheenvuoron edustajalle Kari.

17.17 Mika Kari sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Väite siitä, että sosiaalidemokraattinen liike täällä katsoisi asioita kapeasti, on kyllä liioiteltu ja vielä kaiken lisäksi väärä. Me katsomme tätä sen ihmisen näkökulmasta, joka joutuu tilanteeseen, jossa hän ei saa työtä, hän ei saa koulutusta, hän ei saa aktivointia. Hän ei saa hallitukselta mitään muuta kuin piiskaa, hänen tulojaan leikataan.

Hämmästelen myös sitä, niin kuin jo aikaisemmassa puheenvuorossani sanoin, että eläinkokeet on kielletty, mutta ihmisillä tehdään kokeita. Hallituksenkin omasta aitiosta ja hallituspuolueiden kansanedustajilta on tullut lukuisia kommentteja siitä, että tässä on virheitä, tässä on vääryyksiä ja epäoikeudenmukaisuuksia, mutta katsotaan ja toivotaan, miten menee, ja tehdään tarvittaessa korjauksia.

Jos hallituksen esitys menee tällaisena läpi, se jättää virkamiehelle tulkinnanvaraa siitä, onko henkilö aktiivinen vai ei. Tätä kysyn ministeriltä: jos tulkinnan osalta jää tällainen reikä, jossa virkamiesvallankäyttö on sattumanvaraista, niin mikä on ihmisen oikeusturva siinä tapauksessa?

17.19 Olavi Ala-Nissilä kesk (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Yritin puhua suuresta kuvasta, ja siihen liittyy tietysti myös se, että viime vaalikaudella tuli se 100 000 työtöntä lisää. Se oli huono tilanne. Meidän täytyy nyt tehdä enemmän, jotta saamme ihmisille töitä, jotta saamme turvattua suomalaisen hyvinvointiyhteiskunnan. Työllisyysaste, työllisyysaste, työllisyysaste, se on se kaikkein tärkein asia. Siinä mielessä hallituksen monipuolinen keinovalikoima on tärkeä, että me pääsemme kohti tätä tavoitetta. Ennen kaikkea minuaakin huolestuttavat nämä nuoret miehet, jotka syrjäytyvät 24 neliön yksiöön asumaan asumistuella tänne Helsinkiin ja menettävät koko elämänsä siinä. Heidät pitää saada työn piiriin. Se on tärkeä tavoite.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Siirrytään äsken sovittuun vastauspuheenvuorojen järjestykseen.

17.19 Anneli Kiljunen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Meidän tulee tunnistaa tässä keskustelussa se suuri joukko kouluttamattomia, peruskoulun käyneitä ihmisiä, joita meillä on Suomessa 600 000 työkäistä. Jos heihin vielä liitetään se, että he ovat pitkäaikaistyöttömiä tai osatyökykyisiä eikä heillä ole esimerkiksi mahdollisuutta työllisyyskoulutuksen kautta saada itselleen tutkintoa, koska meidän toisen asteen reformileikkauksemme ovat vaikeuttaneet sitä entisestään, niin tämän lakiesityksen leikkaus tulee kohdistumaan nimenomaan näihin ihmisiin. Kun he jäävät kerran työttömiksi ja kun he

Pöytäkirjan asiakohta PTK 135/2017 vp

pyrkivät takaisin työmarkkinoille, heidän työllistymismahdollisuutensa ovat entistä vaikeammat.

Ja vaikka me sanomme, että työttömät eivät halua töihin, niin tosiasia on se, että yli 90 prosenttia työttömistä haluaisi töihin välittömästi huomenna, jos heillä olisi siihen mahdollisuutta. Sen takia toivoisin vielä vilpittömästi, ministeri Lindström: miettikää vielä, voitko vetää tämän lain pois, aivan kuten olette vetäneet hallituksessa monia muitakin lakeja, [Puhemies koputtaa] mitkä ovat olleet järkeviä päätöksiä.

17.21 Heli Järvinen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On helppo mantra sanoa, että kaikkea työtä pitää arvostaa. Niin minäkin teen. Mutta siitä huolimatta asia ei ole kovin mustavalkoinen.

Kerron yhden tositarinan tältä syksyltä. Oli akateemisesti koulutettu työtön henkilöstöpäällikkö. Hän joutui hakemaan eräästä firmasta sihteerin töitä, koska TE-toimisto hänet tähän velvoitti. Hän arvosti kaikkea työtä, halusi välttää karenssin ja haki tätä sihteerin paikkaa. Hän ei saanut sitä, koska oli ylikoulutettu, juuri kuten edustaja Lehto täällä kuvali äsken. Sitten samasta yrityksestä vapautui henkilöstöpäällikön paikka. Tämä sama henkilö, erinomaisen koulutettu, pätevä henkilöstöpäällikkö, haki henkilöstöpäällikön paikkaa, jolloin hänelle sanottiin siitä yrityksestä, että etkö edes itse tiedä omaa pätevyysaluetasi, kun ensin haet sihteerin töitä ja sen jälkeen henkilöstöpäällikön töitä.

Asia ei ole työttömän kannalta kovin yksiselkoinen. Toivon inhimillistä harkintaa, tukea ja malttia tässäkin.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Arvoiset edustajat, lienee kohtuullista tässä vaiheessa siirtyä puhujalistaan. Debatin aika varmaan tulee jossakin vaiheessa taas. Nyt puhujalista.

17.22 Jari Myllykoski vas: Arvoisa herra puhemies! Esitys sinällään on saanut semmoisia kaikuja, että ministeriäitiostakin ministeri Mattila alleviivasi kolmikantaista valmistelua. Mielestäni on harhaanjohtavaa ja liioiteltua kovastikaan painottaa kolmikantaisuutta, kun tiedämme, että kaikki työmarkkinajärjestöt eivät ole olleet siinä mukana eikä tämä nyt ole ollut niin kovinkaan yksimielinen, ja perustella tätä esitystä niin, että tässä olisi poskisuudelmalinjoilla tehty tätä esitystä. Se on kyllä harhaanjohtavaa ja vastuunpakoilua.

Hallituksen pitää ottaa tästä kokonaisvastuu, hallituksen pitää myöntää, että nyt lähдемme ihmiskokeisiin ja katselemme sitten, josko tarvitsee jotakin tehdä. Oikeastaan toivoisin, että edustaja Kaikkonen voisi linjata keskustapuolueen täällä väkevästi käytetyt puheenvuorot eduskuntaryhmän puheenjohtajana sillä tavoin, että mitä meidän nyt täällä oppositiossa ihan oikeasti pitää ajatella keskustapuolueen näkemyksistä tämän lain valmistelussa ja nyt tästä esityksestä. Se olisi semmoinen väkevä puheenvuoro, jota tässä mielenkiinnolla odotan, kun huomasin, että keskustapuolueen, voisiko sanoa, kokeneemmat kansanedustajat ovat ikään kuin pidättäytyneet puheenvuoroistaan ja on ollut nämä nopean toiminnan joukot, jotka ovat sitten sieltä antaneet melkoista tulitusta kyllä tässä keskustelussa. Voisi melkein sanoa, että tässä on vedetty kurvit suoriksi. [Jukka Gustafsson: Oikean laidan hyökkääjät!]

Työllistymisen pitäisi olla keskiössä, ja on tietysti helppo oppositiosta arvostella, miksi ei tehdä jotakin toista kuin tätä. On helppo arvostella työttömiä, on helppo lainata lehtileikkeitä siltä osin, että joku ihminen on tullut kirjansa julkistamisen takia hakemaan mark-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 135/2017 vp

kinarakoa siitä, kuinka hän ei halua ottaa työtä vastaan, tai että joku muu sanoo, että ei työn tekeminen kiinnosta. Kysymys on kuitenkin tässä moneen kertaan todistetusta tosiseikasta — edustaja Kiljunen on sen tuonut tässä monesti esille — että 90 prosenttia ja rapiat haluaisi heti töitä. Ei suomalainen työtön ihminen halua olla työtön. Hän haluaa töihin. Hän haluaa mukaan tähän yhteiskuntaan ja nauttia sen yhteiskunnan hedelmistä niin, että hänellä on varaa ostaa lapsilleen kengät tai käydä elokuvissa ehkä kerran kuukaudessa, vaikka olisi matalapalkka-aloilla. Olisin toivonut tältä hallitukselta ja erityisesti niiltä ministereiltä, jotka täällä sanovat, että ovat kokeneet työttömyyden, niitä toimia, joilla työttömyyttä ja työttömyyden esteitä voidaan purkaa.

Debattipuheenvuorossani toin esille sen, kuinka kaupan alan työntekijät kokevat mahdolltomaksi työllistyä, ja tätä on tuonut työnantajajärjestö esille, että meillä on esteitä tämän sosiaaliturvan kankeuden vuoksi niin, että lisätyötä ei oteta vastaan. Osa työnantajista ei tarjoa lisätyötä, vaikka meillä laki edellyttää. Näitä riitoja on, ja niitä on työtuomioistuinmessä pohdittu ja ollaan huomattu, että lisätyötä ei tarjota sille vakituiselle, jo osa-aikaiselle työntekijäkunnalle, mutta karmeinta on se tilanne, että se kaupan osa-aikainen työntekijä ei ota työtä vastaan sen vuoksi, että hän menettää asumistukensa tai hänen soviteltu päivärahansa viivästyy kuukaudella, kun tarvitaan se palkkatodistus, jotta se uudelleen lasketaan. Sen takia oli erinomaista, että viime kaudella 300 euron suojaosa säädettiin. Se oli yksi merkittävimpiä askeleita tässä yhteiskunnassa, mitä on työllistymisen kannalta otettu.

Jos täällä sanotaan sitä, että miksi nyt sitten me täällä kiittelemme haastatteluja, no kyllä ainakin edustaja Myllykoski voi ihan puhtaalla omallatunnolla sanoa, että minun mielestäni on hienoa, että työttömistä pidetään huolta, mutta oppositio oli erittäin huolissaan resurssien riittävydestä. [Eero Heinäluoma: Ja yksityistämisestä!] — Ja nimenomaan siitä, kuten edustaja Heinäluoma äsken tuohon välihuudon sanoi, miten ne menevät jatkossa, tehdäänkö työttömien haastatteluissa yksityistä bisnestä.

On varmasti hienoa — jos vähän kuuntelin oikein, mitä alun debatissa kokoomuspuolelta tuotiin esille — kuinka laaja on tämä mahdollisuus, ettei tämmöistä noin 5 prosentin leikkausta tulekaan ja voi mennä niin kuin työkokeiluun. Uskon, että se on varmasti tiettyjen tahojen mukavakin ajatus, että ihminen tulee palkattomaan työkokeiluun. Aivan varmasti löytyy joitakin töitä täysin ammattitaidottomalle ihmiselle, joka voi siivota tehtaan lattioita viikon ilman palkkaa, ja jos se on työkokeilun motiivi, niin minun mielestäni siinä ei ole kyllä mitään muuta kuin se, että saadaan tavallaan se ihminen aktiivimalliin ja vain sen vuoksi, että häntä alisteisesti halutaan simputtaa ja kyykyttää sillä, että jos et sinä suostu tähän..., tämä on se sinun mahdollisuutesi — ja ehei, eihän tässä ole kyllä ihmisyyden kanssa minkäänäköistä tekoa. Työttömiä pyritään tällä keinoin nöyryyttämään — tai hallitus ei itse halua nähdä, mihinkä tämä johtaa sen yksittäisen ihmisen oman itsetunnon kannalta, kun hän koettaa kynsin hampain pitää siitä 50—60 prosentin ansiosidonnaisesta turvasta kiinni. Hän alistuu siihen, kun hänen tulonsa ovat siitä kiinni, että jos ei hän mene kukaan ilmaiseksi viikoksi töihin, niin häneltä viedään hänen ansiosidonnaisesta päivärahastaan 5 prosenttia. Kyllä tämä nyt pitäisi nähdä selkeästi, mitä tässä tulee tapahtumaan, kuinka nöyryyttävää tämä on ja kuinka tämä mahdollistaa ihmisen alistamisen ja ihmisarvon viemisen, ja siitä toivon, että voitaisiin keskustella vielä.

Meidän pitäisi yhdessä tässä eduskunnassa pystyä mahdollistamaan lainsäädäntöä, jolla ensimmäisen vieraan työntekijän palkkaaminen olisi mahdollisempaa. Meillä on malleja, joita on onneksi tänne tuotu, mutta näkisin, että kyllä tärkeitä ovat muuntokoulutuksen aktiivisuuden lisääminen ja mahdollistaminen ja sitten se, mitä tässä ihan debatin viimeises-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 135/2017 vp

sä puheenvuorossa käytiin läpi: meidän pitää mahdollistaa ihmisten töissä ammattiin oppiminen. Tällainen edustaja Myllykoski, jolla on paha lukihäiriö ja joka on jättänyt ammattikoulunsa kesken, kun ei sitä lukuhallua ole ollut — minä en enää työllistyisi. Vaaditaan tutkintoja, jotta voit asettua työelämään. Se on hyvä, että ammatillista koulutusta edellytetään ja saadaan ja on jatko-opintomahdollisuuksia, mutta niiden lukemattomien nuorten miesten, joista täällä kannettiin huolta, yhteiskuntaan takaisin ottaminen pitää tehdä mahdolliseksi. Meillä pitää olla tukitoimia, niin että meillä on mahdollisuus mennä töihin oppimaan ammattia. Emme me kaikki ole niin teoreettisesti kyvykkäitä oppimaan oman lukihäiriön tai muitten oppimisvaikeuksiemme kanssa. Meille pitää olla polku osallistua tähän yhteiskuntaan ja kouluttautua siellä työssä siihen ammattiin. Emme me kaikki tarvitse jatko-opintokelpoisuutta. Ja jos semmoista tarvitaan, niin sitten luodaan väline, jolla se mahdollistetaan, että meille tulee se jatko-opintokelpoisuus. Meitä on paljon kädellisiä oppijoita, jotka haluamme päästä töihin, ja meille pitäisi sen olla mahdollisempaa.

Minun mielestäni on pakko lainata edustaja Heinäluoman erityisen hyvää esimerkkiä, kun perjantai-iltana tästä keskusteltiin, siitä, mitä tämä tarkoittaa: Kyselytunnilla kansanedustajat ponnekkaasti pomppivat pystyyn ja haluavat puheenvuoron, joita puhemies sitten oman tahtonsa mukaisesti antaa, ja vaikka kuinka aktiivisesti edustaja Myllykoskikin pomppisi, niin ei sieltä tule, ei vain puhemies myönnä sitä puheenvuoroa, ja se tarkoittaisi tässä kohtaa, että edustaja Myllykosken palkkiota voitaisiin sillä perusteella laskea. [Eero Heinäluoma: Viisi pinnaa!] Tästä on juuri kysymys. [Jukka Gustafsson: Hieno yhteenvehto! Hyvä puheenvuoro muutenkin!]

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Edustaja Jaskari. Palkkioita ei leikata tässä nyt.

17.32 Harri Jaskari kok: Arvoisa herra puhemies! Kiitän jo etukäteen, että palkkiota ei leikattu tässä tilanteessa. Edustaja Myllykoskella oli erittäin hyvä puheenvuoro, mutta pitäisi meidän ehkä pyrkiä koko täysistuntokeskustelussa ja myöskin tässä teemassa löytämään jotenkin rakentavia ratkaisumalleja eikä ainoastaan keskittyä ongelmien luetteluun ja toisaalta puolustamiseen ja vastustamiseen.

Kuten jo aikaisemmin puheenvuorossani sanoin, meidän täytyisi ensinnäkin aidosti keskustella siitä, millä tämän aktiiviehdon täyttää. Tämä on aito kysymys myöskin oppositiolle: millä aktiiviehdon täyttää?

Kyllä, jos saa työtä, lyhytaikaistakin työtä, yli 18 tuntia 65 päivän aikana. Yli 18 tuntia voi olla monessa lyhytaikaisessakin työsuhteessa, pienissä projekteissa ja muuta vastaavaa. Se voi olla jollekin haasteellistakin ja jollekin se voi olla todella mielekästä, että täyttää sen työehdon.

Kyllä, omaehtoisella koulutuksella. Siitä meidän täytyy aidosti keskustella, mikä on omaehtoista koulutusta. Minun mielestäni se on se kehittämiskysymys, määrääkö joku toinen, että tuo ei nyt ole sellaista omaehtoista koulutusta, joka kehittää ja myöskin parantaa työelämävalmiuksia. Tämä on minusta mielenkiintoinen, kannustava keskustelu, mitä täytyisi tehdä. Mutta sekin osoittaa aktiivisuutta, että lähtee vaikka avoimeen yliopistoon opiskelemaan tai ammatilliseen tiettyyn lohkoon. Minun mielestäni se on keskustelukysymys, millä osoittaa sen, että aktiiviehto täyttyy.

Tai sitten työkokeiluun mukaan lähtemällä, tai sitten kokeilee yrittäjyyttä, vaikka lyhytaikaisestikin, että löytyykö sieltä elementtejä. Kuten sanoin, aktiiviehdon täyttää se,

Pöytäkirjan asiakohta PTK 135/2017 vp

että on tienannut yrittäjänä 240 euroa 65 päivän aikana yrittäjätehtävissä. Eli siinä on hyvin monia tapoja.

Tämä oli se kysymys. Tuntuuko se täysin mahdottomalta? [Eduskunnasta: Kyllä se tuntuu!] — Joskus voi tuntua, joskus ei tunnu, mutta meidän täytyisi aidosti keskustella tämän tilanne aktiiviehdon osalta.

Toinen juttu on se, että kuten tiedetään, tämä koskee sekä työmarkkinatuella olevaa, peruspäivärahalla olevaa että myöskin ansiosidonnaisella olevaa. Varmasti meidän pitäisi myöskin keskustella, mikä siellä Tanskassa on niin erilaista, että siellä lähdetään heti seuraavana päivänä etsimään niitä töitä. [Antti Rinteen välihuuto] Siellä on myöskin ne kovemmat sanktiot — niin kuin edustaja Rinne tietää — ja siellä olisi aidosti kyllä, joo, työmarkkinat, joissa ei ole sitä yleissitovuusrakennetta. Siellä on se joustavuuskysymys. Eli työmarkkinat toimivat. Mennään sinne suuntaan, eikä sieltä voi ottaa yhtä lohkoa mukaan.

Meillä on ollut ongelmana myöskin se, että kun on pidempi, helposti vähän aikaa ollaan ja sitten lähdetään etsimään. Ja me kaikki tiedämme, että se työmarkkinakelpoisuus siinä heikkenee hyvin nopeasti. Eli yritetään löytää nopeasti takaisin sinne työelämäkuvioon. Meillä on tavoitteena on, että tätä kautta kannattaisi ottaa osa-aikaisia työtehtäviä, sijaisuuksia, kaikkia tällaisia ratkaisuja, ja että löydetäisiin se näkökulma, joka aktiivisesti ja rakentavasti veisi sitä päin.

Kuten sanoin jo aikaisemmissa puheenvuoroissani, tämä aktiiviehdon täyttäminen ei koske kaikkia. Siellä on tämä työkyvyttömyyskuvio, siellä on tämä vammakysymys, siellä ovat omaishoitajat, siellä ovat perhehoitajat, siellä ovat sellaiset, jotka ovat työkyvyttömyyseläkettä hakeneet. Eli kaikkien se ei koske kaikkia.

Minä olen samaa mieltä, pitää kehittää. Yksi kehittämiskohde on juuri tämä omaehtoisen koulutuksen kysymys. Toinen ovat juuri ne työvoimapalvelut. Nythän yritetään löytää näitä uudenlaisia työvoimapalveluita ja myöskin uudenlaisia työvoimapalvelun tuottajia. Mitä jos tällä mallilla löytyisi se, että siellä ihmiset lähtisivät molemmilta puolilta — ne työvoimapalvelun tuottajat ja ne työttömät — etsimään, näkemään, ja he kokisivatkin niin, että tämä ei olisi rankaisua, vaan tämä olisi tietynlainen näkymä, että kannattaa aina ottaa jopa lyhytaikaistakin työtä vastaan jo senkin näkökulmasta, että tämä ehto täyttyy siitä? Voisiko arvoisa oppositio jopa nähdä tästä näkökulmasta tämän asian, että tämä voisi olla jopa mahdollisuus, jos me vielä kehitämme sitä ja nämä ongelmakohdat pyrimme poistamaan? [Välihuutoja vasemmalta]

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Myönnän nyt tähän kuitenkin muutama vastauspuheenvuoron. Toivon, että kovin pitkää debattivaihetta ei tästä nyt syntyisi.

17.37 Eero Heinäluoma sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Jaskarin puheenvuoro oli monin tavoin pohdiskeleva, ja se varmaan soveltuikin myös tämän asian käsittelyyn. Hän mainitsi tässä kolmannen kerran sanat "omaehtoinen koulutus". Siitähän aika monelle kuulijalle jää todellakin käsitys, että voisi itse päättää, mihin koulutukseen lähtee, ja se riittäisi tämän aktiivisuusehdon täyttymiseen. On kuitenkin syytä sanoa, että näin ei ole. Ei tämä malli, mitä nyt hallitus esittää ja minkä valiokunta esittää meille hyväksyttäväksi, pidä sisällään semmoista vaihtoehtoa, että henkilö itse voisi päättää, mihin omaehtoiseen koulutukseen hän menee. Ei voi itse päättää, vaan sen täytyy olla työvoimaviranomaisten hyväksymää. Siis se tarkoittaa sitä, että pitää olla viranomainen, joka tämän päätöksen tekee. Tältäkin osin henkilö itse ei voi ratkaista sitä, leikataanko häneltä se 5

Pöytäkirjan asiakohta PTK 135/2017 vp

prosenttia vaiko ei leikata. Tämä on absoluuttisesti heikkous, ja tätä sosiaali- ja terveysvaliokunnan hallituspuolueiden enemmistö meille esittää hyväksyttäväksi. Siksi pidän parempana, [Puhemies koputtaa] että tämä vedetään pois täysin.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Olen merkinnyt vastauspuheenvuorot tähän keskusteluvaiheeseen edustajille Hassi, Mäkipää, Myllykoski, Rinne, Uotila ja sitten keskustelun avannut edustaja Jaskari. — Myönnän myöhemmin vielä edustaja Tolppaselle.

17.39 Satu Hassi vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Jaskari puhui siitä, onko kohtuutonta, että ihminen yrittäjätöyllä hankkisi kolmen kuukauden aikana 240 euroa tuloa. No, ei se varmaan olisi kohtuutonta, ellei meillä toisaalta järjestelmä olisi sellainen, että yrittäjältä viedään työttömyysturva kokonaan. Nyt tämän hallituksen aikanahan on laajennettu freelancereidenkin — joita on aikaisemmin pidetty työntekijän asemassa, tosin usealta eri työnantajalta toimeentulonsa tienävinä ihmisinä, ja jotka ovat olleet oikeutettuja työttömyysturvaan — tulkitsemista yrittäjiksi, mikä vie heiltä työttömyysturvaa. Varmasti aika monet tietävät sen, että yrittäjä voi päästä työttömyysturvasta piiriin, jos hän ilmoittaa yrityksensä kokonaan lakkautetuksi. [Puhemies koputtaa] Tässä tehdään ihmisille aivan mahdottomia tilanteita.

17.40 Lea Mäkipää sin (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Muistetaan nyt, että edellinenkin hallitus kyllä teki heikennyksiä työvoimapalveluihin: työtön ei päässyt nokausten sinne viranomaisten juttusille, vaan sieltä sanottiin, että soita silloin ja silloin, ja näin mentiin ojasta allikkoon.

Mutta nyt haluan puhua tästä aktiivimallista. Tuntuu, että on tehty karpäsestä härkänen, koska tässä on vain pienestä asiasta kysymys. Mutta jos ajatellaan nuorta, joita meillä on täällä työttöminä hirmuisen paljon Suomessa, niin ensinnäkin pitäisi yhden ottaa koppi tästä nuoresta. Kun hän yrittää hakea työtä, menee työvalmennukseen, koulutukseen tai sitten vielä viimeisenä on nämä työvoimaviranomaisten erilaiset aktiivimallit, niin kuinka tähän päästään? Jos ei tämäkään onnistu sitten, että jos esimerkiksi nuori tekee kaikkensa, niin kyllä tuntuu aika kohtuuttomalta. Että kun hän on tehnyt kaikki, niin jos me tämmöisen lain teemme, että sitten hän ei saa mistään mitään turvaa, kyllähän tässä menee nuoren itseluottamus aivan nolleen. Toivon, [Puhemies koputtaa] että vielä keskusteltaisiin, mitä voisimme yhdessä tehdä... [Puhemies keskeyttää puheenvuoron puheajan ylityttyä]

17.41 Jari Myllykoski vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Edustaja Jaskarille kyllä koetin joitakin erilaisia vaihtoehtoja tuoda. Kyllä minä pitäisin erittäin hienona, jos tämä hallitus voisi ensi viikolla ilmoittaa, että rupeamme pohtimaan aktiivisesti aktiivimallia, joka mahdollistaa sen, että henkilö, joka on ansiosidonnaisella päivärahalta ja lähtee työn perään — lähtee matalapalkkaisemman työn perään kuin mistä hän on jäänyt työttömäksi — saa osan ansiosidonnaisesta päivärahasta mukaansa, jotta siitä tulee houkuttelevaa. Ei tarvita kovinkaan isoa matemaatikkoa, kun voi ajatella, että siitä työstä tullut työtuloerotus huomattavasti kyllä kustantaa sitä ansiopäivärahaosuutta, mikä tulee työttömyysvakuutusmaksujen kautta tälle henkilölle.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 135/2017 vp

Eli enemmän niitä mahdollisuuksia lähteä työn perään on se, että ansiosidonnaista päivärahaa käytettäisiin yhtenä osana omalta asuinpaikalta työn perään siirtymisen lisäksi. [Puhemies koputtaa] Näitä välineitä tarvitaan.

17.42 Antti Rinne sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mielenkiintoinen ja hyvä, pohdiskeleva puheenvuoro edustaja Jaskarilta — sinällään arvostettavaa.

Ei sosiaalidemokraattinen puolue vastusta aktiivitoimia ja -toimenpiteitä ihmisille. Päinvastoin haluamme vahvistaa sitä, että ihmiset aktivoituvat työnsaajien tilanteissa, jotka ovat monesti vaikeita.

Mutta ei pidä kuitenkaan aktiivimallin nimellä ikään kuin passivoida ihmisiä. Täällä on edustaja Kontula hyvin ansiokkaasti arvioinut tätä rahan ja asenteitten suhdetta työllistymiseen, ja sen takia tämä malli tuntuu pahalta.

Vertailussa Tanskan mallin edut suomalaisen malliin nähden ovat, että siellä on paljon merkittävämmät palveluresurssit kuin Suomessa. Siellä on palkkatukimallinen tuki merkittävästi korkeammalla tasolla suhteessa bkt:hen, ja siellä on myös julkisen sektorin rooli työllistäjänä toisenlainen kuin täällä Suomessa. Minusta näistä pitäisi nyt keskustella.

Neljäs asia, mistä pitäisi keskustella, on välityömarkkinoitten luominen uudella tavalla. Pitäisikö ottaa jollakin tavalla vapaaehtoistyö [Puhemies koputtaa] myös huomioon välityömarkkinoissa?

17.44 Kari Uotila vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Arvostamani edustaja Jaskari käytti hyvän puheenvuoron, mutta huono puoli siinä oli se, että se on vähän myöhäistä.

Perustuslakivaliokunta kiinnitti huomiota siihen ongelmaan, joka koskee sitä, että työntöntä rangaistaan sen perusteella, mihin hän ei ole voinut itse vaikuttaa. Vaikka hän tekee kaikkensa työllistyäkseen, työpaikkaa hakiessaan tai aktiivitoimiin pyrkiessään, niin häntä rangaistaan, jollei tämä onnistu. Mietintövaliokunnalla olisi ollut mahdollisuus perustuslakivaliokunnan lausunnossa annetuilla kahdella tavalla korjata tätä ongelmaa jo valiokuntavaiheessa. Mutta kun tätä ongelmaa ei valiokunnan enemmistö halunnut korjata, niin meillä on nyt käsissä mietintö, joka pitää sisällään tämän työttömän perustuslaillisten oikeuksien kannalta ongelmallisen rangaistuspykälän, ja sitä ei ikävä kyllä, edustaja Jaskari, auta nyt se, että on löysä seurantaponsi tai se, että me nyt keskustelemme, miten järjestelmää ylipäänsä voitaisiin [Puhemies koputtaa] tulevaisuudessa kehittää. Nyt olemme tämän ehdotuksen kanssa täällä salissa.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Vielä edustaja Tolppanen, vastauspuheenvuoro, ja sitten edustaja Jaskari, viimeinen vastauspuheenvuoro.

17.45 Maria Tolppanen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä kysyttiin, eikö kannattaisi ottaa vastaan vähäinenkin työ. Kyllä kannattaisi, ehdottomasti. Siinä on vain kolme ehtoa olemassa. Ensimmäinen on se, että siitä vähäisestäkin työstä pitää maksaa työehtosopimuksen mukainen palkka. Toinen on se, että sen työn vastaanottaminen ei saa pienentää perheen toimeentuloa. Työn pitää aina olla kannattavaa. Kolmas on se, että vähäisen työn vastaanottaminen ei saa siirtää korvausten maksamista viikkojen, jopa kuukausien päähän. Systeemi ei saa toimia sillä tavalla.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 135/2017 vp

Tällä hetkellä on olemassa suojaisuus, joka on 300 euroa, mikä on todella hyvä asia, mutta tämän asian kurja puoli tai ruttuinen puoli on se, että tämä 300 euroa leikkaa sitten määrällään asumistukea. Eli se asia ja tilanne, että kun ihminen menee töihin, niin siitä ei saa yhtään parempaa toimeentuloa vaan se siirtää seuraavia korvauksia, on jotenkin kesämätön.

17.46 Harri Jaskari kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos arvoisille kollegoille rakentavista kommentteista. Niin kuin sanoitte, nyt tässä hetkessä tämä on tämänmuotoinen, mutta minun ehdotukseni oli juuri, että nyt täytyy katsoa muutamia kohtia, jotka vielä kehittävät tämän.

Edustaja Heinäluoman kommentti omaehtoisesta koulutuksesta: minä tiedän myöskin henkilöitä, jotka ovat aktiivisesti omaehtoiseen koulutukseen osallistuneet, ja sen seurauksena on tapahtunut, että monta viikkoa jälkeenpäin on sanottu, että ei tämä kuulunutkaan. [Eero Heinäluoma: Juuri näin!] Tämä täytyisi saada muutettua. Ensinnäkin vastaus täytyisi saada heti, ja toiseksi pitäisi katsoa ehkä laajemmin, kun katsotaan, mihinkä työmarkkinat muuttuvat, että monipuolisempi koulutus on kaikki juuri sitä, joka edistää työllistymistä ja yhteiskuntaan sopeutumista. Eli yksi selkeä kehittämiskohde.

Toiseen, edustaja Hassin kommenttiin: Saatte meistä hyvän kumppanin, jos me pystymme luomaan yrittäjille sellaisen sosiaaliturva- ja työttömyysturvamallin, [Puhemies koputtaa] joka todellakin olisi kombinoiva. Se liittyy freelancereihin ja vastaaviin.

Enempään en pysty nyt vastaamaan tässä... [Puhemies keskeyttää puheenvuoron puheajan ylityttyä]

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Edustaja Jaskari, aika on täysi. — Puhujalistaan.

17.47 Satu Hassi vihr: Arvoisa puhemies! Edustaja Jaskarin ja eräiden muiden hallituspuolueiden kansanedustajien osoittama valmius miettiä tätä asiaa uudestaan on hyvin tervetullutta, mutta tosiaan oikea aika tähän olisi ollut perustuslakivaliokunnan jälkeen. Mutta parempi tietysti vähän myöhäänkin kuin ei milloinkaan.

Ministeri Lindström totesi — mielestäni kuulosti hyvin rehelliseltä — että tässä on kyse pakottamisesta. Senkin voisi käsittää, jos ihmisellä olisi mahdollisuus tehdä se, mihin häntä pakotetaan, mutta kun kaikilla ei ole ja silloinkin ihmistä rangaistaan, se on tässä se ongelma.

Perustuslakivaliokunta mietinnössään huomauttaa, että vastaavissa aikaisemmissa asioissa, joissa siis tällaisia sanktioita on säädetty, on ollut kysymys tilanteista, joissa etuuskien taso on kytketty työnhakijan vaikutuspiirissä oleviin ehtoihin. Tässä mielessä tämä on aivan uudenlainen asia. Perustuslakivaliokunta myös toteaa, että "etuuden epäämisen pitää olla asiallisesti perustellussa suhteessa siihen, minkälaisia työllistymisen edistämistä tarkoittavia toimintoja on ollut tarjolla ja mitä työttömänä olevan henkilön syyksi voidaan lukea" [Eero Heinäluoma: Juuri näin!] — eli siis mikä on ollut hänen omassa vaikutusvallassaan. "Nyt arvioitavassa hallituksen esityksessä on sitä vastoin sen perusteluidenkin mukaan kyse 'kaavamaisesta laskusäännöksestä' vailla yksilöllistä harkintaa."

Pöytäkirjan asiakohta PTK 135/2017 vp

Tässä on jo moneen kertaan todettu, että perustuslakivaliokunta on todennut, että on kaksi mahdollista tapaa ratkaista tämä asia, ensinnäkin turvata se, että kaikilla työttömillä on mahdollisuus niihin palveluihin, joilla sitten voi estää tämän työttömyysturvan leikkaamisen, mutta se tarkoittaisi näiden palvelujen lisäämistä. Toinen tapa olisi sitten se, että työnhakijalla olisi mahdollisuus osoittaa myös muulla tavalla se, että hän on ollut aktiivinen. Kumpakaan näistä siis ei tällä hetkellä ole tarjolla, mutta on erinomainen asia, mikäli tämä keskustelu nyt tänään täysistunnossa ja myös perjantaina johtaa siihen, että edes jälkikäteen nämä sitten tehdään. Sitä todellakin toivon.

Keskustan edustajat ovat viitanneet siihen, että Santeri Alkio korosti sitä, että ihmistä pitää auttaa auttamaan itse itseään. Uskon, että kaikki kannattavat tätä. En väitä ollenkaan olevani mikään Alkio-asiantuntija mutta en usko, että hänkään on pitänyt hyvänä sitä, että ihmistä rangaistaan jostain sellaisesta, johon hän, ihminen itse, ei ole voinut vaikuttaa.

Edustaja Kontula toi mielestäni debatissa esille tärkeän näkökulman, ja se on se, että meidän työttömyysturvamme on hyvin sekava ja työttömän näkökulmasta toimii hyvin satumanvaraisesti. Minäkin olen sinä pitkänä aikana, jolloin olen ollut kansanedustaja tai meppi, yli 25 vuoden aikana, saanut erittäin paljon yhteydenottoja työttömiltä siitä, että heille lyödään karenssi nimenomaan silloin, kun he yrittävät itse parantaa omaa tilannettaan. Tässä keskustelussa on jo todettu, että opiskelumahdollisuus on oikein hyvä asia ja että normaalejakin opintoja nykyään voi työttömyysturvalla tehdä toisin kuin ennen, mutta siihen pitää saada työvoimaviranomaisten hyväksyntä, eli tämä ei ole työttömän vapaasti valittavissa. Yrittäjäys — totesin juuri äsken sen, että meillä pääsääntönä on, että yrittäjä ei ole lainkaan työttömyysturvan piirissä, ellei hän ole lakkauttanut sitä yritystään. Tämäkin on mielestäni täysin epätarkoituksenmukainen asia, ja se on passivoiva elementti meidän työttömyysturvassamme.

Meitä Pirkanmaan kansanedustajia, joihin myös edustaja Jaskari kuuluu — en muista, keitä kaikkia on ollut paikalla — on ollut kuuntelemassa erään ammattiliiton ja tietyn ammatillisen koulutuksen ryhmän työttömien omasta tällaisesta järjestelmästä, jota he ovat ammattikollegoilleen kehittäneet, joka auttaa näitä ihmisiä löytämään työpaikkoja. Mutta he ovat kertoneet meille, että he joutuvat olemaan hyvin kieli keskellä suuta siitä, miten siitä asiasta puhutaan työvoimaviranomaisille, koska tästäkin aktiivisuudesta saattaa sitten langeta karenssi niille ihmisille, jotka tätä toimintaa pyörittävät — nimenomaan siitä aktiivisuudesta, että he yrittävät keksiä luovia tapoja löytääkseen itselleen ja saman ammatin opiskelleille muille kollegoille töitä. Mielestäni se, että työttömiä pyritään aktivoimaan, on sinänsä erittäin kannatettava asia, mutta mielestäni tärkeintä olisi purkaa ja poistaa meidän nykyisessä sosiaaliturva- ja työttömyysturvajärjestelmässämme ne elementit, jotka nimenomaan pakottavat ihmistä passiivisuuteen ja rankaisevat aktiivisuudesta.

Nyt, mikäli tämä hallituksen esitys hyväksytään eikä siihen tehdä niitä korjauksia, joista jotkut hallituspuolueiden edustajat ovat tässä keskustelussa vähän antaneet ymmärtää, että niihin olisi valmiutta, niin minä vain odotan sitä, että joku työtön, jolle sitten tämä sanktio langetetaan ilman, että hänellä olisi ollut itsellään realistinen oikeus tehdä niitä asioita, joilla tämän sanktion olisi voinut välttää, vie tämän asian Euroopan ihmisoikeustuomioistuiin. Sitten jos joku sen sinne vie, on mielenkiintoista nähdä, mikä sitten olisi ratkaisu.

Mutta todella sen palautteen pohjalta, mitä olen työttömiltä saanut, on sellainen vaikutelma, että juuri ihmisille, jotka yrittävät itse auttaa itseään mutta eivät löydä semmoista perinteistä kokoaikaista työpaikkaa vaan koettavat kerätä toimeentulonsa pieninä palasina sieltä täältä, tämä järjestelmä on semmoinen niin kuin loukusta loukkuun -ansaviritelmä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 135/2017 vp

Näitä loukkuja ja passiivisuusansoja meidän pitäisi purkaa sen sijaan, että kehittelemme uusia sanktioita ja vieläpä semmoisista asioista, joihin ainakaan aina ihmiset eivät itse edes voi vaikuttaa.

17.55 Heli Järvinen vihr: Arvoisa puhemies! Ihan alkuun iso hatunnosto ministeri Lindströmille, joka on ollut aktiivisesti kuuntelemassa tätä aktiivimallikeskustelua.

Hieman ehkä surkuhupaisaa on se, että me käsittelemme täällä hallituksen aktiivimallia ja nyt pohdimme sitä, millä siitä todellisuudessa saisi aktiivisen — parempi tietysti myöhään kuin ei silloinkaan. Mutta jo pelkästään tämä lakiesitys, joka on käsittelyssä, tulisi paljon paremmaksi, jos ensinnäkin niitä keinoja, joilla työtön voi osoittaa aktiivisuuttaan, laajennettaisiin esimerkiksi niin, että omaishoidon ja perhehoidon lisäksi laskettaisiin vaikkapa vapaaehtoistyö tai talkootyö. Sitä ovat asiantuntijat ehdottaneet.

Tätä mallia parantaisi aivan valtavasti myös se, jos pystyisimme antamaan TE-toimistoille lisää resursseja, lisää työvoimaa erilaisten aktivointipalvelujen tuottamiseksi, koska surullinen tosiasia on se, että moni työtön, vaikka kuinka haluaisi erilaista työvoimapolitiittista koulutusta, ei sinne pääse.

Lopullisesti aktiivisen tästä tekisi se, jos tämä aktiivimalli toisi töihin pyrkivälle ja sinne pääsevälle työttömälle jotakin omaan työttömyysturvaansa lisää eikä vain estäisi sen leikaamisen.

Mutta kun puhumme tästä nyt esillä olevasta aktiivimallista, tässä on monia ongelmia. Me kaikki tässä salissa pyrimme lainsäädäntöön, joka ensinnäkin olisi yhdenmukaista kaikille suomalaisille. No, nyt tiedämme sen, että tässä tulee todella isoja alueellisia ongelmia, alueelliset erot ovat niin suuret työpaikkojen määrässä ja myös työttömyyden hoidossa. Sitten toinen puoli on se henkilökohtainen ero, joka meillä on. Meillä on paljon työttömissä henkilöitä, joilla on elämänhallinnan ongelmia, masennusta, päihdeongelmia ja niin edelleen, ja toisaalta meillä on paljon työttömiä, jotka tekevät kaikkensa saadakseen töitä eivätkä siitä huolimatta onnistu. Juuri näille suomalaisille tämä tuleva aktiivimalli on kohutun.

Hyvä lainsäädäntö olisi myös sellaista, että se keventäisi hallintoa. Nyt täytyy sanoa, että etenkin Kelan asiantuntijat ovat olleet aika mykistyneitä siitä, miten he tulevat mittaamaan ja laskemaan 65 päivän välein tilanteen joka ainoan työttömän kohdalla. Kela on itse arvioinut, että he tarvitsevat jopa 260 henkilöä lisää työvoimaansa. Toinen iso kysymys on se, kuinka tämä tulee kuormittamaan työkyvyttömyyseläkejärjestelmää, ja siihen ehdottomasti kaivattaisiin myös jotakin helpotusta.

Hyvä lainsäädäntö on myös sellaista, joka on helppoa ymmärtää ja yksinkertaista toteuttaa. Nyt tämä ei sellaista ole. Kun muistetaan, että meillä on jo pohjalla erityisiä rekrytointikokeiluja ja meillä on vuoden alusta tulossa ammattiopistoille suorastaan velvollisuus pistää oppilaansa työharjoitteluun paljon nykyistä enemmän, herää vain kysymys, mistä löytyy paikat näille kaikille. Toisaalta jollekin tutulle voi mennä töihin vaikka palkatta, ja se ei tietenkään ole tämän lainsäädännön tarkoitus.

Hyvän lainsäädännön pitäisi olla myös sellaista, että se ei olisi itsessään ristiriitaista. Valitettavasti tämä lainsäädäntö, tämä laki itsessään jo sitä on. Tähän lakiinhan liittyy toisaalta se, että karenssia aluksi lyhennetään, mikä lisää kuluja, ja sen jälkeen työttömiä rangaistaan ja pienennetään heidän työttömyyskorvauksiaan, jos he eivät työnhaussa onnistu.

Hyvä lainsäädäntö olisi myös ihmisten hyvinvointia kasvattavaa. Valitettavasti tämä lainsäädäntö ei ole edes sitä, koska tämä ei tule tarjoamaan työttömille työllistämistoimia,

Pöytäkirjan asiakohta PTK 135/2017 vp

koska porukkaa ei ole riittävästi, ja toisaalta jatkossa työkyvyttömyyseläkkeelle eivät aina pääse edes ne henkilöt, jotka sinne pikaisesti kaipaisivat ja ansaitsisivat päästä, koska uhkana on, että se järjestelmä ruuhkautuu pahasti.

Parasta lainsäädäntöä olisi tietysti ihmisten kannustaminen. Valitettavasti tämä lainsäädäntö ja laki enemmänkin simputtaa, pompottaa, kyykyttää ja kiroiluttaa. Tätä ei yksikään voi kannattaa. Tässä kohtaa on ehkä hyvä muistaa — täällä on puhuttu asiantuntijoista ja heidän kommentistaan — että työelämä- ja tasa-arvovaliokunnassa olemme kuulleet ainakin 13:a asiantuntijaa, ja kuten on sanottu täälläkin, Suomen Yrittäjät pitivät tätä ehdotusta positiivisena, kaikki 12 muuta kuultavaa eivät. Kaikki 12 muuta löysivät tästä moitittavaa. Joka tapauksessa kaiken lainsäädännön ja lakien pitäisi olla realistisia, vaikuttavia, tasapuolisia ja helposti toteutettavia, ja valitettavasti tämä nyt käsillä oleva aktiivimalli edustaa juuri päinvastaista. Tämä itse asiassa ei ole minun mielipiteeni vaan asiantuntijan mielipide suoraan lainattuna.

Mutta nyt kun ministeri Lindström on paikalla, haluan ottaa erityisesti esiin työkyvyttömyyseläkejärjestelmän, koska nyt jatkossa tilanne tulee olemaan se, että jos sellainen henkilö, joka ei pääse töihin, joka ei pysty harjoittamaan yrittäjyyttä ja jolle toisaalta ei tarjota työllistämispalveluita, haluaa päästä eroon tästä lähes 5 prosentin korvauksen alennuksesta, ainoa keino, mikä hänelle jää, on se, että hän ilmoittautuu työkyvyttömyyseläkkeen hakijaksi. Se hakemus tehdään oikeastaan kahdella näppäimellä netissä, se on nopea tapahtuma, siihen ei tarvitse lääkärintodistusta, ja tilanteessa, jossa meillä on yli 270 000 työtöntä ja 34 000 avointa työpaikkaa, on iso uhka, että meillä on kohta parisataatuhatta ihmistä, joiden kannattaa käydä ne kaksi painallusta netissä tekemässä, koska jos olet hakenut työkyvyttömyyseläkettä, tämä tuen leikkaus ei tule kohdistumaan sinuun niin kauan kuin se hakemus on käsittelyssä. Tämä tulee olemaan iso uhka, ja toivoisin, ministeri Lindström, teiltä vastausta, miten te olette tähän valmistautuneet, jos näin käy.

Pitää myös huomioida se, että meillä on jo tehty paljon isoja asioita työttömyysturvaan. Tämä käsillä oleva laki muuttuu entistä huonommaksi, kun muistetaan, että meillä on jo työttömyysturvan enimmäiskesto lyhennetty 500:sta 400 päivään ja alle kolmen vuoden työhistorialla 300 päivään, meillä on korotettua ansio-osaa alennettu, aikuiskoulutustuen perusosaa on alennettu, tukikuukausia on vähennetty, koeaikaa on pidennetty, takaisinotovelvollisuutta on lyhennetty. Meillä on myös rekrytointikokeilu, eli ihmiset saavat tehdä työtä palkatta, ja sen päälle kun isketään aktiivimalli, joka kyykyttää etenkin niitä aktiivisia työttömiä, jotka vain eivät jostain syystä työtä saa, ja toisaalta niitä kaikkein heikko-osaisimpia, tämä paketti kuulostaa melko pahalta.

Se kysymys, jonka esitin perjantainakin mutta jonka mieluusti esittäisin nyt ministeri Lindströmille, kun olette täällä paikalla, liittyy meidän suomalaisten ihmiskuvaan: missä on se raja, missä on ihmisen tulon ja aseman raja, jonka yläpuolella me hyväksymme hänelle helposti optiot, eläke-edut ja erilaiset kannustimet mutta jonka alapuolella me koemme tarpeelliseksi tarjota raippaa, ruoskaa ja rangaistusta? Koska siltä tämä vaikuttaa, että me hyväksymme yritysjohtajien suuret tulot, erilaiset kannustimet, erilaiset erityisedut, mutta mitä heikommassa asemassa ihminen on, sitä valmiimpia olemme luomaan järjestelmää, jossa häntä vähän ikään kuin tukistetaan. Jos teillä on tähän vastaus, kuulen sen mieluusti. Pidän vain tällaista ihmiskuvaa vastenmielisenä, ja itse uskon vahvasti siihen samaan, minkä tutkimuksetkin osoittavat, että työttömät haluavat tehdä töitä, he haluavat olla aktiivisia, jos heille vain tarjotaan palveluja. Siksi toivon vahvasti vielä, että tätä lakiesitystä ainakin muokattaisiin paremmaksi ennen kuin se menee läpi.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 135/2017 vp

18.05 Outi Alanko-Kahiluoto vihr: Arvoisa puhemies! Nyt on huomattavasti miellyttävämpi käydä tästä lakiesityksestä keskustelua kuin viime perjantai-iltana, kun täällä salissa meitä oli noin kymmenen opposition kansanedustajaa eikä ketään hallituksesta silloin kun aloitimme keskustelun [Eero Heinäluoma: Hyvä näin!] — hyvä näin — ja olen kiitollinen siitä, että ministerikin on nyt sitkeästi kuunnellut tätä keskustelua ja varmaan vastaa sitten lopuksi kysymyksiin.

Äänestin itse tätä lakiesitystä vastaan sosiaali- ja terveysvaliokunnassa ja olin kyllä hyvin hämmästynyt siitä, että hallitus ei vetänyt tätä lakiesitystä pois. Itse asiassa olen ollut koko syksyn siinä uskossa, että varsinkin perustuslakivaliokunnan lausunnon, hyvin painavan lausunnon, jälkeen todennäköistä on, että hallitus joutuu tästä lakiesityksestä luopumaan tai ainakin korjaamaan ja täydentämään sitä sillä tavalla kuin perustuslakivaliokunta lausunnossaan suositteli. Olin kyllä hyvin tyrmistynyt siitä, että lopulta hallituspuolueet äänestivät tämän lain puolesta sosiaali- ja terveysvaliokunnassa. En olisi koskaan uskonut, että näin tulee käymään. Voin vilpittömästi sanoa, että olen vakuuttunut siitä, että hallitus tulee vetämään tämän lain pois.

Tässä sitä nyt kuitenkin ollaan. En muista itse asiassa nähneeni — täytyy valitettavasti sanoa — näin huonosti valmisteltua lakiesitystä sen 11 vuoden aikana, jonka itse olen ollut kansanedustaja. On aika tyrmistyttävää nähdä, että sen jälkeen kun asiantuntijat kolmessa eri valiokunnassa melko yksimielisesti pitävät lakiesitystä hyvin ongelmallisena, perustuslakivaliokunta katsoo, että se rikkoo kansalaisten yhdenvertaisuutta ja esittää suoraan tapoja korjata sitä lakia, niin olemme tässä pisteessä, että tosiaankin laki on hallituspuolueiden äänillä mitä ilmeisimmin menossa läpi. Kyllä tämä niin kuin jollain tavalla syö minun luottamustani poliittiseen järjestelmään, ja täytyy sanoa, että en olisi kyllä tosiaankaan uskonut, että tähän pisteeseen päädytään tämän lakiesityksen suhteen. Olen kyllä hyvin pettynyt.

Olen pettynyt siitä syystä, että perustuslakivaliokunnan kannat sivuutettiin sosiaali- ja terveysvaliokunnassa, ja edes meidän valiokuntamme mietintöön, siihen tekstiosaan, emme saaneet riittävästi niitä huolia, joita perustuslakivaliokunta kuin myös työelämä- ja tasa-arvovaliokunta olivat mielestäni aivan erinomaisissa lausunnoissaan esittäneet. Esimerkiksi se, että hallituspuolueet eivät olleet halukkaita sosiaali- ja terveysvaliokunnassa lausumaan selkeästi ja tiukasti sitä, että määrärahat ovat riittämättömät sille, että ihmiset voisivat tulla yhdenvertaisesti kohdelluiksi mahdollisuudessaan saada näitä aktivointipalveluita, oli minusta aika kummallinen asia.

Itse olen kansanedustajana tottunut siihen, että kun substanssivaliokunta käsittelee jotakin asiaa, niin siellä yleensä ilmastaan melko yksimielisesti se huoli, joka on ilmeinen, ja ikään kuin annetaan viesti hallitukselle tai valtiovarainvaliokunnalle tai suurelle valiokunnalle ja niin edelleen siitä, mikä on sen substanssin näkökulmasta se kaikkein suurin ongelma ja puute. Tällä kertaa sitä eivät hallituspuolueiden edustajat olleet halukkaita tekemään, ja pidän sitä kyllä hyvin kummallisena. En voi sitä ymmärtää, koska näissä substanssivaliokunnissa pitäisi kuitenkin olla ikään kuin niiden tahojen puolella, joiden asiaa substanssivaliokunnissa käsitellään, ja tässä tapauksessa juuri työttömien, hyvin pienituloisten ihmisten puolella.

Itse olen ollut hyvin tyrmistynyt myöskin siitä, minkä mainitsin jo tuossa alussa, että mielestäni laki on huonosti valmisteltu. Se on valmisteltu huonosti esimerkiksi sillä perusteella, että mitään vaikutusarviointeja ei oikeastaan ole tehty. Täällä hallituspuolueiden suilla on vakuuteltu, että tämä lakiesitys tulee kasvattamaan työllisyysastetta, mutta uskal-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 135/2017 vp

lan kyllä itse epäillä. Esimerkiksi edustaja Järvinen piti äsken hyvän puheenvuoron, jossa hän totesi, että tähän lakiin sisältyy sellainen seikka, että jos henkilö laittaa vireille työkyvyttömyyseläkehakemuksen, silloin tämä automaattileikkuri ei häntä koske. No, me kaikki tässä salissa tiedämme, että yksi vakavimpia asioita meidän yhteiskunnassa on se, että kaikkein eniten työkyvyttömyyseläkkeelle meidän yhteiskunnassa jää nuoria ihmisiä, joilla on joku masennuksesta tai muista mielenterveyssyistä johtuva ongelma. Me olemme vuosia keskustelleet siitä, mitkä olisivat meidän keinomme lainsäädännössä saada näitä nuorena työkyvyttömyyseläkkeelle mielenterveyssyistä jääneitä ihmisiä takaisin työelämään. Se on meidän kestävyysvajeen kannalta iso ongelma ja se on myöskin inhimillisestä näkökulmasta erittäin suuri ongelma, että jos ihminen nuorena sairastuu vaikka masennukseen ja tulee hakeneeksi työkyvyttömyyseläkettä, niin hänellä ei ole myöhemmin elämässään mahdollisuutta päästä sieltä työkyvyttömyyseläkkeeltä pois.

No nyt hallitus on tuonut meille lakiesityksen, jossa tosiaankin yksi mahdollisuus välttää tämä työttömyysturvan leikkuri on pistää se työkyvyttömyyseläkehakemus vireille. Ja tämäkin on seikka, mistä nyt toivon, että ei hallitus nyt sitten syytä eikä syyllistä näitä ihmisiä, jotka tulevat sen hakemuksen laittamaan, koska me kaikki tiedämme tai toivottavasti me kaikki tiedämme, että työttömän peruspäiväraha on hyvin pieni. Se on erittäin pieni. Kuten olen omissa debattipuheenvuoroissani tuonut esille, köyhyyttä mitataan tämmöisellä niin sanotulla minimibudjetilla ja Suomessa työttömän peruspäiväraha on ainoastaan 73 prosenttia tästä köyhän minimibudjetista. Elikkä työttömyysturvalla olevat ihmiset tällä hetkellä ovat jo reippaasti köyhyysrajan alapuolella ja nyt siis todellakin tästä ollaan vielä leikkaamassa 5 prosenttia. Eli aikamoinen tilanne.

Kun työttömyysturvasta tällä tavalla leikataan, se tarkoittaa sitä, että ihmisen on eläkkeeseen turvauduttava toimeentulotukeen, ja kun ihminen on toimeentulotuella, se tarkoittaa sitä, että hän on viimeisijaisen etuuden piirissä, jossa ei ole vastaavaa 300 euron suojaosaa kuin on tässä ensisijaisessa turvassa elikkä työttömyysturvassa tai asumistuessa. Ja se tarkoittaa sitä, että vaikka meillä on pitkään puhuttu siitä, että sosiaaliturvassa pitäisi poistaa näitä niin sanottuja kannustinloukkuja, joista itse asiassa nimenomaan tätä toimeentulotukea köyhyystutkijat nimittävät kaikkein pahimmaksi loukuksi, eräänlaiseksi köyhän katis-kaksi, niin nimenomaan tällä lailla, jolla leikataan työttömyysturvaa, työnnetään ihmisiä toimeentulotuen piiriin. Tässä on yksi painava argumentti sille, miksi minä itse epäilen, että jos hallitus kuvittelee tällä lailla nostavansa työllisyysastetta, niin hallitus kyllä erehtyy.

Toinen näkökulma, joka tässä keskustelussa ei ole tullut esille, on se, että henkilö voi välttää tämän työttömyysturvaleikkurin myös sillä, että hän on omaishoitaja tai perhehoitaja. No, jos hallitus olisi tehnyt sukupuolivaikutusten arvioinnin, todennäköisesti sukupuolivaikutusten arvioinnissa olisi päädytty siihen, että tämä lakiesitys tulee kasvattamaan niiden naisten määrää, jotka jäävät omaishoitajiksi nimenomaan heikon työllisyystilanteen vuoksi. Me tiedämme, että omaishoitajista jo nyt suurin osa on naisia, elikkä tämä lakiesitys työntää naisia pois sieltä aktiivisilta työmarkkinoilta omaishoidon ja perhehoidon piiriin, ja minun on ihan pakko kysyä: onko tämä tosiaan se linja, jota esimerkiksi kokoomuksessa kannatetaan? Olen itse kuitenkin kuullut kokoomuksen puhuvan tällä kaudella erittäin myönteisesti siitä, että naisten työllisyysastetta [Puhemies koputtaa] pitäisi saada pohjoismaiselle tasolle, mutta tämän lain myötä menemme entistä kauemmas pohjoismaisesta tasosta ja lisäämme epätasa-arvoa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 135/2017 vp

18.16 Pia Kauma kok: Arvoisa puhemies! On hyvä, että hallitus esittää toimenpiteitä, joilla työttömyys saadaan alenemaan ja ihmiset aktiivisemmin hakemaan töitä. Aktiivimallin käyttönotolla on arvioitu säästettävän jopa 9,5 miljoonaa euroa vuonna 2018 — näin siis valtiontalouden eli eräällä tavalla makrotalouden näkökulmasta. Jos taas ajatellaan asiaa mikrotalouden näkökulmasta eli ihan tavallisen työnhakijan kannalta, niin tilanne ei ehkä olekaan ihan niin yksinkertainen.

Kun ihminen jää työttömäksi, se on joka tapauksessa eräänlainen pieni tai suuri tragedia hänen kannaltaan. Silloin putoaa yhtäkkiä kaiken sen sosiaalisen verkoston ulkopuolelle, johon työelämän kautta on kuulunut. Jokainen työttömyyspäivä lisää tekee työn saannista entistä vaikeampaa. Mitä enemmän aikaa kuluu, sitä haasteellisemmaksi työn hakeminen menee. Yli vuoden työttömänä työnhakijana ollut luetaan jo pitkäaikaistyöttömäksi.

Moni työtön hakee ihan tosissaan töitä eikä sadoista hakemuksistakaan huolimatta paikkaa saa. Aika usein hakemuksiin ei tule edes kuittausta, että työhakemus on vastaanotettu, puhumattakaan että saisi arvion siitä, millä tavalla hakemus vastasi työnantajan odotuksiin ja voisiko mahdollisuuksia olla tulevaisuudessa. Tilanne on nöyryyttävä monellakin tapaa.

Tässä lakiesityksessä aktiivisuusehdon voi täyttää tekemällä 65 päivän tarkastelujakson aikana vähintään 18 tuntia töitä, olemalla työllistymistä edistävässä palvelussa tai toiminnassa yhden viikon ajan taikka työllistymällä yrittäjänä. Mallin hyvä puoli on siis se, että työllistymisvelvoite ei ole liian jyrkkä vaan sen voi täyttää esimerkiksi täydennyskoulutuksella eli opiskelemalla omaehtoisesti taikka sitten olemalla työvoimakoulutuksessa. Lisäksi hyvää on se, että aktiivimalli ei tarkoita pelkkiä heikennyksiä työttömyysturvaan. Työttömyyden alussa olevaa työttömyysturvan omavastuu-aikaa lyhennetään seitsemästä päivästä viiteen päivään. Kahden omavastuupäivän vähentäminen parantaa pääsääntöisesti kaikkien työttömien työttömyysturvan tasoa työttömyyden alussa.

Arvoisa puhemies! Näkisin kuitenkin, että tämä lakiesitys yksinään ei ole täysin optimaali ratkaisu työttömien aktivoimiseksi vaan tarvitaan myös rahallisesti kannustavampia malleja sekä työvoimapalvelujen yksilöllisempää kohdentamista.

Hallitushan otti käyttöön vuonna 2014 työttömyysturvan suojaosan, 300 euroa, mikä tarkoittaa, että tämän verran voi ansaita ilman, että menettää työttömyysturvaa. Mielestäni työttömyysturvan suojaosaa pitäisi nostaa, ja olen tästä teettänyt laskelmia eduskunnan tietopalvelussa alkusyksystä sen pohjalta, että suojaosaa nostettaisiin esimerkiksi 600 euroon. Alustavien laskelmien mukaan suojaosaa voitaisiin nostaa 600 euroon kuukaudessa kustannusneutraalisti esimerkiksi niin, että työttömyysturvan perusosaa alennettaisiin 50 sentillä 32,4 eurosta 31,9 euroon. Muitakin tapoja on, mutta näiden mallien ongelma on se, että laskelmat ovat staattisia eivätkä dynaamisia eli ne eivät ota huomioon muita työllisyys- ja tulovaikutuksia.

Arvoisa puhemies! Olen myös pyytänyt laskelman suojaosan sitomisesta ansiosidonnaisen työttömyyspäivärahan tasoon, niin että se palvelisi paremmin eri tulotasoilla työttömäksi jääneitä ihmisiä. 300 euron suojaosa on erilainen kannustin sille, joka ansaitsee 2 000 euroa kuukaudessa, verrattuna sellaiseen, joka ansaitsee esimerkiksi 4 500 euroa kuukaudessa. Näiden uudistusten haasteena toki on se, että järjestelmät saattavat siirtää kannustinloukkua paikasta toiseen ja kannustaa työn tekemistä osa-aikaisena yhdistäen työttömyysturvaa ja työtä.

Tarvitsemme myös lisää työvoimapalvelujen kohdentamista. Erityisesti akateemisten työttömien työnhakua auttaisi se, että työttömän henkilön tilanne käytäisiin perusteellisesti läpi ja haettaisiin ne verkostot ja kanavat, joista näitä työpaikkoja löytyy.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 135/2017 vp

Arvoisa puhemies! Vertaistuen puute, häpeä ja taloudelliset ongelmat leimaavat työttömän arkea, eikä moni edes miellä itseään työttömäksi, jos on koko elämänsä siihen hetkeen saakka tehnyt ahkerasti töitä.

Arvoisa puhemies! Hallitusohjelmaan on kirjattu, että työn vastaanottamista estäviä kannustinloukkuja puretaan ja rakenteellista työttömyyttä alennetaan. Tämä lakiesitys on näin ollen hallitusohjelman mukainen, mutta toivon ja myös edellytän, että myös edellä kuvattuihin yksilöllisiin palveluihin ja suojaosaan haetaan kannustavammat mallit ja lähdetään kulkemaan kohti Tanskan mallia, jota monet ovat täällä kehuneet.

18.21 Eero Heinäluoma sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitän edustaja Kauman pohdiskelua ja nimenomaan sitä, että hän toi tähän keskusteluun myös sen ihmisen näkökulman, sen työttömän näkökulman, että tätä ei katsota yksin kovin ylhäältä alaspäin työttömiä katsoen. Ratkaiseva kysymyshän on tietenkin se, mikä auttaa työtöntä työllistymään ja miten tässä voidaan tehdä yhdessä työtä.

Kun sitten katsoo tätä hallitusohjelman sisältöä, jossa sanotaan, että kannustinloukkuja puretaan, niin on kyllä vaikea nähdä, minkä kannustinloukun tämä ehdotus purkaa, koska eihän tämä oikeastaan ota kantaa tähän suojaosa-asiaan ollenkaan, johon edustaja Kauma ihan oikein kiinnitti huomiota. Tämähän ottaa vain siihen kantaa, että henkilön, jos ei saa työtä kaikkien yrittämisten jälkeen eikä myöskään pääse koulutukseen, työttömyysturvaa voidaan leikata. Mielestäni se ei ole minkään kannustinloukun purkamista. Se on pakottamista, mutta niin kuin täällä [Puhemies koputtaa] aikaisemmin sanottiin, pakottamista mihin?

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Myönnän vielä tähän debattiin vastauspuheenvuoron edustaja Järviselle, ja jos debatin käynnistäjä haluaa puheenvuoron käyttä, niin hänelle, ja sen jälkeen puhujalistaan.

18.23 Heli Järvinen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mukava kuulla analyttisiä hallituspuheenvuoroja. Meillä työelämässä on monia ongelmia, joita edustaja Kauma hyvin kuvasi tuossa puheenvuorossaan. Yksi isoimmista ongelmista on meidän efektiivinen marginaaliveroaste, joka oikeastaan kolahtaa todella isoon tuloluokkaan aina noin 1 500 euron ja 2 600 euron kuukausituloista. Vaikka jokainen poliitikko sanoo, ja pitääkin sanoa, että työnteon pitää aina olla kannustavaa, niin se nyt vain on niin, että tämä tuloluokkaväli 1 500:sta 2 600 euroon on pahassa loukussa sen suhteen, että tulot eivät lisäännä juurikaan työtä tekemällä vaan veroihin ja erilaisiin maksuihin saattaa mennä jopa 90 prosenttia siitä lisäansiosta, ja sen takia on erityisen tärkeää tämä suojaosa, josta puhuitte. [Puhemies koputtaa] Sen kasvattamista kannattaa suositella.

18.24 Pia Kauma kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitän edustajia, jotka ottivat tähän keskusteluun kantaa. Itse olen samaa mieltä kuin edustaja Heinäluoma, että ei tämä lakiesitys suoranaisesti näitä kannustinloukkuja pura, mutta kyllä sen tavoite on kuitenkin se, että ihmiset työllistyisivät. Tietenkin ongelma on myöskin se, että meille tulee näitä esityksiä aina vähän tipoittain ja olisi hyvä saada sellaisia kokonaisesityksiä, joissa samaa ongelmaa pyritään ratkaisemaan montaa kautta, jolloin niitä ongelmia pystyttäisiin todella taklaamaan sillä tavalla, että mahdollisimman moni työllistyisi.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 135/2017 vp

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Sitten puhujalistaan.

18.25 Antti Kurvinen kesk: Arvoisa herra puhemies! Tänään ja viime viikon perjantaina käytiin aika voimakasta ja reipasta keskustelua liittyen tähän niin sanottuun aktiivimalliin, tähän hallituksen esitykseen, jolla pyritään kannustamaan työtöntä työnhakijaa, työttömänä olevaa ihmistä, siihen, että hän pyrkisi omalla toiminnallaan siihen, että työttömyys ei pitkittyisi. Meillä on aika paljon tutkimustietoa siitä, että hyvinkin nopeasti ihmisen työelämärelevantssi, työelämäkelpoisuus ja myös se muu hyvinvointi vähenevät työttömyyden pitkittyessä. Joidenkin tutkimusten mukaan kysymys on ihan muutamasta kuukaudesta, minkä jälkeen ihminen alkaa syrjäytymään yhteiskunnasta, ja siinä mielessä tämän hallituksen esityksen tavoitteet ovat erittäin hyviä.

Tässä on keskustelussa ja debatissa pääosin tuotu esille ne seikat, että tietyissä tilanteissa, jos sitä aktivoitumista ei tapahdu, siellä tapahtuu tiettyjä pieniä heikennyksiä työttömyysturvaan, mutta sitä tässä keskustelussa juuri ei ole tullut esille, että myös työttömyyden alkuvaiheeseen tulee ikään kuin helpotusta tai porkkanaa, omavastuu-aika lyhenee seitsemästä viiteen päivään, mikä on varmasti koko eduskunnan ja myös oppositiopuolueiden mielestä aivan myönteinen seikka.

Arvoisa puhemies! Pidän erittäin tärkeänä sitä asiaa, että kun tätä niin sanottua aktiivimallia lähdetään jalkauttamaan ja toimeenpanemaan tuonne kentälle, niin meidän täytyy huolehtia siitä, että niitä mahdollisuuksia tämän lain tarkoittamaan aktivoitumiseen todella on joka puolella, myös tässä keskustelussa erikseen mainituissa maaseutukunnissa, harvemmin asutuissa kunnissa. Sellaista työtoimintaa, koulutusta, oman ammattitaidon päivittämistä, joka täyttää tämän lain tarkoittaman aktivoinnin, pitää olla tarjolla koko Suomessa.

Arvoisa puhemies! Tässä on käyty semmoista vähän aatteellisväritteistäkin keskustelua tämän päivän aikana, tämän joulukuisen maanantain aikana, ja tietysti haluan vielä erikseen kiittää oppositiopuolueita siitä, että keskustan aatteellinen oppi-isä Santeri Alkio on monta kertaa mainittu, ja tässä ollaan varmasti tuotu tosi monelle suomalaiselle tämän keskustelun aikana vähän tällaista popularisointia aatehistoriasta ja eri puolueiden aatteellisista juurista.

Menen kuitenkin, puhemies, ihan käytännön tilanteisiin: Meillä on tällä hetkellä pahenemassa se sellainen pirullinen työmarkkinoitten kohtaanto-ongelma. Meillä on ollut jo pitkään sitä ongelmaa, ja nyt kun Suomi on päässyt nousu-uralle, kiitos hallituksen viisaan talouspolitiikan, [Eero Heinäluoma: EKP:n!] niin meillä alkaa olla sellaisia tilanteita koko Suomessa ja jopa niissä pienissä maaseutukunnissa, joita täällä on nostettu esille, että samaan aikaan meillä on paljon työttömiä ihmisiä ja silti on avoimia työpaikkoja. Olen tässä syksyn aikana vieraillut monessa pienessä maaseutukunnassa, jossa on hyvin korkea työttömyys ja samaan aikaan on ventialalla toimivia teollisuusyrityksiä, joihin ei löydy osaavaa työvoimaa. Tietenkään tällä hallituksen esityksellä se asia ei ratkea, mutta se on osa sitä kokonaisuutta. On aivan kestävätilanne, jos meillä on samaan aikaan työvoimapulaa ja korkea työttömyys. Kyllä meidän pitää päästä sellaiseen tilanteeseen, että aina ihmisen liikkeellelähtöä ja aktivoitumista yhteiskunta kannustaa enemmän kuin sinne kotiin jäämistä.

Arvoisa puhemies! Monta kertaa tämän keskustelun aikana on nostettu esille Tanskan työmarkkinoitten toiminta ja tanskalainen työllisyyspolitiikka. Itselläni oli viime viikolla mahdollisuus tavata Tanskan parlamentin puhemiehistöä, ja myös siellä tämä heidän flexi-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 135/2017 vp

curity-järjestelmänsä nousi esille. Varmasti siinäkin järjestelmässä on paljon hyvää ja huonoa, mutta kyllähän tämän järjestelmän yksi piirre on se, että siellä on aika kovat kepit ja sanktiot työttömille. Työttömyysturva on korkeampi kuin Suomessa, irtisanomissuoja on itse asiassa heikompi kuin Suomessa, mutta tähän malliin kuuluu se, että aika voimakkaasti kannustetaan työttömiä hakemaan töitä, myös sellaista työtä, mihin ei ole koulutusta, tällaisten vähän niin kuin keppitoimienkin kautta.

Arvoisa puhemies! Haluan sanoa ihan perusasioista ja ehkä tällaisesta, olisiko, aatteellisestakin virityksestä sen näkökulman, että kyllähän se, että työtön ihminen kohdataan, häneen ollaan yhteydessä ja häntä pyritään aktivoimaan työn pariin tai koulutukseen, on todellista välittämistä. Ei välittämistä ole se, että annetaan ihmisen olla passiivisena kotona ja miettiä siellä, katsella neljää seinää — passivoiminen ja tuen sinne maksaminen ei ole ihmisestä välittämistä, se on ihmisen hylkäämistä. Sen haluan ottaa kyllä tässä esiin.

Vielä loppuun totean sen, että näin uutena kansanedustajana olen ollut tyytyväinen siihen, että kun tultiin tähän upeaan J. S. Sirénin suunnittelemaan saliin, niin tämä keskustelukulttuuri meni ehkä vähän eteenpäin, mutta kyllähän tänään on kuultu taas aika reippaita puheenvuoroja ja ehkä menty pari pykälää sinne huonompaan suuntaan meidän keskustelukulttuurin osalta. Täällä on puhuttu ihmiskokeista, ja jos en ihan väärin kuullut, niin vähän joitakin toisen maailmansodan kaikujakin oli jollakin oppositiopuolueen kansanedustajalla kuulemma tässä mallissa, ja se ei kyllä oikein hyvältä kuulosta.

Seuraaviin eduskuntavaaleihin on alle kaksi vuotta aikaa, ja luulen ja veikkaan, että seuraavien vaalien jälkeen osa nykyisistä oppositiopuolueistakin joutuu palaamaan sinne hallituspöydän äärelle ja saa ehkä joitakin ministerinsalkkujakin. Siinä vaiheessa nyt oppositiossa olevat puolueet, jotka itse kyllä tietävät sen, että kovia keinoja joutuu välillä käyttämään työllisyyspolitiikassakin ja maan kuntoon laittamisessa, miettisitte vähän sitä, että nämä teidän puheenne voivat hyvinkin pian tulla teitä vastaan. Toivon tässä joulun alla vastuullista otetta myös näihin työmarkkinakysymyksiin.

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Mitään laajempaa debattia emme käynnistä, mutta otetaan pari vastauspuheenvuoroa.

18.31 Mika Kari sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Vähän tulee semmoinen tunne edustaja Kurvisen puheenvuoron jälkeen, että alkaa olemaan paukut puolustajalla jo lopussa, kun pitää alkaa hyökkäämään ja melkeinpä jopa uhkailemaan.

On asiallista huomata se, että tässä edellisessä puheenvuorossa yritettiin siirtää tätä keskustelua tämmöiselle aatteen keskustelun tasolle. Kyse ei kumminkaan ole aatteesta vaan periaatteesta: työstä, työn oikeutuksesta ja siitä, että ihmisellä on sen lisäksi, että hänellä on oikeus työhön, oikeus myös siihen sosiaaliturvaan, jonka tämä yhteiskunta järjestää niille ihmisille, joilla on halua ja aktiivisuutta työllistyä. Tästä salista ei varmaankaan löydy yhtään sellaista puoluetta, joka olisi sitä mieltä, että omasta aktiivisuudesta ei pitäisi palkita tai ei pitäisi jopa yhteiskunnan puolesta tukea sellaista aktiivisuutta. Me olemme kaikki herttaisen yksimielisiä tästä. Mutta siitä emme ole yksimielisiä, että työttömiä ihmisiä asuinpaikasta riippumatta pitää rankaista, jos ei löydy työtä tai aktiivitoimia.

18.32 Pia Viitanen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Nimenomaan tämä hallituksen esityshän eriarvoistaa, niin kuin äskeisessä puheenvuorossa esimerkiksi kuulumme. Minua hämmentää kovasti se asia, että täällä vielä viikonloppuna keskustan

Pöytäkirjan asiakohta PTK 135/2017 vp

eduskuntaryhmän puheenjohtaja käytti vahvan puheenvuoron, että eriarvoistumista pitäisi torjua hanakammin ja että heikompiosaisia tulisi auttaa ja keksiä vielä keinoja, miten autamme. Tämä on hieman omituista siksi, että samaan aikaan, kun näitä puheenvuoroja käytetään, kädet tekevät aivan toista. Tässä on kysymyksessä työttömien ideologinen kyykytyslaki. Tässä on kysymyksessä työttömyysturvan leikkaus, eli nimenomaan niiden heikompiosaisten ihmisten ikään kuin lyöminen, ja samaan aikaan eriarvoisuutta lisätään. Toivoisin keskustalta omaatuntoa tässä. Olen pettynyt tänään kuulemaani keskusteluun sen suhteen, että jälleen kerran nyt näyttäisi kaikki olevan keskustankin mielestä hyvin tämän lain yhteydessä. Sitten tietenkin voi kysyä, miksi julkisuudessa [Puhemies koputtaa] puhutaan eriarvoistumisen torjumisesta, jos tosiasiaa sitä tehdään.

18.33 Antti Kurvinen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Haluan ottaa vähän kantaa tuohon edustaja Viitasen äskeiseen puheenvuoroon. Tehän olette vastustaneet tällä vaalikaudella järjestelmällisesti kaikkia toimenpiteitä, missä ollaan yritetty saada juuri tätä aktiivisuutta ja vauhtia siihen, että työttömät työnhakijat löytäisivät niitä uusia työpaikkoja ja löytäisivät uusia koulutusmahdollisuuksia ja osaamisen päivittämistä. Ne haastattelutkin, jotka nyt on koettu erittäin myönteisiksi pääosin tuolla kentällä, olivat aivan kamalia työttömien kiusaamisia silloin, kun niitä täällä käsiteltiin vähän aikaa sitten. Meidän, keskustan omatunto lähtee siitä liikkeelle, että me haluamme ihmisille töitä. Työ on parasta sosiaaliturvaa työikäiselle ihmiselle, ja meidän omaantuntoomme sattuu se, että niin monet suomalaiset ovat edelleen työttöminä. Ja sitten, kun se työllisyysaste on siellä lähempänä 80:tä prosenttia, meidän omatuntomme on tyytyväinen.

Ja sanon arvostamalleni edustaja Karille, että en uhkaile. Mainitsen vain, että SDP on yleensä ollut valtionhoitajapuolue, vastuullinen puolue, ja minusta [Puhemies koputtaa] nämä tämän päivän puheenvuorot eivät täysin tätä kriteeriä täytä.

18.34 Heli Järvinen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olemme kannattaneet monia hallituksen esityksiä, mitä tulee työttömyyteen ja sen hoitoon. Kannatimme muun muassa sitä, että koeaikaa pidennettiin kaikilla kuuteen kuukauteen, tämä nyt vain yhtenä esimerkkinä.

Mutta ehkä ongelmana koko salin kannalta on se, että näitä lakeja työttömyyteen ja työllistämiseen liittyen tulee hyvin ripotellen pitkän matkaa. Kuten äskeisessä pitemmässä puheenvuorossani sanoin, tämä kokonaisuus näyttää aika hurjalta ja aika kyykyttävältä.

En jättäisi ihan huomiotta sitäkään, mitä SAK totesi tästä aktiivimallista. SAK pitää tätä puhtaasti työttömien työttömyysturvaa leikkaavana ja kilpailukykyopimuksen vastaisena. He perustelevat tätä sillä, että 200 miljoonaa euroa on jo leikattu työttömyysturvasta ja silloin luvattiin, ettei enempää leikata. Nyt kuitenkin [Puhemies koputtaa] uusia leikkauksia tehdään.

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Tähän debattiin myönnän vielä puheenvuorot edustajille Kontula ja Heinäluoma ja sitten edustaja Kurviselle, jos hän niin haluaa, ja sen jälkeen puhujalistaan.

18.36 Anna Kontula vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kommentoin näitä kolmen kuukauden haastatteluja, koska taisin olla ainoa sieltä oppositiosta, joka selkeästi oli niitä vastaan, ja olen edelleenkin. Miksi olen? Sen takia, että ne eivät toimi. Juuri tässä

Pöytäkirjan asiakohta PTK 135/2017 vp

tapasin yhden nuoren henkilön, joka siis kuuluu niihin, joita erityisen nopeasti pitäisi haastatella juuri aloittaneena työttömänä. Puoli vuotta meni ennen kuin ensimmäisen kerran kutsu kävi, ja sittenkin se kutsu hukkui postissa, niin että sattumalta hän sitten huomasi sen sieltä netistä katsoa ja onneksi ei menettänyt työttömyysturvaa. Monilta työttömiltä olen kuullut, että he eivät ole tienneetkään, kun heille on puhelimella soitettu, että oli haastattelu siinä. Se meni niin nopeasti, etteivät he edes huomanneet sitä. Minä olin erityisen kriittinen näihin kolmen kuukauden haastatteluihin sen takia, että se vei tällaiseen automaatioon niitä resursseja, joita olisi tarvittu ihmisten yksilölliseen auttamiseen ja neuvontaan silloin kun he apua ja neuvontaa tarvitsevat, niin kuin juuri onkin käynyt.

18.37 Eero Heinäluoma sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä edustaja Kurvinen palasi tähän Tanskan malliin, ja on syytä nyt vielä kerran sanoa, että kyllä, Tanskassa on erittäin paljon aktiivitoimia ja se on hyvä, että on aktiivitoimia, ja niitä me olemme kannattaneet koko ajan myös opposition puolelta. Mutta ei Tanskassa ole sellaista mallia, että jos et saa työpaikkaa etkä saa aktiivitoimia, niin työttömyysturvaa leikataan. [Pia Viitanen: Aivan!] Kyllä tämä on ihan ikioma Sipilän hallituksen keksintö. En tiedä yhtään maata, jossa olisi tällaisista järjestelmää keksitty, että vaikka yrittää hakea työpaikkoja ja ei saa työpaikkaa, vaikka olisi halukas koulutukseen ja ei pääse koulutukseen, niin sitten leikataan työttömyysturvaa. Tämä on teidän ihan ikioma keksintönne. Ei tässä pääse minäkään Tanskan parlamentin puhemiehen selän taakse, vaikka olisi hänet tavannutkin ja ymmärtänyt täysin väärin tai tulkinnut täysin väärin tai tahallisesti käyttää täällä virheellistä tietoa Tanskan mallista.

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Sitten puhujalistaan.

18.38 Eero Suutari kok: Arvoisa puhemies! Pidän tätä keskustelua hyvänä, koska tämä asia on tärkeä. Työllisyys on tämän salin tärkein puheenaihe. Sen esteitä täytyy poistaa, sillä nyt tämä työ on tällä hetkellä jopa lisääntymässä. Toisaalta tämän salin sosiaalisen median tyylinen, pahantahtoinen leimakirveen käyttö saattaa tässäkin salissa viedä meidät omiin nurkkiimme, vaikei tässä salissa niitä nurkkia olekaan. Ja totta kai tämän esityksen voi käsittää niinkin, että työtöntä tullaan tämän perusteella kyykyttämään. [Antti Rinne: Kyllä!] Tässä esityksessä voi hyvinkin olla korjattavia seikkoja, kuten esimerkiksi se, ettei aktiivisuutta voi osoittaa itse hakemalla työpaikkoja aktiivisesti. [Eero Heinäluoma: Rehellistä puhetta!]

Keskustelu näistä asioista olisi paikallaan, mutta tämä päivä ainakin... En ollut perjantaina täällä paikalla, nimittäin meille päin ei noita lentokoneita kulje kuin muutaman kerran päivässä, ja sinne pitäisi kotia mennä. Sen takia on vähän hankalaa perjantai-iltana jäädä tänne keskustelemaan asiasta. [Eero Heinäluoma: Leikataan matkakorvauksista!] — Minulle passaa kaikki semmoiset leikkaukset, mitkä tämän salin tuloihin voidaan tehdä.

Sitten tähän Tanskan malliin. Se on tuotu esille tässä salissa aika monta kertaa. Viime kaudella pääsin kyllä tutustumaan siihen malliin, ja tällä kaudella olen työelämä- ja tasa-arvovaliokunnassa saanut siitä lausuntoja. Täytyy sanoa, että siellä on 21-kertainen määrä virkailijoita yhtä työtöntä kohti verrattuna Suomeen, ja Ruotsissa niitä on kuusinkertainen määrä. Eli kyllähän se niin on, että jos on volyymia ja rahaa, millä maksaa, niin kyllä tietysti aktiivimalli toimii silloin paljon paremmin kuin täällä. [Heli Järvinen: Juuri näin!] Mutta on monta muuta samanlaista asiaa, mitkä tällä hetkellä täällä Suomessa ovat niin

Pöytäkirjan asiakohta PTK 135/2017 vp

paljon pielessä — meillä on 20 prosenttia pienempi kansantuote henkeä kohti kuin Tanskassa tai Ruotsissa — että ei voi tällä hetkellä vielä kustantaa niitä. Tämänhän varmasti kaikki mielellään myöntäisivät täällä, että jos meillä olisi samantyyppinen tilanne kuin Ruotsissa ja Tanskassa, tähän pitäisi osoittaa enemmän henkilöstöresursseja kuin mitä tällä hetkellä on. Ei sitä kukaan kielläkään. [Anneli Kiljunen: Oletteko sitä mieltä, että lisätään?] — Oma henkilökohtainen mielipiteeni tässä on se, että tietysti pitää katsoa resursseja, mitä naapureissa tehdään ja mitä saadaan aikaiseksi, ja sen perusteella tehdä päätöksiä täällä, mutta ymmärrän sen tuskan, mikä tällä hetkellä hallituksessa on. Siis jokainen puolue tässä salissa, ette te kukaan voi sitä kieltää, on joutunut osallistumaan näihin säästöihin ja leikkauksiin kukin vuorollaan ja sitten myös puolustelemaan sitä tässä salissa, tässä pöydässä tai tuossa toisessakin pöydässä ihan samoilla perusteilla, ettei rahaa ole riittävästi. Meillä pitää olla tietty kriteeri siinä, miten me velkaannumme, koska ei se ole meidän rahaamme, mikä tällä hetkellä on menossa, vaan se on velkarahaa, jonka maksavat meidän lapset ja lastenlapset. Tietysti tässä voi mennä miten pitkälle haluaa, mutta vastaan vain näihin heittoihin, mitkä sieltä tulevat.

Aktiivimallin tarkoituksena on, että työttömiä saa aiempaa enemmän hakeutumaan myös lyhytkestoiseen tai osa-aikaiseen työhön koko työttömyyden ajan, jos ja kun parempia työpaikkoja ei ole tarjolla. Tämän on arvioitu lisäävän työllisyyttä Suomessa noin 5 000—12 000 henkilötyövuotta, tosin hallituksen esityksessä ainakin arvioitiin se puolivälissä olevaksi elikkä siinä vajaan 10 000:n seutuville. Mutta tähän saakka, kun hallitus on arvioinut työllisyysvaikutuksia, niin ne ovat kaikki toteutuneet ja enemmänkin, elikkä en usko, että hallitus menee kovin paljon pieleen tässä ennusteessa. [Eero Heinäluoma: Kiky meni kyllä pieleen!] — No, hallitus ei siinä tehnyt työtä, vaan siinä olivat työmarkkinaosapuolet mukana. [Ben Zyskowicz: Ei sitä vielä tiedä!] — Kyllä, sen tulokset tulemme näkemään.

No, työelämä- ja tasa-arvovaliokunta on myös arvioinut tätä asiaa lausunnossaan, ja meidän mielipiteemme silloin oli, että tämän esityksen tavoitteet ovat hyviä. Tällä ehkäistään työllisyyden pitkittymistä, joka sinänsä on kaikista suurin ja surkein asia sen työttömyyden kannalta. Kun se ensimmäinen kolme kuukautta menee, niin sen jälkeen on puolet pienempi mahdollisuus päästä töihin, ja kun toinen menee, niin siitä vielä karkeasti ottaen toinen puolikas lähtee pois. Elikkä sitten kun kolmas tämmöinen jakso on mennyt, niin ei ole kuin 15 prosentin todennäköisyys työllistyä verrattuna siihen ensimmäiseen kolmen kuukauden jaksoon. Mutta sitten kun tulee tämä rahan menettämisen päivä, huomaa selvästi, että silloin aktivoidutaan, molemmin puolin tietysti, ja löydetään niitä työpaikkoja, tosin kovin vähän mutta löydetään kuitenkin. Ehkä tämän tarkoituksena on juuri se, että me olimme aktiivisia sekä siellä työntekijäpuolella että siellä työvoimavirkailijan puolella entistä enemmän. Siis aktiivisuuden lisääminen on tarkoitus, sitten työttömyyden pitkittymisen ehkäiseminen ja toimenpiteille pääsy.

Ehdotetussa mallissa työttömyyden alun omavastuupäiviä vähennetään seitsemästä viiteen. Kun puhutaan siitä 5 prosentin vähennyksestä, jos jossakin jaksossa et onnistu siinä aktiivisuudessa, niin tämän tarkoittaa yhtä työpäivää kuukautta kohti. Elikkä ensimmäisessä jaksossa voi olla laiskana eikä ole menettänyt vielä yhtään mitään. Se kaksi ensimmäistä päivää korvaa niitä. — En minä tarkoita sitä, että niin tullaan tekemään, eikä kukaan niin teekään. Sen verran on omassakin lähipiirissäni työttömiä, että tiedän, etteivät he ihan lorvi vaan hakeutuvat töihin. — Jos työnhakija ei täytä aktiivisuusehtoa, työttö-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 135/2017 vp

myysetuus maksetaan seuraavan 65 maksupäivän jaksolta yhden korvauspäivän kuukaudessa verran pienempänä.

Arvoisa puhemies! On hyvä suhteuttaa tämä esitys kokonaisuuteen. Työhallinnon avoimiksi ilmoitettuja työpaikkoja oli kuluvan vuoden ensimmäisellä puolivuotisjaksolla 352 400 paikkaa. Elikä 350 000 työpaikkaa ilmoitettiin työvoimatoimistoon. Se on iso mylly, joka siellä pyörii vuositasona. Siellä työllistyy noin 1 000 ihmistä joka ikinen päivä, ja tietysti tässä on mahdollisuuksia kaikille.

Niinpä kun työttömäksi joutuu, siinä ensimmäisten kolmen kuukauden jaksossa yli puolet niistä työttömäksi joutuneista pääsee töihin. Voidaan ajatella, että heille tämä ainakin on parannus. Heille tulee viidennessä seitsemänten päivään lisäkorvauksia, ja tämä nostaa työllisyyskorvauksia siinä mielessä. Uskoisin, että nämä henkilöt, jotka onnistuvat siinä aktiivisuudessaan, ovat tyytyväisiä siitä, että heillä niitä karenssipäiviä on alussa vähemmän kuin aikaisemmin. Että on tässä nyt jotain hyviä puolia, vai pitääkö se vetää hohtimilla esille?

Aktiivisuutta seurataan kolmen kuukauden jaksoissa. Elikä tämä alkaa 1.1.2018, ja jokaisen kolmen kuukauden jälkeen sitten katsotaan, miten on tapahtunut. Sen työllistymisen lisäksi — siinä tarvitaan viikon työllistyminen — on mahdollista osoittaa aktiivisuus esimerkiksi seuraavasti: jos on työnhakuvalmennuksessa, uravalmennuksessa, työvoimakoulutuksessa, työttömyysetuudella tuetussa omaehtoisessa opiskelussa, työkokeilussa, kotoutumisen edistämiseksi tapahtuvassa omaehtoisessa koulutuksessa tai kuntouttavassa työtoiminnassa. Tämä on työelämä- ja tasa-arviovaliokunnan lausunnossa. Ja sitten sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnan mietinnössä esitetään, että aktiivisuuden voisi osoittaa myös osallistumalla muuhun työllistymisedellytyksiä parantavaan palveluun tai toimintaan. Näihin palveluihin sisältyy esimerkiksi ammatinvalinta- ja uraohjausta sekä työhön valmennusta.

Arvoisa puhemies! Vaikka jokaisella työttömyysetuuden saajalla on nyt luonnollisesti velvollisuus olla työmarkkinoiden käytettävissä ja toimia oman työllistymisen edistämiseksi, niin aktiivimallin omavastuupäivät eivät koske henkilöitä, jotka saavat jotakin työkyvyttömyyteen tai vammaan perustuvaa etuutta samaan aikaan kuin he saavat työttömyysetuutta. [Puhemies koputtaa] Malli ei myöskään koske omais- tai perhehoitajia, jotka saavat [Puhemies koputtaa] samaan aikaan myös työttömyysetuutta. Työttömyysetuus palaa myös normaalin suuruiseksi sellaisen jakson jälkeen, jolta työttömyysetuutta ei lainkaan voida maksaa henkilön työvoimapolitiittisesti [Puhemies koputtaa] moitittavan menettelyn vuoksi.

Arvoisa puhemies! On kuitenkin muistettava, että työllistymistä edistävän palvelun tarpeellisuuden harkinnasta etuudensaajan, yksittäisen henkilön kohdalla ei olla luopumassa tämän esityksen vuoksi.

18.49 Kristiina Salonen sd: Arvoisa puhemies! Työ on paras keino saada aikaan talouskasvua ja hyvinvointia, sanotaan. Sen jälkeen lisäksi usein todetaan, että työ itsessään synnyttää hyvinvointia tekijälleen. Molemmat väitteet varmasti pitävät paikkansa. Sen vuoksi kaikki työn saamiseen liittyvät ongelmat ja ratkaisut ovat sekä valtion että ihmisen itsensäkin intressissä. Välillä tuntuu kuitenkin siltä, että emme halua uskoa työttömien myös itse haluavan työllistyä. Yhteiskunnallinen puhe työstä on erilaisesti arvolutautunut kuin puhe työttömyydestä. Etenkin talouden taantumana aikana arvot ja toimet työttömiä kohtaan kovenevat, vaikka juuri senhetkinen työttömyys on mitä suurimmassa määrin työpaik-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 135/2017 vp

kojen puutteesta johtuvaa työttömyyttä. Näin on ollut viime vuosien taantumana aikana ja näyttää olevan edelleen nousukauden aikana.

Jos ajattelemme, että työttömyys on itse aiheutettua tai valittua, päädymme etsimään keinoja asian ratkaisemiseen rangaistuksista. Tällaisesta filosofiasta kumpuaa tämä hallituksen esityskin. Malli ei huomioi alueellisia eroja työn saatavuudessa eikä yksilöllisiä eroja. On perusteltua sanoa, että tämä aktiivimalli on tosiasiassa työttömyysturvan leikkaus, joka on vain kääritty monimutkaiseen pakettiin. [Eero Heinäluoma: Hyvin sanottu!] Todellinen vaara onkin, että leikkaus kohdistuu kaikkein heikoimmin työllistyviin ihmisiin. Työttömyysturvan tiukentamiseen tähtäävät toimenpiteet eivät sovellu työttömiin, jotka tarvitsevat henkilökohtaista ohjausta ja tukea työllistykseen. Malli ei siis huomioi työttömien erilaisia tilanteita ja toimintakykyä eikä myöskään sitä, että työvoimapolitiittisten toimien määrärahoja on leikattu rajulla kädellä. Esimerkiksi järjestöjen mahdollisuutta työllistää palkkatuella muutenkin heikosti työllistyviä ihmisiä on heikennetty merkittävästi.

Arvoisa puhemies! Työttömien kurittaminen on epäinhimillistä, mutta se ei ole myöskään järkevää politiikkaa. Malli voi johtaa syrjäytymiseen ja pahentaa sitä sekä ajaa ihmisiä toimeentulotuen piiriin. Tämä ei paranna työllistymisen edellytyksiä eikä ihmisten hyvinvointia. Jos työttömille halutaan asettaa lisävelvoitteita, myös viranomaisten velvollisuutta tarjota palveluita on lisättävä. Nyt pelkona on, että esitys vie nykyiset vähäisetkin virkailijat yhä enemmän koneen taakse selvittämään, keneltä evätään tuki. Tämä on täysin väärä suuntaus, sillä vaikuttavuutta voidaan lisätä vain kohtaamalla kasvotusten työttömät työnhakijat ja paneutumalla yhdessä työllistymisen esteiden poistamiseen.

Täällä on paljon puhuttu Tanskan mallista, ja Suomi voisikin ottaa esimerkkiä Tanskasta. Siellä kuitenkin yhdellä työvoimavirkailijalla on 14 asiakasta, Suomessa sama luku on 280 — Tanskassa 14 asiakasta, Suomessa 280 asiakasta per virkailija. On täysin selvää, että se tuki, jota esimerkiksi pitkäaikaistyötön tilanteessaan tarvitsee, on tuollaisella asiakasmäärällä mahdotonta antaa. Itse asiassa tuntuukin siltä, että Tanskasta on hallitus hakenut mallia työttömyyden alentamiseksi mutta mukaan eivät ole tartzuneet ne toimivimmat keinot eli kohtaaminen ja kannustaminen.

Arvoisa puhemies! En löydä mitään perustetta sille, että hyvä hallintotapa halutaan tällä esityksellä sivuuttaa. Asiakkaan kuulemismahdollisuus pitää huomioida jokaisessa laissa, joka koskee suoraan ihmistä itseään. Kun työttömällä ei ole mahdollisuutta tulla kuulluksi asiassaan, voi käydä niin, että hänen työttömyysturvansa alenee itsestä riippumattomista syistä. Se ei ole oikeudenmukaista.

Aktiivimalli asettaa myöskin työttömät työnhakijat eriarvoiseen asemaan. Ehdotetun mallin suuri ongelma on se, että asuinpaikasta tai ammatista riippuen työttömät työnhakijat ovat eriarvoisessa asemassa. Alueiden välillä on suuria eroja työpaikkojen tarjonnassa, mutta eroja löytyy myös työllisyyttä edistävässä palveluissa ja palveluihin pääsyssä. Tämä jos mikä on asia, jonka osalta toivoisin, että maakunnista, seutukaupungeista, pienemmiltä paikkakunnilta tulevat kansanedustajat nostaisivat sen tässäkin keskustelussa esiin.

Lopuksi, hyvä puhemies: Vaikka tarkoitus sulkea työttömyysturvan alennuksen ulkopuolelle työkyvyttömyyseläkettä hakevat onkin jalo, unohtuu samalla monen työttömän työnhakijana olevan arkitodellisuus. Moni on pitkäaikaissairas, jonka sairauspäivärahan enimmäisaika on jo täynnä. Toimeentulonsa turvatakseen ja saadakseen elääkseen turvaa henkilön on oltava työtön työnhakija. Työkyvyttömyyseläkettä ei ole ehkä myönnetty. Tällaisen henkilön kannattaa siis jatkossa hakea koko ajan työkyvyttömyyseläkettä, jotta hän

Pöytäkirjan asiakohta PTK 135/2017 vp

välttyisi tämän lain rangaistuksilta. Tällaista lainsäädäntöä ja toimeentuloturvajärjestelmää me suomalaisille haluamme rakentaa? Se on vastoin kaikkea sitä, miten minä haluaisin 100-vuotiaan Suomen tulevaisuutta rakentaa.

18.55 Anna Kontula vas: Arvoisa puhemies! Aktiivimalli on malli, jossa aktiivisuutensa voi esittää ja työttömyysturvansa leikkauksen välttää osallistumalla työvoimapolitiisiin toimenpiteisiin, siis toimenpiteisiin, jotka pääsääntöisesti organisoidaan TE-toimistosta tai kunnasta käsin ja joiden myöntämisestä työttömälle päättää viranomainen, ei työtön. Jos työtön ei ota vastaan hänelle tarkoituksenmukaiseksi arvioitua ja osoitettua työvoimapolitiista toimenpidettä, hän todennäköisimmin saa karenssin.

Toinen keino välttää aktiivimallin leikkaus on työllistyä erilaisiin pirstaletoihin joko itsensä työllistäjänä tai sitten yleensä palvelualojen matalapalkka-, vuokra- ja muissa pätkätoissa. Tällöin työttömän mahdollisuudesta saada aktiivisuudesta kertova toimenpide päättää työn ostaja, jälleen ei siis työtön itse. On työn ostajan tahdosta kiinni, voiko työtön osoittaa aktiivisuutensa.

Täällä on puolustettu aktiivimallia sillä, että siihen liittyy yksi positiivinen asia, omavastuupäivien vähentäminen. Se onkin hyvä asia, että työttömyyden alussa omavastuupäiviä olisi nykyisen seitsemän sijasta vain viisi. Mutta on hyvä muistaa, että tähän on paluuta tilanteeseen, joka meillä oli silloin, kun tämä hallitus aloitti, eli hallituksen esityksen ainoa positiivinen osio on se, että se peruu yhden aikaisemman esityksensä.

Omavastuupäivät ovat parannus lähinnä sellaisille työttömille, jotka kykenevät pätkätoihin joka tapauksessa ja voivat siis nauttia myös omavastuupäivistä useampaan kertaan pätkätyöttömyytensä aikana. Sen sijaan niille työttömille, joita todennäköisesti aktiivimalli kohtelee kaikkein huonoimmin, pitkäaikaistyöttömille, joiden on vaikea löytää niitä sirpaletöitä tai työllistyä niihin, ei ole juurikaan omavastuupäivistä hyötyä. Omavastuupäivistä koituva kustannus ei myöskään tule olemaan läheskään sitä summaa, mitä hallitus arvioi aikovansa säästää näillä leikkauksilla. Ei puhuta lainkaan euromääräisesti samankokoisista muutoksista työttömyysturvaan.

Minun nähdäkseni aktiivimalli, jonka perusajatus on epäreilu, on erityisen epäreilu sellaisille henkilöille, joidenka työkykyä sairaus rajoittaa sillä tavalla, että he eivät ole kilpailussa työpaikoista samalla viivalla muiden kanssa mutta eivät toisaalta sillä tavalla työkyvyttömiä, että haluaisivat hakeutua työkyvyttömyyden vuoksi jo eläkkeelle. Meillä on mahdollisesti kymmeniätuhansia sellaisia ihmisiä työttöminä, jotka eivät kykene työllistymään ilman erityisiä sopeutustoimia, olivat ne sitten jotkut ergonomiset ratkaisut, ehkä valojen himmentäminen tai jokin muu, jossa otetaan huomioon heidän sairautensa. Mutta mikäli tällainen sopeutustoimi toteutetaan, he saattaisivat tehdä vielä vuosikymmenten täyden työuran meidän työmarkkinoilla.

Tällaiset ihmiset eivät useinkaan ole halunneet mennä eläkkeelle, koska toivovat, että kerran vielä löytyy sellainen työn ostaja, joka on valmis näihin sopeutustoimiin. Mutta se ei löydy niillä pirstalemarkkinoilla, koska ei ole sellaista pätkätyön ostajaa, joka muuttaman tunnin tai yhden viikon työsuorituksen takia olisi valmis tekemään isoja muutoksia oman yrityksensä arkirutiineihin. Sen takia näillä ihmisillä on erittäin korkea kynnys löytää töitä nimenomaan niiltä työmarkkinoilta, joille aktiivimallissa oletetaan ihmisten työllistyvän.

No tähänastisessa systeemissä heille on toki voitu TE-toimistosta laittaa velvoite mennä hakemaan tällaista pätkätyöpaikkaa, mutta jos kysymys on työstä, jota et voi terveydenti-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 135/2017 vp

lasi takia tehdä, niin olet voinut välttää siitä seuraavan karenssin toimittamalla lääkärintodistuksen, koska kysymys on ollut työosoituksesta tiettyyn työpaikkaan ja lääkäri voi arvioida tietyn työpaikan työskentelyolosuhteita ja niiden sopivuutta tälle henkilölle. Mutta ei löydy semmoista lääkäriä, joka voi noin niin kuin yleismaailmallisesti kaikista työssäkäyntialueen pätkätyöpaikoista sanoa, että tämä henkilö on työkykyinen mutta ei näin yleisesti sovi mihinkään näistä sirpaletöistä. Ei ole olemassa semmoista lääkärinlausuntomuotoa, joten ei myöskään ole sellaista oikeusturvajärjestelyä, joka mahdollistaisi näille ihmisille keinon todistaa siitä sairaudesta johtuvan kykenemättömyyden saada niitä töitä.

Olen tässä keskustelussa ollut erityisesti pettynyt siihen, että yhtenä sivujuonteena kaikkien näiden tuntien läpi tässä salissa ollaan käyty keskusteluja siitä, ovatko työttömät laiskoja vai eivätkö ole. En äkkiseltään voi kuvitella mitään muuta ihmisryhmää, josta katsottaisiin poliittisesti korrektiksi meidän valtakunnan ykkössalissa käydä vastaavaa keskustelua, en mitään muuta ryhmää, ja silti yhä uudestaan tämä asia nousee meidän keskusteluun. No johtuuko se siitä, että työttömät yksinkertaisesti ovat keskimäärin laiskempia kuin muut ja tässä olisi joku yhteiskunnallinen, verifioitavissa oleva ongelma? Ei todellakaan, mitään tällaista tutkimustulosta ei ole kellään näyttää. Sen sijaan on olemassa paljon tutkimusta siitä, että niin nykypäivän Suomessa kuin jo vuosisatoja tätä ennen kaikkialla Euroopassa hyvätuloisten keskuudessa on ollut tapana nähdä työttömyys työttömän omana syynä samanaikaisesti kun oma hyvätuloinen asema nähdään omana ansiona, ja siitä, että köyhyys nähdään ihmisen ominaisuutena, ei olosuhteena, millä oikeutetaan sitä, että köyhiä ihmisiä kohdellaan ikään kuin vajaina aikuisina. Heihin voidaan kohdistaa sellaisia kontrollitoimia, jotka minkä tahansa muun ihmisryhmän kohdalla katsottaisiin kohtuuttomiksi.

Tämä ei ole ongelma vain sen takia, että se on tosi epäreilua ja sivistymätöntä ja kaikin tavoin paheksuttavaa, vaan myös sen takia, että tämä perustuu virheelliseen ihmiskäsitykseen, joka tuottaa epätarkoituksenmukaista politiikkaa. Joillekin tämä saattaa tulla uutisena, mutta työttömät ovat ihan samanlaisia ihmisiä kuin kaikki muutkin, ja heidän kannustamisensa perustuu ihan samoihin inhimillisiin lainalaisuuksiin kuin kaikkien muidenkin ihmisten kohdalla, ja siksi heihin tulee kohdistaa samaa logiikkaa kuin lainsäädännössä yleensä kohdistetaan kaikkiin muihinkin ihmisiin.

Mitkä olisivat ne tekijät, jotka tekevät työttömästä tai ihmisestä yleensä aktiivisen, vastuullisen yhteiskunnan jäsenen?

No ensinnäkin riittävä minimiturva. Se, että tiedät, että mitä tapahtuukin, et koskaan jää täysin, totaalisen tyhjän päälle ja että aina on ainakin varaa siihen kaurapuuropakettiin ja lämmin koti, mihin mennä. Minimitoimeentuloturva, joka kaikissa olosuhteissa takaa, että naama ei osu asvalttiin.

Toinen asia: yksinkertaiset, ennakoitavat järjestelmät. Kaiken rationaalisen toiminnan ehtona on, että tiedät, mitä toiminnastasi seuraa. Jos et tiedä, et voi toimia rationaalisesti ja suunnitella elämäsi.

Kolmas: oikeudenmukainen kohtelu. Että järjestelmät kohtelevat sinua niin kuin meillä yleisesti ajatellaan, että on kohtuullista ja oikein.

Neljäs: Että sinua henkilökohtaisesti kohdellaan oman elämäsi toimijana, ei toiminnan kohteena.

Ei tämä ole mitään rakettitiedettä. Nämä ovat ihan normaaleja ihmisten välisen kanssakäymisen perussääntöjä. Nämä pätevät meistä ihan jokaiseen ja pätevät myös jokaiseen työttömään.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 135/2017 vp

19.05 **Ben Zyskowicz kok:** Arvoisa herra puhemies! Hyvät kansanedustajat! Aiemmissa debattipuheenvuoroissani olen lausunut kantani tästä aktiivimallista, joten tässä yhteydessä tyydyn siltä osin toteamaan vain sen, että ymmärrän, että oppositio on ottanut tästä hallituksen esityksestä kaiken ilon irti [Eero Heinäluoma: Päinvastoin! — Välihuutoja vasemmalta] — tarkoitan poliittisessa mielessä — koska tässä esityksessä on myös kieltämättä tämä patisteluelementti. Haluan kuitenkin sanoa, että oppositiosta käytetyt puheenvuorot, joissa on väitetty, että tässä on kyse työttömien ihmisarvon alentamisesta, kyse siitä, kuuluvatko työttömät yhteiskunnan jäseniin, kyse siitä, että olisi kyse ihmiskokeesta, tai kyse siitä, että tässä olisi tapahtumassa joku suuri epäinhimillinen vääräys, ovat mielestäni ylidramatisointia tässäkin tilanteessa. Tältä osin tyydyn vain toteamaan, että toivon, että sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnan ponnen mukaisesti ja muutoinkin tätä asiaa seurataan, ja uskon itse, että parin vuoden päästä pystymme toteamaan, että tuhannet ihmiset ovat näihin nyt esillä oleviin keikkatöihin tai työvoimapolitiittisiin toimiin pystyneet osallistumaan sen ansiosta, että heitä on aktivoinut se, että vaarana on työttömyysturvan 5 prosentin leikkaus. [Eero Heinäluoma: Tuli se sieltä!]

Herra puhemies! Varsinaisen puheenvuoron pyysin sen johdosta, että tässä keskustelussa on käyty myös paljon tätä perustuslakipuolta läpi, ja voi sanoa, että kun 60-luvulla, kun presidentti Kekkonen halusi hännätä vanhoja osakuntakavereitaan ja eli radikaalikautaan, oltiin huolissaan oikeuden politisoitumisesta, niin tänä päivänä, kuten professori Heikki Halila on todennut, on hyvin paljon merkkejä politiikan oikeudellistumisesta, ja siitä kertovat ne puheenvuorot, joita täällä on paljon käytetty, joissa on epäilty tämän esityksen perustuslainmukaisuutta.

Eli mikä on tilanne? Tilanne on tältä osin täysin selvä. Perustuslakivaliokunnan lausunnossa 45/2017 todetaan, että "lakiehdotukset voidaan käsitellä tavallisen lain säätämisyksityksessä". Edustaja Alanko-Kahiluoto ja muut edustajat, jotka olette arvelleet, että tässä esityksessä olisi perustuslainvastaisuuksia tai perustuslaillisia ongelmia: näin ei ole. Päinvastoin perustuslakivaliokunta on yksimielisesti todennut, että esitys on perustuslain mukainen. [Eero Heinäluoma: Ja ongelmallinen!]

Sen jälkeen on hyvä katsoa, mitä sanoo eduskunnan puhemiesneuvoston eduskunnan työjärjestyksen nojalla hyväksymä Valiokuntaopas. Se sanoo sivulla 97 seuraavaa: "Perustuslakivaliokunnan valtiosääntöoikeudelliset huomautukset yksilöidään valiokunnan lausunnossa ja ne käyvät kootusti ilmi lausunnon ponsiosasta." Ponsiosa oli siis se, minkä äsken luin. Sen jälkeen tämä opas jatkaa: "Perustuslakivaliokunnan perustuslakiin tukeutuvat muut huomiot ovat velvoittavuudeltaan edellistä heikompia. Tällaisten huomioiden mahdolliseen sivuuttamiseen on kuitenkin asianmukaista esittää mietinnössä perusteet."

Tämän jälkeen, edustaja Alanko-Kahiluoto ja muut, on kysyttävä, onko sosiaali- ja terveystieteiden valiokunta toiminut tämän mukaisesti eli onko se esittänyt "tällaisten huomioiden mahdolliseen sivuuttamiseen mietinnössä perusteet", ja vastaus on: kyllä on. Eli valiokunta on toiminut täysin tämän Valiokuntaoppaan ja perustuslakivaliokunnan lausunnon mukaisesti ja toteaa mietinnössään sivulla 7 seuraavaa: "Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunta toteaa, että esitykseen liittyy alueiden työpaikkatarjonnan ja työnhakijoiden työllistymisedellytysten erilaisuudesta johtuvia hallituksen esityksessä ja perustuslakivaliokunnan lausunnossa kuvattuja yleisiä ongelmia. Valiokunta toteaa kuitenkin, että työttömällä työnhakijalla pääsääntöisesti on aktiivisuuden osoittamiseen hyvin monipuoliset mahdollisuudet." [Eero Heinäluoma: Pääsääntöisesti!] Sen jälkeen valiokunta käy läpi tässä mietinnössä näitä mahdollisuuksia, mitä on, ja toteaa seuraavaa: "Nämä monipuoliset aktiivisuuden osoit-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 135/2017 vp

tamisen mahdollisuudet huomioiden valiokunta hyväksyy ehdotetun aktivointimallin, mutta edellyttää, että uudistuksen vaikutuksia tulee tarkasti seurata ja tarvittaessa laajentaa keinoja, joilla aktiivisuusedellytyksen voi täyttää, jos ilmenee, etteivät nyt ehdotettavat keinot ole riittäviä estämään aktiivisesti työnhakua tai palveluun pääsyä yrittäneen työnhakijan joutumista vähennetylle etuudelle." [Eero Heinäluoma: Äänestyksen jälkeen!] Tämä ponsilausuma on ymmärtääkseni sinänsä yksimielinen, mutta valiokunta oli todellakin erimielinen suhtautumisesta tähän aktiivimalliin.

Eli, herra puhemies, perustuslakivaliokunnan lausunto on otettu asianmukaisesti huomioon. Ponnesta on päätelty, että hallituksen esitys on perustuslain mukainen. Sen jälkeen on luettu perustuslakivaliokunnan lausunto ja on tiedetty, mitä Valiokuntaopas tältä osin sanoo: että on asianmukaista valiokunnan mietinnössään kiinnittää tähän muuhun tekstiosaan huomiota ja niin kuin täällä sanotaan, "tällaisten huomioiden mahdolliseen sivuuttamiseen on kuitenkin asianmukaista esittää mietinnössä perusteet". Ja näin sosiaali- ja terveysvaliokunta on menetellyt. [Eero Heinäluoma: Enemmistö!] — Sen enemmistö on menetellyt. Tätä asiaa ei kannata kenenkään sekoittaa, ei edes perustuslakivaliokunnan puheenjohtajan tai perustuslakivaliokunnan jäsenten [Eero Heinäluoma: Tai varajäsenten!] — tai varajäsenten.

Sen jälkeen edustaja Alanko-Kahiluoto ja myös edustaja Kiljunen arvelivat, että yksittäistapauksen kautta tämä asia voi tulla oikeuslaitoksen punnittavaksi ja että oikeuslaitos voi päätyä eri kannalle kuin mihin perustuslakivaliokunta lain perustuslainmukaisuudesta on päättänyt. Tältä osin löytyy perustuslaista seuraava pykälä, 106 §: "Jos tuomioistuimen käsiteltävänä olevassa asiassa lain säännöksen soveltaminen olisi ilmeisessä ristiriidassa perustuslain kanssa, tuomioistuimen on annettava etusija perustuslain säännökselle." Tämän 106 §:n osalta voimassa oleva doktriini on se, että jos perustuslakivaliokunnassa asia on käsitelty ja perustuslakivaliokunta on pitänyt esitystä perustuslain mukaisena, niin se ei voi olla perustuslain 106 §:n tarkoittamassa mielessä ilmeisessä ristiriidassa perustuslain säännöksen kanssa. Tämä on voimassa oleva doktriini. Herra puhemies, mikään ei sinänsä estä, että esimerkiksi korkein oikeus omaksuisi uuden doktriinin ja katsoisi, että se voi todeta lain yksittäistapauksessa olevan perustuslain vastainen, vaikka perustuslakivaliokunta on pitänyt lakia perustuslain mukaisena.

Herra puhemies! Vaikka on keskusteltu jo tuntikaupalla, niin pidin perusteltuna selvittää tätä asiaa, koska perustuslakivaliokunnan lausunnon merkitys, ponnien merkitys, sisälön merkitys, on hyvä itse kunkin aika ajoin käydä läpi, koska täällä on aika usein tilanteita — esimerkiksi myös tässä alkoholilaissa, joka on parhaillaan sosiaali- ja terveysvaliokunnassa — joissa näyttää olevan hämmennystä sen suhteen, mitä pykälät tarkoittavat perustuslakivaliokunnan lausunnon eri osien sitovuuden osalta.

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Otamme tähän lyhyen debatin.

19.13 Maria Tolppanen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vaikka tämä olisi perustuslain mukainen, niin tämä on silti epäoikeudenmukainen. [Ben Zyskowiec: Se on poliittinen näkemys!] Asia on näin. Kuten sanottu, mikä ei ole oikeus ja kohtuus, älköön olko lakikaan. Tämä sali on sitä varten, että täällä punnitaan ne lait, mitä säädetään. [Ben Zyskowiec: Tästä samaa mieltä!]

Täällä mietitään sitä, mitkä ovat lakien vaikutukset niille ihmisille, joihin nimenomaisesti nämä lait kohdentuvat. Tässä kohdassa näyttää siltä, että nämä lait kohdentuvat kaik-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 135/2017 vp

kein vähäosaisimmille kaikkein pahiten. Heiltä viedään kaikkein eniten ja heitä rangaistaan siitä, jos eivät he onnistu siinä, mitä he yrittävät. Millä perusteella ihminen, joka hakee työtä mutta ei saa, on huonompi ihminen kuin se ihminen, joka on saanut sen työn, mitä se toinen ihminen haki? Tässä olisi pohdittavaa myöskin teille, arvon ministerit.

19.14 Heli Järvinen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kukaan mielestäni tässä salissa ei ole kyseenalaistanut sitä, etteikö tässä olisi edetty lain mukaisesti, sen mukaisesti, mitä perustuslakivaliokunta faktisesti on päättänyt, sen mukaisesti, mitä faktisesti sosiaali- ja terveysvaliokunta on päättänyt. Kyse on vain siitä, että vaikka perustuslakivaliokunta oli sitä mieltä, että tämä voidaan säätää normaalilain mukaisessa muodossa ja niillä säännöillä, perustuslakivaliokunnan kannanotto oli kuitenkin voimakas. Etenkin sen, että sellaisellakaan työttömällä, joka tekee parhaansa työllistyäkseen, ei ole mahdollisuutta välttää näiltä leikkaustoimenpiteiltä, tältä leikkausleikkurilta, toivoisi hallituksen ottavan vahvasti käsittelyssään huomioon ja tekevän toimenpiteitä, jotta tämä epäkohta poistuisi.

19.15 Anneli Kiljunen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Sosiaali- ja terveysvaliokunnan jäsenenä tietenkin haluan tulkita tätä perustuslakivaliokunnan lausuntoa myös tarkoin. Täällä lukee muun muassa: "Hallituksen esityksen vaikutusarvio-osassa todetaan osin sääätämisperusteluiden kannalta ristiriitaisella tavalla, ettei työtön välttämättä itse voi aktiivisuudellaan vaikuttaa siihen, että etuuksien taso säilyy muuttumattomana."

Sitten täällä on toinen kohta, joka viittaa tähän samaiseen lauseeseen: "Perustuslakivaliokunta on vakiintuneesti korostanut, että etuuden epäämisen pitää olla asiallisesti perustellussa suhteessa siihen, minkälaisia työllistymisen edistämistä tarkoittavia toimintoja on ollut tarjolla ja mitä työttömänä olevan henkilön syyksi voidaan lukea."

Tätä varten perustuslakivaliokunta antoi erilaisia vaihtoehtoja sosiaali- ja terveysvaliokunnalle, jotka sen pitää täyttää, jotta nämä asiat tulevat täytetyksi, ja tässä meillä on kyllä [Puhemies koputtaa] vähän erilaisia näkemyksiä.

19.16 Eero Heinäluoma sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Zyskowitz siteeraa valiokunnan lopputulosta — voidaan säätää yksinkertaisessa järjestyksessä — mutta kun lukee perustuslakivaliokunnan lausunnon kokonaisuudessaan, juuri niin kuin edustaja Kiljunen otti siitä esimerkkejä, niin osoittautuu, että tämä esitys onkin ongelmallinen. [Eduskunnasta: Oliko se yksimielinen?] — Juuri näin, tämä esitys oli siis yksimielinen. Oletan, että myös edustaja Zyskowitz on hyväksynyt tämän lausunnon. [Ben Zyskowitz: Olin osittain vain mukana!] — Olitte vain osittain mukana? [Ben Zyskowitz: Näin siitä lausunnosta ilmenee!] — Mutta lopputuloksessa olette kuitenkin kokonaan mukana? [Ben Zyskowitz: Ponnessa!]

Tässä nimittäin sanotaan näin sen lisäksi, mitä edustaja Kiljunen tuossa siteerasi: "Koska työttömällä ei edellä todetuista ja erilaisista yksilöllisistä syistä ole yrityksistään huolimatta välttämättä mahdollista täyttää lain tarkoittamaa aktiivisuusvaatimusta, ehdotusta ei voi pitää perustuslain kannalta ongelmattomana." Tämähän on vähän turkulainen tapa asian ilmaisuun, että ei voi pitää ongelmattomana. Sen voi myös suomentaa, että se on ongelmallinen. [Puhemies koputtaa] Silloin olisi kannattanut tehdä se, mitä valiokunta yksimielisesti esittää korjaukseksi.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 135/2017 vp

19.18 Ben Zyskowicz kok (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Mitä edustaja Tolppasen ja edustaja Järvisen puheenvuoroihin tulee, niin olen teidän kanssanne täysin samaa mieltä. Se, että laki on perustuslain mukainen, ei takaa sitä, että se olisi kaikkien mielestä oikeudenmukainen, ja tämä sali on se paikka, jossa ihmiset eri oikeudenmukaisuuskäsitystä edustaen viime kädessä äänestävät asioista ja enemmistö päättää.

Sen sijaan edustaja Kiljusen ja edustaja Heinäluoman pyrkimys hämmentää tätä itse perusasiaa on mielestäni perusteeton. Tässä valiokuntaoppaassa, jonka puhemiesneuvosto eduskunnan työjärjestyksen perusteella on vahvistanut kaikille noudatettavaksi, todetaan yksiselitteisesti, että perustuslakivaliokunnan valtiosääntöoikeudelliset huomautukset käyvät kootusti ilmi lausunnon ponsiosasta. Se on se ponsiosa, joka ratkaisee, onko se perustuslain mukainen vai ei. Sen lisäksi perustuslakivaliokunta esimerkiksi tässä asiassa ja monessa muussa asiassa on esittänyt monia muita perustuslaillisia näkökohtia, joiden huomioon ottaminen ja joista lausuminen on asianmukaista mutta ei samalla tavoin velvoittavaa.

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Palaamme puhujalistaan.

19.19 Maria Tolppanen sd: Arvoisa puhemies! Toistan itseäni ties kuinka monennen kerran tänään ja lauan: mikä ei ole oikeus ja kohtuus, älköön olko lakikaan. Tässä kohdassa nyt haluaisin kyllä kysyä: onko mietitty oikeutta ja kohtuutta, kun tämä esitys on valmisteltu loppuun saakka, kun tämä esitys on tehty ja tuotu tänne? Vai onko käynyt niin, että on ajateltu valtion kassaa eikä niinkään sitä yksittäistä työtöntä, ajateltu, mistä voitaisiin säästää? No, helpointa on säästää sieltä, niiltä, joilla ei ole voimaa vastustaa.

Me olemme sitä varten, että meidän on seisottava ihmisten rinnalla ja ihmisten edessä silloin, kun ihmiset joutuvat vaikeuksiin. Jos se aika, mitä tämän lakiesityksen valmisteluun on käytetty — siihen on käytetty kuukausia aikaa, itse asiassa vuosia, koska tiedän, mistä se on lähtenyt — olisi käytetty siihen, että työministeriö olisi etsinyt niitä työpaikkoja, joita tänään täällä salissa on sanottu maassa olevan mutta jotka eivät ole julkisesti haussa, jos työministeriön toimesta olisi etsitty näitä työpaikkoja, niin meillä olisi huomattavasti vähemmän työttömiä. Meillä olisi runsaasti ihmisiä, joiden työttömyys olisi jo takana ja joita tämä epäoikeudenmukainen laki ei koskaan koskisi, vaan he tekisivät töitä, saisivat palkkaa, pääsisivät pikkuhiljaa ulos tulonsiirroista, pystyisivät elättämään itsensä, perheensä, lapsensa, mahdollisesti jopa isovanhempansa, niin kuin aika monet joutuvat tänä päivänä tekemään. Minä toivoisin, että myöskin tämänkaltaista työtä tehtäisiin siellä ministeriössä eikä mietittäisi sitä, miten voitaisiin kyykyttää, polkaista vielä vähän alaspäin työtöntä, jolla ei muutenkaan yhtään mitään ole.

Ministeri Lindström, te sanoitte, että nyt pitää katsoa, miten tämä laki toimii, pitää kokeilla, ja jos osoittautuu, että se ei toimi, niin sitten täytyy tehdä toimia. Minua tämä puistattaa. Tästä tulee mieleen vähän sellainen, että te haluatte nyt kokeilla, kuinka vähällä ihmisen tulee toimeen. Jos leikataan ihmiseltä 32 euroa kuukaudessa, se on viikon ruuat. Nimeltä mainitsemattomasta halpaketjun kaupasta sillä rahalla saa kaksi kassia ruokaa. Kaksi kassia ruokaa, ja sillä syöttää viikon verran perheen, kun tiukkaa tekee. Kokeilletteko te tämän jälkeen sitä, eläisivätköhän nämä ihmiset, jos otettaisiin vielä saman verran pois? Otetaan kahden viikon ruuat pois. Kyllä he varmaan voivat jakaa sen kahden viikon ruuan niille kolmelle viikolle, joita kuukaudessa vielä on. Tämänkaltaisia kokeita tehtiin Euroo-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 135/2017 vp

passa joitakin kymmeniä vuosia sitten. Minua se itkettää vieläkin. Mutta että me Suomessa alistumme ja lähdemme tähän samaan, niin tämä on minun mielestäni karmeaa.

Haluaisin myös kysyä ministeriltä: Miten on, kun ihmiset nyt hakevat töitä ja saavat niitä esimerkiksi ilmaisjakelulehtien jakajina, onko se työtä vai eikö se ole? Täytyykö työssäolovelvoite vai eikö se täyty? Jos toinen jakaa ilmaisjakelulehtiä jalan, siihen menee huomattavasti kauemmin aikaa kuin että jakaa polkupyörällä, tai jos jollakulla sattuisi olemaan auto ja saisi auton kanssa ajettua ne välimatkat, ne samat ilmaisjakelulehdet saisi jaettua neljänneksen ajassa, koska ei tarvitsisi juosta eikä kävellä sitä välimatkaa. Missä kohdassa täytyy työssäoloehdo? Missä kohdassa välttyä näiltä sanktioilta?

Toinen asia on nollatyösopimukset, joita vastaan muistini mukaan myöskin, arvoisa ministeri, olette itse ollut, mutta nyt olette asiasta toista mieltä. Ei siinä mitään, kukainenkin saa tietysti vaihtaa mielipidettään. Toivoisin vain, että se mielipide vaihtuisi paremmaksi kuin se on aikaisemmin ollut. Mutta jos ihminen saa nollatyösopimuksen, onko hän silloin täyttänyt velvoitteen? Hän on hakenut työtä ja hän on saanut työtä, silloin häneltä ei voi leikata. Mutta 18 tuntia ei täyty — mitäs sitten? Ja täytyy muistaa, että nollatyösopimus kun tehdään, niin meillä on olemassa kilpailulainsäädäntö, on olemassa osa-alueita, missä ei voi mennä toisen samankaltaisen työnantajan palvelukseen, koska on jo toisen palveluksessa nollatyösopimuksella. Nämä ovat niitä käsittämättömyyksiä, mitä täällä tehdään.

Minä odotan ja minä toivon todella, että tässä maassa osataan olla inhimillisiä. Nyt puhutaan aktiivimallista, ja tuntuu todella pahalta olla tässä salissa ja tietää etukäteen, että tämä sali aktiivisesti toimittaa ihmisiä yhteiskunnan ulkopuolelle, syrjäytyneiksi, köyhiksi.

19.25 Anneli Kiljunen sd: Arvoisa herra puhemies! Tämän lain osalta en haluaisi käyttää sanaa aktiivimalli, sillä mielestäni se vääristää tämän lain perimmäistä toimintaa. Tämä hallituksen esitys pikemminkin vaikeuttaa ja pahimmissa tapauksissa passivoittaa ja syrjäyttää ihmisiä työmarkkinoilta ja yhteiskunnasta. Jos yrität ja yrität mutta siitä huolimatta aina petyt ja sinun työttömyysturvaasi ja toimeentuloasi heikennetään, sinun asemaasi ihmisenä heikennetään, sinun itsetuntosi kärsii. Tästä ei voi puhua aktiivimallina. Tämä on passiivinen, syrjäyttävä malli, jota hallitus nyt vie eteenpäin.

Arvoisa puhemies! Hallituksen esittämän passiivimallin mukaan työttömän pitää olla töissä tai työvoimahallinnon palveluissa, jotta työttömyysturva säilyy. Jos ei löydä työtä tai onnistu saamaan TE-hallinnosta aktiivitoimia riittävästi, niin työttömyysturvaa leikataan vajaa 5 prosenttia. Jos työtä tai erilaisia aktiivitoimia ei ole saatavilla kovista yrityksistä huolimatta, on seurauksena toimeentulon leikkaus. Työttömyysturvataso arvioidaan aina kolmen kuukauden välein. Se on tekninen eikä siinä ole harkintaa. Käytännössä tämän passiivimallin käyttöönotto olisi suora leikkaus pitkäaikaistyöttömiltä ja osatyökykyisiltä. Käytännössä tämä edellyttää kuitenkin muun muassa Kelalta, että he joutuisivat kolmen kuukauden välein selvittämään, onko työtön ollut töissä tai TE-toimien erilaisten palveluiden piirissä. Eli vaikka tässä esityksessä ei ole harkintaa, joutuvat Kela ja kassat selvittämään aina säännöllisesti, onko työtön ollut aktiivitoimissa. Hallituksen tavoitteena oli vähentää byrokratiaa ja hallintoa, mutta tällä lailla se pikemminkin lisää sitä järjettömällä tavalla.

Hallituksen esitys ei ole myöskään taloudellisesti järkevä, sillä se siirtää lisämenoja muille momenteille. Kuten jo aikaisemmin totesin, hallitus itsekin arvioi, että tämä esitys kasvattaa asumistukimenoja 4 miljoonaa euroa ja toimeentulotukimenoja 10 miljoonaa euroa. Näin myös hallinnollinen byrokratia silläkin taholla lisääntyy. Kuten jo aikaisemmin

Pöytäkirjan asiakohta PTK 135/2017 vp

totesin, työttömiä ajautuu väkisin myös toimeentulotuen piiriin. Tämä tulee entisestään vaikeuttamaan heidän työllistymistään.

Erittäin suuri ongelma on myös siinä, että työllistymismahdollisuudet ja työllistymistä edistävien palvelujen saatavuus vaihtelee alueellisesti. Hallitus on samalla leikannut aktiivitoimiin kohdistettuja määrärahoja sekä palkkatukea järjestöiltä, jotka juuri työllistävät suurimman osan niistä henkilöistä, joiden työllistyminen on vaikeaa ja joista me olemme tänään kantaneet suurta huolta. Nyt kun hallitus on leikannut työllisyys- ja aktiivitoimiin kohdistettuja määrärahoja, seurauksena on, ettei kaikilla työnhakijoilla ole yhtäläisiä ja todellisia mahdollisuuksia täyttää aktiiviehtoja. Tältäkin osin esitys on jälleen epäoikeudenmukainen.

Asuinpaikan ja tämän kaiken edellä mainitun lisäksi myös ammattiala vaikuttaa ratkaisevasti siihen, mitä työtä teet, ja siltä osin sillä, oletko taiteilija tai missä työssä olet ja miten tämä työ kohtaantuu omalla alueellasi, on suuri merkitys.

Arvoisa puhemies! Kansalaisten yhdenvertaisen kohtelun kannalta on mielestäni vähintäänkin kyseenalaista — ja jos voisin itse tulkita, jopa perustuslain vastaista — että hallituksen esitys vaatii työttömälle henkilölle velvollisuuden huolehtia omasta työllistymisestä rankaisun uhalla, mutta samaan aikaan lakiin ei ole esitetty tai vaadittu viranomaisille velvoitteita tarjota työllisyyspalveluita niin, että kaikki työttömät todellisuudessa pystyvät täyttämään hallituksen asettamat aktiivisuusvelvoitteet. Taustalla tässä on 20 miljoonan euron leikkaus aktiivitoimista. Tämän jälkeen hallitus sanoo laittavansa rahaa 24 miljoonaa euroa tämän lain toteuttamiseen. Käytännössä tämä kuitenkin tarkoittaa 4 miljoonan euron panosta. Tällä rahalla 2 000 työtöntä saa aktiivitoimia. Tämä rahoitus ei millään mahdollista todellisia aktiivitoimia. On lumetta sanoa, että TE-toimisto pystyisi tarjoamaan työllisyyspalveluita kaikille työttömille.

Tämä ei ole oikeudenmukaista eikä yhdenvertaisen kohtelun tarkoittamaa työllisyyspolitiikkaa. Juuri tämä alueellinen ja ammattialojen välinen epätasa-arvo, ihmisten eriarvoisen kohtelu ja se, ettei työttömän omalla aktiivisuudella ole merkitystä, on mallin suurin heikkous, ja se on saanut paljon kritiikkiä myös valiokuntien asiantuntijalausunnoissa. Aktiivimalli asettaa työttömät keskenään eriarvoiseen asemaan, eikä työttömän omalla elämäntilanteella ja aktiivisuudella ole merkitystä. Tähän asiaan kiinnitti erityistä huomiota myös perustuslakivaliokunta, mutta hallituspuolueet kokoomus, keskusta ja Sininen tulevaisuus eivät halunneet puuttua perustuslakivaliokunnan huomautukseen, vaikka niillä olisi ollut siihen mahdollisuus.

Tästä syystä me sosiaalidemokraatit emme voi hyväksyä hallituksen esitystä ja tulemme toisessa käsittelyssä esittämään lain hylkäämistä muilta osin paitsi omavastuun lyhentämisen osalta seitsemästä päivästä viiteen päivään.

19.32 Eero Heinäluoma sd: Arvoisa puhemies! Tällä hallituksella on ollut jo tähän mennessä poikkeuksellisen suuri määrä huonosti valmistettuja esityksiä, sanoisin suomenennätys Suomen hallitusten historiassa, ja niitä on sitten vedetty takaisin — Yleisradion uutisten viimeisten laskelmien mukaan kolmisenkymmentä takaisin vetoa. Niin kuin pääministeri Sipilä sanoi: jos huomataan virhe, niin parempi tunnustaa ja vetää pois. Ei tämä pois vetäminen ole se ongelma, vaan nämä huonosti valmistellut, huonosti harkitut ehdotukset. Tässäkin listassa huonosti harkittuja ehdotuksia tämä nyt esillä oleva on kyllä ihan omaa luokkaansa. Se on kukkulan kuningas.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 135/2017 vp

Pohjoismaiseksi hyvinvointiyhteiskunnaksi sanottu yhteiskunta on tekemässä lakia, jolla työttömyydestä rangaistaan sen ohella, että menetät palkan ja saat puolet palkasta olevan työttömyysturvan. Sitäkin leikataan, jos et löydä työtä. Eriskummallinen esitys. En tiedä, mistä maailmasta tällainen esikuva olisi voitu keksiä.

Kuitenkin tämän valmistelun aikana hallitus on saanut ihan päteviä neuvoja ja kommentteja. Kun ministeri Lindström sanoo, että tämä on ollut kolmikantaisessa valmistelussa, hän jättää sanomatta, että työmarkkinaosapuolet eivät ole kannattaneet tätä. Palkansaa-japuoli on erittäin ankarasti arvostellut tätä lakia työntekijäkeskusjärjestöistä toimihenkilöihin ja akateemikkoihin, ja myös Elinkeinoelämän keskusliitto on ollut kriittinen tämän lain sisältöön nähden — mutta näitä ei ole kuunneltu.

Nämä päivät perjantaista tähän maanantaipäivään ovat osoittaneet, kuinka vaikea tätä lakiesitystä onkaan perustella — kuinka vaikea tätä onkaan perustella. Ministeri Lindström sanoo, että tämä on paketti, että tämä on kymmenkohtainen ohjelma ja tämä on paketti ja se koko paketti uhkaa kaatua, jos nyt tämä yksi osa otetaan pois. Mutta en ymmärrä, kuka sen paketin on tehnyt? Ei kai se nyt Jumalalta kuitenkaan ole ilmestynyt, vaan kai sen ihmiset ovat tehneet. Ja jos ihmiset ovat sen tehneet ja huomataan, että siinä on virhetä, niin kai sitä voidaan korjata? Sitä vartenhan on olemassa eduskunta, että se katsoo kriittisesti hallituksen esitykset ja tarvittaessa tekee korjauksia.

Edustaja Zyskowiec haluaisi tehdä tästä perustuslakikysymyksen ja mennä juridiikan taakse, kun hänkin huomasi, ettei oikein asiapuolella löydy argumentteja, joilla tätä sanoa hyväksi. Perustuslakivaliokunta toteaa, että esitys on ongelmallinen, ja esittää siihen yksimielisesti korjauksia, joita hallituspuolueiden enemmistö valiokunnassa ei ole valmis tekemään.

Sitten on keksitty, että no oikeastaan ei tämä olekaan mikään heikennys, koska tässähän laskettiin työttömyyden alkuvaiheen omavastuuosaa seitsemästä viiteen päivään, jolloin työtön saa kaksi päivää lisää, ja nyt sitten ikään kuin tämä parannus vain otetaan pois ja tämä onkin plus miinus nolla. Mutta, kuten historiaa tuntevat tietävät, hallitus jättää kertomatta, että se sitä ennen nosti tätä omavastuuosaa viidestä päivästä seitsemään päivään. Siis te olette nyt markkinoimassa loistavana saavutuksena sitä, että sen heikennyksen, jonka te teitte, te hetkeksi aikaa otatte pois ja sitten tuotte sen uudelleen esittämälläne tavalla kahden päivän karenssina, jos ihminen ei ole saanut työtä. Minusta työttömän kannalta lopputulos on heikennys kaikissa tapauksissa suhteessa siihen, mikä oli tilanne, kun tämä hallitus ja sen nykyiset ministerit aloittivat.

No keskusta keksi sitten hätäpäissään, että Tanskan mallihan se onkin semmoinen varsinainen hyvä malli ja se Tanskan malli on oikeastaan loistava ja miksei sitä Tanskan mallia voida toteuttaa. No nyt on osoitettu, ettei Tanskan mallissa ole tällaista leikkuria, jossa rangaistaan työtöntä ihmistä, joka haluaa aktiivitoimiin ja haluaa työtä mutta joka ei pääse töihin eikä pääse aktiivitoimiin. Nyt alkaa hiljentyä puhe Tanskan mallistakin.

Sitten keskusta vielä ilmeisesti miettii parhaillaan, miten tämän saisi Santeri Alkion köyhän asian puolustamiseen mahtumaan. [Naurua] Se tulee kyllä osoittautumaan vaikeaksi. Että jos työmarkkinatuki on vähän runsas 700 euroa kuussa ja siitä leikataan 5 prosenttia ja sitä äänestää äänestyksessä, niin on kyllä vaikea nähdä, miten on puolustamassa köyhän asiaa. On kyllä todella vaikea.

En usko, että näitä työmarkkinatuella olijoita ollenkaan lohduttaa, auttaa ja hyvittää se, että keskusta sanoo, että meillähän on perustulokokeilu käynnissä. Siinä perustulokokeilussahan on useampi tuhat henkeä kait, [Hannakaisa Heikkinen: Entäs 60 000 työpaik-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 135/2017 vp

kaa?] ja heille tämä raha tulee ilman mitään työntekovelvoitetta. En kyllä ymmärrä, miten köyhän asiaa auttaa se, että näiltä työttömiltä, jotka kaikista ponnisteluista huolimatta eivät ole löytäneet työpaikkaa, leikataan tämä 5 prosenttia. Matemaattisesti tämän ymmärtää minusta sekä vanhalla kansakoulun että peruskoulun matematiikalla, puhumattakaan heistä, jotka ovat lukeneet yliopistoissa peräti tohtoriksi saakka. Jos on yhtä työpaikkaa kohti seitsemän hakijaa keskimäärin ja alueita, joilla on 10—15 hakijaa, niin miten ihmeessä tämä joukko saataisiin sullottua, se seitsemän henkeä, siihen yhteen työpaikkaan? Pitää aika viuhkaa kulkea työpaikkojen välillä hyvin lyhyissä työsuhteissa, että se mitenkään olisi mahdollista. Eli lopputulokseksi jää, että tuhansia, kymmeniätuhansia ihmisiä tulee kokemaan tämän 5 prosentin leikkauksen.

Edustaja Järvinen puhui siitä, että tässä täytyy tietysti miettiä vähän laajempaa näkökulmaa, ja yhdyin tähän, että kannattaa miettiä, mikä on nyt se kokonaisuus työelämän osalta, johon hallitus — kokoomus, keskusta ja siniset, tässä järjestyksessä — on meitä viemässä. Ei voi olla huomaamatta, että asioilla on yhteytensä, ja epäilen, että tämä esitys ei ole yksittäinen toimenpide hallituksella vaan se on isomman ajattelun yksi elementti.

Kun kokoomuksen puheenjohtaja, valtiovarainministeri Orpo puhui siitä, että seuraavaksi tarvitaan alennuspalkat, [Pia Viitanen: Aivan!] niin sehän sopii tähän kuvaan, jota nyt täällä ministerit Mattila ja Lindström ovat esittelemässä meille, eli alennetaan palkkoja, niin kuin ministeri Orpo sanoi, esimerkiksi maahanmuuttajille, ja jotkut muut ovat puhuneet nuorista ja ikääntyvistä [Antti Rinne: Pitkäaikaistyöttömistä!] — ja pitkäaikaistyöttömistä — että tehdään tällaiset palkanalennukset ja sen jälkeen pannaan uusia vaatimuksia tämän työttömyysturvaleikkurin kautta, jotta nämä alennetut palkat ryhtyvät käymään kaupaksi.

Tiedossa on myös, että hallitus istuu tämän yleissitovuusasian päällä, joka antaa työehtojen vähimmäissuojan Suomessa. Siitäkin halutaan päästä eroon, kun tällainen vähimmäissuoja on aika haitallinen, koska se antaa työntekijälle jonkun perussuojan hänen työehdoissaan, on se sitten palkkausta tai muita työehtoja. [Eero Lehti: Jos on töitä!] Ilmeisesti ensi keväänä hallitus valmistelee sitten ratkaisuja, jotka liittyvät tähän sopimusjärjestelmään. [Kaj Turunen: Aika leveällä pensselillä menee!] — Maalaan tässä leveällä pensselillä, koska olen huomannut, että näitä asioita tulee julkisuuteen vähän tipoittain, ja en olenkaan epäile, että sinisille olisi kaikkea kerrottu. Pidän hyvin mahdollisena, että teille on kerrottu vain tämä osa, mikä nyt on käsittelyssä. Mutta olen kuitenkin lukutaitoinen, ja jos hallituksen aatteellisesti johtavan puolueen puheenjohtaja, siis kokoomuksen puheenjohtaja Orpo, sanoo, että seuraavaksi alennuspalkat, niin otan sen aika todesta. [Antti Rinne: Se pitää ottaa!] Epäilen, että se on harkittu puheenvuoro ja se kannattaa ottaa todesta, ja jään odottamaan sitä hetkeä, kun edustaja Turunenkin puolustele tätä alennuspalkkajärjestelmää loistavana työllisyyskeinona: kun rahat ovat loppu ja muuta ei voi tehdä, niin laskeaan palkkoja.

Tässä hengessä nyt mennään, ja voi sanoa, että keskustahan voi sikäli olla ylpeä, että he kyllä toistakymmentä vuotta sitten tekivät nämä ensimmäiset esitykset tähän suuntaan, silloin kun keskusta julisti tämän työreformin. Sehän päätettiin, että se upotetaan Atlanttiiin, mutta aika taitavia sukeltajia hallituksessa tuntuu olevan. Kokoomus on sukeltanut sen esille ja vie sitä parhaillaan kovaa vauhtia eteenpäin kokonaisuudessaan. Vauhti on kova. Saa nähdä, kuinka pitkään tässä rattailla kaikki hallituspuolueet kestävät. Toivon, että se ei olisi kovin pitkäaikaista.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 135/2017 vp

Palaan pääministeri Sipilän viisauteen: jos ehdotus huomataan virheelliseksi, on parempi peruuttaa se. Tämä ehdotus on kaikin äänin enemmistöltään tullut osoitettua virheelliseksi. Jos todellakin täällä sanotun mukaisesti kolmestatoista lausunnonantajasta kaksitoista on kriittisiä ja yksi puolustaa tätä ja sekin hyvin yleiseltä kannalta, eli Suomen Yrittäjät, olisi ehkä aika kääntää suuntaa. Keskustaa rohkean tutustumaan Santeri Alkion ajatuksiin. Ne kelpaavat myös tämän viikon alkoholiäänestyksessä. Hänhän oli raittiusmies. [Sosiaalidemokraattien ryhmästä: On kotiintulon aika!]

19.41 Hannakaisa Heikkinen kesk: Arvoisa puhemies! Varsinaista keskustelua täällä on taas ollut. Kovin yksipuolisesti on kerrottu viimeisen muutaman tunnin aikana, mistä tässä aktiivimallissa kokonaisuudessaan on kyse. Siksi haluan aluksi muistuttaa, [Välihuuto] että nämä muutokset omavastuupäiviin ovat suuntaan ja toiseen. Tässä esityksessä ehdotetaan, että työttömyyden alussa olevaa työttömyysturvan omavastuu-aikaa lyhennetään seitsemästä päivästä viiteen päivään. Tämähän on erittäin positiivinen muutos. [Välihuutoja vasemmalta] Kahden omavastuupäivän vähentäminen parantaa pääsääntöisesti kaikkien työttömyysturvan tasoa työttömyyden alussa. [Antti Rinne: Itsehän te lisäsitte niitten määrää!] Lyhytkestoiseksi jäävässä työttömyydessä etuuden taso nousee nykyiseen verrattuna.

Esitetyssä mallissa siis — tämä puoli, mitä seuraavaksi sanon, on tullut korostetusti esiin, mutta sekin hieman virheellisesti tulkiten — työttömän työnhakijan on kolmen kuukauden tarkastelujakson aikana täytettävä aktiivisuusehto tai hänen etuuttaan alennetaan 4,65 prosenttia seuraavan 65 maksupäivän ajan. Tämä alennus vastaa yhtä omavastuupäivää kuukautta kohden. Juuri myös edellisessä puheenvuorossa puhuttiin, niin kuin oli monessa muussakin puheenvuorossa, että tämä olisi niin kuin automaatti, että tämä leikkuri tapahtuu. [Välihuutoja vasemmalta] Kuten tässä sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskuksessa todetaan, jos ei pysty toteuttamaan sitä omaa aktiivisuuttaan, tämä leikkuri tapahtuu [Antti Rinne: Niin!] — jos ei pysty toteuttamaan. [Antti Rinne: Kyllä, juuri näin!] Tämä on se kohta, mistä eniten huolta kannettiin, ja sen takia valiokuntamme laitoi mietintöön pöytäkirjan, jossa tätä asiaa seurataan tarkasti, jos näin käy, mutta minusta on hyvin totuuden vierestä kulkevaa väittää, että tässä on automaatti, että jokaiselta leikataan. Jos pystyy työllistymään, [Naurua vasemmalta] eri tavoin osoittamaan aktiivisuutensa työhaussa... — Ja täällä nauretaan!

Mikä tässä keskustelussa keskustalaisena kansanedustajana häiritsee, on myös se, että tuntuu, että työllisyys- ja työttömyysasioista ei ole oikeutettua puhua kenenkään salin keskeltä saatikka oikealta laidalta. [Välihuutoja] Ikään kuin vasemmisto omistaisi ainoana oikeana toimijana kaiken puheen, mikä liittyy työllisyyteen ja työttömyyteen. Minusta tuntuu, että tällä hetkellä esimerkiksi pöytäkirjassa on sellainen henkilö, jolle tuo työttömyys on paljon lähempänä kuin monelle edellä puhuneelle, eli puhun aivan myös omasta kokemuksesta. Sain valmistua sairaanhoitajaksi edellisen ison taantuman jälkeen, ja lyhimät työjaksot, joita kertyi pitkä pino, olivat yhden työvuoron mittaisia, näistä iso osa Tampereen alueella sairaanhoitajana, perushoitajana, ja kyllä, minulle kelpasi kaikki työ, mikä oli tarjolla.

Kuten täällä puheenvuorot ovat kertoneet, niin tässä yhteydessä voi oikeastaan puhua melkein mistä vain, mutta en karkaa kuitenkaan pois päivän tematiikasta ja tästä työllisyyden hoidosta vaan haluan itselleni mielestäni tyypillisesti tuoda jotakin erittäin positiivista aivan lähiviikkojen takaa. Meitä on useampi keskustalainen kansanedustaja, jotka ovat sekä sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskuksessa että työelämä- ja tasa-arvovaliokunnassa, ja yhdes-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 135/2017 vp

sä eduskuntaryhmämme puheenjohtaja Kaikkosen kanssa vierailimme Itä-Uudellamaalla Lapinjärven kunnassa sen jälkeen, kun saimme useista uutisista kuulla hyviä uutisia muun muassa Lapinjärven kunnan työttömyyden hoidosta.

Tuo alle 3 000 asukkaan kunta on pystynyt laskemaan työttömyyttä 25 prosenttia kulu-
van vuoden aikana. Ja mitenkä tuo Lapinjärven ihme on mahdollista? No, tuo kunnan pie-
nuus osaltaan auttaa siinä, ja niin kuin moni, joka on tekemisissä joko itse työnhakijana
taikka sitten omaisten kautta tai työnsä kautta seuranneena, tietää sen, niin tämä tietosuoja
estää muun muassa sen, että asuinkunnassa käytännössä ei edes tiedetä oman kunnan työt-
tömistä ihmisistä ja noita tietoja ei TE-toimistosta saa.

Mutta mitenkä Lapinjärvi sitten onnistui tässä, niin he henkilötasolla tekivät yhteistyötä
Uudenmaan TE-toimiston kanssa ja sillä tavoin saivat sitten kontaktin oman kunnan työt-
tömiin. He tarjosivat tämmöisen Taitopaikka-valmennuksen kautta kaikille kunnan ja nyt
jo lähikuntien työttömille vapaaehtoisen valmennusohjelman, ja tuohon kokonaisuuteen
liittyy hyvin merkittävänä osana luotsityövalmentajatoiminta. Tuo henkilö kiertää alueen
yrityksiä ja etsii sieltä piilotyöpaikkoja, tutustuu näihin yrityksiin, niitten henkilöstöön,
johtajiin, ja he yhdessä etsivät niitä paikkoja, missä olisi tekemätöntä työtä. Kun tämä Tai-
topaikka-valmennustiimi on vain muutaman hengen kokoinen, siellä tullaan todellakin
alueen työttömien kanssa tutuiksi ja pystytään näkemään heidän vahvuutensa ja tuon kou-
lutuksen kautta tutustumaan heihin henkilöinä ja sillä tavoin aivan räätälöiden löytämään
näille ihmisille työpaikkoja. Tuon Taitopaikka-valmennuksen kautta jokaisen työttömän
sosiaaliset, psyykkiset ja työtaidot vahvistuvat, ja he ovat todellakin valtavan hyvin onnis-
tuneet tässä työllistymisessä.

Tällaisia toimia toivon, että rohkeasti eri kunnissa lähdetään tekemään. Meillä melko
helposti vastaus kaikkiin ongelmiin on se, että tietosuoja estää tiedon järkevän liikkumi-
sen. Tämä on helppo vastaus, mutta jos halutaan aidosti tehdä työtä niin hyvin, että siitä ko-
kee hyvää onnistumisen tunnetta niin itse työntekijä kuin sitten ne henkilöt, jotka tämmöi-
sen toiminnan kautta saavat työtä, ja ne yritykset, jotka löytävät juuri heille sopivan työn-
tekijän, niin se on kyllä summaansa isompi asia. Jo tänä lyhyenä aikana tuolla Lapinjärven
kunnassa on pystytty hyötymään rahallisestikin, taloudellisesti, useita kymmeniä tuhansia
euroja. Vaikka sinne on palkattu henkilöitä hoitamaan tätä Taitopaikka-toimintaa, niin jo
lyhyessä ajassa säästöt vähentyneinä työttömyydenhoitokuluina ovat huomattavat. On to-
della hienoa, että lähikunnat ovat kiinnostuneet tästä toiminnasta ja halunneet tähän mu-
kaan, mutta kannustan kyllä muualtakin päin Suomea tähän tutustumaan.

Tiedän toki, että myös meillä Ylä-Savossa ja omassa kotikunnassakin on otettu aktiivi-
nen asento jo useita vuosia sitten ja lähdetty paikallisesti vastaamaan juuri niihin omiin
haasteisiin, ja koenkin, että kun me nyt olemme suuren maakuntauudistuksen kynnyksellä
ja kun räätälöimme myös näitä työllisyystoimenpiteitä, niin muistakaamme se, että kyse on
aina yksilöistä, ihmisistä, ja usein lähellä tiedetään ja tunnetaan ihmiset paremmin ja sillä
tavoin löydetään juuri kullekin työttömälle työnhakijalle ja sitten toisaalta työpaikalle so-
piva henkilö, ja tällöin päästään parhaisiin lopputuloksiin.

Arvoisa puhemies! Lopuksi vain haluan todeta, että tätäkin lähetystä varmasti seuraa ih-
misiä, ja sen tunteen, että kasvu kuuluu kaikille, pitää välittyä täältä. Mutta kun tässäkin
yhteydessä tulee se, mikä on ehkä kurja tuntuma tai kuulokuva, että mitään ei saisi muuttaa
ja että tähän mennessä kaikki on ollut valtavan hyvin mutta tuli Sipilän hallitus ja kokeile-
malla uusia asioita tuhoaa kaiken, [Välihuutoja] niin eihän näin ole. Jos kaikki olisi niin
erinomaisesti, niin tällä hallituksella ei olisi ollut niskassaan 100 000 henkilön työttömyy-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 135/2017 vp

tä. Se oli aika raskas kontti lähteä uudistamaan ja saada Suomea nousuun. Nyt minusta tuntuukin, että opposition suuri huoli on, että tämä hallitus taitaakin onnistua, ja äänenpainot kovenevat oppositiossa. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Otamme jälleen lyhyen debatin.

19.51 Antti Rinne sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä salissa me kaikki olemme tyytyväisiä siitä, että talous kasvaa nyt vihdoin. Vuonna 2015 alkanut kasvu on vahvistunut, ja työllisyystilanne hitaasti paranee. Mutta kyllä tämä oli uskomaton puheenvuoro siinä mielessä, että hallituspuolueethan puhuvat erityisen paljon työllisyydestä ja talouskasvusta, perustelevat kaikkia leikkaustoimiaan työllisyydellä ja talouskasvulla. Tämä hallitus on, aivan niin kuin edustaja Heikkinen totesi, tehnyt paljon sellaisia kokeiluja, joita on joutunut peruuttamaan tai jotka ovat johtaneet siihen, että eriarvoisuus suomalaisessa yhteiskunnassa lisääntyy, tuloerot lisääntyvät. [Hannakaisa Heikkinen: Ei ole totta!]

Arvoisa puhemies! Nyt puhutaan tässä lakiesityksessä ihmisistä, jotka ovat yrittäneet kaikilla tavoin työllistyä, kouluttautua, päästä koulutukseen, päästä työpaikoille, mutta niin kuin edustaja Eero Heinäluoma totesi, meillä on leikattu niistä työllisyysrahoista, jotka vahvistavat koulutusta. Meillä on 1:7 avoimia työpaikkoja auki, seitsemän työnhakijaa yhtä avointa työpaikkaa kohti. [Puhemies koputtaa] Tämä johtaa eriarvoistumiskehitykseen.

19.53 Kari Uotila vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täytyy asettaa nämä mittasuhteet. Tässä todetaan, että Hetemäen työryhmän pohjalta on arvioitu, että tällä voisi tulla 5 000—12 000 henkilötyövuotta, mutta niin kuin työ- ja tasa-arvoasiainvaliokunta lausunnossaan toteaa, on erittäin vaikeaa arvioida näitä työllisyysvaikutuksia tässä hommassa. [Eero Heinäluoma: Mahdotonta!] Silloin jää ihan oikeasti kysymys tälle salille, että voimmeko me hyväksyä tässä salissa näin epäinhimillistä ja näin paljon perustuslain hengen vastaista ja perustuslakiongelmia sisältävää lakiehdotusta kuin tämä on.

Sanon myöskin, vaikka se on täällä kovin monta kertaa sanottu, että on täysin kohtuutonta rangaista sellaista työtöntä, joka tekee kaikkensa, täyttää satoja hakemuksia, hakee kymmeniä työpaikkoja, pyrkii aktiivitoimien ja koulutuksen piiriin, mutta ei niissä onnistu. On täysin kohtuutonta, että häneltä leikataan työttömyysturvaa.

19.54 Heli Järvinen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Heikkisen puheenvuorossa oli kyllä hieman muunneltua totuutta, kun hän väitti, että tässä ei ole kyse automaattileikkurista. Sellaiselle henkilölle, joka kuuluu tämän lain kohderyhmään, joka ei onnistu työllistymään, ei onnistu toimimaan yrittäjänä eikä onnistu saamaan työllisyyspalveluja, tämä laki toimii tasan tarkkaan puhtaana leikkurina. Siitä ei kahta sanaa. Vaikka sosiaali- ja terveystieteiden valiokunta lausumassaan sanoo, että vaikutuksia tulee tarkasti seurata, se seuranta tapahtuu vasta jälkikäteen. Se ei poista näiden ihmisten ahdinkoa.

Lapinjärven tilanteesta olen iloinen, se edustaa juuri oikeanlaista aktiivimallia. Me tarvitsemme riittävästi henkilökohtaista aktivointia, lisää työntekijöitä ja kokeiluja nimenomaan työviranomaisten puolelle.

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Vielä vastauspuheenvuorot edustajalle Mäkelä Outi ja debatin käynnistäneelle Heikkiselle, jos haluaa. Sen jälkeen puhujalistaan.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 135/2017 vp

19.55 Outi Mäkelä kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä on tästä perustuslakiasiaistakin paljon tänään keskusteltu, mutta vielä tuohon edustaja Uotilan huomioon, kun hän totesi, että tässä olisi paljon perustuslain vastaista: perustuslakivaliokunta ei siis nostanut tässä asioita ponteen, ja kaikki seikat, jotka perustuslakivaliokunnan lausunnossa todettiin, ovat kuitenkin läpäisseet valiokuntakäsittelyn. Eli tämän osalta eduskunnassa ei ole nostettu asioita ongelmatasolle.

19.55 Hannakaisa Heikkinen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kuten tuossa äsken puhujapöytäpuheessani mainitsin, tuntuu jotenkin, että vasen oppositio kokee aikamoista mustasukkaisuutta ja että työttömyydestä ei olisi oikeutettua puhua keskustalaisena. Näistä jatkuvista vihjailuista alkiolaisuuteen ja Alkion oppien lukemiseen huolimatta minusta tuntuu, että kuitenkin tästä keskellä löytyy henkilöitä, jotka ovat aika tarkkaankin noita oppeja lukeneet. Itselleni semmoinen keskeinen ohjenuora niissä on nimenomaan se, että yhteiskunta kannustaa yksilöä omille siivilleen ja turvaverkko on sitä varten, jos siivet eivät kannu. Sitä työtä, arvoisa oppositio, nimenomaan tämä hallitus tekee. Niin kuin vasemmistoliiton entinen kansanedustaja totesi, vahva talous on köyhän paras turva, ja sitä me olemme tekemässä, että meillä [Puhemies koputtaa] on riittävän vahva talous huolehtia heikommista.

19.57 Pia Viitanen sd: Arvoisa rouva puhemies! Äskeinen keskustan puheenvuoro sanoi, että sitä on se hyvä elämä, että jos siivet eivät kannu, niin turvaverkot tulevat. Näin se on, mutta nythän tässä ongelma on juuri se, että hallitus toimii niin, että se turvaverkko leikataan ja vielä ne siivet myös. Nythän tapahtuu juuri niin, ja tätä me emme voi käsittää. Tästä on kysymys.

Kysymys on myös siitä, että te, edustaja, sanoitte, että kasvu kuuluu kaikille. Me olemme sitä hämmästellleet todella paljon, että jos näin olisi hallituksen mielestä, niin miten voi olla sellainen tilanne, että aina kun kysymys on työttömästä, heikompiosaisesta, eläkkeensaajasta, lapsiperheestä, niin silloin rahat loppuvat ja leikkauksia pöytään, ja sitten kummasti hallituksella kyllä rahapussissa rahaa riittää silloin, kun kaikkein rikkaimmille annetaan veronkevennyksiä. [Eero Heinäluoma: Miljoonaperijöille!] — Miljoonaperinnoille, kaikille näille, veronkevennyksiä annetaan ja rahaa riittää. — Me olemme kysyneet, onko tämä silloin sitä, että kasvu kuuluu kaikille. Ei ole, ja siksi mielestäni on kohtuullista esittää se toivomus, että toivoisinpa, että edes hivenen sitä alkiolaista henkeä löytyisi keskustalta.

On ollut surullista katsoa yleistä isoa kuvaa tämän hallituksen arvovalinnoista, kun kokoomus on omalla ideologiallaan ja siihen perustuvilla valinnoilla suvereenisti heiluttanut tahtipuikkoa, keskusta on myötäillyt, ja nyt ei tarvitse kuin tämänkin päivän aikana katsoa sinisten ministerien ilmettä tuolla aitiossa, niin kyllähän se jotain mielestäni on kertonut. [Eero Heinäluoma: Siniset maksaa laskun!] Se on kertonut sitä, että nämä päätökset sinissä varmasti kolkuttavat omaatuntoa, mutta jostain kumman syystä niitä sitten täällä puolustellaan.

Puhemies! Edelleen tähän aikaisempaan sanomaani liitän vielä sen, että en ole kuullut, arvoisa keskusta, teiltä näkemyksiä siitä, kun viime viikonloppuna eduskuntaryhmänne puheenjohtaja pontevasti sanoi, että nyt on vielä katsottava, pitäisikö tehdä jotain toimia heikompiosaisien hyväksi. [Eduskunnasta: Kyllä!] — Oikein, pitäisi tehdä. — Mutta jos

Pöytäkirjan asiakohta PTK 135/2017 vp

näin puhutaan lauantaina, ei voi olla niin, että seuraavana maanantaina te olette tekemässä ratkaisua, missä te iskette kaikkein heikko-osaisimpiin, niihin työttömiin ihmisiin, jotka aktiivisuudesta huolimatta eivät onnistu saamaan työpaikkaa tai pääsemään palveluiden pariin. Heiltä leikataan työttömyysturvaa. Ensin tehdään tällaisia ratkaisuja, joilla heikompiosaisen kimppuun käydään, ja sitten hurskaasti esitetään julkisuudessa toiveita, että voisiko hallitus nyt tehdä vielä jotain heikompiosaisen hyväksi. Jättäkää nämä tekemättä, ensimmäinen aloitus on se. Perukaa tämä leikkaus. Te olette peruneet monia esityksiänne, perukaa tämä leikkaus.

Puhemies! Kuten sanoin, kokoomus on heiluttanut tahtipuikkoa, ja tämän päivän ehkä hivenen yllätyskin tässä keskustelussa on ollut, että nyt kun keskustakin on tänne ilmestynyt saliin puhumaan, niin on jopa puolusteltu tätä esitystä. Ehkä tässä on käynyt juuri niin kuin edustaja Heinäluoma aiemmin totesi, että vaikka työreformi aikoinaan haudattiin sinne Atlantiin, niin Sipilä on käynyt sen sieltä sukeltamassa.

Myös omalta osaltani olen kantanut huolta siitä, kun nyt valtiovarainministeri Orpo, kokoomus, on esittänyt palkanalennuksia tulevaisuudessa, että en haluaisi nähdä sitä päivää, että täällä sitten keskustalaiset ja siniset puolustavat seuraavaksi palkka-alea. Te tiedätte, arvoisat hallituspuolueiden edustajat, että mikäli SDP nyt ei olisi oppositiossa, jos olisimme hallituksessa, meidän kanssamme tällaisia esityksiä ei onnistuisi tehdä. Niinpä en voi olla ajattelematta, onko tässä nyt se taustalla, että nyt kun meillä on tämän ideologian omaava hallitus ja kun työväenliike, SDP, vasemmistoliitto, vihreät ovat ikään kuin poissa tieltä, niin nyt tehdään sitten kaikki mitä kehdataan ja vielä vähän päälle. Siltä tämä nyt, puhemies, valitettavasti on näyttänyt.

Minä ihmettelen erityisesti sitä, että siniset ovat viemässä tällaista läpi. Vaalien alla aivan toisia puheita heikompiosaisen puolesta kuulin. Nyt te haluatte antaa kaikille suomalaisille työttömille ihmisille ei suinkaan sinistä vaan mustan joululahjan. Täällä ministeri Lindström totesi, että tässä on kokonaisuus, että tämä on nyt ehkä se kivi pullassa, mutta maalaisjärjellä kysyttynä: Jos tiedetään, että tässä on ongelma, asia on ongelmallinen, niin miksi sen kiven väen vängällä täytyy pysyä siellä pullassa? Miksi ihmeessä, kun sen voisi ottaa pois ja perua? Kun täällä on tullut ilmi, että asiantuntijat eivät tätä kannata, työmarkkinaosapuolet ovat olleet kriittisiä ja vastustaneet, niin miksi sen kiven on väen vängällä jätävä siihen pullaan? Minä en kerta kaikkiaan sitä ymmärrä.

Täällä on puhuttu paljon siitä, mitä on sanonut perustuslakivaliokunta ja mitä sosiaali- ja terveysvaliokunnan enemmistö, mutta jopa perustuslakivaliokunta sanoi, että vaikka tämä sääätämisyjärjestys voi mennä näin, niin asia ei ole ongelmaton. Täällä sanottiin, että se on turkulainen sanontatapa — tamperelainen voi sanoa sen myös — että asia on ongelmallinen. Kun me kaikki näemme, että ongelma on, niin kysymys kuuluu, että kun siinä vaiheessa mennään ihan sille tietynlaiselle oikeustunnon puolelle, mikä on oikein, mikä on väärin, ja tässä suhteessa tämä asia on väärin, niin miksi se ongelma, jonka perustuslakivaliokuntakin toteaa ja samoin sosiaali- ja terveysvaliokunta, on pakko tänne jättää.

Tässä on, kuten on sanottu, tämän hallituksen ihan ikioma malli, jossa suomalaista hyvinvointiyhteiskuntaa viedään aivan uudenlaiseen suuntaan. Ensimmäistä kertaa historiasa täällä nyt esitellään sellaisia malleja, joissa rangaistaan siitä, että ihminen on aktiivinen, tekee kaikkensa, ei saa hänelle kuuluvia palveluita, ja sitten häntä vielä rangaistaan sen päälle ja leikataan työttömyysturvaa.

Peruuttakaa tämä huono esityksenne. Vetoan teihin vielä kerran.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 135/2017 vp

20.03 Kaj Turunen sin: Arvoisa puhemies! Tässä kai nyt ensimmäisenä täytyy sitten kommentoida näitä edustaja Heinäluoman muutamaa asiaa: Toisin kuin todistitte, minun kuulemani mukaan ministeri Lindström nimenomaan sanoi, että SAK oli eri mieltä tästä hallituksen esityksestä. Mitä tulee sitten tähän toiseen piikkiin sinisille, joka minun mielestäni oli vähän kaukaa haettu, siitä, mitä ministeri Orpo on sanonut palkanalennuksista ja — en tiedä, en ole itse nähnyt siihen liittyvää kommenttia — yleissitovuudesta: Kun edustaja Heinäluoma sanoi, että hän on hyvin huolissaan tästä, niin omalta kohdaltani voin vain todeta, että en ole ollenkaan huolissani, koska nämä kaksi asiaa ovat sellaisia asioita, joista hallitus ei päättä. Palkanalennukset ja yleissitovuus ovat kuitenkin suomalaisessa yhteiskunnassa työmarkkinaosapuolten asioita, [Välihuutoja vasemmalta] ja niistä ei hallitus päättä.

Arvoisat oppositiokansanedustajat, te olette olleet tänä iltana täällä kovasti huolissanne työttömyysturvasta [Antti Rinne: Kyllä!] ja mahdollisista vaikutuksista, mitä on työttömyysturvan piirissä oleviin ihmisiin. Mutta meillä on Suomessa olemassa ihmisryhmä, joka on ilman omaa syytään laitettu kokonaan työttömyysturvan ulkopuolelle, ja myös tästä meidän täytyisi olla huolissamme. Mikä tämä ihmisryhmä sitten on? Kyllähän ne ovat ne ihmiset, joitten lähimmäinen on yrittäjä. Yrittäjän perheenjäsenet ovat käytännössä tällä hetkellä työttömyysturvan ulkopuolella. [Antti Rinne: Korjatkaa se!] Perheenjäseniksi katsotaan yrittäjän avio- tai avopuoliso, lapset, lapsenlapset, vanhemmat, myöskin isovanhemmat. [Eero Heinäluoma: Uusi perustelu 5 prosentin leikkaukselle!]

Arvoisa puhemies! Miksi tällä hetkellä on niin, että työttömyysturvalaissa yrittäjän perheenjäsenet katsotaan osaomistajiksi, vaikka he eivät omistaisi oikeasti yrityksestä yhtään mitään? Perheenjäsenten katsominen yrittäjäksi johtaa itse asiassa kahdenlaisiin ongelmiin henkilön työttömyysturvassa, [Antti Rinne: Korjatkaa se asia! Teillä on mahdollisuus siihen! — Eero Lehti: Korjataan!] koska perheyrityksessä työskentelevä yrittäjän perheenjäsen, joka ei siis omista käytännössä yrityksestä yhtään mitään, katsotaan muussa lainsäädännössä työntekijäksi.

Arvoisat edustajat, tämä asia voidaan korjata eduskunnassa yhdessä. Haastankin nyt kaikki ne edustajat, jotka ovat tänä iltana olleet huolissaan työttömyysturvasta, allekirjoittamaan lakialoitteeni. Se on tällä hetkellä keskuskansliassa allekirjoitettavana. [Välihuutoja vasemmalta] Tämä on sellainen asia, että tässä on aika iso ja merkittävä joukko kokonaan työttömyysturvan ulkopuolella. Tänä iltana, kun on tätä hallituksen esitystä nyt käsitelty, on käytetty aikamoisia adjektiiveja ja substantiiveja ja on ollut voimakasta tunneesiintymistä, mikä sinällänsä on ymmärrettävää, koska jos tuntee jonkun asian kovin voimakkaasti, sen haluaa myös ilmaista voimakkaasti. Mutta jos lähtökohtana on kuitenkin ollut se, että ollaan oikeasti huolissaan työttömyysturvasta, niin meillä on tämä ihmisryhmä, yrittäjän perheenjäsenet, joka on työttömyysturvan ulkopuolella. Käykää keskuskansliassa allekirjoittamassa se. [Pia Viitanen: Hallitushan voi tehdä esityksen, ja te olette hallituspuolueessa!] Tulen seuraamaan tämän päivän keskustelun pohjalta oikeasti, löytyvätkö teidän nimet siitä lakialoitteesta. [Eduskunnasta: Ei löydy! — Ei löydy!]

20.08 Eero Lehti kok: Arvoisa rouva puhemies! Minulla on ollut tilaisuus olla työnantaja vuodesta 71 alkaen. Aloitin yhden ihmisen yrityksenä, parhaimmillaan oli tuhat ihmistä töissä, ja luulen tuntevani työnantajan ja työhön palkkaamiseen liittyviä asioita aika perin pohjin.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 135/2017 vp

Se, että työpaikkoja juridisesti ei ole avoinna, ei tarkoita sitä, etteikö niitä olisi. Tällä hetkellä on niin sanottuja piilotyöpaikkoja todennäköisesti toinen mokoma kuin on julkisia työpaikkoja avoinna. Se johtuu siitä, että pienet työnantajat pienillä paikkakunnilla eivät uskalla laittaa paikkaa auki, koska aika monelle joutuu vastaamaan kielteisesti. Muun muassa edustamassani yrityksessä ei ole pidetty paikkoja varmaan kymmeneen vuoteen auki sen takia, että yhtä paikkaa kohden tulee 500 hakemusta, [Kari Uotila: Niin!] minkä johdosta nämä piilotyöpaikat syntyvät niiden ihmisten eduksi, jotka käyvät tavalla tai toisella työnantajan luona, tuovat CV:n, esittävät taitojaan ja ennen kaikkea osoittavat aktiivisuuttaan. Näin se vain menee. Ja tämä on vastaus siihen, miksi kymmenen ihmistä voi saada seitsemän työpaikan ollessa auki kaikki työtä ja vielä jää työpaikkoja täyttämättäkin. Eli eivät markkinat ole suinkaan sellaiset, että siellä kaikki olisi tarjolla — ehkä kaikki työnhakijatkään eivät ole tarjolla. Sen takia minun mielestäni tämä hurskastelu, ettei ole työpaikkoja auki, ei kyllä ole riittävä argumentti täällä käytyyn keskusteluun.

Toinen asia on se, että emme kaikki ihmiset ole samanlaisia: jotkut sopivat toisiin tehtäviin paremmin kuin toisiin tehtäviin. Mutta työnantaja periaatteessa, jos on yksityinen yritys, lähtee siitä lähtökohdasta, että työntekijän pitää olla tuottavuudeltaan sellainen, että hänen aiheuttamansa kustannukset ja tuottavuus ovat vähintään tasapainossa, mieluummin voitollisia. Jos näin ei käy, ennen pitkää se työsuhde loppuu. Tai sitten asianosainen huomaa, että tämä ei miellytä häntä, hänen motivaationsa ei ole kohdallaan, ja hän hakee jotain muuta työtä. Mutta jos maailman keskeisin talousarvio eri maista Suomen osalta osoittaa, että olimme työmarkkinoiden joustossa toissa vuonna sijalla 140, kun 140 maata oli tutkittu, ja viime kerralla 137. sija tuli Suomelle, sekin viimeinen, niin jos tämä työmarkkinoiden yleissitovuus olisi niin tehokas kuin luullaan, niin meillä ei olisi lainkaan työttömiä. Epäilen, että tässä on suuri ongelma, että tämän yleissitovuuden lainsäädännön takaa eivät kaikki pysty tulemaan TESin tuottavuustasolle, jolloin he jäävät helposti lyhytaikaisesti, ennen pitkää myös pitkäaikaisesti työttömäksi. Jos vasemmisto haluaa pitää tästä yleissitovuudesta kiinni, niin tiedän, että on joitain työnantajia, jotka ovat sitä mieltä, että on hyvä, että on paljon työttömiä, koska silloin on valinnanvaraa. Mutta kaikki eivät ole Suomessa suinkaan yleissitovia. On toimialoja, joilla on vapaa markkinaehtoinen toiminta työläinsäädännön puitteissa, ja siellä minun mielestäni työehdot ovat kutakuinkin samat ja yksilöille, jotka ovat taitavia, maksetaan selvästi minun mielestäni korkeampaa palkkaa kuin jos olisi TES vallassa. Se kannustaa ihmisiä kehittämään ammattitaitoaan ja niin edespäin. Minun mielestäni se on kaikkien etu.

Jos tätä työehtojärjestelmää ei haluta muuttaa, niin me olemme jatkuvasti näissä ongelmissa, että me yritämme korjata strategista virhettä tempputyöllistämällä tai joillain toisarvoisilla keinoilla, jotka eivät muuta tätä perusasetelmaa. Saksa 20 vuotta sitten oli kutakuinkin samanlaisessa tilanteessa kuin Suomi. Sosiaalidemokraattinen liittokansleri korjasi järjestelmän. Me olimme Suomen Pankissa talousvaliokunnan kanssa, ja siellä näytettiin, kuinka Saksan työllisyys oli alkanut parantumaan sen jälkeen, kun työmarkkinoilla päästiin joustavampaan malliin, myös nuorisotyöttömien osalta. Eli tässä koko keskustelussa ei ole kausaliteettia riittävästi, ei ymmärretä, mistä työttömyys johtuu, ja kun sitä ei haluta tunnustaa, niin toimenpiteetkin ovat vähän kyseenalaisia.

Laskeskelin, että kuinkahan paljon on näitä yleissitovuudesta aiheutuvia ongelmatapauksia, työttömiä, jotka ovat pitkään työttöminä, kun täällä Juhana Vartiainen sanoi, että 40 000 ihmistä voi olla sellaisia, jotka voidaan työllistää. Arvioisin, että meillä on 100 000 ihmistä, jotka ovat joutuneet työttömyysloukkuun sen takia, että meillä vallitsee yleissito-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 135/2017 vp

vuusperiaate. [Eero Heinäluoma: Siinä se linja on! — Antti Rinne: Tämä on kokoomuksen linja!] — No, minä sanoisin näin, edustaja Rinne, että aika monessa maassa on toisenlaisia ratkaisuja. Suomi on ainoa maa, jossa on yleissitovuus. Eri maissa on erilaisia ratkaisuja. — Yksi ratkaisu on se, jota täällä ennen kansanedustajana toiminut Osmo Soininvaara esiteli Suomen Kuvalehdessä omassa kolumnissaan. Hän lähti siitä, että ihmisen kannattaa tehdä sitä, mihin hän pystyy. Jos ei se riitä, niin kuin monen kohdalla voidaan epäilläkin, niin annetaan sitten tulonsiirtoja niin, että se ihminen saa sen elintason ja elämisen tason, jota yhteiskunnassa pidetään hyvänä. Minun mielestäni se on järkevämpää, se pitää ihmisen työllisenä ja se pitää ihmisen arvon kunnossa ja hänen ammattitaitonsa paraneen. — Kiitoksia.

20.14 Arto Satonen kok: Arvoisa puhemies! Minäkään en malta olla muutamaa sanaa tästä asiasta sanomatta, koska asia on äärimmäisen tärkeä ja koska olen ollut kaksissa hallitusohjelmaneuvoitteluuissa näissä työelämäasioissa neuvottelijana, vähän sillä kokemuksella.

Edellinen puheenvuoro kuvasi aika hyvin myös sitä asiaa, miten tässä asiat tosiasiallisesti ovat. Mutta jos lähdetään siitä liikkeelle, mikä on tämän yhteiskunnan kaikkein suurin haaste, niin se on liian matala työllisyysaste. Se on kansantaloudellinen haaste mutta ennen kaikkea haaste niiden ihmisten kannalta, jotka ovat työttöminä. Se on kansallisen eheyden kannalta aivan ykkösasia, että meidän työllisyysasteemme on korkea, ja aivan kuten Eero Lehti kuvasi, niin vaikka edes osittaisessa työpanoksessa, vaikka sitten jonkun negatiivisen tuloveron kautta saa lisää tuloa tai muuta, mutta se, että ihmiset ovat kiinni työelämässä ja osallisina tässä järjestelmässä, on ihan ykköstavoite. Silloin kun me siihen tavoitteeseen pyrimme, meidän täytyy toimia niin, että tässä maassa työllistäminen on kannattavaa ja työn tekeminen on kannattavaa.

Tässä suhteessa, jos me katsomme, mitä on tapahtunut, on pakko myöntää, vaikka itsekin olin tukemassa edellistä hallitusta, että sillä kaudella me saimme aikaan isoissa kysymyksissä — tuli eläkeratkaisu, saatiin aikaan yhteisöveron alentaminen — mutta siinä avainasiassa, millä se työllistymisen kynnys alenee, me emme saaneet yhtään mitään aikaan. [Eero Heinäluoma: Miten tämä hallitus?] Sen sijaan tämä hallitus on lähtenyt aivan eri tavalla tätä ongelmaa ratkaisemaan. Siellä on tehty monia muutoksia, on pidennetty koeaikaa, [Eero Heinäluoma: Pitää paikkansa!] on lyhennetty takaisinottovelvoitetta, on muutettu ansiosidonnaista työttömyysturvaa, johon tämäkin uudistus nyt liittyy, ja on tehty kilpailukyky sopimus, jota tässä salissa vasemmistoliittoa lukuun ottamatta kaikki silloin kannattivat, kun se tehtiin. On tehty paljon asioita, jotka ovat vieneet oikeaan suuntaan ja jotka ovat osaltaan olleet vaikuttamassa merkittävästi siihen, että tosi moni suomalainen, kymmenettuhannet ihmiset, jotka eivät olleet aikaisemmin töissä, ovat saaneet töitä.

Tämä on se aivan avainasia, ja tämä ei ole mitään rakettitiedettä, tämä sama on tehty Ruotsissa, tämä sama on tehty Saksassa, kuten täällä edellisessä puheenvuorossa kuultiin, kenen toimesta nämä uudistukset Saksassa tehtiin. Tämä on se iso linja, nimenomaan se työn linja, että meidän on lähdettävä siitä, että uudistukset, joita tehdään, ovat sellaisia, että ne lisäävät työllisyyttä eivätkä vähennä sitä, ja silloin meidän pitää sitä yhtälöä parantaa, että jonkun kannattaa jollekin töitä tarjota ja jonkun kannattaa niitä töitä ottaa vastaan. Se on viime kädessä kaikkein parasta eriarvoisuuden torjuntaa, että ihmiset pääsevät työttömyydestä töihin, koska työttömyys on kaikkein suurin yksittäinen eriarvoisuuteen vaikut-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 135/2017 vp

tava seikka, varsinkin kun me tiedämme, kuten täällä aikaisemmin muun muassa edustaja Suutari sanoi, että jo kolmen kuukauden työttömyyden jälkeen on tuplatodennäköisyys sille, että ihmisestä tulee pitkäaikaistyötön, ja jokainen meistä tietää, kuinka moni pitkäaikaistyötön on ainakin vaarassa syrjäytyä tästä yhteiskunnasta, tai ne nuoret, jotka eivät pääse työelämään, jolloin ne kaikki uudistukset, joilla me voimme lisätä sitä, että mahdollisimman moni suomalainen on mukana työelämässä, ovat aivan ratkaisevia.

Sanon vielä lopuksi, puhemies, sen — en halua enempää pitkittää pitkää keskustelua mutta totean vielä — että jos me nyt olemme sellaisessa tilanteessa, jota täällä edustaja Jarva aikaisemmin erinomaisesti kuvasi, että Kainuussakin ollaan tilanteessa, jossa on työvoimapula ja samaan aikaan runsas joukko työttömiä, ja jos se työvoimapula täytyy ratkaista sitä kautta, että me otamme ulkomailta työvoimaa tänne tekemään — ja ei minulla ole mitään ulkomaista työvoimaa vastaan vaan päinvastoin — niin onhan se nyt erikoinen tilanne, jos me emme saa järjestelmää toimimaan niin, että suomalaisille henkilöille löytyy töitä jopa sieltä omalta alueelta. Nyt me tiedämme, että tällä hetkellä eniten avoimia työpaikkoja on Uudellamaalla ja eniten on myös työttömiä Uudellamaalla, toiseksi eniten avoimia työpaikkoja on Pirkanmaalla ja myös työttömiä on toiseksi eniten Pirkanmaalla. Enää kyse ei ole pelkästään edes alueellisesta liikkuvuudesta.

Vielä sanon, kun nyt puhutaan näistä haastatteluista: Sekö on sitten ihmisistä välittämistä, että annetaan passiivinen tuki kotiin? Ei todellakaan ole vaan se, että ihmisistä oikeasti huolehditaan, joku kysyy, mitä heille kuuluu, miten heillä menee ja mitä on tehtävä, millä tavalla voimme auttaa sinun työllistymistäsi. Minä en halua puhua mistään tempputyöllistämisestä, minä olen aktiivisen työvoimapolitiikan kannattaja, mutta on niin, että on oltava myös kannustimia, ei voida pelkästään jakaa porkkanaa vaan on oltava myös kannustimia, jotta päästään siihen lopputulokseen, että mahdollisimman moni löytää sen polun takaisin työelämään.

Aivan lopuksi haluan sanoa, että haluan antaa tässä kiitoksen Jari Lindströmille siitä, miten olette toiminut työministerinä. Suomi on ottanut pitkiä askeleita oikeaan suuntaan.

Puhemies Maria Lohela: Yksi vastauspuheenvuoro, ja se menee edustaja Rinteelle.

20.20 Antti Rinne sd (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Tämän hallituksen linjana on ollut leikata palkansaajilta. Se on sitä uudistamista, mihin äskenen edustaja viittasi, palkansaajilta leikkaaminen — pakkolaeilla alun perin, sen jälkeen sitten kiky-sopimuksella ja siellä erityisesti lomarahaleikkauksella, joka koskettaa julkisen sektorin pienipalkkaisia naisia. Se on teidän politiikkaanne: leikata palkansaajilta, heikentää turvaa, ja niin kuin tässä esityksessä on kysymys tänään, heikentää työttömyysturvaa eli samalla lailla leikata palkansaajilta. Se on tämän hallituksen työlinja.

Tämän hallituksen kasvupolitiikka perustuu tosiasiassa siihen, että Euroopan keskuspankki on rahoittanut sitä kasvua merkittävästi, löysentänyt rahapolitiikkaa tavalla, joka on vaikuttanut siihen, että se on Suomessa nopeuttanut meidän 2015 keväällä alkanutta talouskasvua.

On myös syytä muistaa, mihin tuo Saksan malli on käytännössä johtanut. Saksan malli synnytti 2 miljoonaa ihmistä, jotka työskentelivät alle 5 euron tuntipalkalla. Joutui tekemään neljää viittä työtä, jotta tuli toimeen ylipäättään, jos oli töitä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 135/2017 vp

20.21 Maria Tolppanen sd: Arvoisa puhemies! Me olemme päässeet tässä salissa tänään aika pitkälle. Vaikka aina sanotaan, että pyytämättä annettu neuvo on moite, niin nyt en halua moitteena tätä sanoa, mutta haluan sanoa silti ministeri Lindströmille: tehkää nyt ihmeessä lujasti yhteistyötä kokoomuksen ja keskustan kanssa. Täällä on nimittäin sekä kokoomuksen että keskustan suulla sanottu, että tässä maassa on vaikka kuinka paljon piilotyöpaikkoja. Kaivakaa nyt ihmeessä ne esille. Juuri edustaja Lehti sanoi, että kun heillä on yksi työpaikka auki ja sinne tulee seitsemän ihmistä hakemaan, niin kappas vain, siellä saattaa ollakin seitsemälle ihmiselle töitä. [Eero Lehti: En mä niin sanonut!] — Kyllä te sanoitte, että sieltä saattaa löytyä jopa seitsemälle töitä. — Sieltä niitä piilotyöpaikkoja tulee. Tehkää ihmeessä nyt yhteistyötä, että ne piilotyöpaikat saadaan käyttöön. Niitä tarvitaan tässä maassa. Niitä tarvitaan todella paljon.

Ja sen jälkeen, kun ne piilotyöpaikat löytyvät sieltä ja ihmiset saadaan töihin, niin maksetaan ihmisille työehtosopimuksen mukaista palkkaa, jotta he elävät. Ja taas tiedoksi niille, jotka eivät tiedä: työehtosopimuksen mukainen palkka ei tarkoita sitä, että sen yli ei saisi maksaa. Se on minimitaso tässä maassa. Se on minimipalkan taso, mistä lähdetään, ja se saattaa tuoda ja tuokin ikävuosien kanssa ja kokemuksen karttuessa vähän lisää likkaa sinne lompakkoon, mutta se on minimi. Aina on lupa maksaa yli sen, ja hyvälle työntekijälle on ilo maksaa yli sen, sen tietävät kaikki. Nimittäin on vanha totuus, että työpaikan tärkein voimavara on ihminen. Työpaikan tärkein voimavara on ihminen, se ihminen, joka sen työn siellä tekee. Se kannattaa muistaa.

Sitten haluaisin kyllä sanoa myöskin edustaja Heikkiselle, että kehottaisin teitä tutustumaan tähän lakiehdotukseen. Tässä lakiehdotuksessa ei todellakaan sanota, että tämä leikkaus koskisi kaikkia. Ei, se ei koske teitä eikä minua eikä ketään sellaista, joka on töissä. Se ei myöskään koske ketään sellaista työntöntä, joka onnistuu työllistymään kolmen kuukauden aikana tai aloittaa yritystoiminnan tai saa työvoimapolitiittisen koulutuspaikan. Ongelmana on se, että noita koulutuspaikkoja ei ole. Ongelmana on se, että sitä yhtä avointa työpaikkaa hakee seitsemän ja kaikilla ei ole piilotyöpaikkoja siellä takana, on vain sille yhdelle ihmiselle töitä. Ne muut tulevat automaattisesti tämän leikkurin piiriin, valitettavasti.

Sen lisäksi täällä mainittiin kikystä, miten kikyn ovat kaikki tehneet ja kuinka kiky on hyvä asia ja se on vienyt Suomea eteenpäin. Ihan pikkuinen semmoinen muistinvirkistys: Kuka muistaa sanan "pakkolait"? Pakkolait olivat taustalla kiky-sopimukseen. Ja kukaan ei ole ainakaan vielä minulle pystynyt selittämään, millä tavalla Suomen kilpailukyky paranee sillä, että eduskunnan virkamiehet tekevät kiky-sopimuksen jälkeen 6 minuuttia päivässä pitempää työaikaa kuin normaalisti. Joka ikinen työpäivä 6 minuuttia lisää työaikaa. Millä tavalla meidän vientiämme vie eteenpäin se, että sairaanhoitajilta ja ylipäätään pienipalkkaisilta ihmisiltä leikataan kesälomarahoja? Miten se parantaa meidän kilpailukykyämme? Miten se parantaa meidän vientiämme? Jotenkin minun pienessä päässäni tuntuu siltä, että se parantaisi paremmin, jos leikattaisiin sieltä päästä, missä viedään. Ei sairaalasta viedä. Jos sairaalasta viedään jonnekin, niin jollei paikka ole kotiin, minne viedään, hyvin usein se on maan alle, ja se ei kyllä sitten oikeastaan varmasti tätä tuottavuutta paranna millään tavalla tässä maassa. Sitä en usko.

Sen lisäksi, arvoisat kollegat, teidät, joilla niitä piilotyöpaikkoja on, teidät, joilla niitä työpaikkoja on, minä haastan: työllistäkää. Työllistäkää edes yksi ihminen. Minä tuon teille työttömän. Minulla niitä työttömiä on, minä tunnen niitä, minä näen heidän hätänsä. Jos teillä on työpaikkoja ja nämä ihmiset haluavat töihin, antakaa heille mahdollisuus. Se on inhimillistä ja se vie tätä maata eteenpäin ja se parantaa tämän maan kilpailukykyä ja se pa-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 135/2017 vp

rantaa tämän maan ostovoimaa ja se parantaa sitä, että niille, jotka eivät vielä tässä vaiheessa pysty työllistymään, jotka eivät sitä työpaikkaa löydä, meidän tukiverkkomme pitää, meillä on varaa pitää se tukiverkko yllä. Koska asia vain on niin, että se on myöskin ihmisarvokysymys. Jokaisella ihmisellä pitää olla tunne siitä, että minä olen tärkeä. Pitää olla tunne siitä, että minua tarvitaan. Ja ihan kuten laulun sanoissa sanotaan: ihan jokainen ihminen on laulun arvoinen.

20.26 Eero Heinäluoma sd: Arvoisa puhemies! Tämä on ollut kyllä mielestäni erittäin hyödyllinen keskustelu. Tämä on tuonut myös jatkuessaan esille sen huomattavan eron, joka on hallituksen ja opposition välillä suhteessa työelämään ja miten työelämää pitää uudistaa ja kehittää. On hyvä, että se on tullut täällä lausuttua ääneen.

Kun vuodesta 95 vuoteen 2007 työllisyyttä parannettiin yli 300 000 hengellä, se ei vaahtunut työelämän vähimmäissuojan poistamista eikä yleissitovuudesta luopumista. Yli 300 000 työpaikkaa tuli.

Jokaisessa länsimaassa ehkä Yhdysvaltoja lukuun ottamatta on joku työntekijöiden vähimmäissuojajärjestelmä. Se on joko lainsäädännöllä tai sitten sopimusten kautta, jompikumpi.

Kun täällä viitattiin tähän Suomen työelämän jäykkyyteen, niin todettakoon, että siinä tutkimuksessa, jossa siis yritysjohtajilta kysytään, mitä mieltä he ovat työelämästä ja sitten saadaan tämä vastaus ja pannaan järjestykseen, aivan siinä meidän vieressä on myös tämä paljon kehuttu Ruotsi. Taitaa olla, että se on viisi sijaa parempi. Me olemme joku satakolmekymmentä jotakin, ja sitten tulee Ruotsi, ja todellakaan Saksakaan ei ole kovin kaukana. Eli se osoittaa, että ei taida ihan mennä täällä yritysjohtajien kyselyllä tämä asia puikkoihin.

Edustaja Satonen käytti hyvän puheenvuoron, ja voin sanoa, että 90-prosenttisesti allekirjoitan sen. Tehän ette käsitellyt ollenkaan tätä lakiehdotusta, joka nyt täällä on käsitelty. Minäkin olen sitä mieltä, että työ on parasta sosiaaliturvaa. Paras ratkaisu on se, että ihminen pääsee töihin, mutta en ymmärrä ollenkaan, miten sitä työllistymistä edesauttaa se, että henkilöltä, joka ei ole kaikista yrityksistään huolimatta saanut työtä, leikataan 5 prosenttia. 700 euroa kuussa — siitä otetaan vielä 5 prosenttia pois, kun ei ole löytynyt työtä eikä ole osoittaa myöskään koulutuspaikkaa.

Kun te, edustaja Satonen, sanotte, että välittäminen on se juttu ja välittäminen ei ole rahan antamista, niin sanon, että kyllä rahan antaminenkin on välittämistä, [Puhemies koputtaa] mutta sen lisäksi pitäisi antaa mahdollisuus koulutukseen ja näihin aktiivitoimiin, [Puhemies: Jatkatteko puhujakorokkeelta?] jota tämä lakiehdotus ei nyt anna. Siksi tämä pitää hylätä.

20.29 Anna Kontula vas: Arvoisa puhemies! Edustaja Lehti, meillä on sellainen kuin palkkatuki, joka on tarkoitettu niihin tilanteisiin, jos yksittäisen henkilön tuottavuus ei sillä hetkellä riitä siihen, että hänelle voitaisiin maksaa työehtosopimusten mukaista palkkaa ilman mitään subventiota. Se on alikäytetty hieno väline, ja kovasti suosittelen sen hyödyntämistä ja myös sen sääntelyn muuttamista niin, että se on laajemmin työnantajien hyödynnettävissä.

Mitä tulee tähän Saksan malliin, niin siinähan huomattiin isoja ongelmia, ja sen takia Saksa pari vuotta sitten sääti minimipalkan. Eli sielläkään ei ollut toimiva se minijob-systeemi, missä palkkojen annetaan laskea kohtuuttoman alas. Se aiheutti niin paljon sosiaalisia ongelmia, että siitä täytyi päästää irti. Jos Suomi nyt luopuisi yleissitovuudesta, me

Pöytäkirjan asiakohta PTK 135/2017 vp

emme suinkaan olisi Saksan tilanteessa tai Ruotsin tilanteessa, vaan me olisimme säädännöllisesti Romanian tilanteessa, koska johtuen siitä, että meillä asiat on sovittu yleissitovuuden kautta, meidän työainsäädäntö on melko alikehittynyt ja vaatisi ihan hirvittävän remontin siellä puolella ennen kuin me pääsisimme sivistyneen länsivallan työmarkkinoiden tasolle, sen lisäksi toki aika laajaa neuvottelukulttuuriin kouluttautumista ihan uudella tavalla sekä työntekijä- että työnantajapuolella. Eli kysymys on paljon isommasta murroksesta kuin vain siitä, että poistetaan yleissitovuus ja sen jälkeen meillä on jotakin, jota nyt ei ole.

Edustaja Satoselle toteaisin, että meillä on työvoimapulaa ainoastaan hyvin pienillä marginaalialoilla. Suurimmalla osalla niistä aloista, joilla valitetaan työvoimapulaa, meillä itse asiassa on rekrytointikitkaa, ja se ratkaistaan ihan muilla keinoilla kuin piiskaamalla työttömiä.

20.31 Ritva Elomaa ps: Arvoisa puhemies! Siis työttömyysturvan aktiivimallin tavoite on lisätä työllisyyttä ja kannustaa työttömiä työnhakijoita aktiivisuuteen ja omatoimisuuteen. Tämä on hyvä tavoite, kyllä vain. Jos aktiivisuusehto ei täyty, etuus alenee.

Täällä salissa on pidetty hyvin monta puheenvuoroa, melkein parisataa tähän mennessä. Aihe on arka, aihe on haavoittuva. Perustuslakivaliokunta on lausunut, että ongelmakohditiikin esityksessä on. Ne pitää ottaa vakavasti. Eli jos työttömän ei onnistu saada työtä itsestään riippumattomista syistä, voidaanko etuutta silloin alentaa? Tämä on ongelmallista. Tämä johtaa varmasti toimeentulotuen määrien lisääntymiseen.

Työttömän kohdalla yksilöllinen harkinta kunkin kohdalla on todella tärkeää, elämäntilanteita on niin monenlaisia. Työttömälle ei saa tulla sellaista oloa, että kyykytetään aivan aiheetta. Sillä ei aktiivisuutta lisätä.

Työn tekemisen pitää olla aina kannattavampaa kuin työttömänä oleminen. Koska olen Vakka-Suomesta, niin otan Uudenkaupungin autotehtaan tähän esimerkiksi. Meillä on hieno ja upea asia, että meillä on paljon siellä työpaikkoja ja lisää tulee koko ajan, mutta sen työpaikan lisäksi pitäisi olla asuntoja, ja niitä ei ole. Kun ihminen saa työtä, niin täytyy ne muutkin tarpeet saada tyydytettyä, eli on paikka ja mielellään niin, että saa perheenkin sinne lähelle. Tämä ei ole oikein onnistunut. Lisäksi Uudenkaupungin autotehtaalla on nyt sellainen meno päällä, että kantasuomalaisia harvemmin enää sinne työllistetään, vaan tulee paljon ulkomaalaisia. Sitä, minkä takia näin on, en tiedä tällä hetkellä.

20.33 Eero Lehti kok: Arvoisa rouva puhemies! Minulla on kyllä ennestään tiedossa se, että TESin yli saa maksaa palkkaa, mitä olen tehnyt kyllä viimeiset 47 vuotta aika monen kohdalla. Se pohjautuu siihen, että asianosaisen taidot ja tiedot ja aikaansaadut tulokset ovat sen verran parempia, että kannattaakin pitää niistä työntekijöistä kiinni. Se on ilman muuta työnantajan etu. Sen sijaan tiedän myös sen, että TESin alapuolella ei saa maksaa palkkaa, jos on TES. Se on lakia, sitovaa lainsäädäntöä.

Oikeastaan arvioni mukaan ainakin ehkä kolmannes työpaikoista on TESin ulkopuolisia työpaikkoja Suomessa. En tarkkaa lukua tiedä, mutta niitä on joka tapauksessa merkittävästi, ja luulen, että minulla on siitäkin aika pitkä kokemus. Kyllä sielläkin maksetaan jotain muuta kuin Romanian tai Bulgarian palkkatasoa. Siellä maksetaan ehkä laajemmalla haitarilla ja herkemmin yli TESin mukaisia palkkoja. Siellä on myöskin työntekijöiden välinen kilpailu ehkä vähän intensiivisempää. Halutaan parempaa palkkaa, koska se on mahdollista. Työnantaja ehkä noteeraa herkemmin hyvät suoritukset.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 135/2017 vp

Vuosina 1997—2005 syntyi 300 000 työpaikkaa. Aika monta kirjaa tästä ajasta on kirjoitettu, viimeksi taisi tulla viime viikolla meidän pöydille, kansanedustajille, Nokian keissi. Jos nyt oikein ymmärsin, niin minun mielestäni sitä selittää se, että vaikka ei Nokialla tietenkään niin paljon ollut, se vientitulojen tuloutus meni tietysti elinkaaren aikana pitkälti koko yhteiskuntaan, ja todennäköisesti siitä 300 000 työpaikasta aika suuri osa on kiittäminen Nokialla. Nokialla oli pitkään monopolistinen asema puhelinmarkkinoilla, jotka olivat maailman nopeimmin kasvava teollisuusalue, ja toistamiseen tuskin sellaista meidän elinaikanamme tulee.

20.35 Peter Östman kd: Arvoisa puhemies! Toistan sen, minkä olen sanonut aikaisemmin alkuillasta: tukijärjestelmien tehtävä on turvata eläminen, mutta niiden taso ei kuitenkaan riitä nostamaan köyhyydestä, ja köyhyyteen auttaa vain työnteko.

Edustaja Satonen piti erinomaisen puheenvuoron, ja voin sanoa, että jos edustaja Heinäluoma allekirjoittaa sen 90-prosenttisesti, niin minä allekirjoitan sen 99-prosenttisesti. Mutta se 1 prosenttikin voi olla ratkaiseva. Nimittäin kun tähän asiaan on perehtynyt ja on kuunnellut tätä keskustelua illan aikana, niin kyllähän tässä lainsäädännössä on aukkoja ja ongelmakohtia, asioita, joita muun muassa perustuslakivaliokuntakin on nostanut esille. Yksi kohta on: "Esityksen ongelmallisuutta voitaisiin vähentää niin, että jokaiselle taataan mahdollisuus osallistua työllistymistä edistävään palveluun tai toimintaan. Tämä tarkoittaisi palvelujen tarjonnan lisäämistä. Palvelujen kattavaa saatavuutta ei säädösperusteisesti kuitenkaan voida taata." Tämä on yksi ongelmakohta. Kysyisin ministeriltäkin vielä: millä tavalla tämä voidaan taata ympäri maata kaikissa kunnissa?

Ja sitten toinen kohta: "Jos paikkakunnalla on tarjolla lyhytkestoisia työnhakijalle soveltuvia työpaikkoja, on työllistyminen luonnollisesti helpompaa kuin seudulla, jossa niitä ei ole." Entä jos niitä ei kerta kaikkiaan ole ja jos ei myöskään työvoimatoimisto pysty tarjoamaan näitä palveluja, mihin tässä perustuslakivaliokunnankin lausunnossa viitataan, niin miten asia sitten ratkaistaan?

Puhemies Maria Lohela: Ministeri Mattila, 2 minuuttia.

20.37 Sosiaali- ja terveysministeri Pirkko Mattila: Arvoisa rouva puhemies! Kiitoksia tästä keskustelusta. Lopetan siihen, kun edustaja Östman otti esille tämän perustuslakivaliokunnan lausunnon, ja mikäli oikein tuon puheenne tulkitsin, sehän on käytännössä käännetty tähän tekstiin, mikä on valiokunnan lausumaehdotuksessa. Nimenomaan, jos näillä keinoilla ei tulla estämään palveluun pääsyä tai työnhakua yrittäneen työnhakijan joutumista vähennetylle etuudelle. Näinhän tämä teidän esiin nostamanne asia on täällä lausumassa.

Tämän pohjalta ja tämän lähetekeskustelun pohjalta totean vielä, että tätä mallia täytyy seurata. Tätä mallia täytyy seurata, kuten valiokunta lausumaehdotuksessaan on esittänyt. Siihen varmasti keinoja löytyy.

Sitten lopuksi vielä, edustaja Kiljunen, kun esititte tuossa alkuun kysymyksen — olin välillä poissa paikalta — tästä tuomioistuimen päätöksestä: Uskoakseni tässä edustaja Zyskiewicz sitä analysoi, ja minulla ei ole sellaista tietoa myöskään, että tästä mitään ennakkopäätöstä voitaisiin olla hakemassa lakia säädettäessä.

Eli tämä haastaa meidän TE-palvelut, ne palvelut, mitä on tarjolla, ja tästä työ jatkuu.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 135/2017 vp

Puhemies Maria Lohela: Ministeri Lindström, 2 minuuttia.

20.38 Työministeri Jari Lindström: Arvoisa rouva puhemies! Aluksi kiitos edustaja Satoselle ylitsevuotavista kehuista. Lainatakseni Timo Jutilaa: tähän on koko joukkueen peliä eikä yhden pelaajan. [Eero Heinäluoma: Siinä on vaalimainokseen valmis sitaatti!] — Näinkin sen asian voi sanoa, kiitoksia siitäkin.

Otan ehkä kantaa tähän keskusteluun näistä niin sanotuista piilotyöpaikoista, kun se asia nousi tässä nyt viime metreillä keskusteluun: Vuonna 2016 Sitra tutki tätä asiaa, ja silloin todettiin, että avoimista työpaikoista, täyttämättömistä työpaikoista, joita oli silloin 360 000, piilossa oli 270 000. Nyt viimeisin luku, jonka itse olen tässä nähnyt vastikään — tämän heitän nyt ihan ulkomuistista — oli luokkaa 135 000 eli ihan merkittävä määrä. Tätä oli selvitetty haastattelemalla näitä ihmisiä ja kysymällä, miten he ovat työpaikkansa saaneet. Tämä asia ei tietenkään ole pelkästään näin yksioikoista, mutta tämä kertoo aika paljon siitä, että aika lailla murto-osa tulee TE-hallinnon tietoon näistä työpaikoista, niistä syistä, mitä edustaja Lehti tuossa omassa puheenvuorossaan toi esille.

Otan kantaa myös tähän keskusteluun yleissitovuudesta ja TESin mukaisesta palkasta: Olen aina puolustanut yleissitovuutta ja tulen puolustamaan sitä niin kauan kuin tässä tehtävässä olen ja varmaan senkin jälkeen. Minä olen sitä mieltä, että yleissitova järjestelmä on hyvä, koska me tarvitsisimme joka tapauksessa jonkun perälaudan, joka puolustaa sitten sitä minimitasoa. Siitähän tässä on kysymys. Minä ymmärrän nämä perustelut ja pointit, miksi esimerkiksi edustaja Lehti, edustaja Satonen ja moni muu ovat sitä mieltä, että yleissitovuus on tässä ongelma, mutta minun mielestäni tämä ei ole niin yksioikoinen asia. Edustaja Kontula käytti tästä erinomaisen puheenvuoron. Me tarvitsisimme sen tilalle sitten kuitenkin jonkun järjestelmän, joka puolustaisi sitä ihmistä, joka ei pysty itseään puolustamaan. Sen takiahan tämä järjestelmä on, että on joku perälauta, johon ihminen [Puhemies koputtaa] voi luottaa, jos hän ei saa omaa suutaan auki.

20.41 Paavo Arhinmäki vas: Arvoisa rouva puhemies! Tämä lausumaehdotus, joka on liitetty tähän esitykseen, on käsienpesua. Sanotaan, että pitää seurata tämän lain vaikutuksia, mutta näinhän tehdään aina kaikkien osalta. Ne vaikutukset, arvoisa rouva puhemies, iskevät välittömästi niihin aktiivisiin työttömiin, jotka etsivät työpaikkaa, hakevat työpaikkaa, haluavat päästä työhön kiinni.

Minusta tuntuu, kun on kuunnellut tätä eduskuntakeskustelua, että moni ei tunne sitä arkea, joka työttömillä on. Moni ei tunnu ymmärtävän sitä, miten nöyryyttävää on olla työttömänä, miten nöyryyttävää on laittaa hakemus toisensa jälkeen, etsiä työpaikkaa, eikä saada sitä — on tunne, että ei pysty välttämättä hallitsemaan omaa talouttaan, kun korvaukset ovat niin pienet. Sitten täällä monesta puheenvuorosta, ainakin rivien välistä, välittyi sellainen, että työttömyys olisi työttömän oma vika. Ja sitähän tämä esitys itse asiassa sanoo. Että työttömyys on ensisijaisesti työttömän oma vika, vaikka ongelma on se, että meillä ei ole riittävästi työpaikkoja. Aivan valtaosa työttömistä riemusta kiljuen menisi heti seuraavana päivänä töihin, jos sellaista vain olisi tarjolla, joten ei tämä raippaesitys työttömille siitä miksiään muutu, että sanotaan, että seurataan tätä ja että lausumat sen puolesta puhuvat.

Vielä kertaalleen sen sanon: hallituksella on mahdollisuus vetää koska tahansa esitys pois eduskunnasta. Tässä on nyt mahdollisuus ministereillä Lindström ja Mattila näyttää se, että teillä on omaa poliittista tahtoa. Te olette kertoneet, että teillä on itsellänne tai per-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 135/2017 vp

heessä työttömyyttä taustalla ja tiedätte, miten hirvittävä se tilanne on. Nyt on mahdollisuus näyttää, että sinisissä on vielä omaa poliittista tahtoa [Puhemies koputtaa] ja siniset eivät ole vain muiden vietävissä. Vetäkää tämä esitys pois.

20.43 Antero Laukkanen kd: Arvoisa rouva puhemies! Tämä keskustelu on kyllä laajuudessaan kattanut tämän aihepiirin varsin kokonaan. Oikeastaan tässä on tämä ideologinen valinta tällä hetkellä sitten edessä.

Täytyy se sanoa, kun itse olen kokenut aika monta kertaa työttömyyden, istunut 500 päivää ja lähettänyt satoja satoja hakemuksia saamatta yhtään ainoaa vastausta, että tavallaan en koe aktiivitoimenpiteenä sitä, että sitten siitä ahkeruudesta vielä rangaistaan. Minä en pysty näkemään nyt tässä yhtälöä tämän aktiivisuuden välillä. Minä kannatan kaikkia aktiivitoimenpiteitä, jotka voisivat sitä työnhakijaa olla rohkaisemassa työntekoon: rinnalla kulkemista, auttamista, yhdessä miettimistä, miten tekisi vielä parempia hakemuksia, että osaisi kehua itseänsä riittävästi, että joku edes kutsuisi käymään. Mutta sitten, kun siitä rangaistaan, että on tosi ahkera ja yötä päivää tekee näitä hakemuksia — monet saavat jo niitä moneen kertaan, ai, tämä on taas tämä kaveri — niin kyllä tässä hallituksen esityksessä on valuvika.

Minä ymmärrän sen, että vaatii paljon nöyryyttä tunnustaa, mutta kun tämä keskustelu tässä salissa on kuitenkin ollut selkeästi sellainen, että valtaosa edustajista näkee ja ymmärtää, että ei tämä esitys mennyt ihan putkeen, niin voisi olla fiksumpaa vetää se pois, tunnustaa tappionsa ja tuoda jotain sellaista, joka oikeasti kannustaisi työttömiä. Tulin työttömyyskortistosta tähän työhön, ja palaan sinne, enkä tiedä, miten minun käy. Ehkä tipun juuri tähän loukkuun, josta tänään äänestän.

20.45 Kaj Turunen sin: Arvoisa puhemies! Kun sanottiin, että tässä on laajasti keskusteltu tästä esityksestä, niin itse asiassa itse koen niin, että tästä ei ole kovin laajasti keskusteltu. Tässä on keskusteltu nyt siitä mahdollisesta 4,6 prosentin leikkauksesta siinä tilanteessa, jossa näitä aktiivitoimia ei ole onnistunut saamaan esille, mutta paljon vähemmälle tässä keskustelussa on jäänyt nimenomaan, että tällä työttömyysetuudella pystyy kouluttautumaan, pystyy käynnistämään yritystoimintaa. Ja arvion edustajat: Tässä on vaikutusarviointina kuitenkin, että saadaan noin 10 000 uutta työpaikkaa. [Eero Heinäluoma: Kukahanne laski?] Mitä jos saadaankin 10 000 suomalaista näillä toimenpiteillä työelämän piiriin?

Yleiskeskustelu päättyi.

Puhemies Maria Lohela: Asian käsittely keskeytetään. Myös tämä täysistunto keskeytetään, ja sitä jatketaan kello 21.05.

Täysistunto keskeytettiin kello 20.46.

Täysistuntoa jatkettiin kello 21.06.

Puhemies Maria Lohela: Nyt jatketaan tänään klo 20.46 keskeytettyä istuntoa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 135/2017 vp

Päiväjärjestyksen 4. asian yksityiskohtainen käsittely alkaa. Nyt käsitellään muutosehdotukset.

1. lakiehdotus

Anneli Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Esitän, että 1. lakiehdotus hyväksytään muutoin sellaisenaan, paitsi 6. luvun 3 a § ja 5 a § sekä 7. luvun 5 a § poistetaan.

Aino-Kaisa Pekonen vas: Arvoisa rouva puhemies! Kannatan edustaja Kiljusen erittäin hyvää esitystä.

Puhemies Maria Lohela: Anneli Kiljunen on Aino-Kaisa Pekosen kannattamana ehdotanut, että 6. luvun 3 a § ja 5 a § sekä 7. luvun 5 a § poistetaan.

Selonteko hyväksyttiin.

6. luvun 3 a §

Mietintö "jaa", Anneli Kiljusen ehdotus "ei". Äänestyksen tulos: jaa 86, ei 56, tyhjiä 5; poissa 52 (äänestys 2). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

6. luvun 5 a §

Mietintö "jaa", Anneli Kiljusen ehdotus "ei". Äänestyksen tulos: jaa 97, ei 45, tyhjiä 5; poissa 52 (äänestys 3). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

7. luvun 5 a §

Mietintö "jaa", Anneli Kiljusen ehdotus "ei". Äänestyksen tulos: jaa 86, ei 56, tyhjiä 5; poissa 52 (äänestys 4). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 124/2017 vp sisältyvien 1.—4. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

Puhemies Maria Lohela: Nyt tämä täysistunto keskeytetään valtiovarainvaliokunnan kokouksen vuoksi, ja sitä jatketaan kello 21.30.

Täysistunto keskeytettiin kello 21.08.